

# Betänkande och Förslag

afgifna af den af Kongl. Maj:t den 16 Oktober 1896 tillsatta komitén

för

utredning af frågan om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran  
dels åt minderåriga förbrytare dels ock åt vanartade och i  
sedligt afseende försummade barn.

---

## I.

Betänkande och förslag angående minderåriga  
förbrytares behandling.

---

Stockholm,  
K. L. Beckmans Boktryckeri,  
1898.



## I N N E H Å L L :

	Sid.
<b>Skrifvelse till Konungen</b> .....	V
<b>Förslag</b> .....	1
Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 16 Februari 1864.....	3
Förslag till förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864.....	5
Förslag till lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderårige.....	6
Förslag till lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt.....	7
Förslag till lag angående omhändertagande af minderåriga förbrytare, intill dess domstols beslut om deras insättande i allmän uppfostringsanstalt verkställles.....	10
Förslag till förordning om ändrad lydelse af § 20 i fornyade förordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883.....	11
Förslag till kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen angående indrifning och redovisning af böter och viten den 29 Januari 1861.....	12
Förslag till lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande.....	13
<b>Historik</b> .....	19
I. <i>Öfversigt af utländsk lagstiftning</i> .....	22
Allmän framställning.....	22
Öfversigt af lagstiftningen i vissa länder.....	31
1. Norge.....	31
2. Danmark.....	37
3. Finland.....	41
4. Stor-Britannien.....	42
5. Tyskland.....	51
6. Frankrike.....	54
7. Belgien.....	57
8. Schweiz.....	60
9. Österrike.....	61
II. <i>Öfversigt af den svenska lagstiftningen rörande kriminell minderårighet samt för minderåriga förbrytares uppfostran i Sverige vidtagna åtgärder</i> .....	63
<b>Motiv</b> .....	83
Allmän motivering.....	85

	Sid.
Motiv till förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 16 Februari 1864.	117
Motiv till förslag till förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 .....	120
Motiv till förslag till lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderåriga .....	123
Motiv till förslag till lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt .....	126
Motiv till förslag till lag angående omhändertagande af minderåriga förbrytare, intill dess domstols beslut om deras insättande i allmän uppfostringsanstalt verkställles...	132
Motiv till förslag till förordning om ändrad lydelse af § 20 i förnyade förordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883.....	135
Motiv till förslag till kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelse angående indrifning af böter och viten den 29 Januari 1861.....	136
Motiv till förslag till lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande .....	137
<b>Statistik</b> .....	150
<i>Reservation af hrr Bagge, Andersson och Rudebeck</i> .....	169



## TILL KONUNGEN.

Sedan Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 25 April 1896 anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran dels

åt minderåriga förbrytare, dels ock åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, beslöt Eders Kongl. Maj:t den 16 påföljande Oktober att åt särskilda komiterade anförtro utredningen af denna fråga. Tillika fann Eders Kongl. Maj:t med hänsyn till den skiljaktiga utredning, som kräfdes å ena sidan beträffande minderåriga förbrytare och å andra sidan med afseende å öfriga mindre välartade barn, samt för att komitén vid sitt omfattande arbetes utförande icke måtte blifva alltför talrik, lämpligt att, på samma gång en del ledamöter erhöilo i uppdrag att deltaga i komitéarbetet i hela dess omfattning, öfriga ledamöter blefvo utsedda särskildt för frågan angående uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare och särskildt för frågan angående dylika anstalter för öfriga i sedligt afseende försummade barn.

Till ordförande uti den komité, som erhöil ifrågavarande uppgift sig anförtrodd, förordnade Eders Kongl. Maj:t samma dag undertecknad, Billing, samt till ledamöter undertecknade, Wieselgren, Bagge och Andersson, hvarjemte vidare utsågos till ledamöter i komitén vid behandlingen af frågan, så vidt den anginge minderåriga förbrytare, undertecknade Östberg, Rudebeck och Fant, äfvensom till ledamöter i komitén vid behandlingen af frågan angående vanartade och i sedligt afseende försummade barn Rektorn vid Kalmar Folkskolelärareseminarium J. A. O. Wickbom, Folkskoleinspektören G. Insulander samt Ledamoten af Riksdagens Andra kammare Folkskoleläraren F. Berg.

Komitén har varit samlad under Januari, Februari, Juli, Augusti, November och December månader 1897 samt under Januari, Februari, Mars och Oktober månader innevarande år. Dessutom hafva vissa delegerade under längre eller kortare tider mellan de allmänna sammanträdena utfört förberedande arbeten. I början af arbetet deltog gemenligen komiténs båda afdelningar samfäldt uti öfverläggningarna, men i samma mån som arbetet framskridit, hafva de förekommande frågorna behandlats ensamt af den afdelning, till hvilken de med hän-

syn till sin beskaffenhet ansetts höra. Till sin sekreterare har komitén utsett Juris Doktorn, vice Häradshöfdingen Grefve Albert Ehrensvärd.

Från Eders Kongl. Maj:t har komitén fått genom nådiga remisser emottaga dels den 2 April 1897 det betänkande, som afgifvits af den af Eders Kongl. Maj:t tillsatta komitén för fosterbarnsväsendets ordnande, dels den 28 Maj 1897 Riksdagens skrifvelse af den 8 sistnämnda månad angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de så kallade tatarne, dels den 29 Oktober 1897 Riksdagens skrifvelse den 11 Maj nämnda år angående lagbestämmelser om verkställighet under behörig kontroll af domstols utslag, hvarigenom aga blifvit minderårig ådömd, jemte Justitiekanslers-embetets öfver berörda skrifvelse infordrade utlåtande, dels ock den 31 December 1897 Domkapitlets i Göteborg underdåniga framställning den 28 September 1887 angående åtgärder för beredande af kristlig uppfostran åt det så kallade vandringsfolkets barn jemte deröfver afgifna utlåtanden; och skulle ifrågavarande handlingar, det af komitén för fosterbarnsväsendets ordnande afgifna betänkande dock endast hvad anginge det deri intagna förslag till ändring af 40, 41 och 43 §§ af förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871, af komitén tagas i öfvervägande vid fullgörandet af dess uppdrag.

Af dessa handlingar har endast Riksdagens skrifvelse rörande lagbestämmelser angående ådömd agas verkställighet under behörig kontroll jemte Justitiekanslersembetets i anledning deraf afgifna utlåtande behandlats af denna afdelning af komitén. Öfriga remitterade handlingar hafva deremot med hänsyn till deras innehåll ansetts lämpligen böra utgöra föremål för yttrande af den afdelning af komitén, hvilken fått sig förelagdt att afgifva förslag angående beredande af lämplig uppfostran åt vanartade eller i sedligt afseende försummade barn.

Med hänsyn till det bristande utrymme vid åkerbrukskolonien Hall, som var för handen, anbefalde Eders Kongl. Maj:t komitén att först

upptaga till behandling frågan om uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare samt utan att afvakta fullbordan af den utredning i öfrigt, som åt komitén lemnats i uppdrag, härom afgifva särskildt betänkande. Komitén får till följd af denna Eders Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift redan nu till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna de af komitén utarbetade förslag rörande minderåriga förbrytare jemte motiv äfvensom de utredningar, som i öfrigt ansetts af vigt för frågans be-lysning.

Dessa förslag äro följande, nemligen förslag till:

1) lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 16 Februari 1864;

2) förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864;

3) lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderårige;

4) lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt;

5) lag angående omhändertagande af minderåriga förbrytare, intill dess domstols beslut om deras insättande i allmän uppfostringsanstalt verkställles;

6) förordning om ändrad lydelse af § 20 i förnyade förordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883;

7) kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen angående indrifning och redovisning af böter och viten den 29 januari 1861; samt

8) lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande.

Vid affattandet af det i 4 punkten här ofvan omförmälda förslag har komitén till behandling äfven upptagit Riksdagens skrifvelse rörande kontroll öfver verkställighet af beslut om minderårigs agande.

Komitén tillåter sig i detta sammanhang att i underdånighet fästa

Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet deruppå att, förutom nödiga åtgärder för upprättandet af de af komitén förutsatta statsanstalter för beredande af vård åt minderåriga förbrytare, tillika erfordras beviljande af anslag till understöd åt uppfostringsanstalter, som anordnats af kommuner eller enskilde.

Slutligen får komitén i underdånighet till Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning hemställa, huruvida till påskyndande af behandlingen af brottmål rörande minderåriga må erfordras föreskrift, att besvärsmål, deri förordnande meddelats om aga eller om insättande i uppfostringsanstalt, måtte i Eders Kongl. Maj:ts Högsta Domstol och Hofrätter fördragas i den ordning, som finnes stadgad om besvärsmål rörande häktad person.

Undertecknade, Bagge, Andersson och Rudebeck åberopa i underdånighet den af oss afgifna särskilda mening.

Underdånigast

GOTTFRID BILLING.

SIGFRID WIESELGREN.    A. H. BAGGE.    HANS ANDERSSON.

G. F. ÖSTBERG.    G. RUDEBECK.    FR. FANT.

*Albert Ehrensverd.*

Stockholm den 26 Oktober 1898.

---

# Förslag

till

lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 16 Februari 1864,

förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om nya strafflagens  
införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864,

lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande  
minderårige,

lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i  
allmän uppfostringsanstalt,

lag angående omhändertagande af minderåriga förbrytare, intill dess domstols beslut  
om deras insättande i allmän uppfostringsanstalt verkställles,

förordning om ändrad lydelse af § 20 i förnyade förordningen angående expediti-  
lösen den 7 December 1883,

kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen angående indrifning och redovisning af  
böter och viten den 29 Januari 1861, samt

lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande.





# F ö r s l a g

till

lag angående ändring i vissa delar af strafflagen den 16 Februari 1864.

Häri genom förordnas, att 2 kap. 7 §, 4 kap. 9 § samt 5 kap. 1 och 2 §§ af strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

## 2 kap.

### 7 §.

Den, som till straffarbete eller fängelse dömd är, skall, der ej, efter 5 kap. 2 §, annorlunda förordnats, i allmän straffinrättning insättas; och varde der med honom förfaret, såsom särskildt stadgadt är.

## 4 kap.

### 9 §.

Har — — — föröfvande.

År i fall, som i denna eller 8 § sägs, genom den förra domen, efter 5 kap. 2 §, förordnadt, att den brottslige skall, i stället för att undergå honom ådömdt straff, insättas i allmän uppfostringsanstalt eller agas; vare förordnandet härom förfallet. Har tid, hvarunder den brottslige bort i uppfostringsanstalt hållas, gått till ända eller är agan tilldelad; vare så ansedt, som hade det ådömda straffet verkstälts.



## 5 kap.

## 1 §.

Gerning, som eljest straffbar är, vare strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt femton år; dock ege domstolen efter omständigheterna förordna, att barnet skall agas eller i allmän uppfostringsanstalt insättas.

Aga, hvarom i denna eller 2 § sägs, skall, efter ty af domstolen bestämmes, tilldelas med slag af ris eller rotting till antal af minst tio och högst fyratio.

## 2 §.

Begår den brott, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till fängelse i högst sex månader; må domstolen, då den brottsliges sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling pröfvas dertill föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, i allmän uppfostringsanstalt insättas.

Har yngling af den ålder, nu sagd är, begått brott, och dömes han härför till böter; må domstolen efter omständigheterna förordna, att han i stället skall agas.

---

## F ö r s l a g

till

förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om  
nya strafflagens införande och hvad i afseende derå  
iakttagas skall den 16 Februari 1864.

Härigenom förordnas, att 3 punkten i 19 § af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 skall erhålla följande tillägg:

### 19 §.

3. Allmän — — — stadgadt finnes.

Misstänkes den, om hvilkens insättande i allmän uppfostringsanstalt domstol förordnat, att hafva före intagandet i anstalten begått brott, hvarom ransakning icke varit anstald; må, ändå att brottet under allmänt åtal hörer eller det af målseganden till åtal angifvits, allmän åklagare ej derå tala, utan att Konungens Befallningshafvande i den ort, der brottet är begånget, dertill lof gifver.

Lag samma vare, der den, som i allmän uppfostringsanstalt intagits, misstänkes att hafva efter intagandet i anstalten och innan han derifrån utskrifvits gjort sig skyldig till brott.

## F ö r s l a g

till

lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderårige.

Häri genom förordnas som följer:

### 1 §.

Tilltalas minderårig för att hafva, innan han fyllt femton år, begått brottslig gerning, skall ransakningen inom lyckta dörrar hållas, der ej rätten annorlunda beslutar.

### 2 §.

I brottmål, som anhängiggöres emot den, som vid tiden för den åtalade gerningens begående ej fyllt aderton år, skall i ransakningsprotokollet upptagas, utom hvad i öfrigt för ransakningens fullständighet erfordras, jemväl upplysning om de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvuxit, och om han före den brottsliga gerningens begående gjort sig känd för vanart.

### 3 §.

När vid underrätt mål, hvarom i 2 § sägs, blifvit till slut fördt, skall dom afkunnas samma dag eller senast nästa dag, der ej hinder därför i målets vidlyftighet möter.

---

## F ö r s l a g

till

lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt.

Häri genom förordnas som följer:

### 1 §.

Har underrätt, jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen, förordnat, att barn skall för brottslig gerning agas, och har icke missnöje deremot anmälts sist innan klockan tolf middagen å tredje dagen efter den, då utslaget afkunnades; gånge utslaget, i hvad det angår agan, i verkställighet.

Sådan anmälan skall göras inför rätten eller, derest denna icke är samlad, å landet hos domaren och i stad hos rättens ordförande.

### 2 §.

Har, sedan underrätt, jemlikt 5 kap. 2 § strafflagen, förordnat, att den, som gjort sig förfallen till böter, i stället skall agas, den dömde inför rätten på tillfrågan af domaren förklarar sig med utslaget åtnöjas, och hafva åklagare och målsegande jemväl inför rätten anmält, att de icke vilja föra klagan i målet; må utslaget, utan afbidan å besvärstidens utgång, verkställas.

Lag samma vare, der den tilltalade äfvensom åklagaren och måls-eganden skriftligen förklarar sig med utslaget åtnöjas.

Förklarande eller anmälan, som sålunda skett, må icke återkallas.

### 3 §.

Aga, hvarom domstol förordnat, skall genom polismyndighetens försorg verkställas inom lyckta dörrar i närvaro af vittnen, som utses i stad af magistraten och å landet af kronofogden i orten.

### 4 §.

Förordnande om aga vare förfallet, der agan ej kunnat verkställas, innan den dömde fyllt tjugo år.

### 5 §.

Sedan domstols förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt vunnit laga kraft, skall den minderårige genom Konungens Befallningshafvandes försorg i enlighet med derom gifna bestämmelser till sådan anstalt försändas; skolande dervid handlingarna i målet tillställas anstalten.

### 6 §.

Har ej förordnande om insättande i allmän uppfostringsanstalt hunnit verkställas, förrän sex månader förflutit, efter det den dömde uppnått aderton år; vare förordnandet förfallet.

### 7 §.

Har förordnande om minderårigs agande eller insättande i allmän uppfostringsanstalt meddelats, och förekommer samtidigt till verkställighet en annan dom, hvarigenom den minderårige blifvit fäld till

straff; vare förordnandet förfallet, derest antingen detta straff öfverstiger fängelse i sex månader eller är af svårare art än fängelse, eller ock, om förordnandet meddelats jemlikt 5 kap. 2 § strafflagen, de straff, som blifvit den minderårige ådömda, vid sammanläggning uppgå till fängelse i mera än sex månader.

#### 8 §.

Har domstol förordnat, att minderårig skall, i stället för att undergå ådömdt straff, agas eller i allmän uppfostringsanstalt insättas; gånge, derest, efter hvad i 4, 6 eller 7 § sägs, förordnandet förfallit, straffet i verkställighet.

---

## F ö r s l a g

till

lag angående omhändertagande af minderåriga förbrytare, intill dess domstols beslut om deras insättande i allmän uppfostringsanstalt verkställles.

Häri genom förordnas som följer:

### 1 §.

Förekommer emot minderårig, om hvilkens insättande i allmän uppfostringsanstalt förordnande af domstol meddelats, skälig anledning att han afviker, eller finnes han vara i synnerligt behof af vård; ege domstolen förordna, att den minderårige skall genom polismyndighets försorg omhändertagas, intill dess beslutet om hans insättande verkställles eller annorlunda förordnas.

### 2 §.

Har beslut, hvarom i 1 § sägs, af domstol meddelats, åligger det polismyndigheten att föranstalta derom att den minderårige varder för vård och underhåll till pålitlig person eller kommunal myndighet öfverlemnad.

Ersättning för häraf föranledd kostnad utgår af allmänna medel enligt af Konungen meddelade bestämmelser.

---

## F ö r s l a g

till

### förrordning om ändrad lydelse af § 20 i förnyade förrordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883.

Härigenom förordnas, att § 20 i förnyade förrordningen angående expeditionslösen den 7 December 1883 skall erhålla följande lydelse:

Underrätts utslag — — — häktet.

Har underrätt förordnat om aga, skall utslaget af domaren å landet och rätten i stad inom tid, som nu är sagd, till Konungens Befallningshafvande afsändas; skolande, der anmälan skett om missnöje med utslaget, eller parterna och åklagaren afgifvit förklarande att de med utslaget åtnöjas, bevis derom af domaren å utslaget tecknas.

Utslag, hvarigenom underrätt förordnat om insättande i allmän uppfostringsanstalt, skall jemte de i målet förda protokoll till Konungens Befallningshafvande afsändas senast fjorton dagar efter utslagets afkunnande.

Har förordnande om insättande i allmän uppfostringsanstalt blifvit af Hofrätt eller Högsta Domstolen meddeladt, skola de vid underrätten i målet förda protokoll, derest desamma icke på grund af ofvan gifna bestämmelse kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda, inom fjorton dagar efter derom gjord anfordran af domaren på landet och rätten i stad till Konungens Befallningshafvande öfversändas.

Då i mål — — — delgifvas.

---



## F ö r s l a g

till

kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen angående indrifning och redovisning af böter och viten den 29 Januari 1861.

Häri genom förordnas, att § 1 i kungörelsen angående indrifning och redovisning af böter och viten den 29 Januari 1861, sådant detta lagrum lyder i kungörelsen den 27 December 1873, skall erhålla ett så lydande tillägg:

Har domstol, jemte det böter ålagts yngling, som fyllt femton, men ej aderton år, förordnat, att den sakfælde skall, i stället för att gälta böterna, agas, skall i saköreslängden anmärkning tillika göras om det gifna förordnandet.

---

## F ö r s l a g

till

lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande.

Härigenom förordnas som följer:

### 1 §.

För uppfostran af minderårige, om hvilkas insättande i allmän uppfostringsanstalt domstol, jemlikt 5 kap. 1 eller 2 § strafflagen, förordnat, upprättas erforderliga anstalter af staten. Med Konungens tillstånd må jemväl dertill användas af kommun eller enskilde för sådant ändamål anordnad anstalt.

Tillstånd, hvarom nu är nämndt, kan återkallas, då Konungen finner omständigheterna dertill föranleda.

### 2 §.

För anstalt, som af staten upprättas, utfärdas reglemente af Konungen. Reglemente för annan anstalt, hvarom i 1 § sägs, skall af Konungen godkännas.

### 3 §.

Anstalt skall stå under ledning af en styrelse. Den närmare förvaltningen utöfvas af en föreståndare.

Konungen tillsätter styrelse och förordnar för viss tid föreståndare för anstalt, som af staten upprättas.

## 4 §.

Anstalt, hvarom i denna lag är fråga, skall så anordnas, att en hvar af dess elever må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.

## 5 §.

Antalet elever i samma anstalt må icke öfverstiga 150, derest icke tillämpningen af bestämmelsen i 10 § om skyldighet för anstalt att i visst fall återtaga elev dertill föranleder.

## 6 §.

Elever af olika kön må ej i samma anstalt intagas.

## 7 §.

Anstalterna skola vara af olika slag, mildare och strängare.

Till strängare anstalt böra försändas minderårige, som fyllt 15 år, såvida icke särskilda skäl för deras insättande i mildare anstalt föreligga.

Till strängare anstalt kunna ock försändas barn från 12 intill fyllda 15 år, hvilka genom brott af gröfre beskaffenhet eller annorledes ådagalagt högre grad af sedligt förderf.

Ofvan gifna bestämmelser afse den dömdes ålder vid den tid, utslaget angående honom vann laga kraft.

## 8 §.

De anstalter, som i denna lag omförmälas, skola stå under inseende af en af Konungen förordnad inspektör, för hvilken instruktion af Konungen utfärdas.

Omkostnaderna för inspektionen bestridas af statsmedel.

## 9 §.

Anstalts styrelse skall efter utgången af hvarje år till inspektören insända redogörelse för anstaltens verksamhet.

Derjemte åligger det föreståndaren att vid utgången af hvarje månad tillstålla inspektören uppgift angående anstaltens elever enligt formulär, som af chefen för Ecklesiastikdepartementet fastställles.

## 10 §.

Har minst ett år förflutit, sedan elev blifvit i anstalt intagen, eger styrelsen, derest så finnes för eleven nyttigt, att tills vidare eller för viss tid öfverlemna honom till vård i enskildt hem eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må ock tidigare vidtagas, der så i särskilda fall pröfvas lämpligt samt inspektören dertill samtycker.

Anstalten vare skyldig återtaga eleven, om hans uppförande eller annat förhållande dertill föranleder.

## 11 §.

Då i anstalt intagen elev vunnit stadga i sitt uppförande, skall han från anstalten utskrifvas, så framt minst två år förflutit från hans intagande.

Finnes utskrifning före nu angifna tid vara i visst fall af omständigheterna påkallad, har styrelsen att derom hos Konungen göra framställning.

Senast då elev uppnått 20 år, skall han från anstalten utskrifvas. Var elev vid intagandet i anstalten äldre än 17 år, må han dock der kvarhållas intill uppnådda 21 år.

Styrelsen skall söka bereda elev lämplig anställning vid utskrifningen.

## 12 §.

Anstalts styrelse tillkommer målsmansrätt öfver elev under den tid, han är vid anstalten inskrifven, äfvensom under första året, efter det han från anstalten utskrifvits, dock ej längre än till dess han uppnått myndig ålder.

Denna rätt eger styrelsen å annan öfverlåta.

## 13 §.

Anstalts styrelse skall öfva tillsyn öfver elev, som vistas utom anstalten, äfvensom öfver den, som, ehuru från anstalten utskrifven, står under styrelsens målsmansskap; egande styrelsen dervid påkalla biträde af presterskap, polis- eller kommunalmyndighet.

## 14 §.

Ådagalägger den, som är i mildare anstalt intagen, synnerligen grof vanart och öfvar han å andra elever ett skadligt inflytande, må, så framt han uppnått 12 år, styrelsen om hans förflyttning till strängare anstalt göra framställning hos inspektören, som i ärendet beslutar.

Visar elev, som i strängare anstalt intagits, ett så stadgadt uppförande, att skäl för hans qvarhållande i anstalten icke föreligger, och möter hinder för hans utskrifning eller för åtgärd, som i 10 § omförmäles, eger inspektören på hemställan af styrelsen förordna om hans förflyttning till en mildare anstalt.

Förflyttning af elev från en anstalt till en annan af samma slag må jemväl kunna ske, derest, efter pröfning i här ofvan sagd ordning, sådant med hänsyn till elevens uppfostran finnes lämpligt.

## 15 §.

I bidrag till elevs vård och underhåll vid anstalt, som i denna lag afses, skall den kommun, der eleven egde hemortsrätt, då åtalet mot

honom anställdes, till anstalten under de första fem åren efter elevens intagande, dock icke för längre tid än till dess han fyllt 18 år, erlægga halfårsvis en afgift af 40 öre för hvar dag eleven inom anstalten vårdats.

Har till följd af åtgärd, som enligt 10 § vidtagits, anstalten måst vidkännas kostnad för elevs vård och underhåll utom densamma, vare kommunen skyldig att under tid, som nu är sagd, godtgöra anstalten hvad sålunda utgifvits, dock ej till högre belopp än efter 30 öre för hvar dag kostnaden utgjorts.

### 16 §.

Utgift, som jemlikt 15 § åligger kommun, skall såsom kostnad för fattigvård anses; dock har i förhållande till annat fattigvårdssamhälle erläggandet af sådan utgift icke inverkan på fråga om den hemortsrätt, elevens fader eller moder tillkommer.

Kommunen eger, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift, att af den, hvilken det åligger att för elevens försörjning ansvara, åtnjuta ersättning för utgift, hvarom ofvan förmäles.

### 17 §.

Kan elevs hemortsrätt ej utrönas, vare den, som för elevens försörjning är ansvarig, skyldig att till anstalten erlægga den afgift och godtgörelse, hvarom i 15 § sägs.

I den mån beloppet icke kan hos enskild person uttagas, eger anstalt, hvilken ej af staten upprättats, att undfå ersättning af allmänna medel i den ordning, som för fattigvårdssamhälle är bestämd för erhållande af godtgörelse af staten för fattigvårdskostnader.

## 18 §.

Frågor enligt 15, 16 eller 17 § om ersättning för minderårigs vård och underhåll upptagas och fullföljas i den ordning, som för tvister angående ersättning för lemnad fattigvård är föreskrifven.

## 19 §.

Om bidrag af statsmedel för elevs underhåll vid anstalt, som ej af staten upprättas, är särskildt stadgadt.

Denna lag träder i kraft den \_\_\_\_\_ ; dock må, beträffande redan upprättad anstalt, med tillämpningen af 5 § anstå, till dess Konungen härom förordnar.

---

# HISTORIK.





Den fråga, som utgjort föremål för komiténs öfverläggningar, har på senare tiden tilldragit sig en synnerligen stor uppmärksamhet såväl i vårt eget land som i utlandet. Allmänt utbredd är nemligen klagan öfver tilltagande yttringar af brottslighet och förvildning inom det uppväxande släktet; och den fara, som denna företeelse innebär, är uppenbarligen af den omfattning, att frågan om det lämpligaste sättet för dess afvärijande måste uppfattas som en samhällsangelägenhet af största vikt.

Orsakerna till brottslighetens tillväxt bland ungdomen synes hufvudsakligen vara att finna i missförhållanden inom hem och samhälle men torde ock delvis kunna tillskrifvas ofullständighet i lagstiftningen och bristfällighet i anordningarne för bekämpandet af denna brottslighet. Likasom denna ofullständighet och bristfällighet varit gemensamma för större delen af Europa, visa ock de reformer och förslag i ämnet, som å senare tider inom olika länder genomförts eller äro å bane, en omisskännlig likhet med hvarandra.

Med hänsyn härtill har komitén ansett sig böra lemna en framställning af den hithörande utländska lagstiftningen och de på grund deraf vidtagna åtgärder, hvilken framställning icke lämpligen kunnat begränsas till den del af ämnet, som denna komitéafdelning fått i uppdrag att behandla, eller frågan om åtgärder mot minderåriga förbrytare, utan måst jemväl innefatta en redogörelse för vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling. På grund af sakens egen natur sammanhänger nemligen i flera länder lagstiftningen på dessa båda områden så nära med hvarandra, att en redogörelse enbart för den ena delen deraf svårligen skulle kunna låta sig göra utan en godtycklig stympning af ämnet.

---

## I. Öfversigt af utländsk lagstiftning.

### Allmän framställning.

Under större delen af detta århundrade har den europeiska lagstiftningen rörande minderåriga förbrytares behandling stått under starkt inflytande af den franska rätten, sådan densamma vunnit uttryck först i 1791 års och sedermera i den ännu gällande 1810 års strafflag. Den franska strafflagens bestämmelser uti ifrågavarande ämne betecknade ock på sin tid ett afgjordt framsteg, äfven om de numera knappast kunna anses motsvara tidens fordringar, och den franska rätten måste i följd af det inflytande den utöfvat fortfarande blifva utgångspunkten för en framställning af de ledande idéer, som på detta område under innevarande århundrade gjort sig gällande.

Den franska lagstiftningen känner icke någon bestämd åldersgräns, nedanför hvilken barnet absolut är fritaget från att ställas under åtal för sina gerningar; men gent emot barn under 16 år är strafftillämpning beroende derpå, att den tilltalade anses hafva handlat med insigt om den föröfvade gerningens brottslighet eller, såsom lagtermen lyder, »avec discernement». Anses den minderårige icke hafva handlat med sådan insigt, skall han från ansvar frikännas men allt efter omständigheterna antingen återlemnas till föräldrarna eller insättas i en uppfostringsanstalt, dervid domaren eger att bestämma tiden för den minderåriges qvarhållande inom anstalten. Har deremot barnet ansetts medvetet om den föröfvade gerningens brottslighet, skall bestraffning ådömas detsamma ehuru efter betydligt mildare grunder, än hvad som eljest är fallet. I allmänhet får frihetsstraffets längd icke sträcka sig utöfver hälften af den tid, som är föreskrifven för vuxna förbrytare, och skall straffet aftjenas i särskilda för unga förbrytare afsedda straffanstalter.

Den europeiska lagstiftningen har emellertid icke i allmänhet upptagit bestämmelsen att hvarje barn skulle, oafsedt dess ålder, kunna ställas under åtal för sina gerningar. Endast Belgien och Luxemburg, öfverensstämma ännu i denna punkt med den franska rätten, medan öfriga länder, äfven om de någon tid delat den franska rättens åskådning, sedermera öfvergifvit densamma. Under senaste tiden har äfven i Frankrike och Belgien visat sig benägenhet för anslutning till den uppfattning, som hyllas af öfriga europeiska stater. Sålunda föreligga i båda dessa länder lagförslag, enligt hvilka en minimigräns för straffbarhet fastställes vid uppnådda 10 år.

Men om således flertalet af de europeiska ländernas lagstiftning uti förevarande punkt skiljer sig från den franska rätten, är likväl i sjelfva verket åtskilnaden icke så synnerligen stor. Visserligen har en absolut straffrihetsgräns fastslagits, men denna har merendels uppdragits vid en mycket låg ålder. Vanligen inträder den redan vid barnets uppnådda 10:de eller 12:te år. Det förra var förhållandet intill år 1896 i Norge och är det fortfarande i Danmark, Holland, Ryssland samt flera af de schweiziska kantonerna. Vid 12 år åter upphör den absoluta straffriheten enligt gällande tysk och ungersk rätt. Ett undantag utgör den finska strafflagen af år 1889, enligt hvilken den minderårige ända till uppnådda 15 år åtnjuter straffrihet. Såsom en motsats härtill må nämnas, att enligt den jemväl år 1889 antagna italienska strafflagen straffbarhet inträder redan vid 9 års ålder.

Ofvanför minimigränsen vidtager vanligen en period af vilkorlig straffbarhet, beroende på det från den franska lagen hemtade vilkoret, att gerningsmannen skall hafva handlat med insigt om gerningens brottslighet. Detta vilkor återfinnes så godt som i samtliga nu gällande strafflagar, med undantag dock af dem, som tillkommit under intryck af de senaste årens rörelser på det kriminalistiska området. Deremot är denna period af vilkorlig straffbarhet i hög grad vexlande. I Frankrike, Belgien och Luxemburg, hvarest den endast upptill är begränsad, avslutas den med barnets uppnådda 16 år. I Ryssland omfattar den tiden mellan 10—14, i Danmark 10—15, samt i Holland 10—16 år. På samma ståndpunkt som den danska lagstiftningen stod den norska intill år 1896. Den tyska lagen inrymmer vidast omfång för tillämpningen af förenämnda vilkor, i det nemligen den absoluta straffbarheten inträder först vid 18 års ålder.

Frihet från bestraffning enligt nu angifna grunder innebär emellertid icke att samhället afsäger sig hvarje rätt att ingripa gent emot barn, som förbrutit sig mot dess lagar. I öfverensstämmelse med den

franska lagen hafva så godt som samtliga öfriga europeiska lagar upptagit bestämmelser derom att i särskilda uppfostringsanstalter skola intagas minderårige, hvilka icke ådömts bestraffning. Så är förhållandet i Norge, Danmark, Finland, Ryssland, Tyskland, Österrike, Holland, Ungern, Italien, m. fl. länder. Åtskilliga länder, såsom Norge, Finland och Österrike medgifva dessutom uttryckligen den minderåriges agande.

En brist vid dessa bestämmelser har emellertid varit att säkerhet för deras effectivitet saknats. I mera än ett land har lagstiftningen stannat vid blott en anvisning om den minderåriges öfverlemnande till uppfostringsanstalt; och då upprättandet af uppfostringsanstalter betraktats såsom en angelägenhet, hvilken tillkomme den enskilda välgörenheten, men hvarmed staten icke egde något att skaffa, har följden blifvit den, att en känbar brist på dylika anstalter ofta gjort sig gällande, och att således möjlighet saknats att utföra lagstiftarens afsigter.

Förutom vilkorlig straffbarhet har stadgats icke obetydlig straffmildring för sådana minderåriga förbrytare, som icke få räkna den absoluta straffriheten sig till godo. I Frankrike, Belgien, Luxemburg, Holland, Tyskland m. fl. sammanfaller perioden för straffreducering med den för vilkorlig straffbarhet. I andra länder åter, såsom Danmark, Finland m. fl., finnes en särskild period (15—18 år), då visserligen lagstiftningen alltid kräver bestraffning såsom påföljd för föröfvandet af en brottslig gerning, men tillika medgifver en betydlig straffreducering. Äfven i dessa länder, för så vidt de upptagit den franska lagens bestämmelser om vilkorlig straffbarhet, kommer straffmildring jemväl dem till godo, som vid gerningens föröfvande befunnit sig i åldersperioden för vilkorlig straffbarhet.

En från den franska rättens åskådningssätt skiljaktig uppfattning rörande behandlingen af brottslig ungdom har gjort sig gällande i England. Enligt den kontinentala lagstiftningen är i allmänhet tvångsuppfostran att så godt som uteslutande anse såsom en *repressiv* åtgärd; den ingår visserligen icke bland samhällets bestraffningsmedel, men står likväl såsom påföljd för förbrytelse i nära samband med dessa. Jemlikt den engelska rätten är tvångsuppfostran tillika en *preventiv* åtgärd, vidtagen af samhället i syfte att förekomma, att barn obehindradt få växa upp under sådana lefnadsförhållanden, som efter all sannolikhet förr eller senare måste leda till deras moraliska undergång. Till förebyggande häraf borde samhället vara befogadt att ingripa i föräldramagten och rycka barnet bort från dess dåliga omgifning. Under intrycket af en sådan åskådning hafva de båda år 1854 antagna, i hög

grad märkliga reformatory och industrial schools acts tillkommit. Dessa liksom den nu gällande lagen af år 1866 skilja mellan två slag af uppfostringsanstalter, reformatory schools och industrial schools, af hvilka de förra hufvudsakligen äro afsedda för unga brottslingar samt de senare åter för vanartade eller vanvårdade barn. De vanligaste yttringar af vanart, som kunna föranleda ett barns öfverlemnande till en industrial school, äro lösdrifveri och tiggeri; och skola där äfven intagas barn, som kunna anses vara i sedligt afseende försummade, vare sig de alldeles sakna hem eller föräldrarna äro förvunna till gröfre förbrytelse eller eljest illa kända.

Genom såväl statens som enskildas frikostighet har i storartad omfattning i England sörjts för upprättandet af erforderliga anstalter. Resultatet af dessa anstalters verksamhet måste äfven betraktas såsom synnerligen lyckligt. Enligt senast föreliggande uppgifter, hafva i rundt tal omkring 80 proc. af de ur anstalterna afgångna räddats till ett lagbundet lif\*). Jemväl på annat sätt framträder deras lyckliga inverkan. Såväl inom det uppväxande släktet som inom den fullvuxna delen af Englands befolkning är kriminaliteten i trots af den starka folkmängdstillökningen numera stadd i sjunkande.

Den engelska lagstiftningen uti förevarande frågor har icke kunnat undgå att utöfva ett stort inflytande på öfriga stater, hvilka i den lyckliga lösningen af de svårigheter, hvarmed England haft att kämpa, måste se en sporre att slå in på samma vägar. Också pågår under de senaste årtiondena en allmän rörelse i Europa i syfte att tillerkänna staten befogenhet att träda i stället för barnets naturliga vårdare, när fara föreligger för att det eljest går sedligt förderf till mötes. Långt innan Englands exempel manat till efterföljd, har väl äfven å kontinenten behovet af barns skiljande från en för dem skadlig omgifning framkallat vissa stadganden och knappast torde finnas något land, hvars lagstiftning fullkomligt förblifvit häraf oberörd. Särskildt hafva samtliga de tre nordiska staterna redan sedan längre tid tillbaka i vissa enstaka fall medgifvit staten rätt att till barnens bästa skilja dem från föräldrahemmet, och i Preussen var redan, enligt Allgemeines Landrecht af år 1794, i ganska vidsträckt mån stadgad förlust af föräldramyndighet i fall af dess missbrukande. Men alla dessa stadganden drabbades i ännu högre grad af samma anmärkning, som rigtats mot strafflagstiftningens bestämmelser rörande tillämpning af tvångsuppfostran gent emot minderåriga förbrytare. Så godt som fullständigt

\*) Se närmare uppgifter sid. 47.

saknades nemligen säkerhet för deras utförande och i öfrigt voro dessa bestämmelser af alltför sväfvande art, för att kunna medföra någon afsevärd nytta. Deras betydelse kan sägas närmast bestå deri, att de genom sin tillvaro i någon mån förmedlat öfvergången till våra dagars lagstiftningsarbete på hithörande område.

De länder, hvarest förutom i England detta lagstiftningsarbete hitills ledt till positiva resultat, äro Frankrike, Tyskland och Norge. Frankrike har dock uteslutande beaktat de fall, då föräldrar gjort sig skyldiga till missbruk af föräldramyndigheten, hvaremot icke vidtagits några särskilda åtgärder mot barn, som utan att sådant missbruk förelegat beträddts med vanart. Förklaringen till detta förhållande är att söka i den omständigheten, att enligt den franska lagen de vanligast förekommande fallen af vanart, nemligen lösdrifveri och tiggeri, äro belagda med straff, till följd hvaraf redan från den tidigare franska rättens ståndpunkt samhället kunde inskrida mot minderårige, som härtill gjort sig skyldiga. Den franska lagen af den 24 Juli 1889 har åter sökt att förebygga föräldramagtens missbruk genom att i omfattande grad gifva domstol befogenhet att fränkänna ovärdiga föräldrar denna myndighet. Detta fränkännande åtföljes af barnets skiljande från hemmet, hvarefter samhället är förpligtadt att åtaga sig dess uppfostran genom inackordering i välfräjdade familjer eller insättande i barnhem och liknande anstalter. Bland de fall, då denna åtgärd ovilkorligen skall vidtagas, märkes, då föräldrarna gjort sig skyldiga till förbrytelser mot sina barn eller till brott i samverkan med dem. Hafva deremot föräldrarna eljest föröfvat en med straffarbete belagd förbrytelse eller upprepade gånger beträddts med fylleri eller för öfrigt ådagalagt ett sådant uppförande, att barnets helsa, säkerhet eller sedlighet sättes i fara, eger domstol efter omständigheterna förordna, att barnet skall skiljas från hemmet.

Den tyska rikslagsstiftningen skiljer sig icke synnerligen från den franska ståndpunkten. Således har den allmänna civillagen af år 1896 endast träffat föranstaltningar för afvärjande af de faror, som kunna uppstå genom föräldramagtens ovärdiga utöfvande. För detta ändamål eger domstol föreskrifva erforderliga åtgärder, bland hvilka särskildt nämnes barnets uppfostran i en lämplig enskild familj eller intagande i en uppfostringsanstalt, i sammanhang hvarmed, om ock i mindre vidsträckt mån än hvad den franska lagen af år 1889 medgifver, kan följa frändömande af föräldramyndighet. Deremot har i flera af de särskilda tyska staterna partikulärlagstiftningen gått vida längre, i det den berättigat samhället att inskrida, så snart hemnets och skolans vanliga

uppfostringsmedel visat sig icke förmå hindra utvecklingen af sedligt förderf hos barnen, vare sig detta härrör af bristande vilja hos föräldrarna att rätt uppfylla sina uppfostringsskyldigheter eller också endast beror deruppå, att föräldrarna af sitt arbete utom hemmet äro hindrade att öfvervaka barnen. Bland stater der denna uppfattning gjort sig gällande må nämnas Baden (lag af 1886), samt Hessen och Hamburg (lagar af år 1887).

På samma ståndpunkt befinner sig Norge genom en år 1896 antagen lag om »Behandling af forsømte Børn». I vidsträckt mån hyllar den principen om statens rätt och skyldighet att inskrida till minderåriges räddande undan moraliskt eller fysiskt elände. Nära till den norska lagen sluter sig ett på den danska Regeringens föranstaltande år 1895 utarbetadt förslag till lag i ämnet.

Den norska lagen af år 1896 likasom det närbeslägtade danska förslaget inrymma tillika viktiga stadganden, som innebära ett ytterligare afsteg från de principer, på hvilka den hittills från Frankrike lånade lagstiftningen rörande minderåriga förbrytare hvilar; och samma skiljaktighet finner man äfven i åtskilliga i andra länder på senare tiden utarbetade lagförslag. Dessa samtida företeelser af en brytning med den hittills gällande rätten kunna icke betraktas annorlunda än såsom en följd af den genomgående kritik, för hvilken den bestående lagstiftningen under de senaste åren varit utsatt. Tilltron till rigtigheten af dess ledande grundsatser har nemligen i betänklig mån rubbats af det nedslående faktum, att brottsligheten i allmänhet å kontinenten varit i starkt stigande inom det uppväxande släktet, och detta i trots af all omsorg, som under de senare åren nedlagts på både skolväsendets och fängelseväsendets utveckling. Till bekämpande af detta samhällsöndå har uppstått en rörelse, som väl å ena sidan från England lånat tanken att äfven i rent preventivt syfte tillämpa tvångsuppfostran men å andra sidan sjelfständigt uppstått vissa fordringar på den egentliga strafflagstiftningens reformerande. Ofvan är redogjort för det inflytande, Frankrike och England hvar för sig utöfvat på utvecklingen af lagstiftningsarbetet inom hithörande områden; förtjensten af den nu pågående reformrörelsens ledning tillkommer åter hufvudsakligen Tyskland och utgör dess insats i den gemensamma kampen mot den växande brottsligheten bland ungdomen. Det är dock uteslutande den tyska rättsvetenskapen, som kan tillräkna sig denna förtjenst, enär hittills åtminstone den tyska regeringen ställt sig ganska främmande för dessa reformsträfvanen. Utom Tysklands gränser hafva deremot dessa sträfvanen flerstädes åtnjutit välvilligare understöd från statsmagternas sida.



Den nyare rättsvetenskapen har först och främst rigtat sin kritik mot det sätt, hvarpå den gällande lagstiftningen bestämt ålderns inverkan på straffbarheten. Förutsättningen för en minderårigs straffbarhet är enligt den franska rätten uteslutande presumptionen af den tilltalades insigt af det brottsliga i sitt handlingssätt. Och om än något mildrad ligger, såsom redan är nämndt, denna uppfattning i allmänhet till grund för den öfriga europeiska rätten. Häremot göres gällande, att för afgörande af frågan, huruvida bestraffning eller uppfostringsåtgärder böra i förevarande fall vidtagas, en dylik pröfning icke är till fyllest, utan måste den omfatta den minderåriges såväl moraliska som intellektuella utveckling i allmänhet. Redan vid ganska späd ålder har barnet samma insigt som den mognade mannen, att det är vid straff förbjudet att stjäla eller mörda m. m. Lagbudets konsekventa tillämpning skulle alltså leda till, att i Frankrike och de länder, som obetingadt anslutit sig till den franska rätten, en tilltalad minderårig så godt som alltid, samt i öfriga länder hvarje minderårig, som öfverskridit den absoluta straffrihetsgränsen, skulle vara hemfallen till bestraffning. Att lagskipningen icke allestädes gått i denna rigtning, vore endast att tillskrifva den omständigheten att domstolarne i allmänhet insett lagens olämplighet samt äfven hyst benägenhet att hellre tillgripa tvångsuppfostran än föga långvariga och föga inverkan fängelsestraff. Men genom denna hänsyn för billighetens och ändamålsenlighetens fordringar hade i stället uppstått en i hög grad vexlande praxis. Orsaken, hvarför den unga förbrytaren, i trots deraf att han insett det straffvärda i sitt handlingssätt, borde röna en särskild behandling till åtskilnad från andra brottslingar, vore i stället att söka deri, att han ännu icke nått den stadga och mognad i karakteren, att han kunde ega någon starkare motståndskraft mot yttre, impulsivt verkande frestelser. Hans uppfostran vore ännu icke avslutad, och därför borde staten åtaga sig detta värf med den kraft och det allvar, som erfordrades för att återföra den unga brottslingen till ett lagbundet lif, men på samma gång skydda honom för den vanära, som i det allmänna medvetandet undergående af frihetsstraff medförde. Först när karakteren vunnit verklig mognad, borde deremot bestraffningsåtgärder vidtagas.

Denna uppfattning måste mynna ut i en fordran på den absoluta gränsens höjande. Deremot äro naturligtvis åsigtorna delade, hur långt man bör gå i detta kraf. I allmänhet vexla meningarna rörande den absoluta straffrihetsgränsens fastställande mellan barnets uppnådda 14 och 16 år. Den norska lagen af år 1896 har stannat vid förstnämnda ålder, delvis i afsigt att icke göra språnget från den föregående

lagstiftningens ståndpunkt alltför stort. Det schweiziska strafflagsförslaget jemväl af år 1896 ansluter sig i denna punkt till den norska lagstiftningen. Samma åldersgräns förordas äfven af ett förslag, som år 1892 i Tyskland framlagts af doktor Appelius på uppdrag af den tyska gruppen af den internationella kriminalistiska föreningen, hvilken med särskild ifver egnat sig åt lösningen af dessa frågor. Äfven en annan tysk författare, Aschrott, har förordat 14-års-gränsen, med särskild hänsyn dertill, att inom arbetsklassen skolundervisningen upphör vid denna tidpunkt. Vid 15 års åldern har åter det danska förslaget velat uppdraga minimigränsen, och härmed öfverensstämmer äfven den nya finska strafflagen. I belgiska kammaren har år 1892 framlagts ett lagförslag, gående ut på att höja minimiåldern ända till 16 år. Samma åldersgräns förordades på den internationella fängvårdskongressen i Petersburg 1890 samt i det så kallade Eisenachs-förslaget af tyska rättslärderna af år 1891. Mera enstaka äro de röster, som vilja gå längre än till sistnämnda åldersgräns. Anmärkas bör dock, att den internationella fängvårdskongressen i Paris 1895 icke ryggade tillbaka för att uppskjuta bestraffning, ända till dess den minderårige fyllt 18 år, detta dock under förutsättning, att unga brottslingar öfver 16 år afskildes från andra i tvångsuppfostningsanstalter intagna minderåriga.

Ofvanför den absoluta straffrihetsgränsen vidtager äfven enligt flertalet nyssnämnda lagförslag en period af endast vilkorlig straffbarhet. Enligt dessa lagförslag beror dock frågan, huruvida bestraffning skall inträda eller icke, på en vida allsidigare pröfning af den tilltalades sedliga utveckling och lefnadsförhållanden, än som ifrågasattes enligt den äldre rätten. Att denna pröfning skall omfatta den tilltalades mognad i såväl moraliskt som intellektuellt hänseende, är uttryckligen foreskrifvet i det schweiziska förslaget. Under förutsättning af sådan pröfning uppställa såväl det danska som det af Appelius utarbetade förslaget en period af relativ straffbarhet, hvilken enligt båda skall sträcka sig ända till den tid, då den minderårige uppnår 18 år. Egendomligt för dessa båda förslag är, att de berättiga domstol att på en gång ådöma en tilltalad person i denna åldersperiod bestraffning samt förordna om hans intagande i uppfostringsanstalt. I dylikt fall skall straffet tjena brottslingen till en »minnesbeta» (»ein Denkkettel» enligt Appelius' ord) för framtiden, medan åter intagandet i uppfostringsanstalt uteslutande skall afse ett omskapande af hans karakter och sinne-lag. De åtgärder, som enligt dessa båda förslag stå till domstols förfogande gent emot unga förbrytare, som öfverskridit den absoluta straffrihetsgränsen men ännu icke uppnått 18 år, äro således antingen

ådömande af straff eller förordnande om intagande i uppfostringsanstalt eller båda dessa åtgärder i förening. Med denna uppfattning öfverensstämma uttalanden af fängelseföreningen för Posen och Schlesien år 1892 samt af det Rhenskt-Westphaliska fängelsesällskapet följande år.

Såsom ofvan är nämnt, skall enligt den gällande lagstiftningen en betydligt mildare straffskala tillämpas emot yngre förbrytare. Detta medför uppenbarligen, att brottslingar af ifrågavarande ålder i stor utsträckning drabbas af korta fängelsestraff. Med erfarenhet af den ringa verkan för att ej säga rent af skada, som det korta fängelsestraffet medför, har äfven den nyare straffrättsrörelsen sökt lägga fullständigt nya principer till grund för straffutmätningen i förevarande fall. Den ledande grundtanken i de reformförslag, som förekommit, är, att straffet så länge som möjligt bör uppskjutas, men att å andra sidan, när straffet icke längre kan undvikas, det skall drabba den brottslige med så mycket känbarare skärpa. Att förebygga straffets förtidiga inträdande åsyfta de redan omnämnda fordringarna på den absoluta straffrihetsgränsens höjande och på beredande af möjlighet att äfven gent emot personer, som lemnat denna gräns bakom sig, använda tvångsuppfostran i stället för straff. För vinnande af samma syfte plägar vidare, särskildt beträffande yngre förbrytare, förordas införandet af s. k. vilkorlig straffdom, hvarmed, som bekant, förstås en dom, hvarigenom väl straff ådömes men tillika förordnande meddelas, att straffet icke verkställs, så framt icke den dömden inom en viss antingen af lagen en gång för alla fastslagen (fransk och norsk rätt) eller af domaren i hvarje särskildt fall bestämd tidrymd (belgisk rätt) ånyo begår brott. I öfrigt föreslås bötesstraffets omdanande i syfte dels att möjliggöra det ådömda beloppets betalande (genom fastställande af böternas storlek i förhållande till den dömdes förmögenhet och arbetsinkomst samt genom medgifvande af terminsvis skeende inbetalning), dels ock att skärpa förvandlingsstraffet. Slutligen skulle undergående af enkelt fängelse alltid vara förenadt med arbetstvång.

Det är särskildt den internationella kriminalistiska föreningen, som gjort sig till målsman för dessa idéer, till hvilka det danska förslaget till »Lov om Straffene for unge Forbrydere», äfvensom i vissa delar de schweiziska och norska strafflagsförslagen slutit sig.

## Öfversigt af lagstiftningen i vissa länder.

### 1. Norge.

Den norska lagen af den 6 juni 1896 om behandlingen af försummade barn — detta ord taget i dess vidsträcktaste mening — är af särskildt intresse, enär den, på samma gång den upptagit de flesta ledande reformtankar inom hit hörande område, sjelfständigt tillämpat desamma. I en punkt, nemligen i fråga om det organ, som erhållit den bestämmande rätten att vidtaga erforderliga åtgärder gent emot de barn, lagen afhandlar, har den ock gifvit ett synnerligen märkligt uppslag, som äfven på annat håll manat till efterföljd.

Enligt denna lag skall i hvarje kommun finnas ett »Værgeraad», bestående af ortens domare och prest äfvensom fem af kommunen för två år utsedda personer, deraf en läkare samt en eller två qvinnor. Åt en på sådant sätt sammansatt myndighet har den norska lagen anförtrott pröfningen af alla de frågor, som samhällets ingripande gent emot brottsliga eller vanvårdade barn kan framkalla. Lagstiftaren har härvid utgått från den uppfattningen, att de allmänna domstolarne i regel icke kunde ega den kännedom om de individuella förhållanden, som erfordrades, när det gälde att afgöra en så ömtålig fråga som den om ett barns skiljande från sina naturliga målsmän. Icke heller lämpade sig domstolarnes i bestämda former bundna bevisföring för utredande af de fakta, som vore af vigt för pröfningen af ifrågavarande spörsmål. Beträffande särskildt minderåriga förbrytare ansåg man vidare, att framträdandet inför en ordinarie domstol, förbundet, som det är, med offentlighet och väckande uppseende af sorglig art, lätt kunde medföra ett demoraliserande inflytande på ett ungt sinne. Om man således icke var böjd att anförtro den nya lagens handhavande åt domstolar, var man å andra sidan icke heller benägen att beklåda kommunala institutioner, såsom t. ex. skolråden, med myndighet af ifrågavarande slag. Visserligen höjdes, då ett med den slutligen godkända lagen i det hela likartadt förslag år 1896 förelåg till behandling i stortinget, röster härför, men gent emot dessa anmärktes i den kungliga propositionen till följande års storting, bland annat att, derest det skulle enbart bero på kommunal myndighet att vidtaga de skyddsåtgärder till brottsliga eller vanvårdade barns bästa, som

lagen medgåfve, ofta frågans ekonomiska betydelse alltför starkt komme att skjutas i förgrunden. I många fall skulle man hellre blunda för farorna af ett barns vårdslösade uppfostran än ådraga kommunen de utgifter, som dess skiljande från hemmet medförde. I stället för att anlita redan befintliga myndigheter valde man därför att skapa nya, på särskildt för ändamålet lämpadt sätt sammansatta institutioner, som i sig skulle inrymma såväl juridisk insigt som en närmare kännedom om hemmens och föräldrarnas beskaffenhet.

Ehuru Værgeraadet icke eger karakter af en domstol, medföra dock dess åligganden, att sättet för dess verksamhet i mångt och mycket erinrar om en domstols. Det kan således inkalla vittnen och dervid använda samma tvångsmedel, som stå de vanliga domstolarne till buds. I flera fall komma straffprocesslagens bestämmelser till användning. Vid dess sammanträden föres protokoll; de beslut, Værgeraadet fattar, skola likasåväl som en dom vara motiverade. Vidare är att märka, att Værgeraadet, detta likväl för undvikande af större kostnader, i allmänhet skall sammanträda samtidigt med de ordinarie tingen. Dess förhandlingar föras inför slutna dörrar; dock ega föräldrar och målsmän tillträde till desamma.

Det viktigaste magtmedel, som gent emot minderåriga står Værgeraadet till buds, är deras skiljande från hemmet och uppfostran under offentlig uppsigt. I fråga om hvarje barn under 16 år skall denna åtgärd vidtagas, för så vidt 1:o) barnet föröfvat någon straffbar, om sedligt förderf eller vanvård vittnande handling och barnets skiljande från hemmet antages ändamålsenlig med hänsyn till dess förbättring eller för att hindra återfall; 2:o) barnet på grund af föräldrars eller målsmäns lastbara lefnad eller försummelse befinnes vanvårdadt, miss-handladt eller vanartadt (»sedligt forkommet») eller är i fara att blifva sedligt förderfvadt, och en varning, rigtad vare sig mot barnet eller dess föräldrar, icke antages vara till fyllest för rättelses vinnande; samt 3:o) på grund af ådagalagdt dåligt uppförande från barnets sida, hvar emot hemmets och skolans uppfostringsmedel visat sig fruktlösa, eller på grund af andra missförhållanden det synes nödvändigt att för barnets räddning från sedlig undergång skilja det från hemmet. Har Værgeraadet med tillämpning af dessa bestämmelser beslutit att låta uppfostra ett barn utanför hemmet, kan det äfven döma endera eller båda föräldrarna förlustiga föräldramyndigheten.

Utom barnets skiljande från hemmet kan Værgeraadet, i fall det icke anser sig behöfva tillgripa en åtgärd af så omfattande beskaffenhet,

äfven anlita andra utvägar. Sålunda är det befogadt att tilldela såväl föräldrarna som barnen en varning. Vidare kan Værgeraadet föranstalta om barnets agande eller, derest det icke uppnått 15 år, om dess insättande för en tid af högst sex månader i en så kallad »tvangsskole» (skolkarenskola).

Har Værgeraadet beslutit ett barns skiljande från hemmet, återstår frågan, på hvad sätt det för framtiden skall uppfostras. Den norska lagen har med beaktande af de skiljaktigheter, som kunna förefinnas mellan de olika grupper af barn, som falla under lagens bestämmelser, äfven uppställt flera olika sätt för minderårigas anbringande utanför hemmet. Barn, som icke antagas vara »sedligt förkomne», skola företrädesvis anbringas i enskilda familjer eller i barnhem, d. v. s. enskilda välgörenhetsstiftelser. Andra barn skola anförtros åt s. k. »skolehjem», af hvilka två slag skola finnas, ett mildare och ett strängare, det senare afsedt för barn öfver 12 år, som föröfvat gröfre förbrytelser, eller hvilkas uppförande på annat sätt utvisat en högre grad af sedligt förderf. Likaledes kunna till detta slag af anstalter öfverföras i andra »skolehjem» upptagna barn, hvilka under vistandet derstädes på ett eller annat sätt visat sig tarfva ett strängare behandlingssätt. Omsorgen om upprättandet af båda dessa slag af »skolehjem» tillkommer staten, ehuru väl på föranstaltande af enskilda personer eller af kommunala myndigheter upprättade anstalter äfven kunna efter tillstånd af Konungen tagas i användning, derest de underkastas statens kontroll och i öfrigt uppfylla vissa villkor. Beträffande de ofvannämnda »tvangsskoler» (skolkarenskolor) kunna dessa upprättas af en eller flera kommuner i förening; dock kräfves alltid Konungens stadfästelse af planen. Att märka är, att i dessa skolor kunna utom på föranstaltande af Værgeraadet äfven genom skolrådets försorg minderåriga intagas, nemligen för så vidt de varit försumliga i fullgörandet af sin skolgång eller i skolan ådagalagt ett dåligt uppförande samt öfriga medel till upprätthållande af tukt och ordning visat sig fruktlösa.

I det strängare slaget af »skolehjem» intagna elever kunna kvarhållas, ända till dess de fyllt 21 år; minderåriga i de öfriga »skolehjemmen» skola vid uppnådda 18 år återbekomma sin fulla handlingsfrihet. För öfrigt är ej bestämdt, huru lång tid vistelsen derstädes bör omfatta, utan kan den upphöra, så snart det icke längre finnes skäl att bibehålla den minderåriga under anstaltens uppsigt. Barn, som intagits i de s. k. »skolehjemmen», kunna efter viss tids förlopp utskrifvas på prof, i hvilket fall genom anstaltens försorg de anbringas i

en enskild familj eller barnhem. De kvarblifva likväl under anstaltens uppsigt och kunna i händelse af dåligt uppförande dit återtagas.

I fråga om skyldighet att gälda de kostnader, som äro förenade med minderåriges uppfostran under offentlig uppsigt, har lagen stannat vid en fördelning mellan stat och kommun samt för dem båda stadgat rätt till ersättning i viss mån af barnens föräldrar. Derest dessa kostnader ensidigt lades vare sig på stat eller kommun, skulle, enligt hvad i motiven till lagen anfördes, vissa faror uppstå för att frågan, huruvida ett barn jemlikt lagens bestämmelser borde skiljas från dess hem, icke alltid blefve löst i enlighet med hvad sakens egen natur kräfde. Drabbade kostnaden för ett barns anbringande utanför hemmet endast kommunen, kunde i många fall befaras, att ett vidtagande af en sådan åtgärd så länge som möjligt komme att uppskjutas. Å andra sidan kunde en anordning, hvarigenom staten åtog sig samtliga kostnader, mången gång komma att medföra, att barn, som borde falla fattigvården till last, blefvo föremål för behandling enligt ifrågavarande lag. Gent emot uttalanden från myndigheter, som hörts öfver det vid 1895 års storting framlagda förslaget, och hvilka framhållit önskvärdheten, att staten ensam åtog sig alla utgifter åtminstone för barns insättande i *anstalt*, anmärktes i den kungl. propositionen till 1896 års storting, att antagandet af en sådan bestämmelse innebure en frestelse för de kommunala myndigheterna att icke gripa in emot ett barn, förrän det redan vore så moraliskt förderfvadt, att uppfostran i anstalt kräfdes, hvilket naturligtvis vore ytterligt olämpligt. Vidare borde stat och kommun alltid i viss mån ega regressrätt emot barnets föräldrar, när dessa eljest genom åsidosättande af sina föräldrapligter kunde vinna en ekonomisk fördel. Hufvudsakligen med stöd af dessa motiv har den norska lagstiftningen stadgat, att utgifterna för ett barns insättande i ett »skolehjem» bekostas af statskassan, hvilken dock eger kraf på bidrag af högst 40 öre dagligen af den kommun, hvars Værgeraad fattat beslut i saken. Omvänt bekostas utgifterna för barns insättande i skolkareskolor af kommunen, som åter af staten erhåller ett bidrag af 30 öre dagligen för hvarje barn. Då barn enligt Værgeraadets beslut anbringas i familj eller barnhem, är i regel kostnaden lagd på kommunen. Værgeraadet — eller skolrådet i det ofvan angifna fall, då denna myndighet eger befogenhet att förordna om barns intagande i skolkareskolor — tillkommer det att i hvarje fall bestämma storleken af det bidrag, som skall utkrävas af barnens föräldrar. Detta bidrag får dock icke öfverstiga en krona dagligen. För att rätt kunna fatta betydelsen af de angifna siffrorna, må tilläggas, att i de motiv,

som åtföljt lagen vid dess framläggande, den årliga kostnaden för hvarje i anstalt upptaget barn beräknas till omkring 350 kronor.

I förening med genomförande af denna lag har, såsom redan förut påpekats, en vigtig förändring vidtagits i strafflagen, i det att minimi-åldern för minderåriges straffbarhet, hvilken förut var satt så lågt som till 10 år, höjts till 14 år. Ofvanför denna åldersgräns inträder icke genast ovilkorlig straffbarhet, utan eger åklagaremyndigheten att efter godtfinnande underlåta att anställa åtal för brottsliga gerningar, som föröfvats af personer mellan 14 och 16 år, derest den finner, att en hemställan om den skyldiges agande, rigtad till vederbörande målsmän i hem eller skola, eller vidtagandet af de åtgärder, som Værgeraadet eger att tillgripa, i förekommande fall kan vara till fyllest. Anser åklagaremyndigheten, att barnet bör anbringas utom hemmet, förelägges saken för Værgeraadet, likasom äfven i fall en af åklagaren gjord hemställan om den brottsliges agande förblifvit utan påföljd. Likaledes kan åklagaremyndigheten underlåta att anställa åtal gent emot någon i uppfostringsanstalt anbragt eller på prof utskrifven person, som efter fylda 14 år begått en förbrytelse, så framt nämnda myndighet i anseende till den brottsliges ålder och handlingens beskaffenhet finner, att ett tillämpande af anstaltens disciplinmedel utgör en tillräcklig bestraffning. Den norska lagen har således lemnat myndigheterna vidsträckt frihet att allt efter omständigheterna i hvarje särskildt fall träffa det lämpligaste val af åtgärder gent emot sådana personer, som vid föröfvande af brottslig handling endast obetydligt öfverskridit den absoluta straffrihetsgränsen. Deremot är fullkomligt öfvergifven den förutvarande bestämmelsen, enligt hvilken inträdande af bestraffning under en viss åldersperiod var beroende af frågan, huruvida gerningsmannen insett sin handlingens straffbarhet eller icke. Betydelsen af denna förändring och dess samband med den nu för tiden förherskande riktningen inom den straffrättsliga litteraturen är redan förut påpekad.

Ifrågavarande lag upptager inga straffbestämmelser för missbruk af föräldramyndighet, vare sig nu denna utöfvas af barnets föräldrar eller andra personer. Skälet härtill är likvisst icke, att dylika stadganden förmenats vara obehöfliga, utan i stället att de ansetts ega sin rätta plats i den allmänna strafflagen; och då för närvarande i Norge pågår en omarbetning af denna, har man icke funnit det lämpligt att gå detta arbete i förväg. I likhet med flera nyare lagar har äfven det år 1896 framlagda norska strafflagsförslaget icke nöjt sig med att belägga med straff enbart de fall, då *fysisk* misshandel eller vanvård föreligger från föräldrars eller andra uppfostrares sida gent emot barn, som



äro underkastade deras myndighet, utan man har ansett det vara af minst lika stor vikt att genom nödiga straffbestämmelser sörja för att icke barnets *moraliska* utveckling bringas i fara. I öfverensstämmelse med dessa principer innehåller lagförslaget bestämmelser, enligt hvilka en hvar, som sjelf använder något under hans omsorg eller myndighet stående barn under 16 år, eller medger dess användande på ett sätt, som är förderfligt för dess helsa, sedlighet eller rättskaffenhet, eller som genom missbruk af sin myndighet föranleder eller medverkar dertill, att någon honom underordnad person under 18 år användes på sådant sätt, skall straffas med fängelse intill ett år. Kroppslig vanvård, utöfvad emot person, hvilken gerningsmannen är skyldig att försörja, bestraffas i olika grad, allt efter beskaffenheten af den skada den vanvårdade lidit.

Enligt bestämmelse i 1896 års lag ega föräldrar, som icke samtyckt dertill, att deras barn må fråntagas dem, rättighet att få beslutet derom underställt vederbörande departements pröfning. Likaledes ega i vissa fall personer öfver 16 år rätt att sjelfva fordra underställning af Værgeraads beslut i fråga om med dem vidtagen åtgärd och står samma rätt öppen för föräldrarna, förutsatt att den minderårige ännu icke uppnått 18 år. I intetdera fallet omnämner lagen, hvilket departement den åsyftar, likasom den ej heller angifver, åt hvilken myndighet omsorgen om lagens genomförande eller öfvervakandet af dess behöriga tillämpning borde anförtros. Genom en kunglig resolution, likaledes af år 1896, hafva emellertid dessa uppdrag öfverlemnats åt Kyrko- och Undervisnings-departementet, som tillika utgör öfverinstans för Værgeraaden. Endast ett fåtal mindre väsentliga frågor rörande Værgeraadets samsättning skola behandlas af Justitiedepartementet.

Vid tiden för lagens tillkomst funnos i Norge fyra privata eller kommunala uppfostringsanstalter med plats för omkring 250 barn. I motiven förutsattes, att plats för omkring 500 barn, deraf femtio flickor, borde finnas i de egentliga, för brottsliga och vanartiga minderåriga afsedda anstalterna (de s. k. skolhemmen), samt att åter af detta antal omkring 150 till 175 gossar samt 25 flickor skulle behöfva anbringas i skolhem af det strängare slaget. En anstalt af denna beskaffenhet fans emellertid icke i landet, och för att fylla detta behof, har på Regeringens framställning 1897 års storting anvisat 40,000 kronor för inköp af en för ändamålet lämplig jordegendom. I fråga om anstaltens organisation har föreslagits, att barnen skulle fördelas i smärre underafdelningar med särskilda bostäder, belägna på något afstånd från hufvudbyggnaden samt med hvar sin föreståndare. Hvarje sådan afdelning skulle omfatta 25 barn.

## 2. Danmark.

Enligt den nu gällande danska strafflagen af år 1866 bestraffas icke handlingar, begångna af barn under 10 år. Dock kunna i fall af behof äfven mot barn af denna ålder förbättrings- eller säkerhetsåtgärder vidtagas.

Vid fyllda 10 år inträder deremot straffbarhet, om än under åldersperioden 10—15 år beroende af det sedvanliga vilkoret, att gerningsmannen skall hafva insett handlingens straffbarhet. Ytterligare erfordras såsom vilkor för straffbarhet, att den begångna handlingen skulle, derest den föröfvats af fullvuxen person, varit belagd med högre straff än böter eller enkelt fängelse (en mildare form af fängelse). Äfven är, derest omständigheterna göra det antagligt, att ett barn i nämnda åldersperiod på annat sätt kan räddas och förbättras, Justitieministeriet befogadt att föranstalta om nedläggande af åtal för en begången förbrytelse — förutsatt likvisst, att denna icke varit af gröfre art. Slutligen är domstol befogad att för unga brottslingar mellan 15 och 18 år i betydlig mån nedsätta det för fullvuxna stadgade straffet.

Utom dessa bestämmelser finnas åtskilliga stadganden i skol- och fattigvårdslagar, enligt hvilka i fall föräldrar visat sig ovärdiga att utöfva den myndighet, som tillkommer dem öfver deras barn, dessa kunna skiljas från hemmet. I nödig mån är dock icke sörjdt för, att dessa bestämmelser kunna vinna erforderlig tillämpning.

I Danmark finnas för närvarande fem uppfostringsanstalter, hvaraf en — Holsteinsminde — eger två särskilda afdelningar, en för gossar och en för flickor. Dessutom finnes i Köpenhamn sedan år 1879 ett internat, afsedt till oafbruten vistelse under kortare tid för försumliga skolbarn.

Resultatet af dessa anstalters verksamhet vitsordas i allmänhet såsom godt, och tillgängliga statistiska uppgifter gifva äfven bekräftelse härå. Af elever, som under åren 1880—90 utgått från den största af dessa anstalter, Holsteinsminde, angåfvos endast 2,5 procent af gossarne samt 4 procent af flickorna som »fallna», d. v. s. sådana, om hvilka ingen förbättring syntes möjlig, samt endast 20 procent af gossarne och 19 procent af flickorna som »mindre tillfredsställande», hvarmed betecknades sådana, som visat sig opålitliga, ehuru väl hopp om deras räddning ännu kunde förefinnas. Uppgifter från öfriga anstalter förete ungefär liknande siffror.

Deremot har i Danmark klagats öfver, att ifrågavarande anstalter på långt när icke voro i stånd att fylla det behof, för hvilket de äro afsedda. Brottligheten bland ungdomen vore nemligen i ovanligt stark tillväxt. Detta sorgliga faktum i förening med den känbara bristen på stadganden, enligt hvilka vanartade eller vanvårdade barn i tid kunde ställas under offentlighetens vård och derigenom räddas från hotande förderf, har äfven gifvit anledning till, att Regeringen år 1893 tillsatt en komité med uppdrag att utarbete förslag till lag i ämnet.

Vid utförandet af det gifna uppdraget har denna komité, hvilken år 1895 afgifvit betänkande, tydligen haft till förebild det samtidigt föreliggande norska lagförslaget i samma ämne. Så t. ex. förordar äfven det danska förslaget införandet af ett Værgeraad och tillerkänner denna myndighet ungefär enahanda befogenhet som den norska lagen. Dock har den danska komitén med ganska stor sjelfständighet behandlat de uppslag, den emottagit från Norge, och särskildt har den bemödat sig att gifva Værgeraadet en mer fast och stabil karakter, än det erhållit i den norska lagen. I hvarje kommun å landet skall Værgeraadet utgöras af tre sjelfskrifna medlemmar, nemligen ortens domare, prest samt »Sogneraadets» (kommunalnämndens) ordförande. Endast två ledamöter äro valda, och af dessa skall den ene vara en af kommunen utsedd, inom densamma bosatt lärare eller lärarinna eller annan man eller qvinna med insigt i skolfrågor. Den andre valde medlemmen åter skall utses af Amsraadet (landstinget) och vara gemensam för hela det judiciella område, kommunen tillhör. Valen skola gälla för sex år, i sammanhang hvarmed må erinras, att den norska lagen i sådant hänseende föreskrifver en tid af endast två år. Domaren skall vara sjelfskrifven ordförande, en bestämmelse, som från början väl var upptagen i det norska förslaget, men deremot icke återfinnes i den gällande lagen. Frånsedt Köpenhamn, hvarest flera Værgeraad skola finnas och dessa åter erhålla en särskild organisation, skola i öfriga städer Værgeraaderna vara sammansatta i det närmaste på enahanda sätt. Genom att således hvarje Værgeraad inom sig inrymmer två personer — domaren och den af Amsraadet utsedde —, hvilka stå utanför kommunen eller i hvarje fall icke kunna sägas företråda densamma, hoppas man förbygga, att för stor betydelse tillmätas lokala eller kommunala hänsyn.

Vid det norska lagstiftningsarbetet visade sig svårighet att finna en lämplig öfverinstans för Værgeraaderna. Skulle nemligen en sådan myndighet verkligen kunna fylla sitt ändamål, borde den vara utrustad med större mått af sakkunskap än det, som inrymdes inom de särskilda Værgeraaderna. Då man misströstade att finna en fullt lycklig lösning af denna

uppgift, stannade man slutligen, på sätt förut är nämnt, vid att som öfverinstans fastställa det departement, under hvilket de af lagen beslutade uppfostringsanstalterna komme att framdeles förläggas. Det danska förslaget har deremot sökt att skapa en sjelfständig öfverinstans och i sådant syfte föreslagit inrättandet af ett »Overværgeraad», bestående af en af Regeringen utnämnd öfverinspektör för uppfostringsanstalterna såsom ordförande samt en af Justitie- och en af Kyrko- och Undervisnings-ministeriet utsedd medlem. Genom denna anordning har man åsyftat att tillförsäkra den högre myndigheten den största möjliga sakkunskap, och genom den ledande och öfvervakande ställning, som bereds Overværgeraadet gent emot de särskilda Værgeraaderna, har man hoppats vinna en borgen för en enhetlig och säker lagtillämpning öfver hela riket. Vid sidan af sin ställning som öfverinstans eger nemligen Overværgeraadet äfven flera andra viktiga uppgifter. Sålunda tillkommer det denna myndighet att på lämpligaste sätt bringa till utförande hvarje af Værgeraaderna fattadt beslut om barns skiljande från deras dittills varande hem. Väl bör enligt förslaget det tillkomma Værgeraaderna att bestämma, huruvida ett barn, hvarom ett sådant beslut är fattadt, skall anförtros åt en enskild familj, barnhem eller uppfostringsanstalt, men valet af den ifrågavarande familjen eller anstalten skall i hvarje särskildt fall uppdragas åt Overværgeraadet, som för sådant ändamål skall erhålla del af Værgeraadets beslut jemte erforderliga upplysningar. Som skäl för inrymmande af en dylik befogenhet åt Overværgeraadet har komitén bland annat uppgifvit, att, då i regel barn, som måste skiljas från sina föräldrar, böra anbringas på ett temligen långt afstånd från det forna hemmet, för att icke alltför många tillfällen till beröring med detsamma må ega rum, Værgeraadet icke lämpligen skulle kunna fullgöra detta åliggande, då det utanför sin egen krets saknade nödig kännedom särskildt om sådana enskilda familjer, åt hvilka barnet med fördel kunde anförtros, samt äfven knappast kunde ega närmare kunskap om beskaffenheten af befintliga anstalter.

Slutligen skall Overværgeraadet vara förmyndare för hvarje barn, som skiljes från dess föräldrar. Dessa skola nemligen i sådant fall alltid gå förlustiga föräldramyndigheten. Den norska lagen har, såsom ofvan påpekats, i förevarande fall väl medgifvit Værgeraadet rättighet att frantaga föräldrarna deras myndighet öfver barnen, men icke i något fall stadgat ovilkorlig förlust af föräldramyndigheten. Bestämmande för den danska komiténs uppfattning härvidlag har enligt dess uttalande varit öfvertygelsen, att det icke kunde vara af något värde

för föräldrarna att bibehålla en myndighet, som de, så länge barnet stode under offentlighetens uppsigt, icke finge utöfva, men att det deremot kunde vara till skada och olägenhet, derest föräldrar med återopande af densamma ville tränga sig emellan barnet och dess vårdare.

Som man finner, har det danska förslaget gifvit Overværgeraadet en synnerligen vidsträckt verksamhet. Dess beslut hafva äfven bekläds med absolut giltighet; klagan får nemligen icke föras deröfver. Under sådana förhållanden kan det icke förvåna, att komiterade sjelfva fästa så stor vigt vid ifrågavarande institution, att de anse hela förslaget stå och falla med densamma.

Bestämmelserna rörande de fall, då barnets ådagalagda uppförande eller öfvergifna belägenhet berättigar Værgeraadet att inskrida, afvika icke i väsentligare mån från den norska lagens föreskrifter. Dock är den åldersgräns, öfver hvilken åtgärd mot barn icke må af Værgeraad vidtagas, något olika bestämd. I allmänhet är denna i det danska förslaget satt till 15 år, ehuruval beträffande minderåriga förbrytare samt i vissa fall äfven vanartade yngre personer den yttersta gränsen för användandet af de uppfostringsmedel, hvaröfver Værgeraadet förfogar, inträder först vid uppnådda 18 år. I fråga om sättet för anbringandet af barn, som skilts från föräldrahemmet, förefinnes ej heller någon större olikhet från den norska lagen. Deremot upptager det danska förslaget bland medel, som kunna komma till användning i de fall, då barnets skiljande från hemmet icke synes vara af behovet påkalladt, men dess eget uppförande eller föräldrarnas sätt att sköta sina uppfostringspligter ändock ger anledning till klander, äfven tillsättande af en särskild person (»Tilsynsværge») med uppgift att utöfva tillsyn öfver barnen eller föräldrarna. När dylik eller annan uppfostringsåtgärd af mindre omfattning vidtages, skall det tillika bringas till föräldrarnas kännedom, att barnet kommer att skiljas från hemmet, derest de gifna föreskrifterna icke åtlydas eller det eljest visar sig nödvändigt. Genom meddelande af varning i denna form hoppas de danska komiterade, att antalet af de tillfällen, då barnets skiljande från föräldrahemmet visar sig vara en oundgänglig utväg för dess räddande, skall i någon mån kunna inskränkas. Derjemte innehåller förslaget straffbestämmelser för föräldrar och andra uppfostrare, som genom förförelse, dåligt exempel eller vanvård föranleda, att de af förslaget stadgade uppfostringsmedel bringas till användning gent emot barn, som de äro skyldiga att vårda.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med den norska lagen ehuru med enklare regler för tillämpningen äro de principer, förslaget uppställer i fråga om fördelningen af kostnaderna för dess genomförande. Enligt förslaget skola kostnaderna för barns anbringande utanför hemmet, så framt de icke täckas af de bidrag, som af barnets föräldrar erläggas och hvilkas storlek Værgeraadet eger att bestämma, hvila till hälften på staten och till hälften på den kommun, som i förevarande fall eger försörjningspligt. Dock skall i fråga om anbringande af personer öfver 15 år samt i fråga om alla i de strängare uppfostringsanstalterna intagna barn staten ensam ansvara för de kostnader, som erfordras utöfver föräldrarnas bidrag. Deremot drabbar den erforderliga utgiften för tvångsskolor uteslutande kommunen. Med den föreslagna fördelningen af kostnaderna har den danska komitéen åsyftat å ena sidan, att icke någon del af den på kommunen hittills hvilande bördan för fattigväsendets ordnande öfverföres på staten, samt, å andra sidan, att den *ökade* utgift, som lagens genomförande kommer att kräfva, icke drabbar kommunen, utan uteslutande staten.

Såsom redan är nämndt, förordar samma komité höjande af den nuvarande minimigränsen för straffbarhet till 15 år. Härefter skulle vidtaga en åldersperiod från 15 intill 18 år, under hvilken domstol skulle ega befogenhet att efter omständigheterna ådöma straff eller förordna om den tilltalades intagande i en uppfostringsanstalt eller slutligen vidtaga båda dessa åtgärder i förening. Vidare har komitéen afgifvit ett särskildt förslag till lag om straff för unga förbrytare i nyssnämnda åldersperiod. Komitéen har härvidlag, såsom redan i den allmänna framställningen är omnämndt, framför allt åsyftat att inskränka användningen af det korta frihetsstraffet samt till vinnande häraf föreslagit införande af s. k. vilkorlig straffdom äfvensom en förändrad tillämpning af bötesstraffet. För öfrigt må märkas, att det redan nu i den gällande danska strafflagen stadgade kroppsstraffet för yngre personer är bibehållet, ehuru inskränkt till förbrytelser, som vittna om särskild råhet.

De afgifna förslagen hafva ännu icke ledt till någon annan åtgärd från den danska regeringens sida än en framställning om höjande af det anslag, hvarmed staten bidrager till underhåll af barnhem.

### 3. Finland.

Enligt den finska strafflagen af år 1889 kan icke åtal anställas för gerning, som föröfvats, innan gerningsmannen uppnått 15 år. Dock kan ett barn, som fyllt 7 år, på grund af brottslig handling öfverlem-

nas åt offentlig uppfostringsanstalt eller af vederbörande målsman agas. Minderårig, som blifvit insatt i uppfostringsanstalt, är underkastad dess vård, så länge den myndighet, hvilken utöfvar uppsigt öfver anstalten, pröfvar nödigt, dock ej längre än till uppnådda 18 år, eller med målsmans samtycke till uppnådda 20 år.

I förordningen angående verkställighet af straff af samma år har vidare föreskrifvits, att ett barn, som enligt domstols förordnande skall intagas i allmän uppfostringsanstalt, i allmänhet skall af anstalten öfverlemnas till lämpligt enskildt hem, för så vidt icke barnet med hänsyn till ålder, vanart eller andra omständigheter pröfvas hellre böra vårdas inom anstalten.

I Finland finnas två af staten upprättade anstalter för minderåriga förbrytare, nemligen en för gossar samt en för flickor, äfvensom flera af enskilda personer eller sällskap underhållna hem för vanartade eller värlösa barn.

#### 4. Stor-Britannien.

I fråga om ett energiskt och framgångsrikt bekämpande af brottsligheten inom det uppväxande släktet har England sedan flera årtionden tillbaka betraktats som mönsterlandet; och kännedomen om dess lagstiftning och institutioner måste därför vara af största vikt och intresse vid behandlingen af hithörande frågor.

Rörelsen för beredande af vård och uppfostran åt minderåriga förbrytare sträcker sig i England visserligen långt tillbaka i tiden, men kan först under 1830-talet sägas hafva vunnit en allmännare utbredning. Den egentliga driffjedern var det sorgliga faktum, att förvildningen och råheten inom den yngre generationen alltmera tycktes taga öfverhand; myndigheterna stodo magtlösa, och inom allt vidare kretsar af nationen utbredde sig öfvertygelsen om nödvändigheten att slå in på nya vägar. Den första frukten af denna rörelse var inrättandet af det för unga förbrytare afsedda fängelset i Parkhurst, hvilket öppnades år 1838. Under det följande årtiondet tillkom efter mönster af den bekanta franska åkerbrukskolonien i la Mettray Englands första egentliga uppfostringsanstalt för unga förbrytare. Tack vare initiativet hos en energisk qvinna, Miss Mary Carpenter, upprättades äfven vid samma tid de s. k. ragged schools, hvilka voro afsedda att bilda hem för den fattigaste och såväl i materiel som moralisk mening mest öfvergifna delen af Englands ungdom. Härigenom vann striden mot den tillväxande kriminaliteten inom ung-

domen ett vidare omfång, i det att den derefter inbegrep äfven sträf-  
 vandet att *förebygga* uppkomsten af brottsliga tendenser, der detta på  
 grund af barnets lefnadsförhållanden eller omgifning kunde vara att  
 befara. Den rörelse, som sålunda gripit vidsträckta kretsar af befolk-  
 ningen, sträckte sig snart äfven till parlamentet; och som frukten  
 häraf tillkommo slutligen år 1854 tvenne parlamentsakter, hvilka under  
 de närmast följande åren efterföljdes af flera andra i samma syfte.  
 Särskildt är år 1866 betydelsefullt för utvecklingen af den engelska  
 lagstiftningen på lithörande område. Detta år antogs nemligen såväl  
 en Reformatory som en Industrial Schools act, hvilka båda ännu äro  
 i kraft, ehuruval de flera gånger, senast år 1894, undergått betydande  
 förändringar och tillägg.

Den engelska lagstiftningen skiljer mellan två särskilda slag af  
 anstalter: reformatory och industrial schools. Redan ofvan har an-  
 gifvits, att de förra äro afsedda för minderåriga förbrytare, de senare  
 åter för vanartade och vanvårdade barn. Denna gräns är dock icke  
 strängt vidhållen, enär under vissa vilkor, som här nedan skola när-  
 mare angifvas, äfven barn, som föröfvat brottsliga handlingar, kunna  
 upptagas i industrial schools.

Enligt nu gällande bestämmelser sändas till en reformatory school  
 1:o) barn mellan 12 och 16 år, som gjort sig skyldiga till en med straff-  
 arbete eller fängelse belagd handling; 2:o) barn under 12 år, som lika-  
 ledes gjort sig skyldiga till en med straffarbete eller fängelse belagd  
 handling och derjemte redan en gång dessförinnan dömts för brott af  
 enahanda straffbarhet; 3:o) gossar under 16 år, som föröfvat eller sökt  
 öfva samlag med flickor under 13 år; samt 4:o) barn mellan 10 och  
 16 år, hvilka upptagits i en industrial school och derstädes uppsåtligen  
 förbrutit sig mot gällande ordningsregler.

Enligt 1866 års lag skulle, innan ett barn upptogs i en reformatory  
 school på grund af en begången förbrytelse, det först undergå viss tids  
 fängelsestraff, men genom en act af år 1893 är denna bestämmelse i  
 så måtto ändrad, att domaren i hvarje fall eger att allt efter föreliggande  
 omständigheter antingen direkt öfverlemna den tilltalade till en reformatory  
 school eller också dessförinnan ådöma honom en kortare tids fängelsestraff  
 (vanligen endast under 10 dagar). I allmänhet hafva domstolarne undvikit  
 att ådöma dylik bestraffning, dervidlag påverkade af öfvertygelsen, att  
 det kortvariga fängelsestraffet föga kunde bidra till barnets förbättring,  
 men deremot utöfva ett skadligt inflytande för framtiden genom att  
 försvåra den dömdes utsigter att erhålla en god anställning vid tiden  
 för hans utträde ur tvångsskolan. Ehuruval den allmänna meningen



till en början tyckes hafva stått temligen tveksam om lämpligheten af den sålunda medgifna straff-friheten, synes man nu vara benägen att vidare fortgå i samma riktning, i det att nemligen en af Regeringen tillsatt komité för undersökande af förhållandena inom reformatory och industrial schools i ett år 1896 afgifvet betänkande uttalat sig för det föregående fängelsestraffets fullständiga afskaffande.

Bestämmelserna rörande barns intagande i industrial schools äro betydligt mer invecklade, hvarför det också är svårare att öfver dem vinna en lätt öfverskådlighet. En genomgående grundsats är dock, att dessa anstalter skola afse att hindra utvecklingen af brottsliga böjelser i de fall, fara för uppkomsten häraf kan föreligga på grund af barnets eget uppförande, öfvergifna belägenhet eller lastfulla omgifning.

Enligt nu gällande Industrial Schools act skola till dessa anstalter öfverlemnas barn under 14 år 1:o) som befinnas tigga eller mottaga almosor (vare sig öppet eller under sken af försäljning) eller som i sådant ändamål uppehålla sig på gator och offentliga platser; 2:o) som föra ett kringströfvande lefnadssätt utan hem, målsman eller existensmedel; 3:o) som äro utan föräldravård, vare sig båda föräldrarna äro döda eller, derest en af dem lefver, denne undergår frihetsstraff; 4:o) som uppehålla sig i sällskap med tjuftar; 5:o) som bo tillsammans med prostituerade eller i hus, der sådana hafva sitt tillhåll, eller för öfrigt pläga vistas i sällskap med dem; 6:o) hvilkas mödrar två gånger dömts för gröfre förbrytelse (crime). Vidare på framställning af föräldrar eller målsmän barn under 14 år, öfver hvilka dessa icke äro i stånd att egna nödig uppsigt, samt på framställning af föreståndare för fattighus derstädes intagna barn af nyss nämnda ålder, så vida de visat sig svårhandterliga eller deras föräldrar undergå fängelsestraff. Slutligen kunna äfven barn under 12 år anförtros till vård åt ifrågasvarande anstalter, derest de begått en med fängelse eller ringare straff belagd handling samt dessförinnan icke gjort sig skyldiga till tjufnad eller annat gröfre brott.

Införande af obligatorisk skolundervisning har i England gifvit anledning till ytterligare utsträckning af de fall, då barn kunna öfverlemnas åt industrial schools, äfvensom till upprättandet af nya slag af tvångsskolor. Öfvervakandet af den nya skollagens genomförande anförtroddes nemligen åt vissa lokala myndigheter, de s. k. School Boards, hvilka, derest föräldrarna till ett i skolåldern varande barn utan giltig anledning under längre tid uraktläte att bereda barnet nödig undervisning eller barnet drefve sysslolöst omkring vare sig utan särskild uppsigt eller i sällskap med illa kända personer, egde att af dom-

stol begära utfärdande af en s. k. school attendance order, d. v. s. en befallning, att det ifrågavarande barnet skulle besöka en offentlig skola. Derest en sådan befallning utfärdas, men bättring i det anmärkta förhållandet icke inträder, förordnar domstol om barnets öfverlemnande antingen till en industrial school eller till en s. k. day industrial school, (den s. k. Elementary Education act af år 1876). I dessa senare erhåller barnet under dagen mat och omvårdnad, men tillbringar deremot natten i föräldrahemmet. Dylika anstalter hafva bildats till ett antal af 23. I allmänhet kan hvarje barn, som är hemfallet till upptagande i en ordinarie industrial school, i stället, derest omständigheterna det medgifva, hänvisas till en day industrial school, dock icke i de fall, då barnet saknar eget hem eller på framställning af fattighusföreståndare dömts att intagas i uppfostringsanstalt. För öfrigt är att märka, att det i ganska vidsträckt mån är medgifvet föräldrar att med föreståndare för day industrial schools träffa öfverenskommelse om deras barns upptagande derstädes.

De barn, som till följd af underlåtenhet att fullgöra sin skolgång öfverlemnades till intagning i en industrial school, kunde jemlikt skolagens föreskrift redan efter en månads vistelse erhålla medgifvande att lemna anstalten. Detta stadgande i förening med uppfattningen, att det vore mindre förmånligt att sammanföra barn af nyssnämnda slag med andra, som endast efter längre tid kunde återvinna den förlorade handlingsfriheten, gaf anledning till upprättandet af de s. k. skolkarenskolorna (Truant Schools). 14 dylika finnas, företrädesvis i de större städerna; och upptagas i dessa, som namnet angifver, uteslutande försumliga skolbarn. Det utmärkande för dessa skolor är å ena sidan den korta tid, som barnets vistande inom desamma omfattar (vanligen endast omkring 2 månader), å andra sidan den särskildt stränga disciplin, som derstädes är rådande.

I allmänhet står det en hvar fritt att framställa yrkande om barns intagande i en industrial school. Rätten att bestämma derom tillkommer alltid domstol, som likaledes afgör huru lång tid barnet skall kvarhållas uti anstalten, dervid dock domstolen i sin pröfningsrätt häraf är bunden af vissa inskränkningsar. När det gäller en reformatory school, får nemligen barnets vistelse i anstalten icke öfverstiga 5 år och ej understiga 3 år. I intet fall får någon kvarhållas i en reformatory school utöfver den dag, han fyllt 19 år. Beträffande tiden för ett barns vistelse inom industrial schools finnes ingen annan bestämmelse än den, att barnet vid uppnådda 16 års ålder skall lemna anstalten. Till sistnämnda föreskrift har dock genom en år 1894 antagen lag gjorts ett viktigt tillägg, i

det att tiden för anstaltens uppsigt öfver dess elever utsträckts till uppnådda 18 år. Visserligen skola barnen fortfarande vid 16 års ålder lemna skolan, men de utskrifvas icke längre redan vid denna tidpunkt utan erhålla endast särskild tillåtelse att vistas utanför anstaltens område. Denna tillåtelse måste hvar tredje månad förnyas och kan äfven återkallas, i fall det skulle visa sig nödvändigt för hindrande af den minderåriges moraliska undergång.

Samtliga dessa anstalter hafva uteslutande enskildas initiativ eller anslag från kommunala myndigheter att tacka för sin tillkomst. Till inköp af tomt och till skolans uppförande utgår intet statsunderstöd. Men deremot lemnar staten, så fort skolan trädt i verksamhet samt inför vederbörande departement (inrikesdepartementet) anmält sin tillvaro, visst årligt bidrag, beräknadt efter antalet elever. Med detta bidrag följer för anstalten skyldighet att emottaga de barn, som enligt domstols förordnande skola insättas i sådan anstalt, äfvensom att underkasta sig statens inspektion. I syfte att motverka ett allt för långt utsträckande af elevernas vistelse vid anstalterna, hvilket kunde utöfva ett menligt inflytande på deras framtida förmåga att handla på egen hand, utgår det årliga statsunderstödet med minskadt belopp för de barn, som qvarhållits utöfver viss, på olika sätt för reformatory och för industrial schools bestämd tid. För öfrigt är att märka, att statsbidraget till reformatory schools är något högre än till öfriga anstalter (6 shillings i veckan till reformatory och 2 till 5 shillings för samma tid till öfriga skolor).

I spetsen för hvarje skola står en superintendent och vid hans sida en qvinlig förestånderska. Vid denna senare befattning lägges i allmänhet stor vikt; derigenom att äfven det qvinliga elementet är företrädt i skolan, skall denna i någon mån erhålla karakter af ett hem. För att ytterligare förverkliga detta syfte, har man äfven sökt dela skolorna i flera smärre underafdelningar, hvarigenom tillfälle erbjudes att underkasta en hvar af anstaltens elever en mer individuell, efter hans lefnadsförhållanden och själsutveckling lämpad behandling. Efter detta system är inrättad den stora reformatory school i Redhill. Denna emottager 300 gossar, hvilka fördelas i fem särskilda, på ganska långt afstånd från hvarandra belägna hem, som hvart och ett står under ledning af sin särskilda uppsyningsman. Ett annat system, som hittills dock endast vunnit tillämpning i anstalter för flickor, är det s. k. Cottage Home System. Gemensamma för alla anstaltens elever äro skol- och lektrum, men för öfrigt äro barnen till

ett antal af 25 till 30 fördelade i smärre hem. Någon större användning har detta system ännu icke vunnit.

Under hägn af dessa lagbestämmelser och med frikostigt understöd af allmänheten har det engelska tvångsuppfostringsväsendet nått en storartad utveckling, hvilken ställer hvarje annat lands likartade institutioner i skuggan. Vid slutet af år 1895 funnos 50 reformatory schools samt 141 industrial schools. Under de förras uppsigt stodo 5,633 barn samt under de senares 18,853. Härtill komma 23 day Industrial schools med 3,705 samt 14 skolkareskolor med 5,724 barn, af hvilka senare likvisst endast ett antal af 1,221 vid den angifna tidpunkten vistades inom skolornas område. Kostnaden för reformatory schools uppgick under året till inemot 2 millioner kronor samt för industrial schools till omkring 6,850,000 kronor. Af dessa belopp bidrog statskassan med omkring  $\frac{2}{3}$  till det förra samt hälften till det senare slaget af anstalter.

Resultatet af dessa anstalters verksamhet har i allmänhet varit synnerligen gynnsamt. Enligt sammandrag af rapporter från åren 1891, 1892 och 1893 hade af barn, som under dessa år utgått från reformatory schools, omkring

- 73 procent uppfört sig väl,
- 2 » dött,
- 8 » haft okända öden, medan åter endast
- 15 » återfallit i brott samt,
- 2 » visat ett tvifvelaktigt uppförande.

Industrial schools förete ett ännu gynsammare resultat.

Af barn, som under samma tid utgått från dessa skolor, hade nemligen

- 83 procent uppfört sig väl,
- 2 » dött, samt
- 8 » haft okända öden,
- 4 » blifvit för brott dömda, och
- 3 » visat ett tvifvelaktigt uppförande.

Äfven på annat sätt framträder dessa anstalters lyckliga inflytande. Från år 1869 i England och år 1885 i Skottland visar sig nemligen ett beständt och konstant sjunkande af brottsligheten inom det uppväxande släktet. Medan år 1869 i England ej mindre än 10,314 barn under 16 år dömts för brott, belöper sig motsvarande siffra år 1894 allenast till 2,252. I Skottland åter hade antalet minderåriga förbrytare, som år 1885 uppgått till 1,174, år 1895 sjunkit till 574.

Derest dessa anstalter fullt skola motsvara de förhoppningar, som

till dem ställas, bör äfven inom det fullvuxna släktet så småningom visa sig ett sjunkande af brottsligheten. Ty yttersta afsigten med samhällets ingripande gent emot brottsliga böjelser hos barnet är naturligtvis önskan att dermed, så vidt möjligt är, förhindra ytterligare tillopp till de fullvuxna förbrytarnes skaror. Men på samma gång är klart, att detta mål kan vinnas endast i samma mån, som dessa uppfostringsanstalter haft tillfälle att en längre tid utöfva sin verksamhet. Jemväl i detta afseende är den engelska brotts-statistiken af intresse. Under 1860- och 1870-talen visar brottsligheten i allmänhet en oroväckande tendens att stiga, hvaremot numera inträdt en tydlig förbättring. Från att antalet fullvuxna förbrytare år 1882 utgjorde 175,360, hade detta antal år 1894 sjunkit till 152,880. Fullt talande blifva dessa siffror först, när de ses i samband med den samtidigt pågående starka folkmängdstillväxten.

Om således erfarenheten på ett öfvertygande sätt fält sitt utslag till förmån för det engelska uppfostringsväsendet, får man dock ej lemna å sido, att särskildt på senare tiden röster låtit höra sig i delvis motsatt rigtning. Som dessas språkrör kan framför allt betraktas det ofvanberörda, år 1896 afgifna komitébetänkandet. Med skärpa framhåller komitén, att ett barns uppfostran på det allmännas bekostnad samt dess skiljande från föräldrar och släktingar är en nödfallsåtgärd, som endast med största försigtighet bör anlitas. Men icke alltid skulle denna försigtighet blifvit iakttagen. Beherskad af hvad komitén kallar »the asylum theory», eller föreställningen, att ett barns intagande i en uppfostringsanstalt så godt som alltid måste, om barnet tillhör samhällets lägre eller fattigare samhällsklasser, betraktas som en fördel för detsamma, skulle den engelska allmänheten hafva varit alltför lätt benägen att vilja bereda barn tillträde till någon offentlig uppfostringsanstalt och framför allt till det mildare slaget af dessa, de s. k. industrial schools. För sin del föreslår komitén därför vissa inskränkningar i de nu gällande bestämmelserna om minderåriges öfverlemnande till uppfostringsanstalter, deribland i främsta rummet är att märka komiténs förslag om upphäfvande af det stadgande, enligt hvilket föräldrar ega rätt att åt industrial schools anförtro sina barn, derest de uppgifva, att de icke äro i stånd att egna dem nödig tukt och omvårdnad. Väl är härmed förbunden skyldighet att lemna visst bidrag till barnets underhåll, men när nödig säkerhet för bidragets indrivande saknats, har, enligt komiténs uppfattning, stadgandet medfört betänkliga missbruk, genom att för samvetslösa föräldrar underlätta möjligheten att undandraga sig sina uppfostringspligter. Ett annat steg i samma rigtning är

det föreslagna upphäfvandet af den bestämmelse, enligt hvilken en hvar eger rätt att till domstol hänskjuta frågan om ett barns öfverlemnande åt en industrial school. Enligt komiténs åsigt skulle för framtiden denna rätt uteslutande vara förbehållen vederbörande polis- och skolmyndigheter, hvarigenom säkerhet skulle vinnas, att dessa åtgärder icke i obehöfliga fall komme till användning. Dessutom föreslår komitén straffbestämmelser för föräldrar, hvilka genom groft vårdslösande af sina uppfostringspligter tvungit samhället att åtaga sig deras barns uppfostran.

I det hela taget betvivlar den engelska komitén icke rättigheten af ofvananförda statistiska uppgifter rörande resultatet af ifrågavarande uppfostringsanstalters verksamhet; men väl söker den att något försvaga intrycket häraf. Särskildt framhålles såsom en ogynsam följd af ett barns uppfostran i en dylik anstalt, att barnet genom att under längre tid stå utan beröring med det verkliga lifvet lätteligen förlorar förmågan att reda sig på egen hand och till följd häraf vid utträdet ur anstalten icke alltid förmår att rätt tillgodogöra sig den återvunna friheten. Den mekaniska systematisering, som i viss mån måste utmärka hvarje anstalt, hvilken är afsedd att upptaga flera barn, medför, enligt komiténs åsigt, att barnets individuella anlag undertryckas och dess förmåga af eget initiativ förslöas. Att verkligen uppvisa förekomsten af en dylik fara måste naturligtvis vara ytterligt svårt. Komitén har visserligen från föreståndare för sådana privata hem, som afse att åt ungdom från de fattigare samhällsklasserna mot billigare afgift bereda bostad och i allmänhet lättnad i lefnadskostnaderna, och hvaraf ett stort antal finnes i England, sökt sammanföra uppgifter, som kunde belysa det påpekade förhållandet; men svårligen kan man af dessa intyg, inbördes stridande som de äro, bilda sig någon bestämd uppfattning. En annan anledning till uttalande af ett mindre gynnsamt omdöme finner komitén i det förhållandet, att efter hvad statistiken utvisar omkring 30 procent af de barn, som utgått från reformatory och industrial schools, från anstalten återvända till sitt forna hem. Då i allmänhet dessa hem kunna betraktas som mindre goda, samt barnets intagande i en anstalt af ifrågavarande slag ofta just afsett dess aflägsnande från hemmet, finner komitén i det anförda förhållandet ett bevis på att det åsyftade ändamålet i ett stort antal fall förfelats. Emellertid anmärkes i bifogade reservationer, huru föga beviskraft dessa siffror ega, då ingen utredning förbragts angående hemmens beskaffenhet, samt vidare det ligger i sakens natur, att barnet måste känna sig draget till sina naturliga beskyddare och forna omgifning.

De utvägar, komitén föreslår till förebyggande af de menliga följder, som barnets uppfostran uti ifrågavarande anstalter anses kunna medföra, bestå förnämligast i lagbestämmelser, åsyftande att inskränka anstalternas storlek. För närvarande utgör medeltalet elever i reformatory schools för gossar 111, och för flickor 48, samt i industrial schools för gossar 157 och för flickor 66. Enligt komiténs åsigt borde i allmänhet maximiantalet gossar i en reformatory school utgöra 50 och i en industrial school 80. Derest i dessa anstalter tillämpades något af de ofvan angifna system, som åsyfta barnens fördelning i särskilda hem, skulle det högst medgifna antalet elever få stiga till dubbla beloppet af nyssberörda siffror. Hvad beträffar reformatory schools för flickor, synes man bestämdt yrka på obligatorisk tillämpning af ett familje- eller hemsystem i dessa; och skulle i detta fall maximiantalet elever kunna sträcka sig till 80; i industrial schools åter skulle under samma förutsättning maximiantalet utgöra 120, men eljest 60.

Vidare föreslår komitén, att uteslutande hänsyn skall tagas till barnets ålder, när fråga är, om det skall anförtros åt en reformatory eller en industrial school. Detta förslag stöder sig på en uppfattning, som äfven annorstädes omfattats, nemligen att skillnaden mellan de barn, som öfverträdt strafflagens föreskrifter, och sådana, som återigen icke gjort sig härtill skyldiga, ehuruval de visat sig i behof af samhällets särskilda uppsigt, icke är så stor, att den utgör en lämplig indelningsgrund vid pröfningen af frågan, till hvilket slag af anstalter ett barn bör hänvisas; allt för ofta kunna nemligen bland barn, som gjort sig kända endast för en eller annan form af vanart, särskildt farliga element gömma sig, medan åter den minderårige förbrytaren endast till följd af ögonblickets förvillelse eller bristande motståndskraft kommit att öfverträda lagens bud. Komitén föreslår därför, att barn under 14 år, oberoende af frågan om deras brottslighet, öfverlemnas till industrial schools, samt äldre barn till reformatory schools. I samband härmed föreslås införandet af särskilda skolor för barn under 10 år. Likaledes skulle för barn öfver 16 år en särskild art af reformatory schools bildas.

Hitintills har icke ifrågavarande komitéförslag ledt till vidtagandet af någon åtgärd. Åsigtarna bland komiténs ledamöter hafva ock varit så skiljaktiga, att förslaget i väsentliga delar utgör uttryck för endast en svag majoritets åskådning.

## 5. Tyskland.

För att få en uppfattning af den ståndpunkt, Tyskland intager uti förevarande frågor, måste man vända sig dels till den för hela riket gemensamma lagstiftningen, dels ock till den tyska partikulärlagstiftningen. Medan nemligen alltsedan år 1871 det tyska riket haft gemensam strafflag, har, som bekant, på civillagstiftningens område någon enhet icke vunnits förr än med antagandet af 1896 års »bürgerliches Gesetzbuch». Under den mellanliggande tiden har flertalet af de olika staterna utfärdat särskildt för dem gällande lagar, som i anslutning till den gemensamma strafflagens bestämmelser sökt reglera de fall, då åtgärder i annat än rent bestraffningssyfte skulle komma till användning gent emot minderåriga förbrytare eller dem nära stående grupper inom den uppväxande ungdomen.

Enligt den tyska strafflagen kan ingen dragas inför rätta för gerning, som föröfvats, innan han uppuått 12 år. Dock kunna jemlikt partikulärlagstiftningens bestämmelser särskild åtgärd (såsom anbringande i en uppfostringsanstalt) vidtagas emot barn under nämnda ålder. För åldersperioden 12—18 år återfinnas samma bestämmelser som i flertalet öfriga länder, hvilkas strafflagstiftning icke under inflytande af de senaste årens rörelser på det kriminalistiska området undergått någon förändring. Således är det domarens första pligt att afgöra, huruvida den tilltalade vid gerningens föröfvande egt erforderlig insigt om dess straffbarhet. Anses detta vara fallet, inträder bestraffning, ehuru efter en betydligt mildrad straffskala. I motsatt fall åter kan, i fall af behof, den tilltalade öfverlemnas till en uppfostringsanstalt.

I sammanhang med bestämmelser om föräldramyndighetens innebörd och begränsning m. m. har den år 1896 antagna tyska civil-lagen inrymt åtskilliga stadganden rörande anlitande af erforderliga uppfostringsmedel gent emot försummade eller öfvergifna barn.

Rätten att ingripa till barnets räddande tillkommer den s. k. Vormundschaftsgericht, en domstol, hvilken har till åliggande bland annat att utse och entlediga förmyndare samt åt förmynderskapets utöfvande egna erforderlig uppsigt. Så snart barnets andliga eller fysiska välfärd utsättes för fara, derigenom att fadern missbrukar sin rätt att leda barnets uppfostran, försummar detsamma eller gör sig skyldig till ett skamlöst eller osedligt uppförande, kan förmynderskapsrätten vidtaga erforderliga åtgärder för afvärjande af denna fara, samt, i fall af behof,



förordna om barnets anbringande vare sig i en familj eller i en uppfostringsanstalt. Förmynderskapsrätten eger äfven vidtaga samma åtgärd med en under förmynderskap stäld minderårig, för hvilkens uppfostran föräldrarna icke utöfva omsorg. Slutligen är att märka, att fader, som mot sitt barn föröfvat en förbrytelse af gröfre beskaffenhet, har förverkat sin myndighet öfver barnet.

Ifrågavarande lagbestämmelser åsyfta, som man finner, hufvudsakligen att afvärja de faror, som kunna uppstå till följd af föräldrars missbruk af sin myndighet öfver deras barn. Deremot kan fortfarande enligt den gemensamma rikslagstiftningen ingen åtgärd vidtagas mot barn, som, ehuru det ej begått någon förbrytelse, dock genom ådagalagd gröfre vanart visat sig i behof af bättre uppsigt, än hittills i hemmet egnats dem.

Före år 1896 var i flera tyska stater endast sörjdt för att på grund af strafflagens bestämmelser minderåriga förbrytare skulle kunna insättas i uppfostringsanstalt, medan åter ingen möjlighet fans att tillgripa denna åtgärd gent emot vanartade eller i sedligt hänseende försummade barn. Så var t. ex. förhållandet i Preussen, Bayern, Bremen m. fl. Andra stater åter såsom Anhalt, Hessen, Hamburg, Saxen-Coburg-Gotha samt Baden m. fl. hade redan på partikulärlagstiftningens väg, i vidare mån än den nuvarande rikslagstiftningen medgifver, beredt möjlighet för att tvångsuppfostran kunde inträda äfven till följd af barnets ådagalagda vanart eller yppad fara för dess sedliga förderf. Således kan t. ex., enligt den i Hessen gällande lagen af år 1887, tvångsuppfostran föreskrifvas för baru öfver 6 år, hvilka ännu icke begått någon straffbar handling men dock ådagalagt ett vanartigt uppförande, som kommit föräldrars eller andra vårdares och skolans uppfostrande inverkan att framstå såsom otillräcklig. Lika vidtomfattande äro motsvarande bestämmelser i den Hamburgska lagen af samma år.

Beträffande Hamburg må särskildt nämnas, att hela tvångsuppfostringsväsendet med den i närheten af staden belägna anstalten Ohlsdorff står under ledning och uppsigt af en kommission, bestående, bland annat, af två representanter för senaten, en för högsta skolmyndigheten samt en för fattigväsendet, äfvensom fyra af borgerskapet utsedda personer. Denna anordning är för nordiska länder af särskildt intresse, enär den kan anses hafva i viss mån varit en förebild till den norska Værgeraadsinstitutionen.

Kostnaden för tvångsuppfostran är i Tyskland i allmänhet fördelad mellan stat och kommun. I Preussen skola de utgifter, som äro förenade med ett barns intagande i anstalt eller utskrivande derifrån,

såsom resa från och till hemorten m. m., bestridas af vederbörande fattigvårdsstyrelse, hvaremot öfriga utgifter förskjutas till hälften af stat och kommun. I första rummet äro dock barnets föräldrar pligtiga att utgifva de med dess uppfostran under offentlig uppsigt förenade kostnader.

Någon allmän statistik öfver samtliga uppfostringsanstalter i Tyskland synes icke vara tillgänglig. I Preussen uppgick den 31 mars 1895 antalet barn, hvilka föröfvat en brottslig gerning innan de uppnått 12 år och på grund häraf omhändertagits af staten, till 10,650. Af dessa voro nära hälften eller 5,302 inneboende i familjer, 4,011 uppfostrades i privatanstalter samt 1,337 i offentliga anstalter. Deremot utgjorde vid samma tidpunkt antalet minderårige, hvilka mellan 12—18 år begått en förbrytelse samt förklarats på grund af bristande insigt om gerningens brottslighet skola insättas i uppfostringsanstalt i stället för att undergå straff, allenast 561. Samtliga dessa uppfostrades i fyra af staten upprättade anstalter. Bland de af mindre stater upprättade märkes särskildt den redan omnämnda i Ohlsdorff. Resultatet af dessa institutioners verksamhet lofordas allmänt. Inemot 80 procent af de i Ohlsdorff upptagna ansågos enligt en år 1892 utgifven reseberättelse af norska direktören Daae vara räddade. Ungefär motsvarande och till och med ännu mera tillfredsställande uppgifter lemnas från andra håll. Sålunda skulle i provinsen Westphalen tvångsuppfostran medfört ett gynnsamt resultat för omkring 90 procent.

Redan förut är omnämndt det stora intresse, som under de senaste åren i Tyskland egnats hithörande frågor. Äfvenledes är redogjort för de nya grundsatser, som den tyska straffrättsvetenskapen under de senare åren uppställt i fråga om minderårige förbrytares behandling, och som redan i det öfriga Europa utöfvat ett betydande inflytande på det allmänna tänkesättet och äfven, ehuru ännu så länge i mindre mån, på lagstiftningen. Beträffande åtgärder emot vanartade och i sedligt hänseende försummade barn har den tyska rättsvetenskapen visserligen icke framkommit med några egentligen nya idéer, då den i allt väsentligt haft att stödja sig på den engelska lagstiftningen, men den har bemödat sig om att sätta i system den engelska rättens kasuistiskt uppställda bestämmelser och i följd häraf äfven underlättat lagstiftningsarbetet. I fråga om de myndigheter, åt hvilka ledningen öfver tvångsuppfostringsväsendet och bestämmanderätten i hithörande frågor borde anförtros, hafva i viss mån sjelfständiga uppslag gifvits, hvilka särskildt genom jämförelse med den norska lagens samt det danska förslagets motsvarande bestämmelser erbjuda ganska stort intresse. I synnerhet

erinrar det af Aschrott föreslagna »Erziehungsamt» (uppfostringsnämnd) i hög grad om det norska »Værgeraadet». Ett »Erziehungsamt» skulle nemligen finnas i hvarje jurisdiktionsområde samt bestå af förmynderskapsdomaren såsom ordförande och en representant för staten, en för kommunen, en för kyrkan och en för skolan. Denna myndighet skulle ega befogenhet såväl att besluta, huruvida tvångsuppfostran borde vidtagas, som äfven sörja för ett sådant besluts verkställande. Samma tanke upptages äfven i det af Appelius å den internationella kriminalistiska föreningens vägnar utarbetade förslaget, ehuruval den ifrågasatta uppfostringsnämnden såväl till sammansättning som befogenhet skiljer sig i åtskilligt från det nyss omnämnda förslaget. Att märka är slutligen, att intet af dessa båda förslag tillerkänner uppfostringsnämnden befogenhet att upptaga till pröfning förbrytelser begångna af minderåriga.

## 6. Frankrike.

Redan ofvan är redogjort för den franska strafflagens bestämmelser rörande minderåriga förbrytare äfvensom för det inflytande, denna lag under en följd af år utöfvat på den öfriga europeiska lagstiftningen. Detta inflytande kan dock snarare tillskrifvas de grundsatser, den franska strafflagen uppstått, än deras tillämpning. Längre förblefvo nemligen lagens föreskrifter såväl rörande till frihetsstraff dömda minderårigas afskiljande från andra förbrytare som äfven rörande användande af tvångsuppfostran en död bokstaf. Endast ett fåtal för minderåriga förbrytare afsedda anstalter upprättades, och i de flesta fall uttjenade den minderårige den honom ådömda bestraffningen tillsammans med vuxna förbrytare. Med fullbordande år 1835 af det särskildt för minderåriga afsedda fängelset La Roquette togs väl ett betydligt steg framåt, och än större var den förändring till det bättre, som år 1839 inträdde med bildande af åkerbrukskolonien i la Mettray, hvilken sedermera såväl utom som inom Frankrike tjenat till förebild för flera andra liknande. Icke heller får förbises det inflytande, denna anstalt utöfvat på den franska lagstiftningen. Det var nemligen under intrycket af de gynsamma resultat, som åkerbrukskolonien i la Mettray, tack vare i främsta rummet dess stiftare Dumetz' skickliga ledning, kunde uppvisa, som den ännu gällande lagen af den 5 augusti 1850 rörande unga, af staten ombändertagna personers (jeunes détenus) skydd och uppfostran tillkom.

Denna lag skiljer mellan två slag af anstalter för unga brottslingar,

»colonies pénitenciaires» samt »colonies correctionnelles». De förra äro afsedda att upptaga samtliga barn, som af domstol frikänts, på grund deraf att de ansetts hafva handlat utan »discernement», men derefter icke återlemnats åt föräldrarna, äfvensom sådana, som väl ansetts juridiskt ansvariga för sina gerningar, men icke ådömts högre än två års eller lägre än sex månaders fängelsestraff. Det andra slaget af uppfostringsanstalter (»colonies correctionnelles») är åter afsedt för minderåriga förbrytare af svårare beskaffenhet, nemligen dels sådana, som dömts att undergå fängelsestraff under längre tid än två år, dels ock de barn, som upptagits i en »colonie pénitenciaire» men på grund af dåligt uppförande skilts från denna.

Vid båda dessa anstalter skola barnen sysselsättas med jordbruks-göromål och deltagandet i sådana slöjder, som dermed sammanhänga. För öfrigt är att märka, att, medan man vid upprättandet af »les colonies pénitenciaires» räknat på det enskilda initiativets ingripande och, endast under förutsättning att icke tillräckligt stort antal privata institutioner af sådan beskaffenhet bildades, ålagt staten att sörga för fyllande af detta behof, »les colonies correctionnelles» åter enligt lagens föreskrift alltid skola vara statsinstitutioner. Båda skola vara underkastade statens uppsigt och böra till följd häraf hvarje år besökas af en af inrikesministern utnämnd inspektör. Vidare skall vid hvarje anstalt finnas ett »conseil de surveillance», hvilket bland sina medlemmar äfven skall räkna representanter för staten och kyrkan.

Denna lag har icke heller vunnit den tillämpning, som dermed åsyftats. Ända till år 1895 fans i det egentliga Frankrike icke en enda »colonie correctionnelle». Äfven förhoppningarna på medverkan från enskildas sida vid upprättandet af s. k. colonies pénitenciaires hafva visat sig öfverdrifna. Ännu i dag anses antalet häraf otillräckligt, och lagens föreskrifter att staten skall fylla det behof af dylika anstalter, som kan uppkomma, synas icke hafva behörigen beaktats.

Ehuruväl i allmänhet de statistiska upplysningar, som förefinnas beträffande resultatet af de franska uppfostringsanstalternas verksamhet, förefalla tillfredsställande, har dock sättet för deras ledning ofta gifvit anledning till klander. Möjligen torde detta bero på en långt drifven benägenhet att tillämpa ett sorts »kasernsystem», äfvensom på den omständigheten, att icke nog hänsyn toges till den olikartade behandling, som barn af skilda åldersklasser tarfva. I hvarje fall kunna icke i Frankrike dessa anstalter sägas vara lika högt uppburna af den allmänna meningen som t. ex. motsvarande institutioner i England.

Äfven torde man, åtminstone att döma af ett betänkande, som år 1875 afgifvits af en parlamentskommission, tillsatt för att afgifva förslag till en reform af 1850 års lag, i någon mån hafva missräknat sig i afseende på de förhoppningar, man hyst om de s. k. åkerbrukskolonierna. Vid dessa koloniers upprättande leddes man af tanken, att jordbruksarbete, som utöfvas fjerran från städernas demoraliserande inflytande, skulle bäst befordra de unga brottslingarnas återvinnande åt ett lagbundet lif. Men då flertalet af dessa härstamma från städerna och redan under barndomen insupit böjelsen för stadslifvet, hafva de äfven i allmänhet efter frigifvandet återvänt till sin förra omgivning. Förhoppningarna att af barn från städer eller industricentra bilda skickliga jordbruksarbetare synas således hafva slagit fel.

Vid slutet af år 1893 egde Frankrike och Algier sammanlagdt 35 uppfostringsanstalter, deraf 23 för gossar samt 12 för flickor. 16 voro statsinstitutioner, deribland 6 »quartiers correctionnels», samt återstoden upprättade på enskildas initiativ. Sammanlagdt voro 5,235 gossar och 1,176 flickor upptagna i dessa anstalter. Sedermera har år 1895 tillkommit en »colonie correctionnelle».

Om således Frankrike icke kan sägas med någon större framgång hafva ordnat sträfvandet att bekämpa brottsliga böjelser, som hos det uppväxande släktet redan kommit till utbrott, har det åter, särskildt på senare tider, på mera effektivt sätt inskridit till räddande af vare sig i fysiskt eller moraliskt afseende vanvårdade barn. I detta hänseende är först att omnämna den fasta organisation, som vården om föräldralösa eller fattiga barn vunnit, och hvilken leder sin uppkomst från den stora revolutionens första år. I hvarje departement skall nemligen finnas en offentlig fattigvård (l'assistance publique) med uppgift att omhändertaga och försörja alla hittebarn och fattiga föräldralösa barn, men tillika med skyldighet att, i fall föräldrar, hvilka förete intyg om medellöshet, framför emottagande af understöd föredraga att åt det allmänna öfverlemna vården om sina barn, draga försorg äfven om dessa. Barnen pläga i regel vid 6 års ålder inackorderas i välfräjdade familjer på landsbygden, hvarefter de vid arbetsför ålder erhålla passande anställningar. Ursprungligen emottogos af »l'assistance publique» endast barn under 12 år, men genom ett cirkulär af den 21 januari 1889 är denna begränsning bortfallen.

Ännu mer betydelsefull är den franska lagen af den 24 juli 1889, om illa behandlade eller i sedligt afseende försummade barns beskydd. Såsom i den allmänna framställningen är nämndt, åsyftar denna lag att motverka det inflytande, som dåliga föräldrar kunna utöfva på

sina barn; och för detta ändamål stadgar lagen, i vissa fall obligatoriskt i andra åter fakultativt, förlust af föräldramyndigheten såsom påföljd för dess missbrukande eller för föräldrarnas i öfrigt ådagalagda ovärdiga uppförande. Förlust af föräldramyndigheten medför likväl ingalunda frihet från att fortfarande sörja för barnets underhåll, och eger domstol att bestämma storleken af det underhåll, som fadern i sådant hänseende skall utgifva till barnets förmyndare. Oftast öfverlemnas dessa barn, hvilka i regel komma från städerna, till utöfvare af industriella yrken. Bristen på någon särskild skola, hvarest barn med mera utvecklade lastbara böjelser kunde upptagas, gör sig härvidlag kämbart gällande.

Under den jemförelsevis korta tid, denna lag varit i verksamhet, har den redan vunnit en vidsträckt tillämpning. År 1891 drabbades 806, och följande år 1,057 föräldrar af den påföljd, lagen bestämmer. Antalet barn, som härigenom räddades undan dåliga hem, uppgick under förstnämnda år till 1,107 samt under år 1892 till 1,899. Resultatet häraf har heller icke underlåtit att visa sig. Särskildt tillskrifver man lagens lyckliga inverkan den omständigheten, att i Paris med förstäder (Seine-departementet), hvarest lagen tillämpas med särskild noggrannhet, brottsligheten bland minderårige under de senare åren aftagit.

## 7. Belgien.

I fråga om minderåriga förbrytares behandling har Belgien, såsom redan anmärkts, troget hyllat den franska rättens åskådning. Till hvad ofvan i den allmänna framställningen anmärkts rörande den belgiska lagstiftningens ståndpunkt uti ifrågavarande ämne må här blott tilläggas, att derest en minderårig under 16 år befinnes hafva föröfvat ett brott men dervid handlat utan medvetenhet om gerningens brottsliga beskaffenhet, skall han från ansvar frikännas, men kan han tillika, som lagtermen lyder, »ställas till administrativ myndighets förfogande» intill dess han fyllt 21 år, i hvilket fall han öfverlemnas åt en uppfostringsanstalt.

Sedan någon tid tillbaka har man i Belgien sökt att reformera ifrågavarande del af strafflagstiftningen. I sammanhang härmed har äfven särskild uppmärksamhet egnats åt frågor rörande vanartade eller i sedligt afseende försummade barns behandling.

År 1889 framlades af regeringen förslag till lag »sur la protection de l'enfance», hvilket röjde en påfallande likhet med den samma år i

Frankrike antagna lagen i detta ämne. Likasom denna, åsyftar ifrågasvarande lagförslag i främsta rummet att förekomma följderna af ett ovärdigt utöfvande af föräldrmyndigheten. För sådant ändamål skulle enligt förslaget domstol vara befogad att frändöma ovärdiga föräldrar denna myndighet, hvarefter barnet skulle öfverlemnas, om möjligt, till annan enskild familj eller, derest detta icke läte sig göra, till en välgörenhets- eller uppfostringsanstalt. Kostnaden för barnets uppfostran skulle delas lika mellan staten och hemortskommunen; dock tillkomme såväl stat som kommun ersättningsanspråk gent emot föräldrarna.

Vid sidan af dessa stadganden upptog förslaget äfven andra, som afsågo lagstiftningen rörande minderåriga förbrytare. Sålunda föreslogs införandet af en absolut straffrihetsgräns. Derest ett barn innan fyllda 10 år föröfvat en brottslig gerning, vore han väl strafflös men skulle, derest brottet varit belagdt med straffarbete, kunna ända tills han uppnått myndig ålder af vederbörande myndighet på lämpligaste sätt omhändertagas. Bibehållen var deremot bestämmelsen, att den åtalade gerningens föröfvande med vetskap om dess brottslighet skulle, intill dess gerningsmannen uppnått 16 år, utgöra förutsättning för inträdande af bestraffning.

Såsom redan blifvit omnämndt, har i den belgiska kammaren en vida längre gående reform af strafflagstiftningen åsyftats genom framläggandet år 1892 af ett förslag om minimigränsens höjande ända till 16 år. Emellertid hafva hvarken detta eller regeringens förslag af år 1889 hittills vunnit framgång.

Deremot hafva genom en lag af den 27 november 1891, angående åtgärder emot lösdrifveri och betlande, viktiga förändringar införts i lagstiftningen rörande behandlingen af yngre personer, som gjort sig skyldiga vare sig till någon af dessa öfverträdelser eller till brott. Först och främst är att märka, att, medan enligt den äldre lagstiftningen personer, som beträds med lösdrifveri eller betlande, redan vid uppnådda 14 års ålder kunde ådömas fängelsestraff, numera i stället är föreskrifvet, att unga lösdrifvare och betlare, som icke fyllt 18 år, skola öfverlemnas till en af staten upprättad uppfostringsanstalt (*école de bienfaisance de l'État*), hvarest de kunna qvarhållas till uppnådd myndighetsålder. Utom af öfvertygelsen om olämpligheten att i förevarande fall anlita fängelsestraff, var denna lagförändring äfven framkallad af nödvändigheten att någon längre tid under uppsigt och ledning behålla de personer, om hvilka här vore fråga. Erfarenheten hade nemligen till fullo ådagalagt omöjligheten att under den korta tid, fängelsestraffet varade — i regel fick det såsom påföljd för lösdrifveri

och betlande icke sträcka sig utöfver sex månader — bibringa den dömda håg och vana vid ett arbetsamt och regelbundet lefnadssätt.

Vidare har genomförts en betydande inskränkning i användningen af bötesstraffet samt det korta frihetsstraffet gent emot minderåriga förbrytare. Derest en person innan fyllda 16 år begått en förseelse, belagd med högst 7 dagars fängelse eller böter (*peines de police*), är nemligen domstolen befogad att i stället för ådömande af straff meddela den felande en allvarlig varning eller också förordna om hans insättande i uppfostringsanstalt\*).

Ännu större betydelse eger dock ett annat stadgande i lagen, enligt hvilket domstol i hvarje fall, då en person under 18 år dömts till fängelse, skall kunna ställa denne till statsmyndighets förfogande för att han efter straffets uttjenande må insättas i en uppfostringsanstalt. I allmänhet har man såsom en brist hos den äldre, från Frankrike lånade lagstiftningen anmärkt, att den väl tillerkände staten rättighet att i uppfostringsanstalt insätta minderåriga förbrytare, hvilka frikänts på grund af bristande insigt om den föröfvade gerningens brottslighet, men deremot icke beredde utväg att ställa under uppsigt minderåriga, som ansetts vid gerningens begående hafva handlat med sådan insigt och till följd häraf ådömts bestraffning. Efter uttjenandet af det ådömda straffet, hvilket merendels bestod i ett föga långvarigt frihetsstraff, lemnades dessa unga brottslingar, hvilka dock i regel måste anses röja farligare anlag, utan vård och ledning. Att råda bot på denna brist åsyftar nyss anförda stadgande. Som man finner, har den tid, då en till fängelsestraff dömd person kan insättas i uppfostringsanstalt, utsträckt till och med längre än till den åldersgräns (16 år), då straffbarhet ovilkorligen inträder.

Slutligen hafva genom ifrågavarande lag meddelats viktiga föreskrifter rörande tvångsuppfostringsanstalternas verksamhet. Med särskild omsorg har man sökt förebygga sammanförandet af alltför vidt skilda åldersklasser. Sålunda skola barn, som före uppnådda 13 år intagits i en anstalt, hållas afskilda från dem, som intagits vid en mera framskriden ålder, och detsamma gäller äfven dem, som vid en tidpunkt mellan 13 och 16 år anförtratts åt anstaltens vård. Efter sex månaders vistelse i anstalten kunna barnen anbringas hos en jordbruks- eller industriidkare för att mottaga undervisning i vårdarens yrke. Äfven kunna de med justitieministerns medgifvande erhålla tillstånd att återvända till det ursprungliga hemmet, derest föräldrar eller förmyndare

\*) Detta stadgande har återgifvits enligt den lydelse, lagen numera eger efter en år 1897 vidtagen partiel förändring af mindre omfattning.



anses ega vilja och förmåga att sorgfälligt öfvervaka dem. Visar det sig, att denna åtgärd är skadlig för barnen, skola de återtagas till anstalten.

I Belgien finnas för närvarande sex écoles de bienfaisance, d. v. s. af staten upprättade uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare eller vanartade barn, hvaraf 4 för gossar samt 2 för flickor. På den tidigare lagstiftningens ståndpunkt var en skarp gränsskilnad uppdragen mellan de anstalter, som voro afsedda för minderåriga förbrytare (»maisons de pénitenciaire et de réforme») samt de, som inrymde unga betlare och vagabonder (»écoles de réforme»). Denna skilnad är af den nuvarande lagstiftningen upphäfd, och båda dessa slag af minderåriga anbringas i écoles de bienfaisance<sup>\*)</sup>. Deremot fästes stor vikt vid barnens ålder, när det gäller att afgöra platsen för deras anbringande. Sålunda sändas till anstalten i Beernem alla flickor, som — vare sig de dömts för betlande, lösdrifveri eller egentlig förbrytelse — vid domens afkunnande voro under 13 år, medan åter den andra för flickor afsedda och i Namür belägna anstalten upptager alla, som vid nämnda tidpunkt redan uppnått 13 år. Vid fördelningen af gossarne tages hänsyn utom till åldern äfven till den ort, der domstolen har sitt säte, enär barn från olika provinser skola till olika anstalter försändas.

## 8. Schweiz.

De olika i de schweiziska kantonerna gällande strafflagarne, hvilka innehålla skiftande bestämmelser rörande tiden för inträdande af straffbarhet, öfverensstämma dock samtliga derutinnan, att de uppdraga en bestämd åldersgräns, nedanför hvilken tilltal icke under någon omständighet får ega rum. Bestämmelserna rörande den tid, då vilkorlig straffbarhet eger rum, äro deremot i hög grad vexlande.

Enligt det förut åberopade utkastet till gemensam strafflag för hela den schweiziska förbundsstaten infaller tiden för en persons straffbarhet vid hans uppnådda 14 år. Har ett barn dessförinnan begått en förbrytelse, tillkommer det de administrativa myndigheterna att taga hand om barnet, derest detsamma befinnes vanartadt, utan laga skydd eller sedligt förderfvadt. I annat fall skall det öfverlemnas till vederbörande skolmyndighet, som mot barnet eger att anlita lämpliga tuktomedel.

<sup>\*)</sup> Genom denna nya införda benämning på ifrågavarande anstalter har man äfven velat utplåna allt, som kunde erinra derom, att här vore fråga om en bestraffningsåtgärd.

Har åter en brottslig gerning föröfvats af en person mellan 14 och 18 år, eger domaren att först ingå i en allsidig pröfning af den tilltalades andliga och moraliska utveckling. Framgår det såsom resultat af denna pröfning, att den tilltalade fortfarande befinner sig på samma ståndpunkt som ett barn under 14 år, skall äfven med honom förfaras på samma sätt, som rörande dessa finnes stadgadt. I annat fall åter skall domaren öfvergå till pröfning af frågan, huruvida den tilltalade bör anses vara i behof af en sträng och under en längre tid utsträckt disciplinär behandling. Besvaras denna fråga nekande, har domaren att välja mellan varning eller fängelsestraff från tre dagar till tre månader, hvilket straff utstås i särskilda dertill afsedda byggnader samt är förbundet med arbetstvång. Anses åter den tilltalade vara i behof af en strängare och mer långvarig uppsigt, öfverlemnas han för en tid, som kan vexla mellan 1 och 6 år, till en förbättringsanstalt för unga förbrytare. Dessutom skall domstol vara befogad att till en särskild anstalt hänvisa de i högre grad sedligt förderfvade för att der qvarhållas från 3 till 15 år. I brist på dylik anstalt skola dessa brottslingar undergå de sedvanliga straffen, ehuru efter en förmildrad straffskala.

Efter viss tids förlopp kan den minderårige vilkorligt utskrifvas från anstalten. Äfven sedan han definitivt lemnat anstalten, qvarstår han likvisst ännu en tid under offentlig uppsigt.

## 9. Österrike.

Enligt den nu gällande österrikiska strafflagens bestämmelser rörande minderåriga förbrytares behandling är minimigränsen för straffbarhet, i likhet med hvad i allmänhet vid tiden för lagens tillkomst (år 1852) var brukligt, satt så lågt som vid 10 år; derefter inträder en åldersperiod från 10—14 år, då ringare brott (»Vergehen») samt forseelser (»Uebertretungen») bestraffas medelst aga i hemmet eller, om omständigheterna dertill föranleda, medelst vidtagande af erforderliga åtgärder från säkerhetspolisens sida samt gröfre brott (»Verbrechen») åter medelst inneslutning på en afskild förvaringsort under en tid, som kan vexla från 1 dag till sex månader. Med denna åtgärd kan äfven aga förenas.

Till dessa bestämmelser hafva viktiga tillägg gjorts till en början genom en lösdrifvarelag af den 10 maj 1873 samt sedermera genom två den 24 maj 1885 utfärdade lagar, af hvilka den ena angår lösdrifveri samt den andra tvångsarbets- och förbättringsanstalter. I de fall, då ett barn under 14 år på grund af en begången straffbar handling

öfverlemnats åt säkerhetspolisens omsorg, kan vederbörande administrativa myndighet förordna om den minderåriges intagande i en förbättringsanstalt, för så vidt han fullständigt saknar någon, som om honom drager omsorg, och annat medel till beredande af vederbörlig tillsyn och uppfostran icke står att finna. Likaledes kunna sådana omyndiga, som af domstol dömts för gröfre förbrytelser (»Verbrechen»), hänvisas till intagande i förbättringsanstalt. Liknande åtgärd kan äfven vidtagas mot en hvar person under 18 år, som sysslo- och arbetslös stryker omkring utan att kunna angifva medlen till sitt uppehälle. Vistelsen i en dylik anstalt skall fortfara, så länge det kan anses erforderligt, dock i intet fall utöfver uppnådda 20 år. I händelse af brist på tillgängliga förbättringsanstalter, skola de minderåriga i stället intagas i särskilda, för dem uteslutande afsedda afdelningar af tvångsarbetsanstalter. Undervisning i något lämpligt yrke skall meddelas.

I ett sedan år 1893 föreliggande förslag till strafflag är minimigränsen bestämd till 12 år, hvarjemte under tiden mellan 12—18 år gerningsmannens straffbarhet är beroende deraf, att han egt erforderlig mognad att till fullo inse det brottsliga i sitt handlingssätt; dock kan såväl i de fall, då sådan mognad saknas, som äfven då barn under 12 år begått något gröfre (»Verbrechen») eller ringare (»Vergehen») brott, den omyndige öfverlemnas till uppfostran vare sig i enskild familj eller i anstalt. Derjemte kan i dessa fall äfven förordnande meddelas, att den skyldige skall på ett lämpligt sätt straffas af föräldrar eller målsmän.

## II. Öfversigt af den svenska lagstiftningen rörande kriminel minderårighet samt för minderåriga förbrytares uppfostran i Sverige vidtagna åtgärder.

I det förhållandet, att hvarje enskild medlem af samhället har att genomgå en utveckling från relativ omedvetenhet till mer eller mindre fullständig själsmognad, ligger anledningen till samhällslagstiftningens sökande efter och bestämmande af någon viss åldersgräns, före hvars uppnående samhällsmedlemmen icke tillerkännes samma rättigheter liksom heller icke ålägges samma ansvar, som åtfölja den såsom mogen ansedda åldern. Då likväl äfven samhället sjelft historiskt utvecklar sig från en lägre odlingsståndpunkt till en högre, är lätt begripligt, att dess uppfattning af sagda åldersgräns icke alltid och allestädes behöft vara densamma; de vilkor, det ställer för uppnådd mogenhet, böra, öfver hufvud taget, så länge samhällslifvet ännu rör sig i mera enkla former, vara mindre kräfvande än hvad som med ett mera utveckladt samfundstillstånd måste blifva fallet.

Våra medeltidslagar skilja icke mellan civil och kriminel myndighetsålder. I båda dessa afseenden blef mannen myndig vid fyllda femton år. Regeln var dock icke utan undantag; enligt Helsingelagen, Mh. B. II, inträdde myndighetsåldern redan vid det uppnådda tolfte året; enligt Gotlands stadslag, IV, 25, först vid fyllda 18 år. Den omyndige nämndes öfvermage — oformaghi, oförmående — ansågs icke tillhöra samhället utan endast familjen och egde i följd deraf icke någon sjelfständig rätt till talan inför lagen. Efter uppnådd myndighetsålder erkändes han såsom »mogande man», öfvertog förvaltningen af sina egodelar och berättigades att bära vapen.

I Landslagen, Jordab. VIII, 1, stadgas beträffande tid för bördelösen af jord, att, om bördemannen vore öfvermage, hade han dag, natt och år, sedan han blifvit femton år gammal; stadgandet vitsordar att han jemväl efter denna lag vid sagda ålder egde sjelf taga vård om

sina angelägenheter. Och ännu i förmyndareordningen af den 17 mars 1669, § 36, bestämmes att »när en hafver fyllt sina femton år, är han efter lag myndig och sin egen man».

Men den fortskridande samhällsutvecklingen framtvang dock något mer än ett halft sekel senare en ändring i detta afseende. Genom kongl. resolutionen och förklaringen den 30 oktober 1721 stadgades nemligen: »när den omyndige, han vare sig frälse eller ofrälse person, hafver fyllt sina ett och tjugu år, tå vare han myndig och sin egen man och ej förr», ehuru femtonåring, som funne sin egendom vårdslöst handhafvas af förmyndaren, egde emot denne anställa talan; »men», heter det vidare, »hvad missgerningsmål angår, så emedan ej allenast sjelfva naturen utan ock en kristlig uppfostran alla i gemen lærer hvad loffigt och lastbart är, alltså böra de brott och förseelser, hvilka kunna af någon föröfvas, som sina femton år uppfyllt, på lika sätt som för detta skett, efter befundna omständigheter afstraffas».

Härmed var således en skillnad genomförd emellan civil och kriminell myndighetsålder. Den civila myndighetsgränsen framflyttades, men den kriminella bibehölls vid samma år som redan under medeltiden därför varit bestämd.

Våra landskapslagar visa dock att egenskapen af öfvermage icke under alla förhållanden medförde straff-frihet. Då straffen i allmänhet utgjordes af böter, och dessa åter från början betraktats såsom skadersättning, var ju ock naturligt, att den tidens rättsuppfattning icke behöfde finna skäl att alltid frikalla omyndig från skyldighet att ersätta den skada, som genom hans gerning annan förorsakats. Men böterna för öfvermages gerning sattes lägre än för motsvarande gerning af morgande man, enär den förres minderårighet räknades honom till godo; och i vissa fall bestämdes böterna med hänsyn till dessa öfvermagors olika grad af minderårighet.

En principiel bestämmelse till de minderåriges förmån är Uplandslagens stadgande att om öfvermage gör sådan gerning, som annars är edsöresbrott, bötar han blott laga böter, det vill säga sådana böter, som utan afseende på det brutna edsöret i hvarje fall föreskrifvits; och skälet härtill var att finna deruti, att de minderåriga icke borde »bilitughe vara» eller »friP fly», det är: vara landsflyktige såsom fredlöse. Samma bestämmelse möter i Östgötalagen, Edsöre, XV, i Kristoffers landslag, Edzöris XXXVI, o. a. Beträffande tjufnadsbrott stadgar Östgötalagen UaPamal XL att om öfvermage gjorde sig skyldig till snatteri, »lati atær thæt han snattathe ok vari saklös». Stule han deremot full tjufnad (fulla thiuft), skulle han böta sex öre och lemna åter det han

stal. I Upplandslagen Manhælghis B. XLII bestämmes, att för öfvermages stöld skulle bötas fjerdedelen af mogande mans bot; men ej, heter det vidare, »ma owormaghi liff fore styld æller drap latae».

Detta stadgande står i ett tydligt inre sammanhang med den uppfattning, som får sitt allmänna uttryck i t. ex. Östgötalagens UaPamal XV, der det heter: »thy at all ughurmagha (öfvermaga) gærning tales till uatha (våda) ok han bötir egh (ej) mera firi (för) vilia æn firi uatha» (för våda), vare sig det gälde blodvite eller »shena», det vill säga: svårare sår, äfven om icke förenadt med blodsutgjutelse. Samma åskådning möter ock i Landslagens (Draap med wadha XI) grundsats: »wari swa ofwermagha viliagärd som moghande mans wadhagärd». En öfvermages brottsliga gerningar betraktades således af lagen såsom gjorda af våda, icke därför att de verkligen voro det, utan därför att gerningsmannens minderårighet kräfde ett mildare bedömande af hans handlingar. Dessa skulle i följd häraf alltid kunna med böter försonas. Och då den minderårige, såsom ofvan erinrats, ansågs tillhöra endast familjen och icke samhället, fränkandes på sådan grund både konungen och häradet all del i dylika böter.

»Nu», heter det i Östgötalagen Drapa B. XVIII, »nu dræpær ughurmaghi (öfvermage) man. Thet ær thridiungær af fiuratighi (40) markum thæt takær malsæghande ok huatze (hvarken) karl ælla kunungær». I Upplandslagen Manhælghis B. II, bestämmes, att på hvad sätt som helst öfvermage än dräper man, skall det gäldas med vådabot; och i samma balk XXII tillämpas bestämmelsen för de fall, då öfvermage slagit man »till blods». Härför skulle han böta tre ören; hade han slagit honom »fullsårs», skulle han böta sex ören; hvad heller såren funnos i hufvud eller kött, hvad heller det skett i fred eller fred emellan, i våda eller med vilja. I Helsingelagen Manhæliæs B. II medgifves mildring till half mansbot för minderårige, hvilken dräpt eller sargat man; såsom redan erinrats, afses i denna lag med öfvermage den som är mindre än *tolf* år. Och vidare är att märka bestämmelserna i Magnus Erikssons och Kristofers landslagar samt Magnus Erikssons stadslag, genom hvilka stadgas, att hänsyn må tagas ej blott till öfvermages olika grad af minderårighet, utan ock till hans gernings egenskap af att vara föröfvad i våda eller med vilja, således till gerningsmannens sinnesart.

I Magnus Erikssons stadslag, Drapamal medh wadha, X—XI, heter det nämligen, att om öfvermage, mindre än 15 år, dräper med vilja, skall han böta 40 mark, deraf målseganden egde taga ena hälften samt konungen och staden den andra; dräper han af våda, böte han *tolf* marker. Är han mindre än sju år, böte han 8 marker, ehvad han dräpt

af våda eller med vilja. I Magnus Erikssons likasom ock i Kristofers landslag (M. E. L. L. Drape b. med vada XIII—XIV, Kr. L. L. Draap med wadha XI—XII) stadgas, att om öfvermage, mer än sju år och mindre än femton år, dräper man med vilja, »wari swa overmagha wiliagerdh som mogande manz waadegerdh», hvadan han skulle böta med 20 marker, deraf målseganden skulle taga 14, konungen 3 och häradet 3. Dräpte öfvermage man med våda, skulle han böta 9 mark, deraf hvarken konungen eller häradet skulle åtnjuta del. »Ær han siw (7) aara», heter det vidare, »eller minna (mindre) oc dræper meth wilia, böte halff fæmpta mark; dræper han meth waada, böte III mark ensak maalsegendens. Komber saar oc ey draap j, wari saar ogilt.»

Redan i vår medeltids lagstiftning gör sig således i fråga om den minderårige förbrytarens lagliga ansvarsskyldighet, samma åskådning gällande, som sedermera vinner burskap i 1734 års lag. Ehuru i denna lag den äldre lagstiftningens uppfattning af straffet såsom hufvudsakligen skadeersättningspligt är undanträngd af vedergällningsprincipen, som företrädesvis anlitar de affliktiva straffen, finner man dock lätt, att, med hänsyn till åsigten om öfvermagens lägre ansvarighetsgrad, det inre sambandet emellan de så långt skilda tidernas lagverk obrutet består. »Stjäl», heter det i missgerningsbalkens 50 kap. 1 §, »öfvermage som är under femton år; gifve det stulna åter, så ofta det sker och varde näpst af föräldrar eller af målsman sin.» I fråga om dråp och annan missgerning af öfvermage stadgar 31 kap. af samma balk: »Dräper öfvermage, som äldre är än sju år och yngre än femton år, någon med vilja, då bötes af gods hans 30 daler. Orkar han ej böta, varde med ris agad hemma i huset eller vid Tings- eller Rådstufvudörr, allt som ondskan eller åldern är till. Nu fyller han snart femton år och pröfves hans ondska och arghet vara större än emot dess ålder svarar, straffes då som mogande man. Sker dråpet ej med vilja, dock af grof förseelse, varde då risad af fader eller moder eller, om de ej till äro, af nästa fränder; och skall der någon lands- eller stadsbetjent när vara». Vidare bestämmes i samma balks 37 kap. huru öfvermage böta skall för sår och lyte: »Gör öfvermage fullsår», heter det, »den, som äldre är än sju och yngre än femton år, böte halft mindre än den, som myndig är, så i lyte som saramål. Gör han mindre åkomma som är blånad eller blodvite; vare lag samma. Hafver han ej eget gods att böta af; rises då af föräldrar eller förmyndare». I missgerningsbalkens 3 kap. stadgas böter för den som svär; men är han öfvermage, skall han af föräldrar eller husbonde med ris agas, »efter som åldern och vanarten är till;» upprepar han förseelsen, skall han sättas i stocken vid kyrko-

dörren. Och då Jordabalken i 13 kap. 2 § bestämmer 20 dalers böter för den, som till laga ålder kommen är, men ändå af okynne eller sjelfsväld upptager, ändrar eller bortkastar rör och råstenar, undslipper öfvermage, som sådant gör, med näpst af föräldrar eller husbonde i någon kronobetjents närvaro.

Genom någon direkt föreskrift torde icke 1734 års lag hafva med sig förenat den grundsats, som innefattades i Östgötalagens UaPalam XV, att om någon begått brottslig gerning såsom öfvermage och därför blefve lagförd sedan han blifvit mogande man, skulle han dock därför kunna ådömas blott de för öfvermage stadgade böter. Men det är dock samma uppfattning, blott ännu mera mildrad, som kommer till synes i K. Br. den 28 april 1696, der i anledning af en från Åbo Hofrätt inkommen förfrågan bestämmes, att lastvärda gerningar, i barndomen begångne, ej sedermera böra den mogne mannen tillräknas. Och denna rättsregel torde ock i allmänhet hafva blifvit inom lagskipningen tillämpad.

I särskilda författningar, som utfärdats senare än 1734 års lag, fullföljes alltjemt det af samma lag anvisade förfaringssätt, att med ågarrätta öfvermage, som förbrutit sig emot lagen. I kongl. förordningen den 15 maj 1739 bestämmes, att om någon, som är yngre än femton år, vid bergverken begår stöld eller snatteri, skall det, som snattats eller stulits, återgifvas, och den brottslige ågas med ris hemma i huset eller vid Bergs- och Grufvetingsdörren, »allt som dess ondska eller ålder af domaren pröfvas vara stor till». I krigsartiklarne af den 31 mars 1798, 14 kap. 77 §, stadgas, att om någon af de vid arméen eller flottorna i tjenst antagne gossar, som icke fyllt 15 år, med brott eller delaktighet deri varder beträdd, skulle han med ris eller om skeppsbord, när ris icke funnes, med en mindre dagg tjenligen ågas »allt som ondskan eller åldern är till». Vore så att han snart skulle fylla 15 år och pröfvades hans ondska och arghet vara större än emot dess ålder svarade, »straffes då», heter det, »som mogande man». Och i k. förordningen mot fylleri och dryckenskap af den 24 aug. 1813 bestämmes, att öfvermage, som af starka drycker öfverlastar sig, skall af föräldrar eller husbonde ågas i närvaro af krono-, stads- eller polisbetjent.

Den af rikets ständer redan vid Riksdagen 1809—10 begärda revision af lagstiftningen i landet inriktades väl främst emot den civila lagstiftningen; och arbetet med denna upptog en lång följd af år. Men i utlåtandet af den 12 febr. 1811, hvaruti särskilda komiterade afgåfvor förslag om sätt för och begränsning af den önskade lagrevisionen, betonades dock behofvet jemväl af brottmålslagarnes revision, i syfte att



bestraffningssätten måtte varda lämpade ej mindre efter beskaffenheten af brottets karaktär, nyanser och verkan på samhället än äfven efter den allmänna säkerhetens fordringar och efter hvad upplysningen, menskligheten och den brottsliges förbättring, jemförd med folkets lynne, seder och tänkesätt samt statens tillgångar kunde medgifva. Det var således i enlighet med från början utstakad ordning som lagkomitén, efter att 1826 hafva framlagt sitt förslag till ny civillag, öfvergick till arbetet med kriminallagen; och sedan, på begäran af den samtidigt i Norge arbetande lagkommissionen, sammanträden mellan denna och den svenska för ävägbringande af principiell öfverensstämmelse emellan särskildt vissa delar af de båda rikenas strafflagar under åren 1830 och 1831 egt rum, framlade den svenska lagkomitén år 1832 sitt förslag till allmän kriminallag.

Den principiella utgångspunkten för lagförslaget angifver komitén i de ord, hvilka den riktar mot de i 1734 års lag hyllade affliktiva straffen. Komitén erkänner väl att lagen hotar förbrytaren med straff i det hufvudsakliga syfte att genom sådan varning förekomma brott; men den betonar tillika att brottslingens förbättring vore ett annat viktigt ändamål, som lagstiftningen borde genom straffet befordra. »De, som i betraktande af straffets förstnämnda ändamål», yttrar komitén, »kunde falla på den tanka, att allt vore afhulpet med stränga straff, och således önska införandet af terrorism i lagstiftningen, misskänna ej allenast människans natur utan ock rättvisans fordringar och mensklighetens pligter.»

Såsom bekant bygger komitén sitt förslag på hufvudsaklig användning af frihetsstraff, ådömda såsom straffarbete eller fängelse, och indelade i fem grader, bestämda af olika lång strafftid. Med stor skärpa utdömas spö- och risstraffen såsom allmänna straffarter; enligt komiténs åsigt verka de förnedrande och äro ej sällan icke blott gagnlösa utan äfven skadliga.

Förslagets 7 kap. rör de grunder, som utesluta eller upphäfva straffbarhet. Främst bland bestämmelserna möter man den, att »barn som yngre är än tio år må ej till straff för brott fällas». »Dock», heter det vidare, »ege domstolen efter omständigheterna förordna att det af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall eller i allmän uppfostringsanstalt insättas, om tillgång dertill finnes».

Då de i förslaget upptagne straffarter icke omfatta här föreslagna agan och densammas uppfattande såsom laga straff skulle stå i bestämd strid med den fastslagna grundsatsen att barn under nämnda åldern

icke finge till straff för brott fällas, måste vara fullkomligt tydligt, att lagkomitén här ur missgärningsbalken och andra dermed öfverensstämmande lagar bibehållit bestämmelsen om barns agande såsom en på pedagogiskt godkända grunder vanlig uppfostringsåtgärd, om hvars tillämpning jämväl domstolen bemyndigades i de fall, der den kunde finna skäligt, »förordna».

Den från landskapslagarne till 1734 års lag öfvergångna åldersgränsen af *sju* år för minderårig förbrytares straffbarhet, ehuru blott i lägre grad, finner sig lagkomitén deremot icke böra bibehålla. »Efter dess öfvertygelse» förklarar komitén, »lärer erfarenheten åtminstone i de nordliga länderna att själsförmögenheternas utveckling först vid en ålder af *tio* år så framskridit att man kan antagas handla med den urskillning, som utgör vilkoret för straffbarhet äfven i ringaste grad.»

»Men äfven vid denna ålder», yttrar komitén, »och ifrån den intill fyllda femton år, kan ej med säkerhet antagas, att utvecklingen af själsförmögenheterna så fortskridit och erfarenhet till den grad blifvit förvärfvad, att en person inom dessa år eger förmåga att urskilja en gernings egenskaper och följder. Man har således föreskrifvit att pröfning härom af domaren i slika fall alltid skall gå före frågan om straffs tillämpning. Om dervid befinnes att gerningen kan tillräknas, har komitén likväl, med efterföljd af den princip, hvarå lagens stadgande i 31 kap. M. B. är grundadt, ansett fullt tillräknande ej ega rum utan de i allmänhet å svårare brott stadgade straff böra betydligt nedsättas. — — Om åter den unge förbrytaren ej haft nog urskillning för att inse gerningens brottslighet, har man funnit annan påföljd för honom ej vara lämplig än den åga, som för yngre barn stadgas; hvilken man äfven för de fall, då tillräknande kunnat ega rum, men straffet å gerningen är ringare än straffarbete i fjerde grad (från 3 till 6 år) trott vara användbar.»

Efter att hafva betonat det förlust af medborgerligt förtroende icke i något fall borde kunna ådömas desse minderårige (intill 15 års ålder), likasom ej heller af dem under minderårigheten begångna brott borde, vid framtida återfall, tillräknas dem till strafföf höjning, öfvergår komitén till skärskådning af frågan huru vida den gamla 15:års gränsen för full kriminell ansvarighet under alla förhållanden borde anses orubblig. »Ehuru», yttrar komitén, »i enlighet med 1734 års lagstiftning här förutsättes, att den som fyllt 15 år eger sådan urskillning, att fullt tillräknande för honom eger rum; likväl och då hos en förbrytare vid denna ålder och intill fyllda 18 år ej må antagas en så stor och inrotad ondska i viljan att dess förbättring icke skulle med

mycken sannolikhet kunna förväntas, har komitén för en sådan brottsling föreslagit nedsättning af lifsstraff eller straffarbete i första grad (på lifstid) till nästa straffart derunder (straffarbete från 9 till och med 12 år).

Ledd af sin humanitära åskådning söker således lagkomitén att få den minderårige förbrytarens tidigaste ansvarighetsålder framflyttad från de 7 år, hvilka för vissa fall redan af vår medeltids lagstiftning fastslagits och jemväl af 1734 års lag bibehållits, till fyllda 10 år, hvarjemte komitén för åldern från 10 och intill 15 år, detta senare ännu icke fylldt, vill stadga viss ansvarsskyldighet, derest, efter pröfning, den brottslige befundes hafva »egt nog urskillning för att gerningens brottslighet inse». Der så pröfvades icke vara fallet eller der brottet vore ringare än att straffarbete i fjerde grad (från 3 till 6 år) kunde följa derå, skulle gerningen lemnas straffri. Och slutligen föreslår komitén att den fullständiga likställigheten med mogande man i fråga om kriminell ansvarighet för de strängast bestraffade brotten framflyttas till fyllda 18 år.

Blott i sistnämnda förslag torde anknypningspunkter med vår äldre straffrätt saknas. Den historiska kontinuiteten i det öfriga är deremot i ögonen fallande, om än den forna åldersgränsen vid 15 år icke uti komiténs förslag kunnat tillvinna sig en så afgörande betydelse som den tidigare egt, då den ju betecknat mogenhetsålder i både civilt och kriminelt afseende.

I lagberedningens år 1844 afgifna förslag till straffbalk återfinnes samma åskådning som i lagkomiténs förslag till kriminallag; endast den skiljaktighet möter, att vid bestämmandet af strafflatituden för brott, begånget af den, som fyllt 10 men ej 15 år, beredningen blott utsätter straffmaximum, för att, såsom den öppet förklarar, »lemna rum åt allt möjligt afseende på graden af den unga förbrytarens förmåga att inse gerningens brottslighet», hvarigenom domaren berättigas »att efter omständigheterna utsätta så lågt straff som helst». Emot åtskilliga sina ledamöters yrkande behöll ock beredningen förslaget om nedsättning i de strängaste straffen för förbrytare, som fyllt 15 men ej 18 år.

I de tre första §§ af 5 kap. i 1864 års strafflag möta de bestämmelser, hvilka slutligen i dessa afseenden af lagstiftarne godkändes. Den allmänna kriminela myndighetsåldern sattes vid fyllda femton år. Hade emellertid den, som fyllt 14 men ej 15 år, begått gerning, som i allmänhet vore belagd med dödsstraff eller straffarbete öfver två år, och pröfvades han hafva egt nog urskillning att inse gerningens brottslighet, skulle han straffas högst med straffarbete i fyra år, om dödsstraff å

gerningen följa kunnat, och med straffarbete i två år om sådant arbete på längre tid därför vore stadgadt. Förlust af medborgerligt förtroende finge dock icke ådömas brottsling af nu sagd ålder. Ej heller finge brott, som någon i denna ålder begått, tillräknas honom till förhöjning af straff för återfall i brottet, der sådan förhöjning särskildt funnes i lagen utsatt. Och skulle den, som fyllt 15 men ej 18 år, begå brott, då skulle dödsstraff eller straffarbete på lifstid nedsättas till sådant arbete från och med sex till och med tio år. Och i 11 § af 2:dra kap. strafflagen undantogs ock den, som var yngre än 18 år, från undergående af fängelse vid vatten och bröd.

Något angifvande af grunder för dessa bestämmelser förekommer i justitiestatsministerns yttrande till statsrådsprotokollet den 23 september 1862 blott i fråga om den tid, då barnets kriminela ansvarighet borde inträda. Den afvikelse, heter det, har från lagberedningens förslag i detta afseende skett, »att tiden för barnets strafflöshet blifvit bestämd till fjortonde året i stället för det tionde, hvilket förändrade stadgande närmare öfverensstämmer med nu gällande lag äfvensom med flera nyare främmande lagar och jemväl torde finnas lämpligare med afseende å tiden för barnets utveckling i vårt land».

Såsom i det föregående visats fanns i 1734 års lag icke blott *en* slags aga bestämd för minderårig förbrytare. För vissa fall stadgades näpst af föräldrar eller målsman »hemma i huset», ris af föräldrar, förmyndare eller husbonde i hemmet utan att någon tillsyn å det allmännas vägnar föreskrefs för öfvervakande af näpstens verkställande; den var således privat och af uteslutande pedagogisk art. Men med hänsyn till den minderåriges »ondska eller ålder» fann lagen detta förfaringsätt icke alltid böra användas, utan anvisade derjemte ett annat af vida strängare art, det, nämligen, der agan skulle tilldelas vid »tings- eller rådstufvudörr», således offentligt. En tredje skiftning utgjordes af den för åtskilliga fall anvisade metod att agan väl finge af fader, moder eller nästa fränder den minderåriga förbrytaren tilldelas i hemmet, dock blott i närvaro af någon »lands- eller stadsbetjent», således under offentlig myndighets kontroll.

I valet emellan dessa tre sätt anslöt sig, såsom redan påvisats, lagkomitén till det första, då det för densamma gällde att föreslå påföljd för brottslig gerning, föröfvad af den, som i följd af sin minderårighet förklarats straffri. Lagberedningen upptog lagkomiténs förslag och vid affattandet af 1862 års förslag till strafflag skedde detsamma. Oförändradt ingick det därför i nu gällande strafflags 5:te kapitel 1:sta §.

Den pedagogiska karaktären af ifrågavarande påföljd vinner ytterligare betoning af det i samtliga lagförslagen förekommande alternativet af rätt för domstolen att förordna om barnets insättande i allmän uppfostringsanstalt, om tillgång dertill finnes. Äfven denna bestämmelse ingick oförändrad i nu gällande strafflag af den 16 febr. 1864.

Genom lagen af den 20 juni 1890 hafva i sagda strafflag åtskilliga ändringar genomförts äfven med hänsyn till dess bestämmelser rörande minderåriga förbrytare. Domstolen är ej längre förpligtad att till förlust af medborgerligt förtroende döma förbrytare öfver 15 men under 18 år, der han begått brott, hvilket är med denna påföljd belagdt, utan eger efter omständigheterna pröfva huruvida sagda påföljd bör honom ådömas. Likaså kan för den, som är i sagda ålder, straffarbete på viss tid nedsättas till hälften af den eljest för brottet stadgade minsta strafftid, ehuru icke under två månader. Och slutligen har i fråga om förhöjning af straff vid återfall i brott, åldersgränsen utflyttats, så att något tillräknande vid straffs bestämmande för återfall icke får ske der gerningsmannen vid de tidigare brottens begående icke fyllt aderton år.

---

Då konung Gustaf I i sitt plakat till samtliga allmogen vid Distingsmarknad den 3 februari 1541 förebrår dem att de merendels uppfödde sina barn i sjelfsvåld, laster och brott, så att de hvarken räddes Gud, öfverhet eller föräldrar, gaf han dermed tydligt nog vid handen att det med hänsyn till de minderåriges uppförande icke syntes honom väl bestäldt i landet. Någon särskild åtgärd för deras bättre upptuktelse fann han dock icke tillfälle att vidtaga. En sådan afsåg deremot konung Gustaf II Adolf att åstadkomma genom 1619 års stadga för städernas administration, 32:dra punkten, der han föreskref, att i hvarje stad skulle upprättas ett barnhus, dit de barn, som gingo på gatorna och tiggde, kunde inhäfvast och blifva uppehållna till dess de någon tjänst göra kunde, då de skulle antvaras handtverksmän, som behöfde och begärde dem. Än mera omfattande möter samma föreskrift i konstitutionen mot tiggare och tidstjuftar år 1624. Betonande nödvändigheten af att hålla ungdomen till arbete ifrån lättjan, till ära och dygd ifrån last och blygsel, bestämmer konungen att uti hvar provins ett landsbarnhus skulle upprättas, dit de fattiga bondebarn å landet

kunde föras, likasom ock att stadsbarnhus borde upprättas i städerna för fattiga borgarebarn. I dessa barnhus skulle barnen skötas och upptuktas till dess de blifvit åtta år, då de skulle sättas i tjänst eller till handtverk. Men jemte barnhusen skulle ock i hvar provins upprättas tukthus, i hvilka lösdrivare, såväl män som kvinnor, skulle af fogde, länsman eller landsprofoss insättas för att hållas till arbete och göra tukthuset profit, till dess de betygat bättring och af tukthusinspektorerne åter sattes å fria fötter.

Någon verkställighet af dessa föreskrifter kom icke till stånd. Men särskildt hvad angick hufvudstaden, hade konungen redan i juni 1621 ålagt dess ståthållare, Gabriel Oxenstierna, att draga försorg om uppförandet af ett tukthus dersammastädes; och den 18 juli s. å. lem-nar han honom och Lars Skytte bestämd föreskrift om att de skola »upprätta ett tukthus i staden, dit alla fåfänga människor och lättingar kunna indrivas, och göra deröfver en ordning». Till denna ordning afgifves förslag den 12 februari 1622, och samtidigt uppsattes en provisorisk instruktion för »barnhuset», hvars föreståndare åläggas »skaffa ditin de små och fattiga barn, som nu i staden och på malmarna löpa män emellan och söka deras föda med tiggeri». Sedan riksdagen 1624 godkänt ofvan berörda konstitution, besluter konungen vidare den 24 april s. å. »en fullmagt» för tuktmästaren i Stockholm Jochim Firbrandt, hvilken sättes att, jemlikt reglemente och kontrakt, förvalta det »barn- och tuktehus», som konungen, såsom orden lyda »här uti vår konungliga hufvudstad Stockholm nådigst hafva upprättat låtit». I juli 1625 bringas anstalten till stånd i åtskilliga »camrar och salar» af det gamla gråmunkeklostret på Riddarholmen.

Af ordalagen att döma skulle med denna anstalt knappast hafva afsetts att tjena andra än de små kringdrifvande tiggande barnen. Men redan då hade man tydlig svårighet att skilja emellan lösdrifveri och brott; redan då hade man fullväl insett, huru lätt det förra föranledde det senare, och man fann häraf ytterligare anledning att med en rätt likartad behandling motverka dem begge. Af ordningen för tukthuset ser man att föräldrar berättigades der insätta sina »olydiga barn», hvarjemte ock alla »små tjufvar» och »små röfvare» borde der insättas; och en ibland de först till anstalten förpassade är just en »tjufpojke», som anklagats för upprepade stölder. Sedan anstalten förflyttats och »å S:ta Claras gårde» vunnit egen gård och grund, blir förhållandet likartadt; inom det förenade barn- och tukthuset finner man både fattiga och värnlösa barn, små lösdrivare och minderåriga förbrytare. Det är fullt tydligt att man i denna anstalt har att se vårt

lands första officiella försök att genom beredande af uppfostran åt vilsekomna minderåriga tillvarataga såväl deras som samhällets eget välförstådda intresse. Barnhuset, skrifver Schering Rosenhane i den berättelse, han såsom öfverståthållare i Stockholm år 1663 afgaf, hade uppbyggts icke allenast för att föda barn och hålla dem till handtverk, utan dersammastädes till att hålla och tvinga de motvilliga genom åtskilliga straff och exekutionsmedel. Och uti 1681 års relation om barn- och tukthusets räkenskaper säges, att »uti tukthuset blifva ock barn fängsliga insatta och med arbete straffade, när de sådant genom sin odygd förtjent hafva och annan vanlig och skälig äga intet hjälpa vill».

Anordningens svaghet låg främst i det alltid och allestädes farliga förhållandet att man i samma anstalt införde män, qvinnor och barn, utan afseende å deras olika ålder eller graden af deras vanart, brottslighet eller förfall. Gemensamhetsfängelsets förderfliga inflytelser måste naturligtvis äfven här göra sig gällande; och mycken erfarenhet torde icke erfordras för att inse, huru liten möjlighet i sjelfva verket för ett så beskaffadt *tukthus* förefanns att särskildt med hänsyn till de minderåriga verka i uppfostrande syfte. Utan tvifvel har *barnhusets* arbete för de ensamt der intagna barnens upptuktelse och vård, anstaltens alla brister till trots, i det hela utfallit vida lyckligare. Stridiga ekonomiska intressen emellan barnhuset och tukthuset åvägabragte dessutom långvariga tvister emellan målsmännen för de båda afdelningarna inom den gemensamma anstalten; år 1692 upplöstes slutligen det ekonomiska sambandet emellan dem.

Det allt mera anlitade fängelsestraffet i förening med straffarbete hade vid samma tid börjat mera allmänt af dertill dömda män aftjenas å rikets fästningar. Tukthuset öfvergick så småningom att blifva ensamt qvinnofängelse. Barnhuset fick efter 1692 fullfölja sin ursprungliga uppgift att bereda vård och underhåll åt fattiga och värlösa barn.

På den möjligen framställda frågan om man då sedermera alldeles lemnat derhän de minderåriga förbrytarne och de kringdrifvande barnen, lemnas svar af kongl. stadgan af den 21 oktober 1698. Deruti bestämmes att ett »arbets-, rasp- och spinnehus» skulle inrättas i Stockholm; och i fullföljd häraf föreskrifves ock i en annan stadga af samma dag, att uti barn- och tukthusbyggningarna eller ock i något annat hus, som framdeles dertill kunde utses, tjenliga rum skulle lagas till ett »*raspehus*», hvaruti såväl vanartiga tiggare som andra osediga och olydiga barn och tjenstepojkar, de der på föregående varningar ingen bättring ville låta påskina, skulle straffas med arbete uti raspandet af

allehanda brislieträ, som till färgestoffer brukades; och borde arbetet af dem, som öfver raspehuset hade inseende, för en hvar så proportioneras som dess brott förtjenade samt dess ålder och krafter kunde tåla.

I den föreskrifna anstalten skulle dock icke blott desse vanartige minderåriga insättas. Det anordnades i främsta rummet för äldre arbetsföre »tiggare och lättingar»; och i »*spinnhuset*», som jemväl tills vidare borde i barn- och tukthusbyggningarna inrymmas, skulle allehanda vanartiga, föra och starka qvinnspersoner under en tjenlig uppsigt hållas till arbete med lins beredande, häcklande och spinnande, efter hvars och ens krafter, ålder och begångna förbrytelser.

Emellan det gamla tukthuset och det nya rasp- och spinnhuset bestod således med hänsyn till sjelfva planen föga skillnad.

Först år 1724 bragtes den påbjudna anstalten till stånd. För 37,000 dlr kmt inköptes en egendom å Långholmen och der anordnades rasp- och spinnhuset i enlighet med en den 24 nov. 1724 af kommerskollegium utfärdad instruktion. Äfven i denna hänvisas barnen och tjenstepojkarne till raspehuset; men någon särskild byggnad för denna del af arbetsanstalten kom icke till stånd, utan fördelades personalen i olika rum af samma byggnad. Af kongl. brefvet den 23 sept. 1741 framgår att myndigheterna heller icke alltid tagit tillbörlig hänsyn till de dit förpassade barnens ålder, enär i sagda k. bref hufvudstadens domstolar och kämnarsrätter samt dess politikollegium förbjudas att till spinnhuset döma små barn, som ej fyllt sju år, utan borde sådana på barnhuset till vederbörlig skötsel och föda intagas. Vidare synes af handels- och manufakturdeputationens betänkande till rikens ständer vid 1738 års riksdag att föreskrifterna i 1724 års instruktion om personalens fördelning på olika rum ännu icke tillämpades, utan måste för att så skulle kunna ske, huset utvidgas och flera rum tillredas, så att man efter omständigheterna skulle kunna åtskilja manfolk från qvinnfolk, tjenstlösa och lättingar från otuktiga och liderliga, de sjuka från de friska m. m., hvarigenom en oordentlig sammanlefnad kunde förekommas.» Ehuru en af spinnhusets arrendatorer, advokatfiskalen Georg Hegardt, i ett till kommerskollegium den 29 jan. 1756 ingifvet memorial förklarar tukthusstraffet medföra infami, men spinnhuset »hufvudsakligen påsyfta lefvernets förbättring», gifver dock allt vid handen att förhållandena dersammastädes alltjemt varit de mest bedröfliga.

Af protokollet i rikets ständers protokollsdeputation den 20 jan. 1756 finner man att en ung gosse »af hederligt folk kommen» blifvit, på begäran af hallrättens ordförande, för 3 till 4 månader försänd till spinnhuset i syfte att »injaga i honom skrämnel och på det sättet så



mycket lättare rätta några oartiga böjelser», som hos honom visat sig; denna åtgärd väcker uppmärksamhet, enär han icke »bevisats om brott». Genom k. brefvet den 10 dec. 1755 var dock tillåtet att barn öfver 7 år, då de beträddes med vanart, fingo till spinnhuset försändas. Så tillvägagingo ock myndigheterna både i hufvudstaden och i landsorten. Antalet insatta barn uppgifves vid olika tider bestiga sig olika högt.

Planen att medelst spinnhusen bereda på en gång uppsving åt industrien och sysselsättning åt »vanartiga och okynniga menniskor och lättingar så af man- som qvinnkönet», åvägabragte upprättandet af sådana arbetshus i flera af rikets städer, ehuru det endast lyckades två af dem att vinna fortfarande bestånd. I spinnhuset i Göteborg skulle arbetsentreprenören, enligt eget anbud för åren 1752—1762, årligen underhålla och sysselsätta intill 40 personer utom 10 barn från 8 års ålder; men år 1760 anmärktes, att personalen derstädes utgjordes blott af »sex stora personer och trenne flickor» och vore anledningen till det ringa antalet att finna i de derstädes herrskande olidliga förhållandena. Spinnhushjonerna voro »i den allra ömkeligaste belägenhet»; enhvar, som komme dit, sökte rymma derifrån. Sedan anstalten år 1773 kommit under magistratens tillsyn ökades antalet af de intagne, som 1783 uppgingo till högst 53; men vid den sistsagda året förrättade inspektionen befanns tillståndet der inom fortfarande ganska otillfredsställande. Såsom ett önskemål bland andra dylika anmärkes, att om gårdstenhuset tälde en öfverbyggnad, kunde i denna nya våning karlar och gossar förvaras och så skiljas från qvinnorna; och af de klagomål magistraten samma år aflåter till inspektionsförrättaren framgår dels att qvinnor i hafvande tillstånd till spinnhuset införpassats, dels ock att kronorättarna ditfört icke blott mödrar utan äfven deras barn, ehuru dessa senare bort af vederbörande socknar underhållas. I Norrköpings spinnhus kunde deremot, enligt fastställda ordningar, intagas hafvande qvinnor som för begångna brott voro dömda till tukthusarbete, likasom ock barn af späddare ålder fingo dit åtfölja sina mödrar. Icke heller här befunnos vid 1783 års inspektion förhållandena tillfredsställande.

Af det anförda torde otvetydigt bestyrkas att den omvårdnad och uppfostrande behandling, som i spinnhusen bestods ditdömda barn, icke öfverträffade hvad tukthusbehandlingen tidigare kunnat erbjuda. Äfven i spinnhusen samlade man till bestraffning män, qvinnor och barn utan att vidtaga någon betryggande åtgärd emot de farliga inflytelser, hvilka de äldre, de mera förderfvade måste befaras å de yngre, de mindre djupt sjunkna utöfva. Man tyckes hafva saknat sinne härför. Så blott lärers kunna förklaras, att då Göta hofrätt den 18 dec. 1776

vill visa barmhertighet mot en minderårig, trettonårig gossen Per Tufvesson, som ihjälslagit gossen Sven Jonasson, den hos konungen hemställer, om icke gossen Tufvesson borde, efter det han med ris agats, sändas till Karlstens fästning på fyra år att arbeta och af presterskapet i kristendom och goda seder undervisas, enär han, om han skulle efter lag behandlas, nog komme att begå nya dåd. Man har ingen tanke på *den* undervisning, medfångarne kunde bestå sin minderåriga kamrat.

Då John Howard, den engelske människovännen, år 1781 besöker de svenska fängelserna, hvilka han finner »lika smutsiga och stinkande som de danska», anmärker han särskildt vid besöket å Spinnhuset på Långholmen, att männen icke höllos skilda från gossarne, icke heller kvinnorna från flickorna. Förhållandet vidröres ock af David Schulz von Schulzenheim, sedermera präses i Sundhetskollegium, då han i sitt tal uti vetenskapsakademien 1799 beträffande detta spinnhus yttrar, att det, ehuru det »borde vara ett förbättringshus, dock hos mången, som i yngre åren på en kort tid och för en liten utsväfning ditkommit, grundlägger vida gröfre laster, som sedan flera gånger återföra samma person till det der utan all blygsel varande och i flera bofstreck inöfvade sällskapet.» Tiden var dock för mycket genomträngd af de utaf världshistoriska händelser uppburna idéerna om människovärde och människorätt för att längre kunna göra sig känslolös för de fallnes och fångnes rätt. Kongl. brevet af den 27 nov. 1798 inleder det svenska reformarbetet å detta område. Det föreskrifver i en af sina punkter att grofva missdådare icke fingo inrymmas med mindre brottslingar; lösdrivvare, till bekännelse häktade och personer af olika kön finge heller icke bo tillsammans. Om än minderåriga icke särskildt nämndes, borde de ju i de flesta fall komma i åtnjutande af den rätt, som härmed blifvit »mindre brottslingar» beskärd. Men det gick trögt med genomförandet af den sålunda påbörjade reformen. Från de nordamerikanska fristaterna meddelades erfarenheter, som anvisade riktning och mål för reformarbetet; i stället för de affliktiva straffen förordades frihetsstraff, i stället för gemensambetsfängelset enrumssystemet. Men striden emellan nya och gamla åskådningar var ej så lätt utkämpad; och af icke ringa betydelse var ju ock att det nya system, man ville införa, kräfde icke obetydliga kostnader.

I den skrift »om korrektionssystemet och fångvården», grefve Carl Axel Löwenhielm, den förste ordföranden i den år 1825 förordnade styrelsen öfver rikets fängelser och arbetsinrättningar, år 1826 utgaf, betecknar han åsynen af »den oskuldsfulla barnaåldern inmängd ibland

mannaålderns afskum och sorgglöst blandad i samma fängelse med de mest lastbara och förderfvade bofvar», såsom sårande »dens ögon, som egde håg att besöka dessa det menkliga eländets boningar». Ännu tio år senare klagar den nya styrelsen öfver samma missförhållande. I sin för år 1836 till konungen afgifna årsberättelse yttrar den att, ehuru ransakningshäktenas beskaffenhet borde mana till största varsamhet vid personers inmanande i häkte, träffade man icke desto mindre i dessa till och med barn af den ålder, att de bort för deras begångna förbrytelser agas med ris hemma i huset eller vid rättens dörr och för hvilkas inställande för rätta föräldrar eller målsmän borde ansvara; hvadan styrelsen hemställer om den lagförklaring att de lika litet som äldre, hvilka tilltalats blott för snatteribrott eller förseelser, som voro med bötesansvar belagda, måtte få i häkte inmanas, der de ej voro okände eller utan veterligt hemvist. Jemväl deröfver klagar styrelsen att myndigheterna bruka till korrektionsinrättningarna döma barn vid den ålder att af dem begångna brott borde rättas med aga, ej umgällas med straff. »För en del af desse», yttrar styrelsen, »har lyckats att återvinna friheten; de öfrige äro ännu kvar, uppvuxne till ynglingar. Vistandet inom fängelset har menligt inverkat på mångas fysik; önskligt vore att det ej egt samma inflytelser på deras moral, oaktadt styrelsen haft all möda ospard att genom befordrad undervisning i religionsläran och genom yngre personers afsöndrande, så vidt möjligt varit, från umgänge med äldre och mera förhärdade brottslingar förekomma dessa unga personers fullkomliga förderf». Styrelsen finner myndigheternas förfarande icke väl öfverensstämma med stadgandena i 31 och 50 kap. Missg.-balken; och med erkännande att Öfverståhållareembetet, sedan »prins Carls skolinrättning» kommit till stånd, upphört att till södra korrektionsanstalten (å Långholmen) insända barn, begär styrelsen, att Konungens Befallningshafvande i orterna måtte förbjudas dit införpassa barn, som ej fyllt 15 år, så framt det ej blifvit med brott beträddt och domstol förklarar genom laga kraftvunnet utslag, att det borde såsom mogande man straffas.

Det torde emellertid kunna antagas att största antalet af de barn, öfver hvilkas förekomst i fängelserna greve Löwenhielm upprörts, icke tillhört de för egen vanart eller egna brott ditförpassades antal. Det förhållande, hvilket magistraten i Göteborg redan år 1783 bragt på tal, fortfor nämligen alltjemt; med häktade föräldrar, fäder eller väl oftast mödrar, införpassades ej sällan dem medföljande eller för sitt uppehälle af dem beroende barn. Sådana kunde årligen i hundradetal förekomma inom fängelserna. Genom k. brevet den 24 nov. 1837 föreskrefs emellertid

att barn, hvilkas föräldrar häktats, icke såsom dittills skett, borde åtfölja dem i fängelserna utan i stället omhändertagas af fattigvården. Ännu år 1838 befinnes dock dessa barns antal hafva uppgått till 477 och år 1839 till 535; länge ännu visar statistiken att den gifna föreskriften blott med svårighet vann tillämpning, om än fängsvårdsstyrelsen helsar den såsom af natur att »så för menskligheten som för det uppväxande släktet böra bära välgörande frukter».

Siffran på de barn, hvilka på grund af vanart eller brott undergingo bestraffning i fängelserna, torde icke vara lätt att uppvisa före 1835, då fängsvårdsstyrelsen börjar meddela statistiska tabeller öfver fångpersonalen. För sagda år äro bland denna endast 7 under 15 år; för år 1836 endast 4, för år 1838 endast en och för 1839 *tre*. Sedan förekommer i redovisningen ingen minderårig under sagda ålder.

Det är vid denna tid fängsvårdsreformen i Sverige vinner förverkligande. Vid riksdagen 1840—41 fattades i det syftet genomgripande beslut, i följd af hvilka vårt fängelseväsen fotades på enrumssystemets grund; dermed var ock ett löfte gifvet om strafflagstiftningens reformerande i den riktning lagkomitén och lagberedningen föreslagit. Så skedde ock. Genom en följd af partiella lagar förbereddes det slutligen genom 1864 års strafflag helt uttagna steget. Och genom bestämmelsen i dess 5 kapitel 1:sta § anvisades icke fängelset utan *den allmänna uppfostringsanstalten* åt den minderåriga förbrytaren under 15 års ålder.

Detta stadgande visade ju klart att med en fortgående utveckling icke gerna kunde låta sig förena fortsatt likgiltighet med hänsyn till omvårdnaden om äfven det vilseförda barnet, den minderåriga förbrytaren. Men med lagens ord var dock icke allt gjort. Sjelfva anstalterna måste ock åvägabringas. Känslan af samhällets förpligtelse äfven i detta afseende gaf sig luft i en vid ofvan berörda 1840—41 årens Riksdag afgifven motion om understöd åt det år 1840 af öfverstekammarjunkaren, friherre A. G. Gyllenkrook och hans hustru upprättade räddningsinstitutet å *Räby* i Malmöhus län för värnlösa, vilseförda och vanvårdade gossar. Motionen blef icke bifallen; men ett anslag å 1,000 rdr ställdes till regeringens förfogande för att användas såsom reseunderstöd för studerandet af dylika anstalter i utlandet. Nya förslag om inrättande af räddningsanstalter för unga förbrytare och vanartiga barn väcktes vid flera följande riksdagar, men blefvo allä afslagna. Först vid 1873 års Riksdag enades man om att till Kongl. Maj:ts öfvervägande hemställa, huruvida icke strafflagen och författningarna angående verkställighet af straffarbete och fängelse borde undergå förändring i den syftning att förbrytare *under 18 år* måtte kunna, i stället att för

undergående af ådömdt straff hållas i de vanliga straffanstalterna, insättas i särskilda af staten eller med konungens tillstånd af enskilda inrättade förbättringsanstalter, der en för deras sedliga upptuktelse och fysiska utveckling mera ändamålsenlig behandling kunde egnas dem.

Denna Riksdagens skrifvelse, som jemväl omfattade frågan om det progressiva straffsystemets införande, remitterades för yttrande till fångvårdsstyrelsen, som först den 31 aug. 1885 afgaf sitt utlåtande. Med hänvisande till den under tiden af Oscar-Josefina-föreningen i närheten af Södertelje år 1876 öppnade uppfostringsanstalten vid *Hall*, det nya centralfängelset å *Nya Varfvet* vid Göteborg samt den jemväl derstädes inrättade tvångsarbetsanstalten för straffade ynglingar intill en ålder af 21 år, ansåg sig styrelsen icke böra tillstyrka hvad af riksdagen ifrågasatts; och Kongl. Maj:t fann heller icke någon åtgärd böra deraf föranledas.

Af enskild motionär hade vid Riksdagarne 1877 och 1878 nya försök gjorts att få den magtpåliggande frågan återupptagen, ehuru utan framgång. På olika håll i landet hade deremot enskildes nitälskan åvägbragt anstalter, i hvilka vilsekommen ungdom bereddes uppfostran och vård: å *Hisingen* i Lundby församling hade år 1847 upprättats ett räddningsinstitut för gossar, tillhörande Göteborgs stad; år 1851 hade anordnats *Stockholms stads uppfostringsanstalt för gossar*, år 1864 *Folåsa räddningshem* i Linköpings län, år 1870 J. O. Lindgrens *trasskola* i Stockholm, år 1875 *Fröbergiska stiftelsen* vid Kalmar, år 1880 Hallands läns räddningshem å *Mäshult* för vanartade gossar samt år 1886 *Lidköpings räddningshem*. Men ständigt nya erfarenheter visade, att dessa åtgärder icke på långt när räckte till att motverka de förderfliga inflytelser, hvilka af både enskilda och mera allmänt sociala missförhållanden med hänsyn till den uppväxande ungdomen åstadkommas. I motiverna till det lagförslag, som rörde ändring i vissa delar af strafflagen, uttalade sig Nya Lagberedningen år 1887 med all tydlighet för den reform, som i 1873 års ofvan omförmälda skrifvelse blifvit ifrågasatt; men den fann omöjligt att reformen skulle kunna genomföras, förr än inom riket förefunnos i tillräckligt antal uppfostringsanstalter för dem, hvilkas försändande till sådana i stället för till straffanstalter kunde ifrågakomma; och de anstalter af förstberörda slag, som inom landet funnos, egde ju icke nog utrymme för ens sådana minderårige förbrytare, som redan enligt 5 kap. i § strafflagen borde kunna dömas till insättande i allmän uppfostringsanstalt.

Det insågs allt klarare att häruti förefanns den brist, på hvars undanrödjande hvarje verklig fullföljd af den önskade reformen berodde.

Vid 1896 års Riksdag upptogs ock frågan af en motionär i första kammaren, som hemställde att riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om förslag till inrättande af allmänna uppfostringsanstalter för minderåriga brottslingar. Samtidigt väcktes en annan motion i andra kammaren, deruti hemställdes att riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Redan dessförinnan hade fängvårdsstyrelsen i underdånig skrifvelse af den 20 dec. 1895 tillstyrkt Kongl. Maj:t att åt sakkunnige män lemna i uppdrag att utreda och afgifva förslag på hvad sätt statens förpligtelse med hänsyn till vanartiga och brottsliga men kriminelt minderåriges uppfostran bäst och ändamålsenligast måtte kunna tillvaratagas. Och sedan Riksdagen i skrifvelse den 25 april 1896 öfverlemnadt ärendet till Kongl. Maj:ts åtgärd, blef detsamma genom beslut den 16 oktober samma år åt komiterade öfverlemnadt.

---



MOTIV.





Den uppfattning i fråga om minderåriga förbrytares behandling, som fått sitt uttryck i 5 kap. 1 § af vår strafflag, innebär, att så länge en person ännu är att räkna såsom barn, bör en af honom begån- gen förbrytelse icke betraktas såsom yttring af en medvetet brottslig vilja, utan fastmer såsom ett bevis derpå att barnet varit i saknad af en uppfostran, som förmått förebygga dess fall. Besträffning bör under sådant förhållande icke ådömas den felande, utan denne i stället rättas med lämpliga tuktomedel eller ock skiljas från hemmet för att öfver- lemnas till uppfostran af andra personer.

Vid öfvervägande af den till komiténs närmare utredning hän- skjutna fråga har komitén i främsta rummet funnit af vigt att genom omsorgsfullt afvägda åldersbestämmelser söka angifva, emot hvilka brotts- lingar åtgärder i uppfostrande syfte enligt komiténs åsigt skola eller må kunna i stället för de allmänna straffmedlen användas.

Enligt ofvan åberopade lagrum äro, fränsedt ett undantag, som här nedan närmare skall beröras, brottsliga gerningar, som begås af barn under 15 år, strafflösa. Dock eger domstol efter omständigheterna förordna om barnets agande eller insättande i allmän uppfostringsanstalt.

I detta stadgande, i hvad detsamma angår den deri såsom regel uppställda grundsatsen, att personer under 15 år skola vara fritagna från besträffning, anser sig komitén icke böra föreslå någon förändring. Af gammalt har i vår rätt barn intill nämnda ålder ansetts i kriminelt hänseende omyndiga; och denna bestämmelse torde med den häfd, den sålunda eger i vår lagstiftning, väl få anses hafva vuxit in i det allmänna rättsmedvetandet. Enligt komiténs åsigt kunna icke heller några öfver- tygande skäl anföras vare sig för ett sänkande eller för ett höjande af denna åldersgräns för absolut straffrihet.

Mot ett sänkande af åldersgränsen talar i främsta rummet den omständigheten, att före fyllda 15 år den minderåriga icke kan anses hafva uppnått en sådan utveckling, som bör utgöra förutsättningen för hans straffbarhet. Härför bör nemligen fordras, icke blott att den

brottslige i allmänhet eger förmåga att bilda sig ett rätt omdöme om sitt handlingssätt, utan derjemte att hans vilja vunnit en viss motståndskraft mot utifrån verkande intryck. Dertill kommer, att så länge en person ännu icke i utveckling hunnit denna ståndpunkt, måste straff, på samma gång dess ådömande från rent rättslig synpunkt svårligen kan försvaras, snarare verka till skada än nytta. Om ock stora svårigheter äro för- enade med att i en allmän regel angifva en viss ålder, då den minder- årige skall anses hafva uppnått en sådan mognad, torde dock för vårt folk, jemfördt med andra, hvilka lefva under gynsamare klimat- förhållanden, i allmänhet kunna tagas för gifvet, att denna mognad icke är vunnin förr än vid 15 år.

Äfven må framhållas, hurusom i de länder, hvarest bestraffning kan ådömas vid en tidigare ålder, än hvad enligt vår rätt är medgifvet, på senare tiden mer och mer visat sig benägenhet att höja åldersgrän- sen för inträdande af straffbarhet till den i vår lag angifna.

Å andra sidan kan komitén icke heller förorda ett framflyttande af den nuvarande åldersgränsen. Vid 15 år hafva personer, tillhörande de mindre bemedlade samhällsklasserna, i regel afslutat sin skol- och konfirma- tionsundervisning och trädt ut i lifvet för att förtjena sitt uppehälle. Med en sådan sjelfständig ställning stämmer icke straffrättslig ansvarsfrihet väl öfverens. Ett ytterligare skäl till afstyrkande af en utsträckning af ovilkorlig straffrihet finner komitén äfven i den omständigheten, att för närvarande, komiten veterligt, icke något lands lagstiftning såsom en allmän regel föreskrifvit, att minderårige skola inom en åldersgräns utöfver uppnådda 15 år vara befriade från straff.

Såsom redan påpekats, har dock vår strafflag icke utan undantag tillämpat den grundsats, att brottslig gerning, som föröfvats af barn under 15 år, skall vara strafflös. Enligt 5 kapitlet 2 § strafflagen kan nemligen under vissa förutsättningar bestraffning ådömas en person, äfven om han vid den brottsliga gerningens föröfvande allenast uppnått 14 år. Vilket härför är, att gerningen i allmänhet skall vara belagd med dödsstraff eller straffarbete öfver två år samt att gerningsmannen pröfvas hafva egt nog urskilning att inse gernin- gens brottslighet.

Förutom den grund för detta undantagsstadgande, som af lagens egna ord framgår, torde för detsamma äfven kunna finnas ett skäl af rent praktisk beskaffenhet. Då nemligen 1864 års strafflag gjorde verkställigheten af ett af domstol meddeladt förordnande om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt beroende af den tillfälliga omständig- heten af tillgång till sådan anstalt, förefans onekligen anledning att i

de fall, då den unge brottslingen stode den kriminela myndighetsåldern nära och han dessutom i högre grad förbrutit sig emot strafflagen, emot honom tillämpa bestraffningsåtgärder, enär han eljest skulle gå fri från hvarje påföljd.

Då komiténs förslag till lydelse af 1 § i 5 kap. strafflagen är byggt på den grundsatsen, att domstols förordnande om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt ovilkorligen skall gå i fullbordan, kan från komiténs ståndpunkt nu berörda skäl icke vidare tillerkännas betydelse för ett bibehållande af ifrågavarande lagrum. Men äfven mot de förutsättningar, af hvilka lagrummets tillämpning gjorts beroende, synas komitén afsevärda erinringar kunna framställas.

För straffbarhet bör, såsom komitén ofvan antydt, förutsättas en viss allmän mognad i omdöme och sjelfständighet i vilja hos gerningsmannen och icke blott en hos honom förefintlig förmåga af uppfattning i ett visst, särskildt angifvet hänseende. En dylik mognad och sjelfständighet antager vår lag ett barn hafva vunnit först vid fyllda 15 års ålder, och en tidigare mognad kan ingalunda anses vara ådagalagd derigenom att barnet föröfvat vissa gröfre brott, äfven om det pröfvas hafva egt urskilning nog att inse det brottsliga i den föröfvade gerningen.

Barnets handlingar äro nemligen synnerligen ofta bestämda af rent tillfälliga intryck, hvarför det äfven kan komma att begå till och med grofva brott af bevekelsegrunder, som aldrig skulle inverkat å den fullvuxne, och hvilka icke kunna tillskrifvas ett medvetet brottsligt uppsåt. De angifna förutsättningarna, att gerningsmannen egt den urskilning, att han förmått inse gerningens brottslighet, och att brottet varit af synnerligen grof beskaffenhet, utgöra således enligt komiténs åsigt icke säkerhet, för att straff jemlikt ifrågavarande lagrum kommer att ådömas endast mera utvecklade eller grofva brottslingar mellan 14 och 15 år. Med tillämpning af detsamma kan straff komma att drabba äfven dem, som ännu i det hela qvarstå på barnets ståndpunkt och mera af tillfälligt infall och brist på fasthet i viljan än af verklig inre brottslighet begått en förbrytelse.

Så länge dessutom en person kan anses mottaglig för en uppfostrande behandling — och detta gäller äfven en brådmoget utvecklad och djupare förderfvad 14-åring — måste en dylik behandling vida mer vara egnad att varaktigt inverka å brottslingen än undergående af bestraffning; synnerligen om denna bestraffning i de allra flesta fallen skulle befinnas för ett barn olämplig eller ock af ringa verkan.

Och att detta är fallet med den bestraffning, som enligt 5 kap. 2 § kan förekomma, torde vid granskning af paragrafen framgå.

Enligt den i lagrummet fastställda straffskalan utgöres det svåraste straff, som får ådömas, i allmänhet af två års straffarbete samt endast i den sällan förekommande händelsen, att dödsstraff kunnat följa å den brottsliga gerningen, af sådant arbete i fyra år, hvaremot i begge fallen straffminimum kan nedgå till det lägsta i vår lag tillåtna straff eller 5 kronors böter.

Att en längre tids ensamhetsfängelse för en fjortonåring måste för hans utveckling vara i högsta måtto skadlig, är så uppenbart, att man kan antaga, att domstolen på grund af brottslingens minderårighet vanligen kommer att i sitt domslut stanna vid ett kortare frihetsstraff eller vid böter. Men äfven det korta frihetsstraffet är, såsom komitén längre fram i sitt betänkande får närmare utveckla, i hög grad olämpligt för den unge förbrytaren, och bötesstraffet, hvilket, der barnets föräldrar eller målsmän ej förmå gälda böterna, öfvergår till sådant frihetsstraff, faller under samma förkastelsedom.

Med afseende å det låga straffmätt\*), som kan för ifrågavarande grofva brott ådömas en 14-åring, synes stadgandet icke heller ur synpunkten af den allmänna rättskänslans kraf kunna tillmätas någon synnerlig betydelse. Derest åter, såsom komitén vill föreslå, uppfostringsåtgärder i stället för straff mot de i förevarande paragraf åsyftade personer blefve tillämpade, komme, efter hvad man bör kunna antaga, uti nu ifrågavarande fall domstolarne i regel att förordna om deras insättande i uppfostringsanstalt. I denna skulle de enligt komiténs förslag kunna i fall af behof qvarhållas intill uppnådda 20 år, och i hvarje händelse skulle minst två år förflyta, innan anstaltens styrelse egde rättighet att utskrifva dem. De väckelser till en bättre lifsrigtning, som den brottslige under denna jemförelsevis långa tid kan erhålla, torde i förening med den utbildning i nyttigt arbete, hvartill tillfälle gifves inom en uppfostringsanstalt, vara en säkrare borgen för hans återvinnande åt ett lagbundet lif än undergåendet af ett bötes- eller kortvarigare frihetsstraff.

Särskildt torde det böra framhållas, hurusom komiténs förslag upp-tager skilda slag af uppfostringsanstalter, strängare och mildare, samt innehåller bestämmelse, att barn från 12 intill fyllda 15 år, hvilka genom gröfre brott eller annorledes ådagalagt högre grad af sedligt förderf, kunna öfverlemnas till en anstalt af förstnämnda slag. I denna skulle

\*) Enligt ett i Holms Juridiska Arkiv (Årgång 1891 sid. 11) refererad rättsfall hafva böter ådömts såsom påföljd för mordbrand, föröfvad af en person mellan 14—15 år.

råda en strängare disciplin och en mera genomförd separation mellan derstädes intagna elever än förhållandet i anstalter af det mildare slaget. Härigenom är sörjdt för att, derest mera brådmoget utvecklade och i högre grad förderfvade personer insättas i en anstalt, de komma att stå under en tillbörligt sträng tukt och uppsigt samt förhindras att å sina kamrater utöfva ett skadligt inflytande. I sin mån torde äfven detta bidra att minska de betänkligheter, som måhända kunna hysas mot komiténs förslag, att ifrågavarande paragraf måtte ur strafflagen helt och hållet utgå.

Slutligen vill komitéen erinra derom, att enligt den finska strafflagen af år 1889 straffbarhet under intet förhållande inträder förr än vid den minderåriges uppnådda 15 år; och har, efter hvad komitéen inhemtat, under den tid, lagen tillämpats, icke någon framställning blifvit gjord om ändring härutinnan. Vidare har äfven den i Danmark tillsatta, i framställningen af den utländska rätten omförmälda komité i sitt år 1895 afgifna betänkande utan meningsskiljaktighet förordat införandet af enahanda bestämmelse.

På samma gång komitéen på de skäl, nu blifvit anförda, finner straffbarhet böra utan undantag inträda först vid fyllda 15 år, håller komitéen före, att möjlighet bör beredas att mot personer, som vid föröfvandet af en brottslig gerning väl öfverskridit denna gräns för absolut straffrihet men dock ännu på grund af försenad utveckling, försummad uppfostran eller ogynsamma omständigheter i öfrigt befinna sig på ett barns ståndpunkt, kunna använda samma uppfostringsmedel som emot minderåriga under 15 år.

I sådant syfte har komitéen föreslagit en öfvergångsperiod, under hvilken visserligen i regel bestraffning inträder, men hvarunder domaren är berättigad att med hänsyn till den mindre grad af utveckling, den tilltalade hunnit, utbyta det straff, han borde undergå, mot en uppfostringsåtgärd. Denna öfvergångsperiod anser komitéen kunna bestämmas till åldern mellan 15 och 18 år, eller samma åldersperiod, under hvilken, jemlikt 5 kap. 3 § strafflagen, straffnedsättning är medgifven.

Ytterligare stöd för utbytet af straff mot uppfostringsåtgärd har komitéen funnit i olämpligheten af de straff, som af domstolarne hos oss i allmänhet pläga ådömas yngre brottslingar. Då gerningsmannens ungdom i regel betraktas såsom förmildrande omständighet, lyder domen oftast på böter eller kortvarigt fängelse, och i de flesta fallen aftjenas böterna med några få dagars eller veckors fängelse.

Det kortvariga fängelsestraffet har emellertid visat sig synnerligen otillfredsställande i den form, hvori det nu tillämpas; och den allmänna

meningen synes allt starkare uttala sig emot detsamma. Man anmärker med skäl, att det icke innebär något kämbart strafflidande, att det icke verkar tillräckligt afskräckande och att det icke lemnar tillfälle att inverka varaktigt förbättrande på brottslingen.

Någon djupare känsla af skam öfver att hafva ådragit sig fängelsestraffet torde icke heller hos den brottslige kunna väckas, då han funnit straffet lindrigare, än han väntat, och han ofta nog lär vara i stånd att efter frigifningen bibringa äfven andra samma uppfattning om straffets lindrighet, han själf eger. Till förringande af skammen bidrager ock, hvad särskildt angår förvandlingsstraffet för böter, att detta straff på enahanda sätt tillämpas mot dem, som blifvit för brott dömda, samt mot dem, som endast för åsidosättande af någon ordningsföreskrift eller, såsom numera allt oftare är händelsen, för försummadt iakttagande af de anmälningsskyldigheter, som åligga rikets värnpliktiga ungdom, gjort sig förfallna till böter men eljest i sedligt hänseende äro oförvitliga.

Svårigheten för fångvården att under ett kortvarigt fängelsestraff kunna uppfostrande inverka på den unge brottslingen bekräftas äfven af åtskilliga uti Kongl. Fångvårdsstyrelsens embetsberättelser för de senare åren offentliggjorda utdrag ur fängelsepredikanternas redogörelser för deras verksamhet. Så godt som från alla håll mötes man nemligen här af klagan öfver magtlösheten eller skadligheten af ifrågasvarande straffmedel, och särskildt betona flera af dessa uttalanden uttryckligen det korta fängelsestraffets förderfliga inflytande på den unge brottslingen. Erinras må vidare, att medan således detta straff å den dömda hvarken utöfvar ett afskräckande eller ett uppfostrande inflytande, allmänheten ofta bildar sig ett alltför strängt omdöme om den deraf drabbade, hvarigenom utsigterna att efter frigifvandet erhålla arbetsanställning för honom försvåras. Under alla förhållanden torde en tidig bekantskap med fängelset, synnerligen derest strafftiden är kort, lätt nog för den i uppväxtåren stadda medföra ett förderfligt inflytande på riktningen af hela hans kommande lif.

Obestridligt torde äfven vara, att allt, hvad som kan anmärkas emot dessa straff, gäller i högre grad, ju yngre den straffade är, och likaså synes uppenbart, att den skärpning deraf, som måhända kunde göras genom återinförande af vatten- och brödstraffet eller genom andra bestämmelser för fängelsestraffets verkställande, icke lämpar sig för de här åsyftade minderårige, hvilka förutsättas vara så litet utvecklade, att de i fråga om tillräknelighet för det begångna brottet kunna likställas med barn under 15 år.

Beträffande särskildt bötesstraffet, kan väl dess olämplighet för yngre brottslingar sägas ligga i öppen dag. Endast undantagsvis förfoga de öfver någon utmätningsbar tillgång, hvarför antingen tungan af bötesbeloppets erläggande drabbar deras föräldrar eller målsmän, i hvilket fall brottslingen i verkligheten blir utan straff, eller också — hvilket väl merendels torde vara händelsen — förvandlas böterna till ett kortvarigt fängelsestraff.

Särskild anledning till oro ingifver det förhållandet, att, efter hvad tillgängliga statistiska uppgifter utvisa, tillämpningen af dessa straff på senare åren högst betydligt ökats. Sålunda utgjorde antalet af de under år 1891 till rikets straffanstalter nykomna personer, som ådömts fängelsestraff i en till och med sex månader, allenast 781, medan motsvarande siffra för år 1896 var 912.\*) Hvad beträffar till böter sakfælde, har icke blott antalet af dessa vuxit, utan aftjenandet af ådömda böter genom undergående af förvandlingsstraff synes äfven blifva allt allmännare. År 1883, eller det år, som närmast föregick vatten- och brödstraffets afskaffande, uppgick antalet bötesfångar till 10,047, hvar emot det under år 1896 hade stigit till ej mindre än 16,455. Under tioårsperioden 1874—1883 utgjorde årliga medeltalet af bötesfångarne 9,362, men under åren 1887—1896 ej mindre än 14,845. Det bör ock anmärkas, att denna stegring temligen jemnt fortgått; sålunda är t. ex. antalet bötesfångar under åren 1892—1896 betydligt högre än under den närmast föregående femårsperioden\*\*), och hitintills har det sista året, från hvilket uppgifter föreligga, eller år 1896, äfven haft den högsta siffran att uppvisa.\*\*\*)

Oberoende af frågan, hvilka förändringar lämpligen böra vidtagas i den egentliga strafflagstiftningen i syfte att söka motverka ifrågavarande straffarters mindre gynsamma inflytande, skulle enligt komiténs åsigt en högst välbehöflig inskränkning i deras användande emot yngre brottslingar vinnas, derest, beträffande dessa, domstol erhöle rättighet att förordna, att i stället för straff skulle å dem kunna tillämpas någon af de i 5 kap. 1 § omförmälda påföljder. Af dessa påföljder har det syntts komitén, som om äga lämpligen skulle kunna träda i stället för ådömdt bötesstraff. På grund af obetydligheten af de förseelser, som

\*) Då fängelsestraffets användning betydligt utsträcktes genom de förändringar i strafflagen, som år 1890 vidtogos, har det icke syntts lämpligt att anföra några siffror från tiden före år 1891.

\*\*) 15,495 i medeltal mot 14,195 under åren 1887—1891.

\*\*\*) Äfven relativt har en stark stegring af bötesfångar egt rum; sålunda utgjorde under åren 1879—1883 antalet af dem, som undergingo förvandlingsstraff, 18,6 % af hela antalet under samma tid till böter dömda; för åren 1887—1891 är motsvarande siffra 25,5 % samt för den senaste femårsperioden 25,6 %.



vanligen medföra detta straff, torde icke sällan undergående af kroppsgaga vara till fyllest för att på samma gång straffa och rätta den felande. Då det dock bör anses mindre tjenligt att använda aga å unga qvinnor af denna ålder, har komitén inskränkt domstolens rättighet att utbyta straff mot aga till de fall, då brottslingen är af mankön.

Då komiténs förslag allenast åsyftar att utsträcka agans användning såsom uppfostringsmedel till ytterligare några åldersklasser utöfver dem, inom hvilka densamma sedan gammalt varit medgifven, får agan i detta fall karakteren af en åtgärd i uppfostrande syfte, hvilken tillämpas å personer, som, om än hunna öfver den absoluta straffrihetsgränsen, likväl icke ännu kunna anses hafva öfverskridit den ålder, då kroppslig tuktan kan utöfva en nyttig verkan. Till bevis att äfven utomlands man funnit lämpligt att emot brottslingar af förenämnda ålder använda kroppsgaga, må nämnas, att i vårt grannland Danmark ådömandet häraf är i gällande lag medgifvet såsom påföljd för gerningar, föröfvade af manspersoner under 18 år, äfvensom att enligt ofvanberörda år 1895 i Danmark afgifna förslag till lag om straff för unga förbrytare aga skall såsom påföljd för förbrytelser, som vittna om särskild råhet, kunna ådömas personer under 21 år.

Ehuruval aga företrädesvis torde vara ett lämpligt korrekionsmedel emot personer, som gjort sig skyldiga till förbrytelser af nyssnämnda beskaffenhet, har någon särskild härå syftande bestämmelse icke ansetts böra inflyta i sjelfva lagtexten. Ej heller har, då det ligger i sakens natur, att aga bör anlitas, der den ur uppfostrans synpunkt finnes af omständigheterna påkallad, någon anvisning derutöfver i lagförslaget gifvits domaren för bedömande, när bötesstraff bör utbytas mot aga. Tydligt är ock, att fall kunna förekomma, då det med hänsyn till förbrytelsens beskaffenhet, böternas belopp eller personen i fråga skulle vara mindre lämpligt att tillgripa ifrågavarande tuktomedel. Bedömandet häraf har komitén emellertid ansett böra med fullt förtroende öfverlemnas till domaren.

Komitén har väl ansett det kunna allvarligen tagas i öfvervägande, huruvida icke aga äfven för personer öfver 18 år lämpligen borde användas såsom påföljd för ringare brott. För sin del har komitén dock icke funnit sig böra ingå i en närmare pröfning häraf, enär komitén icke ansett det ligga inom gränserna för sin befogenhet att föreslå någon förändring i de bestämmelser i strafflagen, som äro afsedda att tillämpas på brottslingar, som enligt gällande lag i kriminelt hänseende äro att betrakta såsom fullt myndiga. Äfven har komitén, såsom redan omnämnts, funnit lämpligt, att den öfvergångsperiod, då utbytande af

straff emot uppfostringsåtgärder bör kunna förekomma, sammanfölla med den, då enligt strafflagens föreskrifter brottslingens ungdom betraktas såsom en straffmildrande grund.

Likasom komitén beträffande förbrytare mellan 15 och 18 år ansett undergående af bötesstraff kunna i vissa fall lämpligen utbytas mot aga, har den med tillämpande af enahanda grundsatser föreslagit, att domstol skulle ega befogenhet att förordna, att, derest en person i nämnda ålder begått brott, för hvilket han dömes till fängelse i högst sex månader, den brottslige skall i stället för att aftjena straffet insättas i uppfostringsanstalt. Komitén har dock icke i fråga om meddelande af ett förordnande härom ansett domstol böra ega lika fria händer som beträffande bötesstraffets utbytande mot aga. Ett nödvändigt villkor för att verkligen den unge brottslingens insättande i uppfostringsanstalt länder honom till nytta, är nemligen, att han med hänsyn till utvecklingen af sina själsförmögenheter ännu kan anses mottaglig för den uppfostran, som kan beredas honom uti ifrågavarande anstalter. I annat fall bör han så mycket mindre öfverlemnas till en uppfostringsanstalt, som man ock kan att befara, att han skulle på öfriga derstädes intagna minderårige kunna utöfva ett skadligt inflytande. Till förekommande häraf har komitén ansett nödigt att i lagförslaget föreskrifva, att domstol eger att meddela ett sådant förordnande, hvarom nu är fråga, endast för så vidt den brottsliges »sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling» pröfvas dertill föranleda, eller med andra ord, derest den brottslige såväl i sedligt och intellektuellt hänseende befinnes ännu vara så utvecklade, att man med skäl kan antaga, att han genom uppfostran må kunna rättas.

Af det ofvan anförda torde äfven framgå, att komitén lägger synnerligen stor vikt på att pröfningen af den tilltalades utveckling verkställas med så mycken omsorg som möjligt, och att förordnande om insättande i uppfostringsanstalt icke meddelas i andra fall än då man verkligen kan vänta, att denna åtgärd skall medföra åsyftad verkan.

De upplysningar, som kunna inhemtas om den tilltalades lefnadsförhållanden och föregående vandel, i förening med hvad brottets beskaffenhet gifver vid handen, torde vara egnade att bibringa domstolen en god vägledning för dess omdöme. Men äfven brottslingens ålder måste vid bedömandet tillmätas stor betydelse. Ju högre denna är, desto mindre är sannolikheten, att den behandling, som kan komma honom till del i en uppfostringsanstalt, länder honom till nytta; och särskildt torde det endast sällan finnas lämpligt, att personer, hvilka öfverskridit 17 år, insättas i en uppfostringsanstalt. Att komitén,

ehuru medveten härom, icke tvekat att ända intill brottslingens fyllda 18 år medgifva domstol rättighet att härom förordna, har dels berott på komiténs önskan att undvika införandet i lagen af en särskild åldersgräns för detta fall, dels ock på komiténs öfvertygelse, att i det bedömande af den tilltalades mognad, som är ålagd domaren, ligger ett fullt säkert skydd emot en för vidsträckt tillämpning af lagrummet.

Vidare har komitéén ansett sig böra inskränka domstolens rätt att meddela ett förordnande om insättande i uppfostringsanstalt till de fall, då det straff, den brottslige ådragit sig, uppgår till högst sex månaders fängelse. Någon inre i sakens natur liggande orsak härtill förefinnes dock icke. Tvärtom borde, derest frågan endast ses ur rent teoretisk synpunkt, denna begränsning böra betydligt vidgas, så framt den icke alldeles borde bortfalla. Pröfvas det nemligen, att den brottslige, i trots deraf att han öfverskridit den absoluta straffrihetsgränsen, ännu icke kan anses hafva vunnit den sedliga och intellektuella mognad, som bör för straffbarhet förutsättas, synes billigheten kräfva, att han under alla förhållanden i straffrättsligt hänseende behandlas lika med minderårige under 15 år. När komitéén det oaktadt uppställt nyssnämnda vilkor, har detta berott af hänsyn till de kostnader, en vidsträcktare tillämpning af utbyte af straff mot insättande i anstalt skulle medföra. I alla händelser synes det komitéén åtminstone icke för närvarande böra ifrågasättas att utsträcka sådant utbyte längre, än komitééns förslag innehåller.

Slutligen må anmärkas, att den af komitéén föreslagna bestämmelsen, enligt hvilken personer intill 18 år skulle kunna insättas i uppfostringsanstalt, ingalunda kan anses innebära en fullkomlig nyhet. Såsom framgår af 1873 års Riksdags till Konungen aflåtna skrifvelse angående vissa ändringar i strafflagen, för hvilken skrifvelses innehåll en redogörelse lemnats i den historiska framställningen öfver den svenska rättens utveckling, har Riksdagen redan en gång förklarat sig villig att biträda ett förslag härom. Jemväl Nya Lagberedningen har, såsom likaledes i nämnda framställning påpekats, hyllat samma uppfattning som Riksdagen. Hvad utlandet beträffar, är i Tyskland och Belgien — hvarest dock den minderårige bör kunna förutsättas tidigare än i vårt land uppnå en mognad, som gör honom mindre lämplig för en uppfostrande behandling — rättigheten att förordna om brottslingars insättande i anstalt likväl utsträckt ända tills de fyllt 18 år. Vidare föreligga såväl i Danmark som i Schweiz lagförslag af enahanda innehåll.

I sammanhang med nu omhandlade förslag om utbyte af böter mot aga och fängelse mot insättande i allmän uppfostringsanstalt har komitéén

till öfvervägande förehaft frågan om berättigande för domstol att, der så finnes skäligt, förordna om agas förenande med fängelse, när detta straff för vissa våldsgärningar ådömes ynglingar mellan 15 och 18 år.

Om ock komitén med afseende å den brottslige ungdom ansett aga äfven i förening med fängelse kunna i ofvan förutsatta fall betraktas såsom hufvudsakligen ett uppfostringsmedel och således funnit sig befogad att ur sådan synpunkt behandla frågan, har komitén, enär föreningen af aga med frihetsstraff kan sägas utgöra en ny, för vår strafflagstiftning främmande straffart, likväl känt sig förhindrad att afgifva förslag till lagstiftning i ämnet.

Med anledning emellertid af den från allmänhetens sida allt kraftigare framställda fordran, att vissa om råhet och trots vittnande våldsbegärder, till hvilka ynglingar, särskildt i städerna men jemväl å landsbygden, under den senare tiden ofta nog gjort sig skyldiga, måtte, så vidt möjligt är, stäfnas, vill komitén, som icke vågar förlita sig på att ett utbyte af aga mot böter, som för dylika våldsgärningar kunna ådömas, skall för dessas stäfnande göra till fyllest, icke underlåta att uttala sin öfvertygelse om behovet af det kortvariga fängelsets skärpande genom tillagd aga i nu berörda fall.



I fråga om behörigt verkställande af domstols förordnande om en minderårigs agande eller insättande i uppfostringsanstalt saknar vår lag för närvarande betryggande föreskrifter, hvadan ock komitén såsom en af sina hufvuduppgifter ansett afhjelpandet af denna brist.

Hvad tilldelandet af ådömd aga beträffar, bortföll med den nuvarande strafflagens antagande missgerningsbalkens föreskrift, att agan skulle gifvas den brottslige i närvaro af lands- eller stadsbetjent. I stället trädde bestämmelsen i 1 § af strafflagens femte kapitel, att barnet skulle af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas. Hvarje stadgande om rättighet för vederbörande myndighet att öfvervaka verkställandet af den ådömda påföljden saknas; och uttryckligen har äfven, sedan en underrätt förordnat om åtskilliga tilltalade minderåriges agande samt i sammanhang dermed föreskrifvit, att vederbörande polisman skulle närvara och tillse, det agan behörigen utdelades, Högsta Domstolen genom utslag den 14 December 1875 förklarar, att underrätten saknat befogenhet att meddela sådan föreskrift. Genom ett annat Högsta Domstolens utslag af den 12 Januari 1891 har vidare ett af underrätt fattadt beslut om en minderårigs agande förklarats hafva förfallit,

enär den sakfælde vid tiden för afkunnandet af Högsta Domstolens utslag uppnått 15 år. Agans verkställande kan således ofta nog genom en kort tidsutdrägt förekommas och är i öfrigt beroende af föräldrarnas goda vilja, så att i alla de fall, då dessa af liknöjdhet eller klemighet underlåta att tilldela barnet den föreskrifna agan, varder förordnandet härom betydelselöst. Faran häraf är så mycket större, som i regel de barn, hvilka gjort sig skyldiga till öfverträdande af strafflagen, äro komna från dåliga hem, hvarest föräldravården är slapp och ingen verklig omsorg att hejda barnets sedliga förfall är att påräkna.

Hvad åter angår saken af visshet derom, att ett af domstol meddeladt förordnande om minderårigs insättande i allmän uppfostringsanstalt bringas till verkställighet, är orsaken härtill att finna i det förhållande, att lagen sjelf gjort förordnandets verkställande beroende deraf att tillgång till dylika anstalter förefinnes. Då från statsmagternas sida icke någon åtgärd vidtagits för upprättande af de för ändamålet nödiga anstalterna, har man för fyllandet af detta viktiga samhällsbehof således varit hänvisad till den enskilda eller kommunala offervilligheten. Ehuru väl i riket icke ringa uppoffringar gjorts för beredande af vård och uppfostran åt brottslig eller vanartad ungdom, har dock sedan längre tid tillbaka antalet af befintliga uppfostringsanstalter visat sig otillräckligt att motsvara det starkt växande behovet. Ett ej ovanligt förhållande är, att en minderårig förbrytare, hvilken af domstol förklarats skola intagas i sådan anstalt, under flera månader eller år fått afvakta utslaget verkställande, ja, ofta händes, att plats icke hinuer beredas, förrän den dömde redan nått den ålder, att han icke längre lämpligen kan intagas i anstalt.

Då således, som man finner, all egentlig säkerhet saknas, för att aga, hvarom domstol förordnat, behörigen utdelas, samt jemväl förordnande om insättande i uppfostringsanstalt ofta visar sig omöjligt att verkställa, kan det icke förvåna, att åklagare, efter hvad de sjelfva uppgifva, mången gång underlåta att beifra af minderåriga begångna förbrytelser, då de tro sig kunna antaga, att, äfven om domstol dömer den brottslige till påföljd jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen, utslaget likvisst icke kommer att gå i fullbordan. Uppenbarligen måste det medföra i hög grad skadliga följder, derest den minderårige sjelf kommer till erfarenhet om lagens magtlöshet emot honom; den fruktan, han ditintills kan hafva hyst för samhällets bestraffningsrätt, försvinner och lemnar i stället rum för medvetenhet att kunna så godt som opåtaladt göra sig skyldig till brott och lagöfverträdelser.

Behofvet af en mera effektiv lagstiftning å ifrågavarande område gör sig således kämbart gällande. Beträffande aga, kan en mera betryggande ordning för verkställighet af domstols beslut härom utan större svårighet vinnas genom förändrade föreskrifter rörande sättet för agans utdelande. En redogörelse för dessa bestämmelser torde dock lämpligen kunna anstå till framställningen af motiven för den föreslagna lagen angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt, uti hvilken lag, såsom namnet angifver, ifrågavarande bestämmelser upptagits.

Deremot kräfvär åstadkommandet af säkerhet, för att domstols förordnande om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt i hvarje fall må kunna gå i fullbordan, en anordning af den omfattande betydelse, att något derom redan i detta sammanhang torde böra framhållas. En verklig säkerhet uti angifna hänseende synes nemligen komitéen icke kunna vinnas, med mindre än att staten åtager sig att sörja för upprättandet af erforderliga uppfostringsanstalter, i den mån behofvet häraf icke kan afhjelpas genom enskilda personers eller kommuners försorg. Till ett sådant åtagande bör staten så mycket mera känna sig förpligtad, som det svårligen torde kunna förnekas, att fyllandet af ifrågavarande behof är en skyldighet, som tillkommer staten i dess egenskap af rättsordningens högsta vårdare. Denna uppfattning har äfven delats af Riksdagen, och komitéen torde icke kunna bättre utveckla skälen för sin åsigt än genom ett åberopande af hvad 1896 års Riksdag i den skrifvelse till Konungen, hvori Riksdagen anhöll om utarbetande af förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran för, bland andra, minderåriga förbrytare, härom yttrar. »Då strafflagen uttryckligen» — säges det i nämnda skrifvelse — »gifver domaren anvisning på att insätta den unge brottslingen i allmän uppfostringsanstalt i stället för att låta honom betunga statens fångvård, så synes det ock vara statens oafvisliga pligt att ej lemna åt den enskilda välgörenheten att afgöra, huruvida lagens anvisning skall kunna följas eller förvandlas till en död bokstaf.»

Det är denna åskådning, som ligger till grund för det förslag till lag angående tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande, som af komitéen utarbetats. Angående storleken af de kraf, denna lag för sitt genomförande ställer på statskassan äfvensom angående ifrågavarande anstalters organisation samt grunderna för deras verksamhet, skall komitéen längre fram yttra sig.



Utom ofvan afhandlade frågor har komitén vidare öfvervägt, huruvida och i hvilken mån särskilda föreskrifter kunde tariffas dels för handläggningen och afgörandet af brottmål rörande minderårige, dels ock för sådana måls öfverklagande hos högre instans. På senare tider hafva i utlandet förslag framstälts och, hvad Norge beträffar, äfven genomförts, genom hvilka handläggningen och beslutanderätten uti ifrågavarande brottmål öfverflyttats från de ordinarie domstolarne till vissa, för ändamålet särskildt sammansatta myndigheter. Såsom i redogörelsen för den utländska rätten närmare utvecklats, tillkommer det enligt den norska lagen af år 1896 angående försummade barn de s. k. Værgeraaden, hvilka bestå af ortens domare och prest samt vissa af kommunen utsedda män och qvinnor, att besluta rörande samtliga de mått och steg, som emot såväl brottsliga som vanartade eller i sedligt afseende försummade barn kunna erfordras. Vidare i har det danska komitébetänkandet af år 1895 föreslagits införandet af en i det hela härmed öfverensstämmande anordning.

Utan tvifvel medför den s. k. Værgeraadsinstitutionen i vissa hänseenden afsevärda fördelar. Redan det förhållandet, att uppsigten ej mindre öfver brottsliga än öfver vanartade eller i sedligt afseende försummade barn är anförtrodd åt samma myndighet, innebär en fördel, enär det i sjelfva verket icke finnes någon väsentlig åtskilnad emellan groft vanartade och brottsliga minderårige, samt till följd häraf de åtgärder, som emot dem böra vidtagas, i båda fallen äro af likartad beskaffenhet och böra bestämmas efter likartad pröfning. Då vidare vid afgörandet af den lagliga påföljd, som bör drabba minderåriga förbrytare, fastställandet af den brottsliga handlingens juridiska beskaffenhet i allmänhet är af mera underordnad vikt, men deremot utrönandet af de unges lefnadsomständigheter, föregående uppförande, föräldrarnas vandel och lifsvilkor m. m. af så mycket större, är det gifvet, att en nämnd, hvarest utom ortens domare särskilda med hänsyn till deras personkänedom eller intresse för barnavård utsedda personer ega säte och stämma, kan anses hafva större förutsättningar för fattande af lämpliga beslut än en domstol, sammansatt enbart af jurister, såsom förhållandet i vårt land är med de stadsdomstolar, hvarest dylika mål företrädesvis pläga förekomma. Äfven måste det medgifvas, att den omständigheten, att barnet befrias från att offentligen framträda inför allmän domstol, utgör ett synnerligen beaktansvärdt företräde, enär barnets tidiga utsättande härför i regel medför icke ringa fara för dess sedliga utveckling. Værgeraadets sammansättning förlänar deremot detsamma karakteren af en visserligen sträng, men på samma

gång faderlig myndighet, hvarjemte förhandlingarnas förande inför slutna dörrar skyddar barnet för en skadlig beröring med offentligheten. Mera obundet af strängt juridiska former, eger Værgeraadet äfven möjlighet att handla med den snabbhet, som särskildt på detta område är af vigt, derest barnets förderf i tid skall kunna hejdas.

Då likväl i vårt land liksom ock i öfriga länder, utom Norge, brottmål äfven mot minderårige anhängiggöras vid landets domstolar samt ett öfverlemnande af dylika mål till en kommunalt sammansatt nämnd, med hvilken ett s. k. Værgeraad närmast är att förlikna, icke står tillsammans med den hos oss häfdvunna rättsordningen, har komitén icke ansett sig böra ifrågasätta införandet af en ny institution för handläggning af dessa brottmål. Huru stora klagomålen på senaste tiden än må hafva varit öfver lagskipningens oförmåga att hämma den tilltagande brottsligheten bland det uppväxande släktet, har dock skulden härför tillagts icke de lagtillämpande myndigheterna utan allenast bristfälligheten i lagens egna bestämmelser. Något behof af en förändring i angifna hänseende torde knappast hafva visat sig.

Utan att således vilja ifrågasätta några mera genomgripande förändringar har komitén emellertid sökt att undanröja eller förringa betydelsen af flere af de anmärkningar, som kunna med skäl framställas emot den nuvarande ordningen för ifrågavarande brottmåls behandling. Redan ofvan har framhållits, hurusom barnets offentliga framträdande inför rätta är förenadt med betydande olägenheter samt faror för dess utveckling. Den hos det ännu icke djupare förderfvade barnet naturliga känslan af ånger hålles tillbaka, då rättegången öfver det tinade brottet föres i närvaro af en talrik skara, inför hvilken barnet ofta nog anser det såsom prof på manhaftighet att ådagalägga ett spotskt och trotsigt uppförande. Genom tidningarnas omnämnande af rättegångsförhandlingarna förvärfvar den tilltalade inom sin krets af jemnåriga en viss ryktbarhet, hvilken outvecklade sinnen lätt nog uppfatta som ett slags företräde. Slutligen kan äfven barnets hederskänsla slappas, derest det offentligen varit nödsakadt att vidgå sin brottslighet. Till förekommande af dessa faror har komitén ock ansett sig för ifrågavarande brottmåls behandling böra föreslå ett undantag från den eljest i vår rätt genomförda principen om offentlighet vid underdomstolar.

I öfrigt afse de särskilda föreskrifter, komitén föreslagit för handläggningen af brottmål rörande minderårige, hufvudsakligen att befordra skyndsamhet vid afgörandet. Det är nemligen af stor vigt, att de åtgärder, som kunna vidtagas emot minderåriga förbrytare, så snabbt som möjligt följa å den brottsliga gerningen, enär eljest ändamålet med



statens ingripande, hvilket just afser att i tid hejda det ådagalagda förderfvat, lätteligen kan förfelas. Särskildt hvad aga beträffar, beror den verkan, som deraf kan förväntas, i väsentlig mån derpå att den felande vid agans undfående sjelf har den begångna förseelsen i friskt minne och således otvunget förbinder det undergångna kroppsliga lidandet med den handling, hvartill han gjort sig skyldig, något, som för honom blir svårare, ju längre agan uppskjutes.

Komitén har under öfvertygelse, att den nuvarande rättsordningen i berörda hänseende kan medföra icke ringa olägenheter, till pröfning upptagit, huruvida det icke vore möjligt att åstadkomma ett snabbare verkställande af brottmåls utslag rörande minderårige, derigenom att antingen rättigheten att häröfver anföra besvär i någon mån inskränktes eller också den beslutade åtgärden ginge i fullbordan utan hinder af målets fullföljande till högre rätt.

Hvad beträffar förstnämnda utväg, är det likväl påtagligt, att denna icke lämpligen kan anbefallas, när fråga är om ett så viktigt utslag som ett förordnande om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt. Det kan nemligen icke vara befogadt att göra någon äfven den ringaste inskränkning i föräldrarnas rättighet att klaga öfver ett förordnande, som innebär ingenting mindre, än att uppsigten öfver deras barn beröfvas dem samt att vården om dessas uppfostran anförtros åt andra personer.

Deremot kan det synas, som skulle mindre betänkligheter möta, derest beträffande förordnande om aga rättigheten att häröfver hos Konungen anföra besvär upphäfdes. En dylik inskränkning i klagorätten öfver ådömd aga skulle i betraktande af denna påföljds relativa obetydlighet kunna förefalla icke i högre grad vara känbar, synnerligast då målets fullföljande hos Hofrätt väl innebure säkerhet emot ett förhastadt eller oberättigadt domslut.

Vidkommande åter det ifrågasatta förslaget att låta brottmålsutslag rörande minderårige gå i fullbordan utan hinder af deröfver anförda besvär, synes det, som skulle denna utväg lämpligen kunna anbefallas, då fråga vore om ett af domstol meddeladt förordnande om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt. Äfven om ett beslut härom komme att af högre rätt upphäfvas, vore nemligen en återgång af den viktiga åtgärden alltid möjlig att verkställa.

Komitén har dock efter noggrant öfvervägande ansett sig icke böra föreslå något af de uppställda alternativen. Det vore nemligen enligt komiténs mening origtigt att förbise, att, ehuru väl man noga bör akta sig för att likställa de uppfostringsåtgärder, som enligt 5 kap. straff-

lagen kunna mot minderårige föreskrifvas, med egentliga straff, grunden för ådömande af straff eller uppfostringsåtgärd likväl är densamma. I båda fallen fordras nemligen såsom förutsättning för åtgärdens laglighet det rättsliga konstaterandet af en begången förbrytelse. Äfven om man från pedagogisk synpunkt kan hafva skäl att önska genomförandet af ofvan omförmälda förslag i syfte att möjliggöra den beslutade åtgärdens snabba verkställighet, kan det åter från juridisk synpunkt af frågan svårigen försvaras att låta den minderårige förbrytaren lida någon minskning i den rätt, som tillkommer den fullvuxne. Båda dessa åskådningar måste visserligen mot hvarandra noga afvägas, då fråga är om en lagstiftning, som på grund af sakens egen natur är nödsakad att taga hänsyn till dem båda; men i förevarande fall synes det komitén, som om ett fullföljande af den enbart pedagogiska uppfattningen skulle inveckla lagstiftningen i alltför stora svårigheter och inbördes motsägelser.

Beträffande först alternativet att inskränka besvärsrätten öfver domstols förordnande om aga, är tydligt, att detta endast kunde omfatta de fall, då sådant förordnande meddelats jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen, men deremot icke då aga jemlikt den af komitén föreslagna 2 § samma kapitel ådömdes en yngling mellan 15 och 18 år. Ty i senare fallet har agan inträdt i stället för ett ådömdt straff, och bör således domstolens beslut att utbyta detsamma emot aga icke rimligen medföra, att brottslingen derigenom lider någon inskränkning i sin rätt att draga målet under högre domstols pröfning. Men måste således en yngling mellan 15 och 18 år, om hvilkens agande domstol förordnat, bibehållas vid den besvärsrätt, en hvar brottsling eger, torde det icke kunna försvaras, och skulle säkerligen förefalla som en motsägelse att beröfva den till enahanda påföljd dömde minderårige, som ännu icke uppnått 15 år, någon rättighet uti ifrågavarande afseende.

Äfven skulle icke ringa olägenheter kunna uppkomma, derest i ett brottmål flera personer vore invecklade samt dessa utgjordes såväl af minderårige under 15 år, om hvilkas agande domstol meddelat förordnande, som fullvuxna personer, hvilka ådömts straff. Skulle på klagan af dessa senare Högsta Domstolen af den anledning, att den icke funne bevis för deras brottslighet föreligga, befria dem från ansvar i målet, skulle lätt en misstanke uppkomma, att fullgiltig anledning icke heller förelegat till de minderåriges ådömande af aga. Visserligen kan äfven på den nuvarande lagens ståndpunkt ett liknande förhållande ega rum, derest *en* part underlåter att fullfölja sin talan, men helt annorlunda ställer sig saken, så framt denne på grund af

lagens stadgande varit beröfvad möjligheten att bringa målet under högre rätts pröfning.

Fränsedt de olägenheter, som sålunda kunna i vissa fall uppkomma, måste det förefalla vågadt att afvika från den hittills af vårt rätts-system följda grundsatsen, att hvarje brottmål, oafsedt den ådömda påföljdens beskaffenhet, får hos Konungen fullföljas. Främmande för vår rätt är hvarje tanke att med hänsyn till brottens gröfre eller ringare beskaffenhet bestämma gränserna för parternas befogenhet att besvära sig; och senast har äfven Nya Lagberedningen i dess förslag till rättegångsväsendets ombildning uttalat sig emot införandet af några bestämmelser i sådant syfte.

Vidkommande åter tanken att låta domstols beslut om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt gå i fullbordan utan hinder af anförda besvär, stöter uppenbarligen äfven denna emot juridiska betänkligheter af likartad beskaffenhet. En gifven regel i straffprocessen bjuder, att intet utslag, förrän det vunnit laga kraft, får utan den dömdes medgifvande verkställas. Visserligen kunde man till stöd för en afvikelse uti förevarande fall åberopa, att här vore fråga om ådömandet af en uppfostringsåtgärd och icke straff. Men häremot må erinras, att rättegången anhängiggöres och föres på enahanda sätt som hvarje annan straffprocess. Att märka är vidare, att nyttan af den ifrågasatta bestämmelsen torde blifva ganska ringa, enär det säkerligen vore förenadt med många svårigheter för en anstalts ledare att utöfva någon uppfostrande inverkan å en derstädes intagen minderårig, så länge denne visste, att det utslag, i kraft af hvilket han öfverlemnats till anstaltens vård, kunde komma att upphävas och han således egde förhoppning att inom kort fullständigt återvinna sin frihet.

Slutligen är att märka, att man icke torde böra fästa alltför stor betydelse vid den låt vara obestridliga olägenheten, att utslaget verkställande kan uppehållas genom anförande af besvär hos högre rätt. Endast mera sällan torde det inträffa, att klagan föres öfver domstols utslag, hvarigenom minderårig ådömts någon af de i 5 kap. 1 § strafflagen omförmälda påföljder. Visserligen kan detta förhållande beträffande förordnande om aga måhända till en del tillskrifvas det otillfredsställande sätt, hvarpå för närvarande är sörjdt för agans verkställande, och hvarigenom, såsom ofvan utvecklats, ett beslut härom i sjelfva verket blifvit temligen betydelselöst, samt beträffande åter förordnande om insättande i uppfostringsanstalt den ovisshet, som förefinnes, huruvida ett förordnande af detta innehåll verkligen kommer att gå i fullbordan. Dock torde äfven fortfarande, särskildt i fråga om

aga, föräldrar eller målsmän endast i undantagsfall vilja underkasta sig besvär och kostnader för att befria den dömda från undergående af den lindriga påföljd, hvarom är fråga.

Om således komitén icke kunnat anse någon förändring i nu angifna hänseenden vara tillräddig, har komitén deremot i syfte att påskynda verkställigheten af ifrågavarande utslag eller att förekomma de skadliga följder, som af tidsutdrägt kunna uppstå, föreslagit flera mindre ingripande bestämmelser, hvilkas innehåll vid utvecklingen af de särskilda motiven till de framlagda lagförslagen komma att närmare angifvas.



Komitén öfvergår nu till en framställning af de allmänna grunderna för organisationen af de uppfostringsanstalter, hvilka krävas för det framlagda förslaget genomförande, äfvensom för härmed i sammanhang stående kostnadsfrågor. Redan i det föregående har omnämnts, att enligt komiténs åsigt staten för framtiden bör åtaga sig att sörja för upprättandet af dylika anstalter, i den mån sådant erfordras, men att tillika för detta ändamål skola kunna användas genom enskilda personers eller kommuners försorg upprättade anstalter. Bortsedt från den omständigheten, att för närvarande i vårt land endast på enskild väg tillkomna uppfostringsanstalter finnas, vid hvilket förhållande det uppenbarligen vore oklokt att uteslutande å staten öfverföra omsorgen om dylika anstalters upprättande, torde det icke kunna vara annat än till sakens fromma, att staten på detta område begagnar sig af frivillig medverkan från enskilda personers eller kommuners sida.

Å andra sidan synes det dock lika uppenbart, att staten bör bereda sig tillfälle att utöfva en verksam kontroll öfver det sätt, på hvilket af enskilde eller af kommuner för ifrågavarande ändamål upprättade anstalter söka fylla sin uppgift, äfvensom att desamma jemväl i öfrigt böra ställas i ett visst beroende af statsmagten. Önskvärdheten häraf är så mycket större, som enligt komiténs förslag ett betydande statsunderstöd skall utgå till enskilda anstalter såsom bidrag till deri intagna elevers vård och underhåll. Vid sådant förhållande måste staten äfven öfvervaka, att dessa medel endast komma sådana anstalter till godo, hvilka ega erforderliga förutsättningar för att på ett ändamålsenligt sätt begagna det beviljade understödet. På dessa skäl har komitén föreslagit, att Konungens tillstånd skall erfordras för att af enskilde eller af kommuner upprättade anstalter skola få användas för ifrågavarande ändamål, äfvensom att sålunda lemnadt tillstånd skall kunna

på gifven anledning återkallas. Vidare skall det för anstalten gällande reglementet vara af Konungen godkänt, hvarjemte anstalterna i likhet med de af staten upprättade skola underkastas offentlig inspektion. Liknande bestämmelser förekomma såväl i den norska lagen om försummade barn som äfven i det danska förslaget i enahanda ämne.

Vid hvarje anstalt skall finnas en styrelse. Denna tillkommer att handhafva anstaltens ekonomi, till- och afsätta lärare och öfrig personal, öfvervaka elevernas uppfostran, fastställa nödig läs- och arbetsordning, fatta beslut rörande deras utskrifning m. m. Vidare skall i spetsen för hvarje anstalt stå en föreståndare med skyldighet att leda och handhafva den dagliga förvaltningen.

En synnerligen viktig länk i den föreslagna organisationen utgöres af inspektionen. Tydliggen kunna inga reglementariska föreskrifter uppväga det personliga inflytande, som en inspektör är i tillfälle att utöfva. Nödvändigheten deraf att samtliga anstalter, såväl de af staten upprättade som de på annan väg tillkomna, äro underkastade offentlig inspektion, torde icke heller bestridas. Deremot kan tvekan uppstå, huru denna inspektion lämpligast bör anordnas. Två väsentligen olika organisationsformer kunna härvidlag tänkas. Antingen kunna samtliga anstalter stå under inseende af en gemensam inspektör eller ock kan inspektionsmyndigheten utöfvas af olika, för hvarje anstalt särskildt förordnade personer.

Komitén har vid valet mellan dessa båda alternativ gifvit företräde åt det förstnämnda. Genom att inspektionen ordnas på detta sätt vinnes större enhet i fråga om anstalternas organisation och formerna för deras verksamhet. Utan att annorledes än med råd och föreställningar ingripa i det förvaltningsområde, som bör tillkomma anstaltens egen styrelse eller föreståndare, kan en för samtliga anstalter gemensam inspektör med begagnande af den erfarenhet, som hans verksamhet sätter honom i stånd att förvärfva, i sin mån bidra till att i lämplig riktning befordra anstaltsväsendets utveckling. Bristen på en central myndighet blir härigenom mindre känbar, än hvad eljest skulle vara fallet. I viss mån har äfven komiténs förslag tilldelat inspektören samma befogenhet, som skulle tillkomma en dylik myndighet. Såsom närmare framgår af innehållet i 10 och 14 §§ af förslaget till lag angående tvångsuppfostran, har nemligen inspektören tillagts beslutanderätt i vissa utskrifnings- och förflytningsfrågor, hvilka syntes komitén vara af den vikt eller beskaffenhet, att deras afgörande icke lämpligen borde öfverlåtas åt de särskilda anstalternas styrelser eller föreståndare.

Hitintills hafva de frågor rörande allmänna uppfostringsanstalter,

som hänskjutits till Kongl. Maj:ts afgörande, pröfvats efter föredragning af chefen för Justitiedepartementet. Ehuru väl afsevärda skäl kunna anföras för bibehållande af denna anordning, anser komitén ifrågasvarande anstalter likväl snarare böra lyda under Ecklesiastikdepartementet. Valet mellan dessa båda olika ståndpunkter beror på, huruvida man vill lägga den hufvudsakliga vigten på den penitentiära eller på den pedagogiska uppgift, som uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare på en gång kunna sägas fullfölja. För sin del har komitén befarat, att, derest de förlades under Justitiedepartementet, deras verksamhet komme att betraktas snarast såsom en art af fångvård, hvilket komitén velat undvika. Vid denna som vid andra punkter af förslaget finner komitén sig böra betona, att här i främsta rummet är fråga om en särskild form af uppfostran, som samhället egnar vilseförda minderåriga, hvaremot frågan om brott och straff måste så mycket som möjligt hållas i bakgrunden. För en sådan uppfattning synes Ecklesiastikdepartementet vara den myndighet, hvilken bäst är lämpad att utöfva den högsta ledningen. Nämnas må äfven, att i Norge ifrågasvarande anstalter i sammanhang med genomförande af den nya lagen om försummade barns uppfostran förlagts under »Kirke- og Undervisningsdepartementet», samt att det danska komitébetänkandet förordar en liknande anordning.

Såsom komitén redan vid utvecklingen af motiven till upphäfvandet af den nu gällande 2 § af 5:te kap. strafflagen haft tillfälle att beröra, skola ifrågasvarande anstalter vara af skilda slag, strängare och mildare. I det förra slaget af anstalter böra enligt komiténs förslag anbringas minderåriga, som fyllt 15 år, såvida icke särskilda skäl för deras insättande i mildare anstalt föreligga, hvarjemte dit äfven skola kunna försändas barn från 12 intill fyllda 15 år, för så vidt de genom brott af gröfre beskaffenhet eller annorledes ådagalagt högre grad af sedligt förderf. Den ifrågasatta anordningen afser således att från jemförelsevis mindre förderfvade barn afsöndra äldre och mera försigkomna, hvilka kunna tänkas utöfva dåligt inflytande å de förra. Behofvet af att på detta sätt förekomma ett sammanförande af barn af alltför olikartad ålder eller utveckling har temligen allmänt erkänts; och står den af komitén föreslagna bestämmelsen i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i Norge m. fl. länder gällande ordningen. Vid afgörandet af frågan, huruvida den minderåriga bör försändas till en strängare eller till en mildare anstalt, har, såsom af den nyss anförda, af komitén föreslagna bestämmelsen framgår, hänsyn i främsta rummet tagits till den dömdes ålder. I allmänhet torde man nemligen kunna antaga, att ju senare en per-

son kommer under inflytande af en uppfostrande behandling af ifrågasatt slag, desto större är äfven sannolikheten, att svårare förderf föreligger och att strängare tukt erfordras för böjandet af hans vilja. Denna uppfattning bekräftas äfven af erfarenheten inom andra länder; och såsom bevis härför må påpekas, att det nyligen i England afgifna och i den föregående framställningen berörda komitébetänkandet uttalar sig för att den minderåriges ålder, men deremot icke, såsom nu är fallet, beskaffenheten af hans dess förinnan förda vandel skall afgöra, huruvida han bör öfverlemnas till vård åt en s. k. industrial eller en reformatory school.

Beträffande skilnaden i öfrigt mellan de ifrågasatta slagen af anstalter har komitén redan påpekat, att i en strängare anstalt borde råda ett noggrannare öfvervakande af eleverna samt en mera genomförd separation mellan dessa inbördes.

Såsom framdeles närmare skall utvecklas, förutsättes enligt komiténs förslag, att flere anstalter af mildare slag skola finnas, hvaremot åter en enda s. k. strängare för närvarande torde vara tillräcklig. Jemväl beträffande de mildare anstalterna är det af vigt att söka förekomma, att barn af alltför olika ålder och utveckling föras tillsammans. Till förekommande häraf böra, så vidt möjligt är, vid de minderåriges fördelning hänsyn tagas till deras ålder. Då emellertid åtminstone till en början endast ett fåtal s. k. mildare anstalter torde komma till stånd, kan svårligen denna grundsats genomföras i den utsträckning, det vore önskligt, men förutsätter komitén i stället, att för förverkligandet af ifrågasatt syftsmål, i den mån det låter sig göra, barnen med hänsyn närmast till deras ålder indelas inom hvar och en anstalt i olika, från hvarandra åtskilda grupper.

Det belopp, hvartill kostnaderna för en hvar af de vid ifrågasatt anstalter intagna elevers vård och underhåll torde komma att årligen uppgå, måste naturligtvis i hög grad vara beroende af anstaltens läge, storlek och deri vidtagna anordningar. Öfverhufvud taget anser komitén emellertid detta belopp böra beräknas till 350 kr. Den angifna siffran torde visserligen vid första ögonkastet förefalla väl hög. Dock måste man taga i betraktande, att deri inberäknas samtliga kostnader för eleverna och således äfven för deras skolundervisning samt för lärare- och tjenstepersonalens aflöning, äfvensom att för uppnåendet af det med anstalten afsedda ändamålet det är af största vigt, att denna personal är fullt tillräcklig samt åtnjuter sådana löneförmåner, att dugliga krafter kunna vinnas för detta mödosamma och ansvarsfulla kall. Icke heller får förglömmas, att

eleverna, stadda, som de äro, i uppväxtåren, för sin kroppsliga utveckling tarfva en riklig föda. Erfarenheten såväl från vårt eget land som från utlandet visar äfven, att den årliga underhållskostnaden för hvarje i anstalt intagen elev i allmänhet utgör mellan 300 och 400 kr. Hvad Hall beträffar, uppgick den derstädes under det senaste förvaltningsåret till 326 kr. 65 öre och har under de 21 år, anstalten varit i verksamhet, i medeltal utgjort omkring 335 kr. I England anses kostnaden i allmänhet belöpa sig till 350—370 kr. Äfven Riksdvokaten Getz anser sig i motiven till det af honom i ämnet utarbetade lagförslag, hvilket i hufvudsak ligger till grund för den norska lagen af år 1896, icke kunna anslå den årliga utgiften för hvarje barns underhåll till lägre belopp än 350 kr.

I främsta rummet synes utgörandet af dessa kostnader böra drabba staten. Bekämpandet af brottslighetens tillväxt bland minderårige måste nemligen uppfattas såsom ett åliggande, hvilket tillkommer staten i dess egenskap af rättsordningens vårdare. Då vidare efter all sannolikhet utgifterna för fångvården komma, i den mån ett följdriktigt och energiskt inskridande till minderåriga förbrytares räddande eger rum, så småningom att sjunka, är det ock billigt, att staten åtager sig den större andelen af de kostnader, som härför erfordras.

Utom af staten synes man äfven af den minderåriges hemortskommun rättvisligen kunna fordra, att densamma skall deltaga i kostnaderna för hans underhåll uti ifrågavarande anstalter. Dock bör kommunen alltid ega rättighet att af den minderåriges föräldrar eller i allmänhet af de personer, hvilka skola svara för hans försörjande, kräfva ersättning för det belopp, som för ifrågavarande ändamål utgifvits. Härigenom begränsas i sjelfva verket kommunens utgifter till de fall, då föräldrarna — i detta ord äfven de inbegripna, som af någon annan anledning än föräldraskap ega försörjningspligt emot de minderårige — på grund af medellöshet icke kunna återgälda det förskjutna beloppet.

Någon närmare motivering, hvarför äfven den minderåriges föräldrar böra deltaga i kostnaden för hans underhåll, torde icke erfordras. Uppenbarligen är detta en följd af deras allmänna försörjningsskyldighet emot barnen. Nödvändigheten deraf att denna fordran icke efterskänkes är så mycket större, som föräldrar eljest skulle vinna en ekonomisk fördel, derest deras barn intoges å en uppfostringsanstalt, och således en frestelse uppkomma för samvetslösa personer att genom vårdslösande af sina uppfostringspligter öfverföra kostnaderna för sina barns underhåll på det allmänna.



Det belopp, som för ifrågavarande ändamål bör utgifvas af vederbörande kommun samt i andra hand af den minderåriges föräldrar, har komitén ansett lämpligen böra bestämmas till 40 öre för hvarje dag, eleven vårdas inom anstalten. Efter denna beräkning skulle kommunens årliga kostnad för underhåll af en i anstalt intagen minderårig belöpa sig till 146 kr. Härvid må erinras, att redan för närvarande fordras af kolonien vid Hall såsom vilkor för ett barns intagande derstädes en ansvarsförbindelse af vederbörande fattigvårdsstyrelse att såsom bidrag till barnets underhåll utgöra 150 kr. årligen under minst 5 år. Beträffande barn från Stockholm och några andra större stadssamhällen, uppgår den årliga afgift, som af kolonien kräfvcs, ända till 200 kr., och i regel hafva kommunerna underkastat sig dessa uppoffringar. I betraktande af förmånen för kommunen att få ett densamma tillhörigt, om brott öfvertygadt barn taget i vård för att uppfostras till en redbar och dugande samhällsmedlem, torde knappast det belopp, som kommunen skulle åläggas att för ifrågavarande ändamål utgöra, kunna anses för högt tilltaget.

I samma mån som den minderårige förvärfvar sig arbetsduglighet, bör anstalten äfven påräkna att genom hans arbete erhålla något bidrag till kostnaden för hans underhåll. Såväl med hänsyn härtill som för att icke de utgifter, som genom ifrågavarande lagförslags genomförande komme att drabba rikets kommuner, skulle blifva oskäligt betungande, har komitén föreslagit, att kommunernas bidrag skola utgöras endast under de första fem åren efter elevens intagande samt i intet fall längre, än till dess han fyllt 18 år.

Beräknad för dag, skulle underhållskostnaden för hvarje elev komma att uppgå i det närmaste till 96 öre. Då här af 40 öre skulle utgifvas af vederbörande kommun, belöper sig således det belopp, som det skulle åligga staten att utgifva, till 56 öre dagligen för hvarje elev.

Enligt komiténs åsigt skulle något ersättningsanspråk emot den minderåriges föräldrar icke tillkomma staten vare sig för det belopp, som, efter hvad nyss är nämnt, skulle utgå till enskilde uppfostringsanstalter eller för elevens vård och underhåll i de af komitén förutsatta statsanstalter. I de flesta fall skulle, derest äfven staten tillerkändes en sådan rätt, densamma säkerligen blifva temligen värdelös, och knappast torde det belopp, som härigenom kunde vinnas, uppvägas af de omkostnader och besvär, som skulle förorsakas af de mestadels fåfänga försöken att indrifva det erlagda beloppet. Då vidare kostnaderna för den minderåriges underhåll i föräldrahemmet torde betydligt

understiga det belopp, som kräfvess för hans underhåll i en anstalt, synes man icke heller rimligen kunna fordra, att föräldrarna skola vara skyldiga att till såväl stat som kommun utgifva ersättning för härför hafda utgifter.

Då komitén härefter öfvergår till en beräkning af det antal anstalter, som erfordras för genomförandet af dess förslag, sker det med full medvetenhet derom, att denna beräkning delvis är byggd på ganska sväfvande grunder. Det statistiska material, hvilket härvid tjenat till underlag, lemnar nemligen icke fullt tillräcklig ledning. I flera afseenden har komitén måst nöja sig med på sannolikhetskäl stödda antaganden.

Hvad först angår gossar under 15 år, har komitén ansett sig vid denna beräkning kunna lägga till grund de uppgifter, som lemnats rörande antalet dylika barn, hvilka under åren 1892—1896 af domstol förklarats skyldiga till brott.

Af den statistiska utredning som åtföljer komiténs betänkande, framgår, att under åren 1892—1896 i medeltal årligen blifvit dömda enligt 5 kap. 1 § strafflagen .....				190,6		
»	5	»	1 §	»	7,8	198,4
hvaraf enligt 1 § till aga .....				141,8		
»	»	»	allmän uppfostringsanstalt .....	43,0		
»	»	»	ej angifven påföljd .....	5,8		
»	2	»	» böter .....	3,2		
»	»	»	» fängelse .....	3,8		
»	»	»	» straffarbete .....	0,8	198,4	

Härvid bör dock erinras, att i åtskilliga fall samma gosse blifvit dömd två eller flere gånger, hvarför de af de statistiska uppgifterna framgående siffrorna för de enligt 1 § dömda torde kunna nedsättas, med förslagsvis 15 procent, så att man kan antaga, att i medeltal 120 dömts till aga, 36 att intagas i uppfostringsanstalt och 8 till böter, fängelse eller straffarbete.

Det är gifvet, att man i första rummet måste bereda plats för ett antal, motsvarande dem, som dömts till intagande i uppfostringsanstalt samt jemlikt 5 kap. 2 § strafflagen till straff, eller således årligen för 44. Men dessutom kan man med visshet antaga, att ganska många af dem, som ådömts aga, skulle hafva blifvit dömda att intagas i uppfostrings-

anstalt, om plats varit att påräkna och kommunerna varit villiga att erlægga afgifter för barnens vård derstädes. Någon beräkning är härvid icke möjlig, men man torde kunna antaga att detta förhållande åtminstone egt rum för en femtedel eller 24 gossar. I sådant fall skulle man komma upp till ett antal af 68 gossar årligen.

Men denna siffra är i alla fall säkerligen ej obetydligt för låg, då det för närvarande synnerligen ofta inträffar, att åtal emot barn, som äro i stort behof att intagas i allmän uppfostringsanstalt, helt och hållet uraktlåtes, endast af den anledning att man på förhand vet, att plats icke kan beredas. Såsom ett stöd härför vill komitén nämna, att enligt meddelanden, som komitén närmast för fullgörandet af det arbete, som åligger dess andra afdelning, inhemtat från rikets presterskap, antalet barn inom skolåldern, d. v. s. under 14 år, som visat ett om sedligt förderf eller svårare vanart vittnande uppförande, utan att åtal inför domstol deraf föranledts, under år 1896 uppgifvits i städerna till sammanlagdt 221 gossar och 38 flickor samt å landsbygden till 242 gossar och 25 flickor. Vidare har komitén beträffande barn mellan 14 till 15 år infordrat enahanda meddelanden från rikets polismyndigheter, och uppgafs i dessa antalet groft vanartade barn under nämnda år i städerna till 244 gossar och 37 flickor samt å landsbygden till 111 gossar och 13 flickor. Om än dessa siffror måste betraktas såsom uttryck af en subjektiv och hos olika meddelare i hög grad vexlande uppfattning, torde de dock kunna sägas ådagalägga, hvilken omfattning en på gränsen till brottslighet stående vanart för närvarande tagit inom nämnda åldersklasser; och det synes därför äfven finnas giltiga skäl att antaga, att antalet till insättande i uppfostringsanstalt dömda minderårige komme under de första åren, då en mera effektiv lagstiftning vunne tillämpning, att utvisa en icke obetydlig stegring.

På grund häraf anser sig komitén icke kunna beräkna antalet gossar under 15 år, för hvilken plats bör beredas, till lägre än 80 årligen.

Vid beräkning af det behöfliga antalet platser inom anstalterna, måste man utom det sannolika antalet af de till intagande årligen dömda äfven taga i öfvervägande, huru länge de i regel komma att der vistas. Enligt meddelade upplysningar från Hall pläga der intagna elever i medeltal i kolonien tillbringa en tid af något öfver 5 $\frac{1}{2}$  år. I hufvudsak öfverensstämmande uppgifter hafva äfven lemnats från andra anstalter i riket, som medgifva tillträde för minderåriga förbrytare. I allmänhet torde, då fråga är om barn, som intagas, innan de fyllt 15 år, en uppfostran af ifrågavarande art för närvarande kräfvat omkring 5 år. Emellertid anser komitén, att vissa i dess förslag upptagna

bestämmelser komme att medföra den verkan, att medeltiden för vistelsen uti ifrågavarande anstalter blir lägre. Komitén har nemligen föreslagit, att elev, som uppför sig väl, kan före utskrifvandet lemnas till vård hos enskild person, äfvensom att, derest elev inom anstalt af mildare slag, hvarom här är fråga, gör sig skyldig till gröfre förseelse eller utöfvar skadligt inflytande på sina kamrater, han skall kunna öfverflyttas till anstalt af strängare art. Med afseende å dessa bestämmelser synes medeltiden för elevs vistelse i anstalten icke behöfva beräknas högre än till 4 år.

Om således antalet gossar, som dömas till insättande i allmän uppfostringsanstalt på grund af 5 kap. 1 § strafflagen, enligt komiténs förslag beräknas till 80 årligen och medeltiden för vistelsen derstädes till 4 år, skulle inalles erfordras 320 platser i anstalt af mildare slag.

Enligt komiténs förslag kunna gossar under 15 år i vissa fall omedelbart försändas till strängare anstalt, liksom omvänt äldre ungdomlingar kunna försändas till mildare anstalt. Dessa undantagsfall, som ej torde så ofta förekomma, behöfva ej här tagas i betraktande, då de kunna anses komma att uppväga hvarandra.

Af de i riket för närvarande befintliga anstalter synes åkerbrukskolonien vid Hall, hvars hufvudsakliga uppgift afser att bereda vård och uppfostran åt minderåriga förbrytare, med säkerhet kunna antagas vara benägen att ställa sig till efterrättelse de föga betungande fordringar, som komitén uppställt såsom vilkor, för att enskilda anstalter må till vård och uppfostran emottaga för brott sakfälda minderåriga. För närvarande finnas i Hall tillgängliga platser för 175 gossar. Af skäl, som framdeles skola utvecklas, har komitén ansett lämpligt, att icke flera än 150 barn på en gång uppfostras i en och samma anstalt; och äfven om under öfvergångsperioden det medgifves redan upprättad anstalt att öfverskrida denna siffra, torde dock antalet i Hall tillgängliga platser endast böra upptagas till 150. Hvad öfriga i riket befintliga anstalter för vårdande af vilseförda minderåriga beträffar, förefaller det deremot ganska tvifvelaktigt, huruvida de kunna vara villiga att egna sig åt minderåriga förbrytares omvårdnad, då nemligen deras nuvarande verksamhet företrädesvis afser vanartade eller i sedligt afseende försummade barn. Endast Lidköpings räddningshem, hvars stadgar såsom anstaltens syftemål uttryckligen angifva beredandet af uppfostran åt sakfälda minderåriga, kan sägas utgöra ett undantag härifrån. Detta räddningshem har emellertid allenast utrymme för 14 elever. Allt i allt, skulle således i hela riket endast böra beräknas 164 tillgängliga platser, medan åter det minsta, som enligt komiténs förslag kräfdes,

skulle uppgå till 320. Upprättandet af en ny anstalt för 150 elever skulle således ungefärligen fylla det af komitén beräknade behofvet, och föreslår komitén därför, att en dylik anstalt upprättas genom statens försorg.

Då komitén föreslagit, att äfven minderåriga mellan 15 och 18 år kunna dömas till insättande i allmän uppfostringsanstalt, har detta skett under den förutsättning, att dessa för uppfostran mindre mottagliga ynglingar icke skulle komma att sammanföras med de yngre gossarne, utan att för dem skulle anordnas särskild anstalt med sådana anordningar, att en mera genomförd separation och strängare diciplin derstädes kan ega rum.

Någon egentlig beräkning af antalet 15—18-åringar, hvilka med tillämpning af den af komitén föreslagna 2 § af 5:te kapitlet strafflagen komma att insättas i uppfostringsanstalt af strängare slag, är naturligtvis icke möjlig att åstadkomma. För att likväl icke uteslutande bygga på lösa antaganden, har komitén genom Kongl. Fångvårdsstyrelsen förskaffat sig uppgifter å antalet personer mellan 15—18 år, som under år 1896 undergingo fängelsestraff i högst sex månader, samt vidare huru många af dessa kunde efter den erfarenhet, som vid fängelset vunnits om dem, anses med hänsyn till vilja och förståndsutveckling icke hafva hunnit större mognad, än att de lämpligare bort insättas i allmän uppfostringsanstalt. Enligt dessa uppgifter hafva under år 1896 sammanlagdt 64 ynglingar mellan 15—18 år undergått fängelsestraff i högst sex månader; och antogos af dessa 27 eller ungefär 42 procent snarare hafva bort insättas i allmän uppfostringsanstalt. Att döma häraf, skulle således, för den händelse den af komitén i 5 kap. 2 § strafflagen föreslagna bestämmelsen under år 1896 tillämpats, 27 ynglingar mellan 15—18 år komma att insättas i anstalt. Då tiden för vistelsen i dylik anstalt icke kan beräknas till mera än tre år i anseende till den höga åldern vid intagandet, skulle för de 15—18-åringar, som af domstol omedelbart komme att dömas till insättande i anstalt, erfordras 81 platser. Såsom ofvan erinrats, kunna de fall, då 15—18-åringar intogos i mildare anstalt och yngre gossar i strängare anstalt, anses uppväga hvarandra, så att dessa fall ej här behöfva tagas i beräkning. Deremot är tydligt, att åtskilliga platser behöfvas, för att den strängare anstalten skall kunna fylla sin synnerligen viktiga uppgift att från de mildare anstalterna emottaga de mest förhärdade, svårhandterliga och på sina kamrater dåligt inverkan de elever, hvarför komitén anser, att man för den strängare anstalten ej bör ifrågasätta ett lägre antal platser än 100.

Komitén får alltså hemställa om upprättande af tvenne statsanstalter, en af mildare art afsedd för 150 gossar och en af strängare art afsedd för 100 gossar.

Deremot och ehuru väl någon uppfostringsanstalt för sakfälda flickor icke finnes i riket, synes staten icke för närvarande behöfva upprätta någon sådan. Antalet flickor, som dömas att insättas i uppfostringsanstalt, är nemligen påfallande ringa. Under åren 1892—1896 uppgick detta i medeltal icke till 1 om året, och samma var förhållandet med antalet flickor mellan 14—15 år, som under enahanda tid dömts till straffarbete eller fängelse. Äfven genom tillämpningen af den af komitén föreslagna 2 § af 5:te kapitlet strafflagen komme antalet flickor, om hvilkas insättande i anstalt domstol möjligen kunde meddela förordnande, sannolikt endast högst obetydligt att ökas. Åtminstone under år 1896 aftjenade ingen qvinna mellan 15—16 år och endast en mellan 16—17 år samt två mellan 17—18 år fängelsestraff af den tidslängd, att det kunnat utbytas emot ifrågavarande uppfostringsåtgärd. Under sådana förhållanden synes icke någon fara ligga i att åtminstone, till dess erforderliga anstalter för gossar upprättats och trädt i verksamhet, uppskjuta upprättandet af en särskild statsanstalt för vårdande af minderåriga brottslingar af qvinnokön. Enligt hvad komitén föreställer sig, torde det ej heller vara osannolikt, att under tiden en lämplig anordning för beredande af vård åt sakfälda minderåriga af qvinnligt kön skall kunna vinnas genom enskilda personers åtgörande, synnerligast derest staten förklarade sig villig att med något visst penningunderstöd bispringa ett dylikt företag.



Slutligen torde komitén äfven böra, så vidt möjligt är, angifva det belopp, hvartill under förutsättning af rättigheten af ofvan gjorda beräkningar rörande antalet och storleken af erforderliga uppfostringsanstalter kostnaden för genomförandet af komiténs förslag kan komma att uppgå.

Enligt detsamma skulle i vårt land finnas fyra anstalter för minderåriga förbrytare, nemligen två af staten upprättade samt de vid Hall och Lidköping redan befintliga, upptagande tillsammans 414 barn. Då den årliga underhållskostnaden för hvarje i anstalt intagen elev af komitén beräknats till 350 kr., skulle således för detta ändamål erfordras ett årligt belopp af 144,900 kr.

Detta belopp skulle efter grunder, som ofvan angifvits, fördelas mellan staten och vederbörande kommun. Då statens utgifter för hvarje elev komme att uppgå till 56 öre dagligen eller för år räknadt till 204 kr. 40 öre, skulle alltså statens årliga utgifter för ifrågasvarande ändamål belöpa sig till 84,621 kr. 60 öre eller i rundt tal till 85,000 kr. Dock torde det icke vara osannolikt, att detta belopp öfverskrides. Enligt komiténs förslag skall det bidrag, som det åligger kommunen att utgifva, icke utgå för längre tid än under de fem första åren efter elevens intagande samt i intet fall längre, än till dess han fyllt 18 år. Visserligen torde det endast mera undantagsvis komma att inträffa, att en person under mera än fem år kvarhålls i en anstalt, men deremot måste det, synnerligast som enligt komiténs förslag förordnande om minderåriges insättande i anstalt för framtiden skulle kunna meddelas äfven såsom påföljd för brott, föröfvade af personer mellan 15 till 18 år, uppenbarligen ganska ofta inträffa, att en i anstalt intagen derstädes kvarstannade utöfver uppnådda 18 år. I detta fall skulle kostnaden för underhåll af de i statsanstalter intagna minderåriga uteslutande drabba staten. Till huru stort belopp den ökning i dess utgifter, som härigenom skulle uppstå, bör beräknas, torde icke vara möjligt att angifva.

Å andra sidan kan dock äfven en omständighet anföras, som gör det möjligt, att det angifna beloppet är för högt beräknadt. Skulle det visa sig, att anstalterna egde tillfälle att i större utsträckning begagna sig af sin rättighet att hos enskilda personer utackordera de barn, som anförtrotts åt anstalternas vård, komme elevantalet troligen att understiga det här uppgifna och således äfven kostnaderna för elevernas underhåll att nedbringas.

Utom nu nämnda kostnader tillkomma arfvode åt inspektören öfver ifrågasvarande anstalter, ersättning för af honom företagna inspektionsresor samt vidare utgifter för de minderåriges försändande till anstalt m. m., hvilket allt enligt komiténs förslag skall ensamt bestridas af statsmedel.

I detta sammanhang torde det böra påpekas, att redan för närvarande utgår från fångvårdsstyrelsens besparingskassor till Hall ett årligt belopp af inemot 32,000 kronor. Då utgörandet häraf skulle i och med förslagets genomförande upphöra, uppgår således den ökning i årliga utgifter, som genom det framlagda förslagets genomförande komme att påföras det allmänna, i sjelfva verket endast till skillnaden mellan detta belopp samt det, hvartill statens utgifter för framtiden skulle belöpa sig.

De båda nya anstalter, om hvilkas upprättande komitén hemställt, synas, der så lämpligen kan ske, böra anläggas å kronodomäner, hvarigenom i hvarje fall statens direkta utgifter komme att minskas. Det belopp, som erfordras för uppförande och inredande af byggnadshus och ekonomibyggnader m. m., är naturligtvis i hög grad beroende af lokala förhållanden och kan därför, innan platsen för anstalterna blifvit utsedd, endast tillnärmelsevis angifvas. Så vidt man af erfarenheten från andra håll kan sluta, torde man vara berättigad att antaga, det erforderliga byggnader å den större anstalten komma att kräfva ett belopp af 150,000—175,000 kr. samt å den mindre ungefär 100,000—125,000. Enligt hvad räkenskaperna för Hall gifva vid handen, äro nemligen koloniens byggnader, hvilka äro afsedda för 175 elever, och således för ett något högre antal än det, som skulle inrymmas i den största af de af komitén ifrågasatta anstalterna, upptagna till ett värde af 183,404 kronor 56 öre. I det danska komitébetänkandet, hvarest likaledes beräknas upprättandet af en statsanstalt för 150 elever, anslås kostnaden för erforderliga byggnader till 160,000 kronor. Genom anlitaandet af redan förut å kronodomänerna befintliga byggnader kan naturligtvis detta belopp i större eller mindre mån nedbringas. Ytterligare tillkomma kostnader för nödiga inventarier.

Det har icke legat inom komiténs uppgift att gifva anvisning å någon lämplig plats för anläggandet af de ifrågasatta anstalterna. Dock vill komitén erinra derom att vid valet häraf måste med omsorg tagas hänsyn till det ändamål, för hvilket egendomen skall anlitas. Således bör den icke ligga i närheten af någon större stad eller samlingsplats, men å andra sidan icke heller vara belägen å en alltför aflägsen, goda kommunikationer saknande ort, i hvilket fall transportkostnader komme att uppgå till onödigt stora belopp. Läget bör vara friskt och sundt samt, om möjligt, så beskaffadt, att anstaltens afskiljande från den kringliggande neijden redan af naturen underlättas. Dessutom bör finnas god tillgång till vatten.

Mot de kostnader, som utförandet af komiténs förslag skulle komma att ådraga staten, torde inga betänkligheter böra hysas. Rent ekonomiskt sedt och utan hänsyn till den stora betydelse, denna frågas lösning eger för befordrande af en sund och laglydig lifsrigtning hos den uppväxande ungdomen, uppvägas dessa utgifter till en icke oväsentlig del genom den inskränkning i det kostbara och onyttiga förvandlingsstraffets och kortare frihetsstraffets anlitaande, hvartill möjlighet öppnas genom komiténs förslag. Äfven torde, derest i tid en bättre lifsrigtning gifves åt yngre vilseförda personer, det farligaste tillflödet afskäras till den



fasta stam af lösdrivare och vaneförbrytare, hvilka för närvarande falla fångvården till last; och härigenom skulle äfven så småningom utgifterna för denna minskas. Stöd för detta antagande anser komitén sig kunna hemta af hvad erfarenheten ådagalagt i de länder, der man på allvar gripit sig an med vidtagande af åtgärder för minderåriga förbrytares räddande.

---

## Motiv

till förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen  
den 16 Februari 1864.

### 2 kap. 7 §.

I dess nuvarande lydelse bjuder detta lagrum ovilkorligen, att den som dömts till straffarbete eller fängelse skall insättas i allmän straffinrättning. Från denna regel skulle emellertid ett undantag komma att uppstå, derest jemlikt den af komitén föreslagna 2 § af 5:te kapitlet domstol i visst fall finge rättighet att förordna, att yngre förbrytare skulle i stället för att undergå ådömdt fängelsestraff insättas i allmän uppfostringsanstalt. För att de båda lagrummen icke skola stå i strid med hvarandra, synes ett tillägg af det innehåll, komitén föreslagit, böra göras till ifrågavarande paragraf.

### 4 kap. 9 §.

Jemväl det ifrågasatta tillägget till denna § är föranledt af innehållet i den föreslagna 2 § af 5:te kapitlet. Derest nemligen domstol, jemlikt sist berörda §, meddelat ett förordnande om utbyte af ådömdt straff emot vidtagande af en uppfostringsåtgärd, samt den minderårige utom det brott, som gifvit anledning till förordnandet om sådan åtgärd, föröfvat ett annat brott, som kräfde tillämpande af vare sig 8 eller 9 § af 4:de kapitlet, komme det meddelade förordnandet att utgöra hinder för det tillvägagångssätt, domstolen skall enligt dessa båda lagrum iakttaga. Det synes därför vara nödvändigt att föreskrifva, att i ett sådant fall förordnandet skall anses förfallet, så att den domstol, som sist i målet dömer, vid bestämmandet af det slutliga straffet är alldeles oberoende af förordnandet samt endast eger att taga hänsyn till

brottet och det straff, hvartill den brottslige pröfvats skyldig, dervid domstolen, om det slutliga straffet utgöres af fängelse i högst sex månader eller af böter, uppenbarligen är oförhindrad att efter omständigheterna i det förfallna förordnandets ställe meddela nytt förordnande enligt 5 kap. 2 §.

Har den ådömda påföljden till fullo verkstälts, d. v. s. har den föreskrifna agan utdelats, eller har den brottslige utskrifvits från uppfostringsanstalten, kan naturligtvis icke längre det meddelade förordnandet förklaras hafva förfallit. I stället bör i sådan händelse den brottslige anses, som hade han till fullo utstått det ådömda straffet, hvarefter detta i enlighet med grunderna i 4 kap. 8 och 9 §§ afräknas å det senare bestämda straffet.

Något ytterligare tillägg till ifrågavarande lagrum torde icke erfordras. För den händelse den minderårige vid afkunnande af den sist dömande domstolens utslag till någon del undergått den beslutade påföljden, såsom om han redan någon tid varit å uppfostringsanstalt intagen, kunde det väl synas, som om, i enlighet med hvad i fråga om straff i liknande fall är föreskrifvet, något afdrag å det slutliga straffet borde räknas den dömda till godo. Svårigheten att finna någon lämplig grund för en jemförelse mellan ett straff, å ena, samt en uppfostringsåtgärd, å andra sidan, lägger dock bestämda hinder i vägen för ett stadgande af dylikt innehåll. Någon större olägenhet af saknaden häraf synes icke heller kunna befaras, då väl endast mera sällan tillämpandet af ett sådant stadgande skulle kunna ifrågakomma, synnerligast derest, såsom äfven af komitén föreslagits, särskilda bestämmelser infördes i syfte att inskränka åklagarens befogenhet att anställa åtal emot minderårige under den tid, de vore å anstalt intagna eller stode under dess uppsigt.

### 5 kap. 1 §.

Första stycket af denna § är i väsentliga delar lika lydande med den nu gällande 1 § af 5:te kapitlet. Grunden till de förändringar, som vidtagits, framgår redan af hvad i den allmänna motiveringen yttrats; och torde därför icke härutöfver vara något att tillägga.

I den nuvarande lagtexten har icke någon särskild anvisning gifvits domaren, efter hvilka grunder han bör träffa sitt val mellan de båda uppfostringsåtgärder, hvarom förordnande kan meddelas. Komitén har icke heller funnit nödigt att föreslå införandet af några bestämmelser i sådant syfte, då det torde kunna anses sjelfklart, att aga

såsom en lindrigare och mindre ingripande påföljd bör, om möjligt, väljas framför insättande i uppfostringsanstalt, samt att förordnande om vidtagande af sistnämnda åtgärd bör meddelas endast för den händelse, att det på grund af vare sig hemmets och omgifningens beskaffenhet eller barnets ådagalagda sedliga förderf finnes skälig anledning att befara, att dess räddande icke på något annat sätt kan åstadkommas.

Då enligt komiténs förslag aga, hvarom domstol beslutit, skall utdelas genom polismyndighetens försorg, har det syntts nödigt att icke åt dennas godtfinnande öfverlemna bestämmandet af det antal slag, den dömda bör undergå, eller af det tuktoresdkap, hvilket bör komma till användning; utan har för den skull i andra stycket af ifrågavarande § föreskrifvits, att domstol i sammanhang med förordnandet om aga skall jemväl härutinnan meddela beslut. En liknande bestämmelse har äfven upptagits i det danska förslaget till lag om straff för unga förbrytare.

Maximi-antalet slag, som den minderårige får undergå, har bestämts till 40. Komitén har icke ansett sig kunna sätta denna siffra lägre, enär eljest domaren skulle komma att blifva alltför starkt begränsad i sin frihet att på olika sätt bestämma skärpan af den påföljd, den minderårige borde undergå, hvilket ofta skulle kunna medföra olägenheter, synnerligast som aga är afsedd att tillämpas å minderårige af ganska olika ålder. Det högsta tillåtna antalet slag har komitén antagit komma att af domstol bestämmas endast för sådana om synnerlig råhet vittnande brottsliga gerningar, som blifvit begångna af ynglingar inemot 18 år.

Beträffande för öfrigt det sätt, på hvilket enligt komiténs förslag en betryggande ordning för verkställandet af domstols beslut om aga för framtiden skall vinnas, synas icke några bestämmelser härom böra lemnas i strafflagen, utan hafva dessa i stället införts i ett särskildt lagförslag.

#### 5 kap. 2 §.

Vidkommande de skäl, som ligga till grund för affattningen af denna §, må hänvisas till den allmänna motiveringen.

## Motiv

till förslag till förordning angående tillägg till 19 § 3 punkten i förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864.

Den föreslagna inskränknigen i åklagarens befogenhet att tala å brott, hvartill i uppfostringsanstalt intagna minderårige gjort sig skyldiga, afser att förekomma anhängiggörande af åtal i sådana fall, då antingen den begångna handlingen efter all sannolikhet icke komme att ådraga gerningsmannen någon påföljd utöfver den, som redan ådömts honom, eller det också med skäl kunde antagas, att en fortsatt pedagogisk behandling af den brottslige snarare än undergående af straff kunde leda till hans rättelse.

Tydligen är i den förra händelsen anställandet af rättegång, så framt utgången med någon sannolikhet kunnat på förhand beräknas, i hög grad olämpligt. Men ännu större olägenheter och verkliga faror för den minderåriges utveckling kunna vara förenade med anhängiggörande af åtal mot honom, så framt detsamma leder till ådömande af straff samt till följd häraf till hans skiljande från anstalten. Komitéen har redan förut berört den mindre gynsamma inverkan, som de lindrigare straffen gemenligen utöfva å yngre brottslingar. I allmänhet torde man äfven vara berättigad att antaga, att, derest det befinnes, att en i anstalt intagen person gjort sig skyldig till ett brott, synnerligast derest det varit af ringare beskaffenhet, det måste vara mera ändamålsenligt att anlita de tuktomedel, som stå anstaltens föreståndare till buds, än att låta honom undergå något bötes- eller kortvarigare frihetsstraff.

Då det likväl icke ansetts lämpligt att öfverlemna åt åklagarens eget afgörande, huruvida under ifrågavarande förhållanden åtal bör anställas eller icke, har komitén i stället föreslagit, att detta skall bero på bepröfvande af Konungens Befallningshafvande i den ort, der brottet egt rum. Redan för närvarande tillkommer en likartad pröfningsrätt Konungens Befallningshafvande, nemligen då det gäller att afgöra, huruvida, då målsegaren ej fordrar ransakning, åtal bör anhängiggöras emot en för groft brott dömd person, hvilken misstänkes att hafva föröfvat en annan förbrytelse, hvarför han ej undergått ransakning; och torde därför uti ifrågavarande fall en liknande anordning kunna lämpligen anbefallas.

I den rättighet, som tillkommer en målsegare att sjelf anställa åtal, kan och bör naturligtvis icke någon inskränkning ifrågakomma, men väl har det synts komitén, som om den enskilde målseganden icke borde under de förhållanden, som i det föreslagna tillägget beröras, åtnjutna den förmån, som består deri att allmänna åklagaren på hans angivelse är pliktig att beifra vissa slag af brott. Detta synes komitén vara en nödvändig följd deraf att, såsom ofvan utvecklats, den minderåriges uppfostran till en god och samhällsnyttig medlem kan bringas i fara genom åtals anställande emot honom under den tid, han är å anstalt intagen.

Som man finner, afser det första momentet af det föreslagna tillägget de fall, då en minderårig före intagandet i anstalt gjort sig skyldig jemväl till ett annat brott än det, som föranledt nämnda åtgärd. För närvarande finnes väl icke något större behof af en dylik bestämmelse, enär personer, som insättas i anstalt, väl ytterst sällan hafva uppnått den kriminela myndighetsåldern, och således, så framt de ej kunna dömas efter 5 kap. 2 § strafflagen, ej heller fråga kan uppstå om ådömande af straff för förbrytelse, som de innan insättandet föröfvat. Skulle deremot, såsom komitén föreslagit, domstol erhålla rättighet att förordna jemväl om 15—18 åringars insättande i anstalt, blefve förhållandet ett annat.

Den ifrågasatta inskränkningen i åklagarens befogenhet att tala å brott afser vidare enligt det andra momentet de fall, då en minderårig gjort sig skyldig till en förbrytelse under tiden från det han å anstalten intages och till dess han derifrån utskrifves. Derunder inbegripes således jemväl det förhållandet att en minderårig föröfvat ett brott, under det han varit vilkorligt utskrifven från anstalten. Så framt icke det begångna brottet varit af gröfre beskaffenhet, torde det i allmän-

het i denna händelse vara för den minderåriges rättande lämpligast att återföra honom till anstalten. Genom en bestämmelse i den föreslagna lagen om tvångsuppfostran hafva ifrågavarande anstalter äfven förklarats skyldiga att återtaga en derifrån vilkorligt utskrifven elev, så vidt hans uppförande dertill föranleder.

---

## Motiv

till förslag till lag innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderårige.

### 1 §.

De allmänna grunder, som tala för önskvärldheten deraf, att ifrågasvarande brottmål förhandlas inför lyckta dörrar, hafva redan i det föregående angifvits.

Som man finner, är det föreslagna lagbudet icke ovillkorligt, utan har tillfälle lemnats rätten att förordna om förhandlingarnas förande äfven inför öppna dörrar. Då komitén ansett, att möjlighet härtill bör beredas, har komitén förnämligast afsett de fall, då såväl barn som fullvuxna äro invecklade i ett och samma brottmål samt ransakningen icke lämpligen kan föras särskildt emot en hvar af de tilltalade. Äfven har komitén beaktat den visserligen i sig sjelf mindre sannolika händelsen, att åtal för en af ett barn föröfvad brottslig handling först följer, sedan gerningsmannen uppnått den ålder, att de skäl, som kunna åberopas för förhandlingarnas hållande inför slutna dörrar, icke längre föreligga.

Hvad beträffar den uti ifrågasvarande § förekommande åldersgräns, har denna lämpligen ansetts böra fastställas i öfverensstämmelse med den i 5 kapitlet 1 § strafflagen omförmälda.

### 2 §.

Genom Kongl. Brefvet den 13 Oktober 1820 är föreskrifvet, att för ransakningens fullständighet domaren skall söka upplysning angående den tilltalades lefnadsomständigheter, motiven till den brottsliga gerningen samt den brottsliges förhållande nyss före och efter brottets föröfvande. Utöfver hvad sålunda föreskrifvits har det syntts komitén af vigt, att i de fall, då fråga kan uppstå om vidtagande af en upp-



fostringsåtgärd, domstolen äfven i ransakningsprotokollet låter inflyta upplysningar rörande de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvoxit, samt om han före den brottsliga gerningens begående gjort sig känd för vanart.

Det föreslagna stadgandet innebär en påminnelse till domaren att icke underlåta att taga noggrann kännedom om den tilltalades uppförande och lefnadsförhållanden, då detta vid bestämmandet af den påföljd, som bör följa å den brottsliga gerningen, måste i förevarande fall utöfva en synnerligen stor och ofta, såsom särskildt då den tilltalade vid brottets föröfvande icke uppnått 15 år, till och med nära nog afgörande betydelse.

Vidare afser ifrågavarande stadgande äfven att tjena ett mera speciellt syftsmål. Enligt komiténs förslag tillkommer det Konungens Befallningshafvande att i enlighet med derom gifna bestämmelser afgöra, huruvida en minderårig, om hvars insättande i anstalt domstol förordnat, bör öfverlemnas till en mildare eller strängare sådan. Vid pröfningen af denna fråga skall, på sätt af 7 § i det framlagda förslaget till lag angående tvångsuppfostran framgår, hänsyn tagas utom till den dömdes ålder äfven till den grad af sedligt förderf, som denne kan hafva ådagalagt. För utrönandet häraf är det icke nog att hafva vetskap om den åtalade gerningens beskaffenhet, utan måste det mången gång vara minst lika viktigt att ega tillgång till säkra upplysningar rörande den minderåriges vandel före den brottsliga gerningens föröfvande samt hans lefnadsförhållanden i öfrigt. Genom förevarande bestämmelse har komitéen velat sörja för att alla uti nämnda hänseenden erforderliga uppgifter inflyta i ransakningsprotokollet, och ytterligare har genom det tillägg, komitéen föreslagit till Kongl. Förordningen angående expeditionslösen, komitéen sökt bereda säkerhet för att i de fall, då förordnande meddelats om minderårigs insättande i uppfostringsanstalt, fullständiga protokoll i målet tillställas Konungens Befallningshafvande. Genom dessa båda stadganden i förening skulle således Konungens Befallningshafvande sättas i tillfälle att utöfva den pröfningsrätt i fråga om val af anstalt, som komme att ingå i dess åligganden.

### 3 §.

Såsom komitéen redan framhållit, är det synnerligen önskvärdt, att de uppfostringsåtgärder, som tarvas emot minderåriga förbrytare, så snabbt som möjligt följa å den brottsliga handlingen. Att bidraga

till förverkligandet af detta önskningsmål är syftet med förevarande bestämmelse.

Någon olägenhet läser iakttagandet af densamma svårligen kunna medföra. Nya Lagberedningen, hvilken i sitt år 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning föreslog en till syftet väsentligen likartad bestämmelse för samtliga brottmåls handläggning, anförde bland annat till stöd härför, att redan nu egde nästan utan undantag beträffande brottmål rörande häktade ett omedelbart afgörande rum vid underrätterna å landet, och att således, när regeln om omedelbart afgörande visat sig kunna utan olägenhet tillämpas vid svårare brottmål, detsamma i ännu högre grad borde vara fallet vid de ringare. Det anförda yttrandet torde med fullt skäl kunna åberopas äfven till stöd för det af komitén föreslagna stadgandet.

---

## Motiv

till förslag till lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt.

### 1 §.

I den allmänna motiveringen har redan framhållits, hurusom komitén visserligen med hänsyn till agans egenskap af ett pedagogiskt tuktomedel funne densamma böra följa snarast möjligt å den brottsliga gerringen samt helst omedelbart efter det förordnande om aga af domstol meddelats, men att komitén för vinnande af detta önskningsmål likväl icke ansåge sig kunna tillråda vare sig en inskränkning i den hvarje sakfärd person tillkommande rättighet att besvära sig hos högre rätt eller ett afvikande från den regeln, att intet brottmålsutslag får utan den dömdes medgifvande verkställas, innan det vunnit laga kraft. Båda dessa förslag måste nemligen, derest frågan såges från rent rättslig synpunkt, framkalla betänkligheter.

Deremot har komitén för förverkligande af nämnda önskningsmål, i den mån detsamma låter sig göra, ansett sig böra föreslå, att aga, hvarom domstol jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen förordnat, går i verkställighet, så framt icke missnöje med rättens beslut anmälts inom viss kortare tid. Emot detta stadgande synas icke några betänkligheter af samma art som emot ofvan berörda förslag kunna framställas. Den afvikelse från den rådande rättsordningen, som detsamma betecknar, är icke af någon mera omfattande betydelse och torde kunna till fullo anses motiverad af den omständigheten, att här är fråga om ett af domstol meddeladt förordnande om vidtagande af en uppfostringsåtgärd, hvars ändamål lätteligen skulle förfelas, derest icke möjlighet bereddades att verkställa förordnandet tidigare, än hvad förhållandet är med öfriga af domstol meddelade brottmålsutslag. I de flesta fall torde genom ett sådant stadgande det åsyftade målet eller agans hastiga verkställande äfven vinnas.

## 2 §.

Den särskilda bestämmelse, som meddelats uti föregående §, afser allenast de fall, då aga jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen ådömts. Visserligen föreligger äfven, då aga komme att jemlikt den af komitén föreslagna 5 kap. 2 § ådömas brottslingar mellan 15—18 år, samma behof af dess snabba verkställande, som ligger till grund för ofvanberörda stadgande. Men härvidlag får icke förbises, att, då förordnande om aga meddelas jemlikt 5 kap. 2 §, agan träder i stället för ett ådömt straff. Det är således icke längre uteslutande fråga om en uppfostringsåtgärd; och under sådana förhållanden har komitén icke ansett sig kunna förorda tillämpandet af den i 1 § gifna bestämmelsen. För att likväl i någon mån möjliggöra, att de utslag, hvarigenom aga ådömts för brott, som föröfvas af yngre manspersoner mellan 15—18 år, skola kunna verkställas före besvärstidens utgång, har förevarande stadgande föreslagits. Då i de fall, hvarom här är fråga, det äfven kan tänkas, att åklagare eller målsegande vilja anföra besvär öfver utslaget under yrkande, att det ådömda bötesstraffet måtte skärpas, har det, såsom vilkor för att agan må innan besvärstidens utgång träda i verkställighet äfven ansetts nödigt att föreskrifva, att åklagare och målsegande skola förklarar sig icke vilja föra klagan i målet.

## 3 §.

Saknaden af hvarje föreskrift, att aga, hvarom domstol förordnat, skall utdelas under lämplig offentlig kontroll, har, såsom ofvan påpekats, framkallat betänkliga missförhållanden, i det att den ådömda agan i de flesta fall icke blifver den brottslige tilldelad.

För fyllande af denna lucka har äfven Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 11 Maj 1897 anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser om verkställighet under behörig kontroll af domstols utslag, hvarigenom aga blifvit minderårig ådömd; och har denna skrifvelse jemte Justitiekanslersemetets deröfver afgifna utlåtande genom nådig remiss öfverlemnats till komitén för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af dess uppdrag.

Uti det afgifna utlåtandet har Justitiekanslersemetet, som jemväl ansett ett lagstadgande i det af Riksdagen angifna syftet vara erforderligt, i hufvudsak yttrat, att, derest straffets verkställighet skulle öfvervakas af någon utaf offentlig myndighet dertill utsedd person, borde

den, åt hvilken öfvervakandet uppdragits, hafva befogenhet och skyldighet att, i händelse den minderårige förbrytarens föräldrar eller målsmän skulle vägra att aga den brottslige, föranstalta om agans verkställande af någon annan. I detta fall torde agan icke alltid böra utdelas i den brottsliges hem, utan kunde det blifva nödvändigt att dertill använda någon lokal, öfver hvilken myndigheterna förfogade. Angeläget vore, att offentlighet vid verkställandet undvekes, på det att icke straffet måtte åstadkomma den brottsliges förhärdelse i stället för förbättring; och borde för ty i lagen uttryckligen stadgas, att agan skulle verkställas i enskildt rum. Vidare har Justitiekanslersembetet anfört, att någon föreskrift om hvem det skulle tillkomma att utöfva tillsyn å tilldelande af aga, ådömd enligt 5 kap. 1 § strafflagen, icke lämpligen torde böra intagas i sjelfva lagen, utan i stället få ankomma på vederbörande myndighet att derom i hvarje särskildt fall efter omständigheterna förordna.

Som man finner, afvika de uti förevarande § gifna bestämmelser i någon mån från den af Justitiekanslersembetet föreslagna ordningen för agans verkställande. Komitén anser nemligen för sin del, att ådömd aga alltid bör utdelas genom polismyndighetens försorg. Skulle, på sätt Justitiekanslersembetet föreslagit, den minderåriges föräldrar eller målsmän i främsta rummet ega att verkställa den ådömda agan, samt den person, åt hvilken domstol uppdragit att öfvervaka agans utdelande, icke sjelf vara befogad att om agans verkställande draga försorg i annat fall, än då barnets föräldrar eller målsmän vägrade att efterkomma domstolens föreskrift, komme mången gång onödig tidsutdrägt att vållas; och särskildt i de fall, då den minderårige lemnat föräldrahemmet samt icke stode under uppsigt af någon i närheten boende målsman, skulle tillämpningen af den af Justitiekanslersembetet föreslagna ordningen för agans utdelande vålla uppenbara olägenheter. Detta förhållande synes så mycket mera böra förtjena beaktande, som ådömande af aga enligt komiténs förslag utsträckts jemväl till en ålder, då de minderårige mera allmänt kunna antagas hafva lemnat fädernehemmet.

Till förekommande deraf att polismyndigheten vid agans utdelande kunde strafflöst öfverskrida sin befogenhet, har komitén ansett det vara nödigt att föreskrifva, att vittnen alltid skola dervid närvara. Härigenom beredes ock möjlighet att gent emot sauningslösa rykten erhålla tillförlitlig kännedom huru vid tillfället i verkligheten tillgått.

I öfverensstämmelse med hvad Justitiekanslersembetet härom yttrat anser äfven komitén, att offentlighet vid agans utdelande bör undvikas;

och har för den skull föreslagits, att aga skall verkställas inom lyckta dörrar.

#### 4 §.

Då aga är afsedd att tillämpas endast på yngre brottslingar, bör äfven i lagen en viss åldersgräns angifvas, efter hvars uppnående ett icke verkställt förordnande härom förfaller. Denna tidpunkt kan enligt komiténs åsigt lämpligen bestämmas till den dömdes fyllda 20 år.

I den allmänna motiveringen har påpekats det betänkliga missförhållandet, att verkställandet af ådömd aga kan äfventyras genom ett kortare uppskof, beroende detta derpå att i frånvaron af hvarje bestämmelse angående den tid, då förordnande af aga skall förfalla, denna ansetts sammanfalla med den, då gerningsmannen uppnått sådan ålder, att ett förordnande om hans agande icke kunnat meddelas. Genom det nu föreslagna stadgandet blefve denna lucka i lagen fylld, och i det öfvervägande antalet fall möjligheten beröfvad den dömde att genom anförande af besvär söka undandraga sig den ådömda påföljdens undergående.

#### 5 §.

Den uti ifrågavarande § meddelade bestämmelsen torde icke i och för sig kräva någon utläggning. Påtagligen bör det nemligen åligga Konungens Befallningshafvande att draga försorg om verkställandet af ett af domstol meddeladt förordnande om insättning i allmän uppfostringsanstalt likaväl som af öfriga i brottmål meddelade utslag.

Att märka är dock, att i detta fall ingår i de åligganden, som tillkomma Konungens Befallningshafvande, mera än en ren verkställighetsåtgärd. Såsom redan omförmälts, skall det nemligen enligt komiténs förslag tillkomma Konungens Befallningshafvande att utse den anstalt, till hvilken den minderårige bör försändas. Vid valet häraf skola de bestämmelser, som härom finnas meddelade i det afgifna förslaget till lag angående tvångsuppfostran, samt de föreskrifter, Kongl. Maj:t kan i enahanda syfte finna skäligt meddela, lända till efterrättelse.

Enligt det föreslagna lagrummet skola handlingarna i målet öfversändas till anstaltens styrelse. För föreståndaren måste det vara af vigt att redan vid den minderåriges ankomst till anstalten erhålla noggranna upplysningar om hans föregående vandel samt i öfrigt om allt, som kan bidra till en riktig uppfattning af hans sinnesart.

## 6 §.

Liksom i fråga om förordnande om aga, bör äfven en viss tidpunkt fastställas, då ett icke verkställt förordnande om insättande i allmän uppfostringsanstalt skall anses förfallet. Då enligt den föreslagna 2 § af 5 kapitlet strafflagen domstol skulle erhålla rättighet att såsom påföljd för brott, föröfvade af personer mellan 15 och 18 år, meddela ett förordnande om insättande i uppfostringsanstalt, synes häraf böra följa, att den tidpunkt, då förordnandet skall anses förfallet, måste inträda, efter det den dömde uppnått 18 år. Men då, såsom komitén ofvan framhållit, en uppfostran af ifrågavarande beskaffenhet redan i det fall att den tager sin början vid den tid, då den dömde närmar sig 18 år, endast undantagsvis kan medföra verklig nytta, har det syntts komitén af vigt att strängt begränsa den tid, då ett förordnande om insättande i uppfostringsanstalt får verkställas efter det den dömde uppnått nämnda ålder; och har komitén därför föreslagit, att denna tid skall omfatta allenast sex månader.

## 7 §.

Ehuru väl det endast mera sällan torde komma att inträffa, finnes dock alltid en möjlighet, att samtidigt till verkställighet föreligga tvenne emot en och samma person meddelade utslag, af hvilka det ena lyder å straff samt det andra föreskrifver vidtagandet af en uppfostringsåtgärd. För lösning af den kollision, som uppkommer mellan tvenne sådana utslag, kräfvades ett särskildt stadgande.

Jemlikt den af komitén föreslagna 5 kap. 2 § strafflagen är domstols befogenhet att förordna, att en brottsling skall i stället för att undergå straff agas eller insättas i uppfostringsanstalt beroende deraf att det straff, som ådömes, icke öfverskrider visst i nämnda § angifvet straffmått. Här af synes äfven böra följa, att, för den händelse samtidigt med ett jemlikt nämnda § meddeladt förordnande till verkställighet föreligger ett utslag, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, förordnandet bör gå i fullbordan, endast för så vidt vid samtidigt bedömande af de båda brottsliga handlingarna det sammanlagda straffet icke varit svårare, än att det kunnat utbytas emot en uppfostringsåtgärd. Var deremot det utan sammanhang med förordnandet om en uppfostringsåtgärd ådömda straffet, af svårare art än fängelse eller uppgick det, vare sig enbart eller i förening med det

straff, som genom det andra utslaget ådömts den minderårige, till fängelse i mera än sex månader, synes det meddelade förordnandet om den minderåriges agande eller insättande i anstalt böra förfalla. Enahanda grundsatser synas äfven böra tillämpas, för den händelse samtidigt till verkställighet föreligga dels ett jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen meddeladt förordnande om en minderårigs agande eller insättande i uppfostringsanstalt dels ock en annan dom, hvarigenom den minderårige såsom påföljd för gerning, som han föröfvat efter uppnådda 15 år, dömts till straff af nyssnämnda svåra beskaffenhet. I detta fall torde man nemligen icke kunna ega någon förhoppning, att de beslutade uppfostringsåtgärderna kunna lända till den brottsliges rättande.

Om deremot de straff, som kunna ådömts den minderårige, sammanlagdt uppgått allenast till böter eller fängelse i högst sex månader, skola såväl straffet som den beslutade uppfostringsåtgärden träda i verkställighet. Särskilda föreskrifter i syfte att bestämma den ordning, i hvilken de ådömda påföljderna skola verkställas, torde icke vara erforderliga. Redan för närvarande kan ett i viss mån liknande förhållande uppkomma, nemligen för så vidt emot en och samma person samtidigt föreligga två utslag, hvaraf det ena lyder å straff och det andra å tvångsarbete, dervid utan att några bestämmelser funnits meddelade, straffet ansetts böra föregå tvångsarbetet.

### 8 §.

Då den uppfostringsåtgärd, hvarom domstol jemlikt 5 kap. 2 § strafflagen förordnat, varit afsedd att träda i stället för straff, torde, för den händelse af anledning, hvarom i denna lag nämnts, förordnandet förfallit, det vara uppenbart, att det ådömda straffet i stället bör gå i verkställighet. Det föreslagna stadgandet synes således icke böra tariffva någon vidare utläggning.

---



## M o t i v

till förslag till lag angående omhändertagande af minderåriga  
 förbrytare, intill dess domstols beslut om deras insättande  
 i allmän uppfostringsanstalt verkställles.

## 1 §.

Uppenbarligen kunna understundom betydande olägenheter följa deraf att en minderårig, hvilken förklarats skola i anstalt insättas, lemnas fullkomligt utan vård eller uppsigt under den tid, som åtgår, innan det meddelade beslutet hinner verkställas. Af skäl, som ofvan i den allmänna motiveringen angifvits, har dock komitén till afhjelpande af dessa olägenheter icke ansett det tillrådligt vare sig att inskränka klagorätten öfver domstols förordnande om minderårigs insättande i anstalt eller att föreskrifva, att ett sådant beslut omedelbart skall gå i verkställighet. Deremot synes det komitén, som kunde samma ändamål lämpligen vinnas, derigenom att i de fall, då särskilda omständigheter dertill föranleda, domstol egde befogenhet att förordna, att minderårig, hvilken ådömts denna påföljd, skulle genom polismyndighets försorg omhändertagas, intill dess beslutet härom verkställles eller af högre rätt annorlunda förordnas. De särskilda omständigheter, som kunna påkalla meddelandet af ett sådant förordnande, synas komitén vara dels fruktan för att den minderårige afviker — något, som särskildt beträffande personer, som redan i unga år börjat föra ett kringströfvande lefnadssätt, icke sällan kan tänkas vara fallet — dels ock ett synnerligen starkt framträdande behof af att bereda den minderårige nödig vård; och kan tydligen ett sådant behof sägas vara ådagalagdt såväl genom styrkan af det sedliga förderf, som framträdt vare sig i den åtalade gerningen eller den minderåriges vandel i öfrigt, som äfven ge-

nom beskaffenheten af hans föräldrahem eller i allmänhet af de förhållanden, hvarunder han uppväxer. Emot detta stadgandes innehåll torde så mycket mindre vara något att erinra, som understundom nödvändigheten att ställa en minderårig, hvilken förklarats skola insättas i anstalt, under nödig vård och uppsigt, intill dess det meddelade förordnandet går i fullbordan, tvingat den verkställande myndigheten att på egen hand vidtaga åtgärder i sådant syfte. Då emellertid lagligheten häraf starkt betviflats, synes det, som vore klara och tydliga stadganden i detta afseende särdeles behöfliga.

Komitén har vid pröfning af denna fråga jemväl upptagit till bedömande, huruvida icke polismyndighet borde erhålla rättighet att i vissa fall omhändertaga för brott misstänkte minderåriga, äfven innan domstol öfver dem meddelat utslag. Ehuru väl möjlighet kan föreligga, att barn af den ålder, nyss är nämnd, begå så grofva brott, att det för rättssäkerheten kunde anses vådligt att lemna dem på fri fot, ända till dess domstol hunne i målet meddela utslag, har det dock icke synts komitén af nöden att för dylika säkerligen högst sällan inträffande fall föreslå ett särskildt stadgande.

## 2 §.

Komitén har ansett det böra påpekas, att genom §:ns affattning icke något hinder lagts för polismyndigheterna att föranstalta om en minderårigs öfverlemnande till föreståndaren för en uppfostringsanstalt, ett skyddshem eller liknande anstalt. Att vidtaga en sådan åtgärd torde måhända ofta blifva af behofvet påkalladt, då svårigheter kunna möta att hos någon annan än föreståndaren för dylika anstalter anbringa en om brott öfvertygad minderårig. Hvad angår kommunala myndigheter, till hvilka enligt det föreslagna lagrummet en minderårig uti nu ifrågasvarande fall äfven skall kunna öfverlemnas, lära dessa i allmänhet endast å de orter, der s. k. fattiggårdar äro inrättade, hafva möjlighet att på ett tillfredsställande sätt draga försorg om den minderåriges vårdande.

De kostnader, som förorsakas genom tillämpningen af ifrågasvarande §, skola enligt komiténs förslag ensamt drabba staten. Visserligen åligger det enligt det af komitén afgifna förslaget till lag angående tvångsuppfostran icke blott staten, utan äfven den kommun, der den minderåriga eger hemorts rätt, att utgifva bidrag till hans vård och underhåll i de fall, då han skiljes från hemmet och öfverlemnas åt en uppfostringsanstalt, hvarför det kunde förefalla, som borde enahanda grundsatser äfven i

förevarande fall tillämpas. Men då den minderåriges provisoriska omhändertagande i viss mån kan likställas med en fullvuxen persons häktande, synes äfven kostnaderna för ifrågavarande båda åtgärder böra på enahanda sätt bestridas. Då emellertid de utgifter, som föranledas af tillämpningen af ifrågavarande §, icke lära uppgå till några afsevärda belopp, saknar frågan större praktisk betydelse.

---

## M o t i v

till förslag till förordning om ändrad lydelse af § 20 i förnyade  
förordningen angående expeditionslösen den  
7 December 1883.

De tillägg, som föreslagits till ifrågavarande Kongl. Förordning, afse hufvudsakligen att beforda en skyndsamt verkställighet af utslag, hvarigenom förordnande om aga eller insättande i uppfostringsanstalt meddelats. Vigten häraf har redan i det föregående framhållits.

Då utslag af nämnda innehåll meddelats af underrätt, skall med expedierande deraf enligt komiténs förslag förfaras på enahanda sätt, som beträffande, bland annat, utslag rörande häktade är föreskrifvet. De särskilda bestämmelser, som härom lemnats, åsyfta just utslagets snabba verkställande och torde därför äfven lämpligen böra utsträckas till nu ifrågavarande fall.

Att fullständiga protokoll i de mål, hvari domstol meddelat förordnande om insättande i uppfostringsanstalt, skola tillhandahållas Konungens Befallningshafvande, beror, såsom redan i det föregående framhållits, derpå att Konungens Befallningshafvande vid afgörandet af frågan, till hvilken anstalt den dömde bör öfverlemnas, måste ega upplysning om hans ålder och föregående vandel m. m. I regel torde, der sådant förordnande meddelas, beslutet härom fattas redan af underrätt. Undantagsvis kan dock äfven komma att inträffa, att underrätt ådömer en tilltalad minderårig någon annan påföljd, eller frikänner honom, samt att efter anförda besvär beslut om hans insättande i uppfostringsanstalt meddelas af öfverrätt. För att i detta fall bereda Konungens Befallningshafvande tillgång till de vid underrätten i målet förda protokollen har den i sista stycket lemnade bestämmelsen föreslagits.

## M o t i v

till förslag till kungörelse om tillägg till § 1 i kungörelsen angående indrifning af böter och viten den 29 Januari 1861.

Då domstol, jemlikt den af komitén föreslagna bestämmelsen i 2 § af 5:te kapitlet strafflagen, förordnat, att minderårig skall i stället för att gälda ådömda böter, undergå aga, synes till förekommande deraf att det ådömda bötesbeloppet af kronobetjeningen indrifves, tillika anteckning om det gifna förordnandet böra inflyta i saköreslängden.

Frånsedt de fall, då hinder möter för agans utdelande och således, jemlikt 8 § af den föreslagna lagen angående verkställighet af domstols förordnande om aga m. m., det ådömda bötesstraffet skall gå i verkställighet, skall naturligtvis bötesbeloppet afföras ur redogörelsen för verkställighet af bötesbeslut. De i 4 § af Kongl. Kungörelsen angående redovisning för verkställighet af bötesbeslut m. m. den 5 Juli 1884 gifna bestämmelser rörande de fall, då sådan afskrifning må ega rum, äro emellertid så allmänt affattade, att något ytterligare tillägg med anledning af innehållet i ofvanberörda af komitén föreslagna ändring i strafflagen icke torde vara af nöden.

---

## Motiv

till förslag till lag om tvångsuppfostran på grund af domstols förordnande.

### 1 §.

Innebörden af bestämmelserna uti ifrågavarande § har redan i det föregående utvecklats. Utöfver hvad ofvan yttrats torde endast behöfva påpekas, att komitén ansett det böra betonas, att de af enskilda personer eller kommuner upprättade anstalter, som kunna erhålla Konungens tillstånd att till vård emottaga sakfälda minderåriga, skola vara »för sådant ändamål» anordnade. Härigenom har komitén velat förbygga, att anstalter, som hufvudsakligen vore afsedda för annat syfte, skulle erhålla tillstånd att vid sidan häraf jemväl kunna till vård och uppfostran emottaga minderåriga förbrytare.

### 2 §.

Då anstalternas reglementen alltid skola underkastas Konungens pröfning och godkännande, eger man enligt komiténs mening full säkerhet för att erforderliga stadganden komma att i desamma inflyta, hvarför komitén icke aktat nödigt att i lagen intaga föreskrifter om de bestämmelser, som i dessa reglementen skola förekomma. Komitén anser sig endast böra här erinra, att de jemte bestämmelser om anstalternas organisation och förvaltning samt om beskaffenheten af den skolundervisning och utbildning, som eleverna böra erhålla m. m., äfven böra lemna föreskrift om arten af de disciplinära tuktomedel, som i anstalterna må tillgripas samt vilkoren och sättet för deras användande.

### 3 §.

De egenskaper, som erfordras, för att en föreståndare rätt skall kunna fylla sin uppgift, äro af en så säregen beskaffenhet, att det ofta

måste vara synnerligen svårt att på förhand afgöra, huruvida en till befattningen föreslagen person lämpar sig för densamma. Ett misstag kan således, i trots af den noggrannaste pröfning, mycket väl tänkas. Å andra sidan är resultatet af anstaltens verksamhet i så hög grad beroende af föreståndarens personlighet, att platsens beklädande med en icke fullt lämplig person kan medföra högst betänkliga följder. Med beaktande af dessa synpunkter och för att förekomma, att ett mindre lyckligt val skulle för en längre tid inverka menligt å anstaltens ledning, har komitén därför, beträffande af staten upprättade anstalter, föreslagit, att föreståndaren endast för viss tid förordnas; och vill komitén i sammanhang härmed erinra, att ett liknande förfarande tillämpas vid tillsättande af rektorsbefattningar vid statens allmänna läroverk.

Några bestämmelser rörande sättet för utseende af styrelse och föreståndare för anstalter, som upprättats af kommuner eller af enskilde, har icke funnits erforderliga. Enligt 2 § skola ifrågavarande anstalters reglementen underkastas Konungens pröfning och godkännande; och härigenom är äfven enligt komiténs åsigt säkerhet vunnit, att vid affattandet af bestämmelserna rörande val af styrelse och föreståndare tillbörlig hänsyn tages till hvad härutinnan kan i det allmännas intresse påkallas.

#### 4 & 5 §.

Beträffande formen för ifrågavarande anstalters inre organisation plägar man tala om tre olika, ehuru visserligen icke i verkligheten strängt åtskilda system, nemligen kollektiv-, familje- och skolsystemen. Vid anstalter, inrättade efter förstnämnda system, emottagas samtidigt till vård och uppfostran ett större antal elever, ofta uppgående till flera hundra. Dessa bo och sofva antingen i en för samtliga elever samfärd byggnad eller också i särskilda på obetydligt afstånd från hvarandra uppförda bostäder. För vinnande af bättre uppsigt indelas de i allmänhet i grupper, omfattande hvardera 50 till 80 barn.

I anstalter, anordnade efter det s. k. familjesystemet, äro eleverna indelade i smärre grupper å omkring 10 till 15, hvilka bo för sig sjelfva i särskilda hus, hvarest uppsynen utöfvas af en husfader. Gemensamma för samtliga elever äro anstaltens undervisnings- och förvaltningslokaler. I regel träffas elever, tillhörande olika grupper, endast vid lärotimmar och gudstjenstbesök samt liknande tillfällen, men för öfrigt uppfostras hvar grupp för sig.

Hvad slutligen vidkommer det s. k. skolsystemet, hvilket börjat tillämpas vid de preussiska statsanstalterna, hvilat detta på den grundsatsen, att vid uppfostran öfver hufvud två faktorer måste samverka, nemligen hem och skola. Då de barn, hvarom här är fråga, sakna eget hem, bör läraren icke blott och bart meddela undervisning, utan äfven i ordets egentliga mening vara barnets uppfostrare. För möjliggörande häraf har man velat undvika att sammanföra ett så stort antal elever, att föreståndaren eller förvaltningspersonalen icke äro i stånd att lära känna och följa hvarje elev. Å andra sidan har man icke ansett nödigt att inskränka elevantalet i samma grad, som förhållandet är enligt det s. k. familjesystemet, utan med hänsyn till det förhållande, att äfven större anstalter i åtskilliga afseenden, såsom i fråga om möjlighet att lämpligt anordna undervisning och yrkesutbildning, kunna ega företräde framför helt små, gått en medelväg. Elevantalet har enligt skolsystemet utgjort mellan 100 och 200 samt eleverna indelats i grupper å högst 50 till 60. I spetsen för hvarje grupp ställes en lärare, hvilken närmast är ansvarig för de åt honom anförtrödda barnens uppfostran. Under hela den tid, eleverna vistas vid anstalten, stå de under ledning af en och samma lärare, hvilken härigenom erhåller tillfälle att noggrant lära känna hvar och ens egenart samt att utöfva ett gagnande inflytande å hans utveckling.

Vid den uppfostran, hvarom här är fråga, är det framför allt af vikt, att en hvar af eleverna kommer i åtnjutande af en individuel behandling, lämpad efter hans anlag och föregående vandel. Endast under denna förutsättning kan man ega skäl till förhoppning, att eleverna skola kunna uppfostras till gudsfruktan och arbetsduglighet. Vid jämförelsen mellan ett hvart af ofvanberörda system ligger därför också kärnpunkten af frågan just i bedömandet, i hvad mån systemet medgifver möjlighet att utöfva en sådan individuel behandling. Är denna möjlighet för handen, kan hvarje system vara godt; den förutan måste det åter medföra ett mindre gynnsamt resultat.

Vid sådant förhållande synes det vara riktigast att väl i sjelfva lagtexten uttala den grundsats, på hvars tillämpning ett lyckligt resultat af ifrågavarande anstaltens verksamhet i främsta rummet är beroende, men deremot icke gifva något bestämdt företräde åt något af dessa system, utan medgifva, att hvarje anstalt, förutsatt blott att nyssnämnda grundsats tillämpas, i öfrigt må kunna anordnas så, som förhållandena i hvarje särskildt fall göra det önskvärdt.

Svårigheten att kunna tillämpa en individuel behandlingsmetod växer naturligtvis i samma mån som elevantalet ökas. Äfven om det



är aldrig så väl sörjdt för att ett tillräckligt antal lärare och ledare finnes, måste dock slutligen en gräns uppnås, då föga förhoppning gifves, att den lemnade undervisningen och omvårdnaden kan blifva så lämpad efter hvar och en af elevernas anlag och beskaffenhet, som önskligt är. På grund häraf har komitén ansett, att, ehuru väl lagstiftningen i allmänhet icke bör reglera anstaltens organisation eller storlek, likvisst en begränsning af det högst tillåtna elevantalet i hvarje anstalt bör i lagen fastställas. För sin del anser komitén, att denna siffra bör bestämmas till 150; och vill komitén tillika framhålla önskvärdheten af att barnen uti de större anstalterna indelas i grupper, hvardera omfattande omkring 30. I sammanhang härmed må erinras, att Riksdagen uti dess i ärendet aflåtne skrifvelse till Konungen uttalat den uppfattningen, att i allmänhet smärre anstalter ega företräde framför större; och synes således den af komitén uppställda begränsningen af elevantalets storlek stå i full öfverensstämmelse med den mening, Riksdagen i frågan hyllat.

Från denna regel angående det högst tillåtna elevantalet torde dock ett undantag böra göras. Uti 10 § har föreslagits, att, derest omständigheterna dertill föranleda, ifrågavarande anstalter skola vara skyldiga att återtaga en elev, hvilken, ehuru fortfarande kvarstående under anstaltens uppsigt, erhållit rättighet att vistas utanför densamma. För att denna bestämmelse i hvarje fall skall kunna tillämpas, fordras, att anstaltens styrelse icke är ovilkorligen bunden af föreskriften, att antalet elever icke får öfverstiga 150. Eljest skulle nemligen kunna inträffa, att en anstalt icke såge sig i stånd att återtaga en elev, enär det högst tillåtna antalet af dessa, den vilkorligt utskrifne oberäknadt, redan vore uppnådt. Till förebyggande af en sådan möjlighet har den härå syftande undantagsbestämmelsen föreslagits.

Beträffande redan upprättad anstalt, synes ifrågavarande stadgande om det högst tillåtna elevantalet icke lämpligen böra träda i kraft samtidigt med öfriga bestämmelser i den af komitén föreslagna lagen. Såsom ofvan nämnts, har komitén utgått från den förutsättningen, att åkerbrukskolonien Hall allt framgent skulle vara villig att lemna sin medverkan till minderåriga förbrytares vårdande. Då emellertid å Hall finnes utrymme för icke mindre än 175 elever, vore det uppenbarligen oklokt för det närvarande att äfven beträffande denna koloni fordra tillämpningen af ifrågavarande stadgande. Härigenom skulle nemligen, intill dess de ifrågasatta statsanstalterna kommit till stånd, ytterligare ökas den redan under nuvarande förhållanden stora svårigheten att bereda plats för minderåriga, som förklarats skola i anstalt intagas. På

grund häraf har komitén beträffande nu befintlig anstalt ansett det böra anstå med tillämpningen af 5 §, till dess Konungen finner för godt att härom förordna.

Komitén har, såsom af lydelsen af den föreslagna 4:de paragrafen framgår, ansett det vara af vigt att betona, att ändamålet med ifrågasvarande anstalters verksamhet skall vara att uppfostra deri intagna elever till gudsfruktan och arbetsduglighet. Särskildt må framhållas, att den i anstalterna förekommande undervisningen och handledningen af eleverna bör syfta icke så mycket att bibringa dem ett högre kunskapsmått än hvad i de allmänna folkskolorna meddelas, utan fast mer att utbilda dem till duglighet i allehanda praktiska arbetsgöromål. Härigenom vinnes ett dubbelt ändamål: dels motverkas genom lämpligt kroppsarbete, synnerligast derest det förrättas ute i det fria, benägenhet för lastbara böjelser, dels ock sättes eleven i stånd att efter utskrifningen från anstalten på ett redbart sätt förvärfva sig sitt uppehälle.

#### 6 §.

De faror, som äro förenade med samuppfostran mellan gossar och flickor af den beskaffenhet, hvarom här är fråga, torde vara så uppenbara, att det icke erfordras någon närmare motivering till det i denna § stadgade förbud. De försök, som i utlandet blifvit gjorda att i en och samma anstalt uppfostra vanartade eller brottsliga barn af båda könen, hafva äfven i regel visat sig misslyckade.

#### 7 §.

Skälen hvarför ifrågasvarande anstalter böra vara af två slag, hafva redan i det föregående angifvits.

Då ändamålet med den ifrågasatta strängare anstalten är att från yngre barn afskilja äldre och mera förhärdade, har komitén ansett de i paragrafen förekommande åldersbestämmelserna böra afse icke, såsom i allmänhet är förhållandet i fråga om lagstiftningen rörande minderåriga förbrytare, tidpunkten, då den åtalade brottsliga gerningen föröfvats, utan i stället, då utslaget vann laga kraft och således vardt i skick att kunna verkställas.

#### 8 §.

Grunderna för denna § hafva i den allmänna motiveringen angifvits.

## 9 §.

Innehållet i det första stycket torde icke tarvva någon förklaring. Den i andra stycket meddelade bestämmelsen om skyldighet för hvarje anstalts föreståndare att månatligen tillställa inspektören vissa uppgifter angående eleverna äsyftar att tillförsäkra denne säkra meddelanden rörande antalet elever inom hvar och en anstalt. Till följd häraf böra dessa meddelanden innehålla alla upplysningar, som kunna inverka å elevantalets storlek, och alltså såväl å antalet elever, som under månadens lopp i anstalten intagits eller derifrån utskrifvits, som äfven rörande dem, som jemlikt 10 § derifrån vilkorligt utskrifvits eller till densamma återtagits. Derigenom att inspektören sättes i tillfälle att ega noggrann kännedom om de vexlingar, elevantalet i hvarje anstalt undergår, kan han, derest anledning finnes att befara, att de vare sig i denna lag eller af Kongl. Maj:t utfärdade bestämmelserna för elevernas fördelning mellan de olika anstalterna leda till att någon viss anstalt blir öfverfylld, i tid för vederbörande anmäla detta förhållande samt söka åstadkomma de ändringar i gifna föreskrifter, som af omständigheterna påkallas.

## 10 §.

För de flesta elever måste en öfvergångstid mellan den stränga disciplinen inom anstalten och den frihet, som kommer honom till del vid en vanlig arbetsanställning, vara till stort gagn. Särskildt beträffande elever, som redan tidigt visa ett böjligt sinnelag och låta sig rätta med mild behandling, kan man med skäl antaga, att det för deras utveckling är bäst, om de sättas under vård af enskild person, till dess de vunnit sådan stadga, att de kunna fullständigt utskrifvas från anstalten.

Enligt komiténs förslag skall i regel anstaltens styrelse, först sedan ett år förflutit efter elevens intagande i densamma, ega rättighet att vilkorligt utskrifva honom. I allmänhet torde förvaltningspersonalen vid anstalten dessförinnan icke kunna om den minderåriges sinnesbeskaffenhet och karakter förvärfva tillräcklig kännedom för att afgöra, huruvida han lämpligen kan vårdas utanför anstalten. Då likväl sådana omständigheter undantagsvis kunna föreligga, som göra det önskvärdt, att en elev äfven före utgången af nämnda tid vilkorligt utskrifves, såsom t. ex. om någon lämplig person är villig att taga vård om honom, har komitén tillika velat bereda möjlighet, för att de åtgärder, som i

dehna § omförmälas, skola kunna vidtagas äfven tidigare, än nu är nämndt. Dock skall alltid inspektörens samtycke inhemtas, likasom äfven synnerligen talande skäl böra föreligga för medgifvandet häraf.

Äfven efter elevens vilkorliga utskrifning skall anstaltens styrelse bibehålla honom under sin uppsigt samt utöfva tillsyn öfver hans uppfostran. Uttryckligen är detta stadgad i den 13 §. En följd häraf är äfven, att anstalten bör ega skyldighet att återtaga eleven, derest omständigheterna sådant föranleda. Den vanligaste orsak, som kan tänkas härtill gifva anledning, är naturligtvis, att den minderårige ådagalägger ett dåligt uppförande och således icke visar sig mogen för en uppfostran utom anstalten. Men äfven andra omständigheter kunna påkalla hans återtagande till anstalten, såsom t. ex. om den person, åt hvars vård eleven anförtrotts, befinnes mindre egnad härför eller af någon anledning blir förhindrad att vidare utföra det uppdrag, han åtagit sig, samt för tillfället icke någon möjlighet finnes att på annat sätt lämpligen anbringa eleven utanför anstalten.

### 11 §.

Då ändamålet med den minderåriges insättande i allmän uppfostringsanstalt afser hans rättelse och vinnande af sådan stadga, att något återfall i brott icke längre synes vara att befara, bör äfven den vidtagna åtgärden upphöra, så snart detta mål kan anses vara uppnådt. Utöfver den tid, som för detta ändamål är nödvändig, bör icke en elev kvarhållas i en anstalt, utan måste det tvärtom vara af vigt att, så snart det kan ske utan fara för återfall, låta honom lemna anstalten samt i tid lära honom att sköta sig sjelf och icke lita på andra persons omtanke och ledning. Till följd häraf bör anstaltens styrelse icke blott vara befogad att utskrifva en elev, hvilken vunnit erforderlig stadga, utan äfven ega skyldighet härtill.

Då emellertid med stadga i detta sammanhang icke blott menas ett tadelritt uppförande inom anstalten, utan en viss inre omdaning af den minderåriges väsen, måste alltid någon längre tid åtgå, innan detta ändamål kan vinnas. Komitén har därför ansett nödigt föreslå, att utskrifning ej får ske förrän två år efter elevens insättande. För fastställandet af en sådan minimitid talar äfven den omständigheten, att elevens intagande i uppfostringsanstalt innefattar verkställandet af ett af domstol meddeladt förordnande, hvarför det icke bör bero på anstaltens styrelse att oberoende af hvarje tidsbestämmelse upphäfva det samma.

Ehuru således i regel en elev under två års tid bör hållas under anstaltens uppsigt, innan han skall kunna slutligen utskrifvas, har dock komitén ansett, att möjlighet bör förefinnas att kunna utskrifva eleven före utgången af den såsom regel fastställda minimitiden. Understundom kunna nemligen omständigheterna vara sådana, att detta kan vara af behovet påkalladt, såsom t. ex. om den minderåriges föräldrar stå i begrepp att emigrera samt önska att till utlandet medföra äfven honom. Det bör likväl af nyssnämnda skäl icke tillkomma styrelsen för en anstalt att härom besluta, utan bör afgöranderätten i detta fall tillkomma Konungen, samt styrelsens åtgörande inskränka sig till att hos Konungen göra framställning i ärendet.

I lagen bör äfven en maximitid vara stadgad, utöfver hvilken en i anstalt intagen elev icke får derstädes qvarhållas. I regel har komitén ansett, att en elev icke bör förblifva i anstalt utöfver uppnådda 20 års ålder. Endast för så framt han vid intagandet redan fyllt 17 år, synes ett undantag härifrån böra göras, enär eljest den tid, han komme i åtnjutande af anstaltens vård och uppsigt, mången gång blefve alltför knappt tillmätt; och bör han därför i sådant fall kunna derstädes qvarstanna till uppnådd myndig ålder.

Vid utskrifvandet skall det tillkomma styrelsen att söka bereda elev lämplig anställning. Liknande bestämmelse finnes intagen i gällande reglementen för Hall och flertalet i riket befintliga anstalter för vilseförda minderåriga.

## 12 §.

Till förebyggande deraf att barnets föräldrar eller målsman skulle under återopande af sin målsmansrätt vilja på ett obehörigt sätt inblanda sig i anstaltens förfoganden öfver barnet, har det synts nödvändigt att i lagen inrycka bestämmelse derom att denna rätt tillkommer styrelsen under den tid, eleven är vid anstalten inskrifven.

Komitén har ansett lämpligt, att anstalten bibehåller målsmansrätt öfver dess elever jemväl någon tid efter deras utskrifvande från anstalten. Härigenom är möjlighet beredd för anstaltens styrelse att äfven, sedan eleven skilts från dess vård, verka till hans bästa, samt särskildt vid uppgörande af arbetsaftal tillse, att han icke mottager någon mindre lämplig anställning. I anseende till de stora svårigheter, som möta för utöfvandet af målsmansskap öfver personer, hvilka måhända befinnas spridda å vidt skilda orter inom riket, har likväl komitén ansett anstaltens styrelser icke böra bibehålla ifrågavarande rättighet under längre

tid än ett år efter elevens utskrifning. Frånsedt denna tidsbegränsning måste vidare styrelsens målsmanskap upphöra, så snart eleven uppnått myndig ålder.

Såsom af det föreslagna lagrummet framgår, eger styrelsen att å annan öfverlåta målsmansrätten öfver eleven. Detta torde särskildt böra ifrågakomma i det fall, då en elev vilkorligt utskrifvits från anstalten, samt den person, åt hvars vård han anförtrotts, synes fullt egnad att äfven utöfva målsmansrätten.

Enligt den affattning, som gifvits lagrummet, finnes intet hinder för styrelsen att öfverlåta målsmansrätten å styrelsen för ett skyddshem eller liknande anstalt, hvarest den minderårige med tillämpning af 10 § blifvit upptagen. Likaledes är styrelsen oförhindrad att låta barnets föräldrar återfå målsmansrätten öfver detsamma, derest de härom göra ansökan samt giltiga skäl för densammas beviljande föreligga.

### 13 §.

Innehållet i denna § är till en del redan i det föregående berördt; och torde bestämmelserna i densamma för öfrigt vara så sjelfklara, att de icke tarfva någon motivering.

### 14 §.

Af största vigt är, att tillfälle gifves till förflyttning af elever mellan de olika anstalterna. Svårigen kunna vid fördelningen af de minderårige mellan de olika anstalterna misstag helt och hållet undvikas, då nemligen vid denna pröfning ännu endast ofullständig kännedom om den minderårige vunnits. Vidare kan det inträffa, att, äfven om vid insättandet myndigheterna måste anses hafva träffat ett riktigt val, den minderårige sedermera utvecklar sig i sådan rigtning, att det icke längre är lämpligt att qvarhålla honom i den anstalt, åt hvars vård han ursprungligen öfverlemnats.

En dylik förflyttning kan ske under tre väsentligen olika förhållanden, nemligen antingen från en mildare anstalt till en strängare eller från en strängare till en mildare eller slutligen från en anstalt till en annan af samma slag.

I främsta rummet är det af vigt att bereda möjlighet för en förflyttning från mildare till strängare anstalt. Understundom kan det nemligen för en mildare anstalt vara nära nog ett tvingande behof att befria sig från en elev, hvilken, oaktadt emot honom anlitats alla till buds stå-

ende disciplinmedel, ådagalägger ett synnerligen dåligt uppförande och derjemte å sina kamrater öfvar ett skadligt inflytande. Finnes icke ifrågavarande utväg, kan anstaltens föreståndare komma att stå fullkomligt magtlös gent emot en vanartig elev, hvilken å ena sidan icke bör kvarblifva i anstalten, denna till hinder och skada, men å andra sidan ej heller lämpligen kan utskrifvas och lemnas utan all omvårdnad.

Då komitén i allmänhet gjort minderåriges försändande till strängare anstalt beroende deraf att de fyllt 12 år, har äfven i förevarande fall stadgats, att någon förflyttning till en strängare anstalt icke får ega rum, med mindre eleven uppnått nämnda ålder. I sig sjelf torde det ock vara föga sannolikt, att ett barn, som ännu ej fyllt 12 år, skulle vara så förhärdadt, att det icke läte rätta sig af allvarliga förmaningar samt af de tuktomedel, som äfven i de mildare anstalterna böra stå till buds.

Mindre ofta torde det visa sig af behovet påkalladt att förflytta en elev från en strängare anstalt till en mildare. Ådagalägger en i sådan anstalt intagen elev synnerligen godt uppförande och stadga, och synes med anledning häraf skäl icke förefinnas för hans kvarhållande i den strängare anstalten, synes styrelsen böra antingen utskrifva honom eller vidtaga sådan åtgärd, som i 10 § omförmäles. Endast då hinder möter för vidtagande af någon af dessa åtgärder, bör hans förflyttning till en mildare anstalt ifrågakomma. Dessa motiv hafva tjänat till vägledning vid affattandet af det andra stycket af förevarande §.

Hvad slutligen beträffar förflyttning af elev från en anstalt till en annan af samma slag, kan äfven behof att vidtaga en sådan åtgärd yppa sig. Detta är särskildt händelsen, i det fall att elevens föräldrar bo i anstaltens omedelbara närhet samt på honom söka utöfva ett ofördelaktigt inflytande, eller det i någon viss anstalt finnes möjlighet att bereda eleven särskild med afseende å hans anlag lämplig yrkesutbildning, som annorstädes icke kan komma honom till del.

Frågan om en elevs förflyttning är tydligen af beskaffenhet att icke böra afgöras ensamt af föreståndaren eller styrelsen för den anstalt, uti hvilken eleven för tillfället vårdas, enär för åtgärdens verkställande äfven fordras, att den anstalt, till hvilken förflyttningen skall ega rum, är i tillfälle att mottaga honom. Med hänsyn såväl härtill som till den betydelse, åtgärden eger för elevens uppfostran, har komitén föreslagit, att alla frågor härom skola på vederbörande styrelses hemställan afgöras af inspektören.

## 15 §.

Beträffande grunderna för den föreslagna fördelningen af kostnaderna för elevernas vård och underhåll må hänvisas till den allmänna motiveringen.

Det bidrag, vederbörande kommun skulle ega att för ifrågavarande ändamål erlægga, har af komitén bestämts till 40 öre att utgå för hvar dag, eleven *inom* anstalten vårdades. Emellertid torde det äfven, särskildt i fråga om yngre elever, inträffa, att en anstalts styrelse för att kunna jemlikt 10 § träffa aftal om elevens öfverlemnande till vård *utom* anstalten måste förpligta sig att utgifva viss afgift till den person, åt hvilken eleven anförtrotts. Jemväl i denna händelse bör anstalten erhålla godtgörelse af vederbörande kommun för hvad sålunda utgifvits. Då likväl dessa utgifter torde understiga kostnaden för elevens underhåll inom anstalten, lär det vara tillräckligt att i förevarande fall bestämma kommunens bidragsskyldighet till högst 30 öre dagligen.

Skyldigheten att utgifva bidrag skall enligt det föreslagna lagrummet åligga den kommun, der den minderårige egde hemortsrätt, då åtal mot honom anställes. Komitén har väl ansett, att utgifvandet af ifrågavarande bidrag snarast borde tillkomma den kommun, der den minderårige egde hemortsrätt vid tiden för föröfvandet af det brott, som gifvit anledning till hans insättande i anstalt. Då emellertid mången gång, och särskildt då den minderårige gjort sig skyldig till flere, å olika tider begångna brott, betydande olägenheter skulle följa af ett stadgande i angifvet syfte, har komitén i stället sökt välja en tidpunkt för hemortsrättens bestämmande, som låge den åtalade gerningens föröfvande så nära som möjligt, och tillika kunde i hvarje fall utan svårighet bestämmas. På dessa skäl har komitén föreslagit, att tiden för åtalets anställande skall i nu ifrågavarande hänseende vara afgörande.

## 16 §.

Enligt komiténs förslag skola kommunerna för de utgifter, som åligga dem för en i anstalt intagen elevs vård och underhåll, alltid ega regressrätt emot dennes föräldrar. Såsom redan påpekats, inskränka sig således kommunernas utgifter för ifrågavarande ändamål i sjelfva verket till de fall, då föräldrarna på grund af medellöshet icke kunna återbetala det förskjutna beloppet. Vid sådant förhållande kan utgörandet af kommunens bidrag äfven sägas stå i närmaste samband med



dess skyldighet att sörja för fattigvårdens bekostande; och framgår häraf äfven grunden till det i denna § föreslagna stadgande, att utgift, som jemlikt föregående § åligger kommun, skall anses som fattigvårdskostnad oberoende deraf att utgiften kan komma att utgå för elev, som öfverskridit den ålder af femton år, som är satt för minderåriges rätt till fattigvård.

Jemlikt 25 § af Kongl. Förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 skall den omständigheten att någon för sig, hustru eller minderårigt barn kommit i behof af fattigvård under det första kalenderåret, för hvilket han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, medföra, att han icke förvärfvar hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, utan bibehåller han den hemortsrätt, han näst derförut egde. Då utgifvande af bidrag till en minderårigs underhåll inom en uppfostringsanstalt enligt bestämmelsen i förevarande § skall anses såsom lemnad fattigvård, skulle således äfven erläggandet häraf för framtiden kunna utöfva inflytande å den hemortsrätt, som borde tillkomma den minderåriges föräldrar. Då emellertid detta uppenbarligen vore föga rimligt, har ett särskildt förbehåll intagits derom att erläggandet af ifrågavarande utgift icke medför någon inverkan å frågan om föräldrarnas hemortsrätt.

Då det belopp, som den minderåriges föräldrar äro skyldiga att utgifva till kommunen i ersättning för det bidrag, som af densamma lemnats för elevens underhåll inom anstalten, mången gång torde komma att öfverstiga hvad som skäligen kan affordras i fattiga omständigheter stadda föräldrar, har komitén tillika ansett fattigvårdsstyrelsen böra ega befogenhet att medgifva större eller mindre eftergift å kommunens fordran. Ett liknande stadgande förekommer i Kongl. Förordningen angående fattigvården (29 § mom. 2).

#### 17 §.

Denna § afser att lemna bestämmelser för de fall, då elevens hemortsrätt icke kan utrönas samt således anstalten icke kan gent emot någon kommun framställa yrkande om erläggande af bidrag till elevens underhåll. I detta fall bör det tillkomma den, som för elevens försörjning är ansvarig, att direkt till anstalten utgifva det belopp, som det i allmänhet åligger vederbörande kommun att utgifva. Skulle detta belopp vare sig i sin helhet eller till en del icke kunna hos enskild person uttagas, synes anstalt, som icke af staten upprättats, härför böra undfå ersätt-

ning af allmänna medel; och torde sådan ersättning lämpligen böra sökas i den ordning, som enligt 32 § af Kongl. Förordningen angående fattigvård är bestämd för fattigvårdssamhälle, då detta af staten vill kräfva godtgörelse för fattigvård, som lemnats åt den, hvars hemortsrätt ej kunnat utrönas, eller som icke är svensk medborgare.

Beträffande åter af staten upprättade anstalter, är det uppenbart, att staten bestrider samtliga utgifter för dessas verksamhet, i den mån jemlikt denna och 15 § bidrag icke härför kan af kommuner eller enskilda personer erhållas, hvadan icke för förevarande fall något särskildt stadgande erfordras.

#### 18 §.

Innehållet i denna paragraf torde vara tillräckligt motiveradt genom det nära samband, hvaruti de i 15, 16, 17 §§ behandlade frågor om ersättning för minderåriges vård och underhåll i uppfostringsanstalter stälts till fattigvårdslagstiftningen.

#### 19 §.

I den allmänna motiveringen har angifvits det belopp, hvarmed staten enligt komiténs förslag bör bidraga till elevernas underhåll vid anstalt, som icke af staten upprättats. Bestämmelserna härom lära icke ega sin plats i allmän lag, utan har komitén ansett i denna endast böra inflyta en hänvisning, att särskildt stadgande lemnats rörande beviljandet af dylikt statsunderstöd.

---

## Statistik.

---

En statistisk utredning för de sista årtiondena rörande antalet af här i landet för brott dömda minderårige har komitén sökt åstadkomma för att vinna en, så vidt möjligt är, tillförlitlig kännedom, huruvida och i hvad mån brottsligheten inom det uppväxande släktet under senare tiden befunnit sig i tilltagande eller icke. Ett dylikt statistiskt material måste ock på flere punkter tjena till underlag för komiténs beräkningar och förslag.

Beträffande först för brott dömda minderårige under 15 år har komitén funnit utredningen härom lämpligen böra omfatta tiden från och med år 1869 till och med år 1896 eller således i det närmaste en tidrymd af 30 år. Att i denna utredning gå tillbaka till tiden före nu gällande strafflags tillkomst har ej ansetts vara till gagn, emedan de olikheter, som förefinnas mellan 1734 års lag och 1864 års strafflag med hänsyn såväl till brottsbegreppen som straffsystemet, förorsaka, att ett från äldre tid hemtadt material svårigen egnar sig till jämförelse med erfarenheterna från en senare tid. Att åter komitén lemnat utan beaktande de första åren efter den nya strafflagens antagande, beror hufvudsakligen derpå, att de inhemtade uppgifterna sammanstälts för perioder, omfattande hvardera fem år, samt att år 1879 måst tagas till begynnelsepunkt för en femårsperiod, emedan från och med detta år justitieministerns embetsberättelser, från hvilka uppgifterna till större delen äro hemtade, förete betydande förändringar med hänsyn till de statistiska meddelandenas innehåll samt brottens indelning.

Antalet barn under 15 år, som under de båda första femårsperioderna, den verkställda utredningen omfattar, dömts för *gröfre* brott framgår af följande tabell:

	1869—1873.	1874—1878.
a) Gossar, sakfälda	187 medeltal pr år 37,4.	162 medeltal pr år 32,4.
b) Flickor, sakfälda	12 » » 2,4.	16 » » 3,2.
Summa	199 medeltal pr år 39,8.	178 medeltal pr år 35,6.

Af dessa barn fälades 6 under åren 1869—1873 samt 14 under den följande femårsperioden, jemlikt 5 kap. 2 § strafflagen, till fängelse eller straffarbete. Då icke någon uppgifvits hafva fälots till böter, belöpte sig antalet af dem, som dömdes till påföljd enligt 5 kap. 1 § således:

under åren 1869—1873 till 193 eller i medeltal pr år	38,6
samt » » 1874—1878 » 164 » » » » » »	32,8.

För det ojemförligt största antalet utgjorde påföljden aga; under åren 1869—1873 uppgick nemligen detta antal till 181, medan åter endast 12 förklarades skola insättas i allmän uppfostringsanstalt. Äfven under den följande perioden dömdes likaledes endast ett påfallande ringa antal till insättning i uppfostringsanstalt.

Enligt hvad justitieministerns embetsberättelser gifva vid handen, hänfördes under den tid, ofvanstående tabell omfattar, till gröfre brott alla med dödsstraff, straffarbete eller afsättning från embete eller tjänst belagda förbrytelser. Alla andra betecknades såsom ringare brott. För åren 1869—1875 saknas uppgifter angående antalet för ringare brott dömda. För åren 1876—1878 meddelas deremot uppgift dels å samtliga sakfälda minderårige, dels ock särskildt å dem, som dömts för gröfre brott och genom sammanställning af dessa uppgifter kan således utrönas antalet af dem, som under sistnämnda tre år fälots för ringare brott.

Sammanlagdt sakfäldes nemligen:

under år 1876	38 gossar och 3 flickor	under 15 år,
» » 1877	20 » » 4 » » » »	samt
» » 1878	17 » » 3 » » » »	».

Af dessa dömdes för gröfre brott:

år 1876	31 gossar och 2 flickor,
» 1877	16 » » 3 »
» 1878	16 » » 3 »

Det visar sig sålunda, att under åren 1876—1878 sammanlagdt allenast 12 gossar och 2 flickor fälts för ringare brott. Detta obetydliga antal, hvilket särskildt är i ögonen fallande vid en jemförelse med de följande årens uppgifter, förklaras säkerligen af den omständighet, att enligt ofvanstående definition å gröfre brott till dessa hänfördes alla förbrytelser, för hvilka straffarbete ingick i straffskalan, oafsedt den omständigheten att ett ringare straff i verkligheten ådömdes eller att förbrytelsen på grund af gerningsmannens ålder blef alldeles strafflös. Af hvad nu är sagdt, torde äfven kunna antagas, att antalet för ringare brott dömda minderårige icke heller under åren 1869—1875 uppgått till någon större siffra, samt att således hela antalet sakfælde föga öfverstigit det för dessa år uppgifna antalet af för gröfre brott dömda.

Med år 1879 inträder, såsom redan är nämndt, en annan uppställning af de brottmålsstatistiska uppgifterna i justitieministerns embetsberättelser, hvarjemte vidare en ny indelning af brotten vinner tillämpning. Medan nemligen förut brotten indelats i gröfre och ringare, göres hädanefter skilnad emellan gröfre brott, ringare brott och förseelser, dervid till *gröfre* brott hänföras sådana förbrytelser, för hvilka kan ådömas dödsstraff, straffarbete eller afsättning, likväl med iakttagande deraf, att, då för ett brott, jemte straffarbete, böter ingå i strafflatituden, det anses för gröfre brott endast i det fall, att straffarbete eller fängelse ådömts. Med *ringare* brott menas sådana, för hvilka kan ådömas högre straff än böter af 100 kr., och som icke enligt den ofvan gifna definitionen äro att hänföra till gröfre brott. Med *förseelser* åsyftas slutligen de öfverträdelser, som icke äro belagda med högre straff än böter, ej öfverstigande 100 kronor. Genom denna förändrade terminologi kommo sålunda i flere fall till de s. k. ringare brotten att hänföras förbrytelser, som förut varit att räkna till gröfre brott, och hvad särskildt angår förbrytelser, föröfvade af personer under 14 år, kommer detta till följd af gerningsmannens strafflöshet uppenbarligen att verka derhän att samtliga förbrytelser, för hvilka böter ingå i straffskalan, hänföras till ringare brott.

Enligt meddelanden i justitieministerns embetsberättelser för tiden efter år 1879 dömdes till påföljd, jemlikt 5 kap. 1 §:

	1879—83.		1884—88.		1889—93.
för gröfre brott	133 medelt. pr år 26,6	107 mt. pr år	21,4	113 mt. pr år	22,6
för ringare d:o	96 » » » 19,2	129 » » »	25,8	220 » » »	44
för förseelse	— — —	— — —	5	» 1 »	1
eller sammanl.	229 medel. pr år 45,8	236 mt. pr år	47,2	338 mt. pr år	67,6

.....	1894	1895	1896
samt under hvart och ett af åren			
för gröfre brott .....	20	22	29
för ringare d:o .....	104	65	86
för förseelser .....	—	—	—
	Summa 124	87	115

Ur justitieministerns embetsberättelser för tiden efter år 1878 kunna icke några särskilda uppgifter hemtas, vare sig beträffande ofvanangifna minderåriges fördelning mellan de båda könen, eller beträffande antalet af de till åga samt af de till insättning i uppfostringsanstalt dömda.

Af de framlagda uppgifterna angående sakfälda minderåriga torde framgå, att under den tid, de omfatta, eller från år 1869 brottsligheten bland minderåriga under 15 år visat sig vara i stigande. Medan under åren 1869—1878 i medeltal endast omkring 36 barn blifvit dömda att agas eller i uppfostringsanstalt insättas, växte detta medeltal under femårsperioden 1879—1883 till 45,8, under 1884—1888 till 47,2, under 1889—1893 till 67,6 för att derefter stiga år 1894 till 124, år 1895 till 87 och år 1896 till 115. Medeltalet för femårsperioden 1892—1896 eller 92,2 befinnes till och med öfverstiga den närmast föregående femårsperiodens medeltal, 59,4, med ända till 55 %.

Visserligen kan invändas, att uppgifterna från åren 1869—1875 endast upptaga minderåriga, som tilltalats för gröfre brott, medan åter från de senare åren jemväl förteckning meddelas på dem, som gjort sig skyldiga till ringare brott och förseelser. Men såsom ofvan anförts, torde de för ringare brott under åren 1869—1875 tilltalade minderåriga knappast hafva uppgått till något större antal<sup>\*)</sup>, hvarför således det anmärkta förhållandet icke torde kunna synnerligen inverka på beräkningen.

Ofvanberörda uppgifter rörande antalet för brott sakfälda minderåriga hafva samtliga hemtats ur Justitieministerns embetsberättelser. Hvad beträffar åren 1892—1896, har komitén i enahanda ämne äfven haft att tillgå från rikets polismyndigheter infordrade upplysningar; och visar sig enligt dessa antalet för brott sakfälda minderåriga betydligt

<sup>\*)</sup> Under åren 1876—1878 uppgick det såsom redan angifvits allenast till 12 gossar och 2 flickor. Jemför man dessa år, från hvilka uppgift föreligger å hela antalet sakfälda minderåriga, med den närmast efterföljande femårsperioden 1879—1883 visar sig redan en synnerligen stark ökning. Sammanlagdt dömdes under förstnämnda tre år 75 gossar och 10 flickor, eller i medeltal 28,3 barn. Under åren 1879—1883 dömdes åter i medeltal tillhopa 45,8 barn. Att marka är dock, att brottsligheten öfverhufvud under denna femårsperiod varit mycket i stigande.

öfverstiga motsvarande siffror i Justitieministerns embetsberättelser. Ehuru intet skäl föreligger att betvifla tillförlitligheten af de uppgifter, som från polismyndigheterna erhållits, följer emellertid af det anmärkta förhållandet, att dessa sistnämnda uppgifter, om än i sig fullt rigtiga, endast med försigtighet kunna begagnas till en jemförelse med dem, som för tiden före år 1892 hemtats från sagda embetsberättelser.

Enligt dessa uppgifter hafva under åren 1892—1896 sammanlagdt 924 gossar samt 39 flickor blifvit jemlikt 5 kap. 1 § dömda till aga eller insättning i uppfostringsanstalt. Härtill kommer ett antal af 29 gossar och 7 flickor under 15 år, hvilka väl uppgifvits hafva af domstol förklarats skyldige till brott, men för hvilka den ådömda påföljden icke angifvits. Medeltalet af de enligt dessa uppgifter under åren 1892—1896 jemlikt 5 kap. 1 § dömda utgör sålunda 190,6 gossar och 9,2 flickor, eller tillhopa 199,8.

Nedanstående på grund af polismyndigheternas uppgifter upprättade tabell visar antalet af de under hvart och ett af åren 1892—1896 jemlikt 5 kap. 1 § dömda minderårige vara följande:

	Dömda af stadsdomstol				Dömda af landtdomstol				Summa för åren.	
	till aga		till allmän uppfostringsanstalt		till aga		till allmän uppfostringsanstalt		g.	fl.
	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.		
År 1892 .....	143	9	38	2	22	—	1	—	204	11
» 1893 .....	104	5	33	—	22	1	5	—	164	6
» 1894 .....	161	10	41	1	37	2	3	1	242	14
» 1895 .....	94	1	36	—	30	1	6	—	166	2
» 1896 .....	70	5	43	—	26	1	9	—	148	6
Summa	572	30	191	3	137	5	24	1	924	39
Antalet barn, rörande hvilka den ådömda påföljden icke uppgifvits	—	—	—	—	—	—	—	—	29	7
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	953	46
Medeltal pr år	114,4	6	38,2	0,6	27,4	1	4,8	0,2	190,6	9,2

Antalet af de under samma tid jemlikt 5 kap. 2 § dömda minder-  
årige åter framgår af följande tabell:

	Dömda af stadsdomstol						Dömda af landtdomstol						Summa för åren	
	till böter		till fängelse		till straffarbete		till böter		till fängelse		till straffarbete			
	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.
År 1892 .....	3	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	6	—
» 1893 .....	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	1	9	1
» 1894 .....	2	—	2	—	1	1	—	—	1	—	—	—	6	1
» 1895 .....	5	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	9	1
» 1896 .....	2	—	3	—	—	—	—	—	4	—	—	—	9	—
Summa	16	—	9	—	3	1	—	—	10	—	1	2	39	3
Medeltal pr år	3,2	—	1,8	—	0,6	0,2	—	—	2	—	0,2	0,4	7,8	0,6

Vidare har komitén från samma myndigheter begärt uppgifter å antalet barn under 15 år, hvilka under åren 1892—1896 tilltalats inför domstol för att innan fyllda 15 år hafva begått brottslig gerning, men förklarats icke kunna till saken fällas eller i afseende å hvilka åtalet fått förfalla. I allmänhet torde väl orsaken härtill mera sällan hafva härrört af bristande bevisning utan fastmera berott antingen på att domstolen icke ansett någon särskild uppfostringsåtgärd behöfelig eller också i medvetandet om de svårigheter, som mött för verkställandet af en sådan åtgärd, afstått från att härom meddela något förordnande. Enligt de ingångna uppgifterna hafva i städerna

år 1892 .....	32 gossar samt 1 flicka
» 1893 .....	17 »
» 1894 .....	31 »
» 1895 .....	31 » » 3 flickor
» 1896 .....	18 »

eller sammanlagdt 129 gossar och 4 flickor ställts under tilltal utan att åtalet ledt till vidtagandet af någon åtgärd.



Motsvarande siffror för landsorten äro:

år 1892 .....	11 gossar	— flickor
» 1893 .....	5 »	»
» 1894 .....	4 »	1 flicka
» 1895 .....	1 gosse	1 »
» 1896 .....	15 gossar	»

eller sammanlagdt 36 gossar och 2 flickor.

Granskar man närmare de från polismyndigheterna inkomna uppgifterna, finner man, såsom äfven kunde förutses, att brottsligheten ibland ungdomen är afgjordt större i städerna än å landsbygden. Särskildt framträdande är detta förhållande, hvad de större städerna beträffar.

Antalet i Stockholm under ifrågavarande tid dömde minderårige framgår af följande tabell:

	Domda till aga		Till insättning i uppfostringsanstalt		Till straffarbete		Summa för år	
	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.	g.	fl.
År 1892.....	9	—	22	1	1	—	32	1
» 1893.....	—	—	22	—	—	—	22	—
» 1894.....	15	—	23	—	—	—	38	—
» 1895.....	14	—	28	—	—	—	42	—
» 1896.....	9	1	24	—	—	—	33	1
Summa	47	1	119	1	1	—	167	2
Medeltal pr år	9,4	0,2	23,8	0,2	0,2	—	33,4	0,4

Till fängelse eller böter dömdes icke någon.

Ehuruväl, efter hvad ofvan sagts, en jmförelse mellan Justitieministerns embetsberättelser från tiden före år 1892 och ifrågavarande från polismyndigheterna erhållna upplysningar icke synas kunna gifva en fullt riktig uppfattning af brottslighetens tillväxt, må dock vid sidan af dessa senare framläggas några från sagda embetsberättelser hemtade siffror å antalet vid Stockholms Rådstufvurätt under åren 1868—1877 sakfälda minderårige under 15 år.

## Sakfælde

	gossar.	flickor.	Summa.
År 1868 .....	27	1	28
» 1869 .....	4	3	7
» 1870 .....	9	—	9
» 1871 .....	14	—	14
» 1872 .....	6	—	6
För femårsperioden 1868—1872	60	4	64
eller i medeltal pr år	12,0	0,8	12,8.
År 1873 .....	4	2	6
» 1874 .....	8	1	9
» 1875 .....	6	—	6
» 1876 .....	10	1	11
» 1877 .....	6	—	6
För femårsperioden 1873—1877	34	4	38
eller i medeltal för år	6,8	0,8	7,6.

Såsom redan har anmärkts, torde den omständigheten, att dessa uppgifter för åren 1868—1875 endast afse gröfre brott på grund af den då tillämpade definitionen på dessa brott icke böra tillmätas någon större betydelse.

Äfven om man tager hänsyn till den snabba folkmängdsökning, som utmärker Stockholm under senare tider, torde likvist af förestående tabell, jemförd med den förut för åren 1892—1896 meddelade, kunna anses framgå, att brottsligheten bland ynglingar under 15 år vunnit i vår hufvudstad en stark tillväxt. Medan enligt Justitieministerns embetsberättelser i medeltal under åren 1868—1872 endast 12 samt under åren 1873—1877 endast 6,8 gossar under 15 år i Stockholm sakfaldes, dömdes åter under intet af åren 1892—1896 ett ringare antal än 22 till påföljd enligt 5 kap. 1 § och uppgick medeltalet per år betydligt högre eller ända till 33,4. Ensamt under hvardera af åren 1894 och 1895 sakfaldes i Stockholm mera gossar än under hela femårsperioden 1873—1877. Tillväxten i brottslighet synes ännu större, om man bortser från det stora nödåret 1868, då antalet begångna förbrytelser öfverhufvud i riket var ovanligt stort; under de 9 åren 1869—1877 uppgår medeltalet af årligen sakfælde gossar endast till ungefär 7,4, hvaremot motsvarande siffra för åren 1892—1896 är 33,4.

En hastig tillväxt af brottsligheten synes äfven hafva egt rum å andra orter inom riket. Sålunda dömdes i Göteborg under åren 1868—1872 för gröfre brott allenast 14 gossar och 1 flicka. Hvad beträffar åren 1876—1878, för hvilka lemnade uppgifter afse såväl för gröfre som för ringare brott sakfælde minderårige, meddelas från Göteborg för år 1876, att allenast 1 samt för år 1878 att allenast 2 minderårige dömts för brott, hvaremot för år 1877 icke någon minderårig sakfäld förekommer. Härmed må sammanställas det förhållande, att under åren 1892—1896 ej mindre än 75 gossar och 6 flickor, eller således sammanlagdt i medeltal omkring 16 barn, i Göteborg dömts för brott.

Utom Stockholm och Göteborg förete äfven Malmö, Karlskrona och Örebro anmärkningsvärdt höga siffror. Under ifrågavarande fem år hafva i Malmö 56 gossar och 7 flickor, i Karlskrona 72 gossar och 2 flickor samt i Örebro 46 gossar dömts till någon af de i 5 kap. 1 § omförmälda påföljder eller till straff jemlikt 5 kap. 2 §.

De af polismyndigheterna lemnade uppgifterna utmärka visserligen att antalet dömde minderårige under åren 1895 och framför allt 1896 är ringare än under år 1894, men häraf torde dock den slutsats icke kunna dragas, att en förändring till det bättre numera skulle hafva inträdt. Rent tillfälliga omständigheter hafva kunnat medverka till denna sänkning i antal, och bland dessa må särskildt nämnas en, som i viss mån är egnad att rubba tilltron till möjligheten att för det närvarande kunna åstadkomma någon statistik rörande minderårige under 15 år, som kan anses vara en fullt tillförlitlig gradmätare af brottslighetens till- eller aftagande. För närvarande finnes, såsom i den allmänna motiveringen framhållits, ingen säkerhet för att ett af domstol meddeladt förordnande vare sig om en minderårigs agande eller insättande i uppfostringsanstalt verkligen går i fullbordan. Vetskapen här- om har, efter hvad polismyndigheterna å flere orter sjelfva uppgifvit, kommit dem att, äfven då anledning till åtal emot minderårige föreläggat, afstå från anställandet häraf. Så godt ske kunnat, har man hellre sökt på enskild väg åstadkomma den brottsliges rättande, hvarjemte polismyndigheterna särskildt i vissa städer i stor utsträckning anlitat utvägen att låta bero vid en den felande meddelad varning.\*) I en allt allmännare utbredd öfvertygelse om det lönlösa i att under nuvarande omständigheter lagföra af minderårige begångna förbrytelser, kan således orsaken ligga till det gynsamare resultat, som brott-

\*) Enligt uppgift från polismyndigheterna i Malmö erhöles under åren 1892—1896 sammanlagdt 220 gossar och 25 flickor sådan varning.

målsstatistiken för år 1895 och 1896 i jämförelse med närmast föregående år synes uppvisa; och detta antagande vinner äfven ett visst stöd i den omständigheten, att medan antalet minderårige, som förklarats skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, hållit sig vid ungefär samma siffra under hela ifrågavarande femårsperiod samt snarare synes visa benägenhet att stiga än falla, har deremot anlitaudet af aga i påfallande grad under åren 1895 och 1896 aftagit. Visserligen skulle man häraf kunna antaga, att minderårige under dessa år i ringare antal än förut gjort sig skyldiga till lindrigare öfverträdelser, för hvilka aga företrädesvis plägar ådömas, men med större skäl torde man böra sätta detta förhållande i samband med den omständigheten att ovissheten, huruvida ett af domstol jemlikt 5 kap. 1 § strafflagen meddeladt förordnande bringas till utförande, är ännu större, när det gäller aga än när det rör insättande i uppfostringsanstalt.

\* \* \*

Vidkommande derefter brottslingar mellan 15 och 21 år kan, för såvidt brotten varit af gröfre beskaffenhet, en vida mera belysande och pålitlig statistisk utredning åstadkommas. Äfven denna omfattar af samma skäl, som anförts beträffande de meddelade uppgifterna rörande personer under 15 år, tiden från och med år 1869.

I Justitieministerns embetsberättelser för åren 1869—1873 förekomma beträffande för gröfre brott under dessa år dömda uppgifter om sammanlagdt 8,038 män och 1,601 kvinnor öfver 15 år samt för åren 1874—1878 om 6,564 män och 1,228 kvinnor likaledes öfver 15 år.

De uppgifna äro fördelade på följande åldersklasser.\*)

	1869—1873.	1874—1878.
a) Män:		
15 — 18 år .....	440 = 5,5 %	513 = 7,8 %
18 — 21 » .....	793 = 10,0 »	886 = 13,5 »
Öfriga åldersklasser.....	6,805 = 84,5 »	5,165 = 78,7 »
Summa	8,038 = 100 %	6,564 = 100 %

\*) I de tabeller, hvarifrån ofvanstående uppgifter äro sammanförda, äro äfven upptagna för gröfre brott dömda personer under 15 år. Då emellertid vexlande system synas beträffande dessa hafva foljts, i det för somliga år samtliga för gröfre brott dömda minderårige deri inberäknats, samt för andra år endast de, som jemlikt 5 kap. 2 § falts till straff, har det ansetts lampligast att alldeles lemna dem ur räkningen.

b) Qvinnor:					
15 — 18 år .....	59 =	3,5 %	63 =	5,1 %	
18 — 21 » .....	130 =	8,1 »	149 =	12,1 »	
Öfriga åldersklasser .....	1,412 =	88,4 »	1,016 =	82,8 »	
	Summa	1,601 = 100 %		1,228 = 100 %	

Hvad åter angår de under åren 1879—1893 för gröfre brott sakfälda personer, förekomma uppgifter för åren 1879—1883 om sammanlagdt 7,779 män och 1,334 qvinnor, för åren 1884—1888 om 7,319 män och 1,175 qvinnor, för åren 1889—1893 om 7,700 män och 1,283 qvinnor, samt för hvardera af de tre följande åren, för 1894 1,770 män och 286 qvinnor, för 1895 1,849 män och 254 qvinnor samt för 1896 1,888 män och 262 qvinnor.

Då i antalet för gröfre brott under åren 1869—1878 dömde personer barn under 15 år, såsom ofvan anförts, icke inräknats, måste för möjliggörande af en jemförelse mellan de särskilda perioderna barn af nämnda ålder frånräknas antalet af de under de senare perioderna dömde; och utfaller efter dylik afräkning fördelningen å åldersklasserna af de för gröfre brott under åren 1879—1896 sakfälda sålunda:

	1879—1883.	1884—1888.	1889—1893.
a) Män:			
fr. o. m. 15 intill 18 år	654 = 8,6 %	577 = 8 %	728 = 9,6 %
» » » 18 » 21 »	1,071 = 14 »	1,000 = 13,9 »	1,153 = 15,2 »
öfriga åldersklasser	5,909 = 77,4 »	5,629 = 78,1 »	5,687 = 75,2 »
	7,634 = 100 %	7,206 = 100 %	7,568 = 100 %
b) Qvinnor:			
fr. o. m. 15 intill 18 år	83 = 6,3 %	68 = 5,8 »	85 = 6,7 %
» » » 18 » 21 år	172 = 12,9 »	147 = 12,6 »	176 = 13,8 »
öfriga åldersklasser	1,068 = 80,8 »	952 = 81,6 »	1,012 = 79,5 »
	1,323 = 100 %	1,167 = 100 %	1,273 = 100 %

samt för hvart och ett af åren

	1894.	1895.	1896.
a) Män:			
fr. o. m. 15 intill 18 år	186 = 10,6 %	208 = 11,4 %	186 = 10 %
» » » 18 » 21 »	296 = 16,9 »	299 = 16,4 »	311 = 16,7 »
öfriga åldersklasser	1,268 = 72,5 »	1,318 = 72,2 »	1,361 = 73,3 »
	1,750 = 100 %	1,825 = 100 %	1,858 = 100 %

## b) Qvinnor:

fr. o. m. 15 intill 18 år	21 = 7,5 %	20 = 7,9 %	15 = 5,7 %
» » » 18 » 21 »	44 = 15,6 »	37 = 14,6 »	34 = 13 »
öfriga åldersklasser	216 = 76,9 »	196 = 77,5 »	213 = 81,3 »
	281 = 100 %	253 = 100 %	262 = 100 %

Vid jämförelsen mellan de för åren 1869—1878 å ena samt de för åren 1879—1896 å andra sidan meddelade tabellerna bör ihågkommas, att enligt den efter år 1879 tillämpade terminologien sådana förbrytelser, för hvilka jemte straffarbete äfven böter ingå i straffskalan, äro att hänföra till »gröfre brott», endast i det fall att frihetsstraff blifvit ådömdt. Efter hvad redan ofvan är anmärkt, måste på grund häraf i ett stort antal fall sådana förbrytelser, som förut hänförts till gröfre brott, numera komma att räknas till »ringare brott», och i särskild grad gäller detta de förbrytelser, som föröfvats af yngre personer. Som bekant, räknas nämligen i allmänhet brottslingens ungdom som en straffmildrande orsak, hvarför äfven då såväl böter som straffarbete och fängelse ingå i straffskalan, det förra relativt oftare torde komma till användning gent emot yngre brottslingar än hvad förhållandet är beträffande fullvuxne.

Såsom resultat af den framlagda statistiken framgår, att antalet af för gröfre brott dömda inom alla de åldersklasser, som kunna anses inbegripa yngre förbrytare af mankön, ökats.

Starkast är denna tillväxt bland ynglingar tillhörande åldersklasserna 15—18 år; och detta såväl absolut som relativt i förhållande till hela antalet för gröfre brott dömda förbrytare. Frånsett under femårsperioden 1884—1888 har denna stegring också jemnt fortskridit. Från att antalet gröfre förbrytare af mankön mellan 15—18 år under åren 1869—1873 endast uppgick till 426 eller ungefär 85 i medeltal, hade detta antal under den senaste femårsperioden, för hvilka uppgifter föreligga, eller 1889—1893, ökats till 728, hvilket i medeltal pr år utgör nära 146. Och detta antal öfverskrides likväl högst betydligt under hvar och ett af åren 1894—1896. Hitintills har år 1895 att uppvisa den högsta siffran af manliga brottslingar i förevarande ålder eller 208. Under den tid af något mer än ett fjerdels sekel, som förflutit sedan år 1869, hade således antalet för gröfre brott förvunna ynglingar mellan 15—18 år hunnit att mer än fördubblas. Den förändring till det bättre, som synes inträdt med 1896,

är hitintills af allt för tillfällig art, för att några förhoppningar der-  
vid kunna fästas, helst antalet ifrågavarande brottslingar, om än under-  
stigande motsvarande siffra för år 1895, för öfrigt är den hitintills  
högst förekommande. Öfverhuvud synes hela antalet gröfre brotts-  
lingar icke hafva företett någon egentlig ökning under den tid,  
ifrågavarande utredning omfattar, om än siffrorna för de senaste åren  
gifva anledning att befara, att förhållandena för framtiden komma att  
te sig mera ogynnsamt. Då deremot, efter hvad redan är nämndt, antalet  
af yngre till gröfre brott förvunna personer af förevarande ålder i oro-  
väckande grad vuxit, är klart, att ökningen inom dessa åldersklasser  
måste äfven relativt i förhållande till hela antalet gröfre brottslingar  
skarpt framträda. Den har också, fränsedt perioden 1884—1888, varit  
i jemt stigande, till dess att högsta procentantalet uppnåtts med år 1895.  
Utvecklingens styrka angifves af skilnaden mellan de siffror, som beteckna  
procentantalet gröfre brottslingar af förevarande ålder, å ena sidan för  
åren 1869—1873 samt å andra sidan för år 1895, eller 5,5 för först-  
nämnda period samt 11,4 för år 1895.

Icke fullt lika hastig, ehuru likväl betydlig, har ökningen af  
brottslingar af mankön mellan 18—21 år varit. Beträffande brottslingar  
i denna ålder utvisade år 1896 icke någon minskning, utan är tvärt-  
om antalet häraf större än något föregående år. Relativt taget öfver-  
träffas det endast, och detta högst obetydligt, af år 1894.

Hvad angår förbrytare af qvinligt kön visa uppgifterna en lik-  
nande stegring. Således utgjorde medeltalet af för gröfre brott dömda  
qvinor mellan 15—18 år för åren 1869—1873 ungefär 12, medan  
motsvarande siffra för åren 1889—1893 är betydligt högre eller jemnt  
17. Under åren 1894 och 1895 växte antalet till 21 och 20. Relativt  
taget, är tillväxten ännu större, i det nemligen procentantalet af för  
gröfre brott sakfälda qvinor af förevarande ålder i förhållande till  
hela antalet under förstnämnda åldersperiod utgjorde allenast 3,5 %  
medan den åter år 1894 stigit till mer än det dubbla eller till 7,5  
samt för följande år till 7,9 %. Deremot var procentantalet under den  
senaste femårsperiod, hvarifrån uppgifter föreligga, icke högre än 6,7 %.

Bevis att antalet för gröfre brott sakfällde yngre förbrytare är i  
starkt stigande kunna äfven hemtas af Kongl. Fångvårdsstyrelsens be-  
rättelser. Enligt dessa utgjordes antalet *straffarbetsfångar* under 20 år:

		Män.	Qvinnor.	Summa.
År	1850	24	4	28
»	1855	50	7	57
»	1860	125	29	154
»	1865	161	25	186
»	1870	199	26	225
»	1875	180	34	214
»	1880	233	18	251
»	1885	203	27	230

För hvart och ett af de 10 senaste åren, för hvilka uppgifter föreligga, må dessa här särskildt meddelas:

		Män.	Qvinnor.	Summa.
År	1887	206	24	230
»	1888	158	23	181
»	1889	228	27	255
»	1890	197	25	222
»	1891	222	33	255
»	1892	219	27	246
»	1893	266	28	284
»	1894	286	29	315
»	1895	302	26	328
»	1896	254	23	277

Den starka ökning, som framträder under innevarande årtionde, är så mycket mer anmärkningsvärd, som genom strafflagsändringen af den 20 juni 1890 i allmänhet en betydande mildring af straffen egde rum och särskildt stadgats, att såsom påföljd för stöld, i fall af synnerligen förmildrande omständigheter, fängelse kan ådömas, medan förut straffarbete i hvarje fall skulle följa å detta brott. Med skäl torde man kunna antaga, att beträffande yngre brottslingar just på grund deraf att deras ungdom betraktats såsom en förmildrande omständighet, straffet för stöldbrott oftare än i fråga om andra förbrytare bestämmes till fängelse.

Vidare har komitén genom Kongl. Fångvårdsstyrelsens försorg erhållit närmare upplysningar om antalet af de för hvart och ett af åren 1877—1896 till straffarbete dömda personer, som ännu icke uppnått



18 år.\*) Antalet för åren 1877—1896 nykomne till straffarbete dömda personer i åldern från och med 14 intill 18 år framgår af följande tabell:

	14 år		15 år		16 år		17 år	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
År 1877 .....	—	—	10	2	22	—	45	5
» 1878 .....	1	1	19	1	38	4	27	3
» 1879 .....	3	—	14	2	28	5	52	5
» 1880 .....	2	—	16	3	44	3	52	7
» 1881 .....	—	—	19	1	42	1	59	9
Summa för femårsperioden 1877—1881	6	1	78	9	174	13	235	29
Medeltal per år under samma period	1,2	0,2	15,6	1,8	34,8	2,6	47	5,8
År 1882 .....	3	—	20	2	49	3	42	5
» 1883 .....	—	—	13	2	30	3	46	8
» 1884 .....	—	—	8	1	29	3	51	2
» 1885 .....	—	—	18	1	20	3	43	5
» 1886 .....	—	—	16	2	19	6	45	8
Summa för femårsperioden 1882—1886	3	—	75	8	147	18	227	28
Medeltal per år under samma period	0,6	—	15	1,6	29,4	3,6	45,4	5,6
År 1887 .....	—	—	22	2	39	3	51	8
» 1888 .....	—	—	13	1	24	3	38	5
» 1889 .....	2	—	17	1	26	2	52	7
» 1890 .....	1	—	11	1	27	3	42	4
» 1891 .....	2	—	12	—	34	3	48	7
Summa för femårsperioden 1887—1891	5	—	75	5	150	14	231	31
Medeltal per år under samma period	1	—	15	1	30	2,8	46,2	6,2
År 1892 .....	—	—	10	3	39	1	43	10
» 1893 .....	1	—	16	3	46	2	56	4
» 1894 .....	—	—	29	1	46	6	58	4
» 1895 .....	1	—	18	1	55	3	64	6
» 1896 .....	—	—	22	1	39	3	59	6
Summa för femårsperioden 1892—1896	2	—	95	9	225	15	280	30
Medeltal per år under samma period	0,4	—	19	1,8	45	3	56	6
Summa för hela perioden	16	1	323	31	696	60	973	118
Medeltal per år under tjugårsperioden	0,8	0,05	16,1	1,5	34,8	3	48,6	5,9

\*) Att märka är, att såväl i dessa som i andra från Kongl. Fångvårdsstyrelsen bekomna uppgifter åldern beräknas från tiden för ankomsten till fängelset, medan åter i justitieministerns embetsberättelse utgångspunkten är tiden för brottets föröfvande.

Såsom synes, har ökningen inom så godt som alla åldersklasser varit ganska stark under den senaste femårsperioden, utredningen omfattar. Äfven i detta sammanhang torde böra påpekas, att detta faktum för att rätt uppskattas bör ses i sammanhang med den mildring af straffen, som egt rum genom 1890 års strafflagsreform.

Följande sammanställning ådagalägger procentförhållandet för hvar och ett af åren 1877—1896 emellan nykomne till straffarbete dömda personer uti ifrågavarande ålder å ena, samt hela antalet för hvar och ett af dessa år nykomna straffarbetsfångar, å andra sidan:

	Hela antalet nykomna straffarbetsfångar.	14 år.	Procent af hela antalet nykomna straffarbetsfångar.	15 år.	Procent af hela antalet nykomna straffarbetsfångar.	16 år.	Procent af hela antalet nykomna straffarbetsfångar.	17 år.	Procent af hela antalet nykomna straffarbetsfångar.
År 1877.....	1,609	—	—	12	0,75	22	1,37	50	3,11
» 1878.....	1,658	2	0,12	20	1,21	42	2,53	30	1,81
» 1879.....	1,684	3	0,18	16	0,95	33	1,96	57	3,38
» 1880.....	1,801	2	0,11	19	1,05	47	2,61	59	3,28
» 1881.....	1,824	—	—	20	1,10	43	2,36	68	3,73
S:a för 5-årsperioden	8,576	7	0,08	87	1,01	187	2,18	264	3,08
År 1882.....	1,942	3	0,15	22	1,13	52	2,68	47	2,42
» 1883.....	1,584	—	—	15	0,95	33	2,08	54	3,41
» 1884.....	1,654	—	—	9	0,54	32	1,93	53	3,20
» 1885.....	1,706	—	—	19	1,11	23	1,35	48	2,81
» 1886.....	1,649	—	—	18	1,09	25	1,52	53	3,21
S:a för 5-årsperioden	8,535	3	0,04	83	0,97	165	1,93	255	2,99
År 1887.....	1,619	—	—	24	1,48	42	2,59	59	3,64
» 1888.....	1,508	—	—	14	0,93	27	1,79	43	2,85
» 1889.....	1,580	2	0,13	18	1,14	28	1,77	59	3,73
» 1890.....	1,487	1	0,07	12	0,81	30	2,02	46	3,09
» 1891.....	1,599	2	0,13	12	0,75	37	2,31	55	3,44
S:a för 5-årsperioden	7,793	5	0,06	80	1,03	164	2,10	262	3,36

	Hela antalet ny- komna straff- arbets- fångar.	14 år.	Procent af hela antalet ny- komna straff- arbets- fångar.	15 år.	Procent af hela antalet ny- komna straff- arbets- fångar.	16 år.	Procent af hela antalet ny- komna straff- arbets- fångar.	17 år.	Procent af hela antalet ny- komna straff- arbets- fångar.
År 1892.....	1,640	—	—	13	0,79	40	2,44	53	3,23
1893.....	1,732	1	0,06	19	1,10	48	2,77	60	3,46
1894.....	1,782	—	—	30	1,68	52	2,92	62	3,48
1895.....	1,837	1	0,05	19	1,03	58	3,16	70	3,81
1896.....	1,833	—	—	23	1,25	42	2,29	65	3,55
Snå för 5-årsperioden	8,824	2	0,02	104	1,18	240	2,72	310	3,51
Snå för 20-årsperioden	33,728	17	0,05	354	1,05	756	2,24	1,091	3,21

Beträffande för ringare brott eller förseelser dömda personers ålder finnas inga uppgifter att hemta i justitieministerns embetsberättelser. Genom Kongl. Fångvårdsstyrelsens bemedling är komitén emellertid i tillfälle att framlägga nedanstående förteckning å antalet för hvart och ett af de senaste 10 åren nykomna till urbotta fängelse dömda personer under 18 år:

	14 men ej 15 år.		15 men ej 16 år.		16 men ej 17 år.		17 men ej 18 år.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
1888.....	1	—	3	—	4	1	13	1
1889.....	1	—	3	—	6	3	21	1
1890.....	1	—	6	—	23	1	36	—
1891.....	2	—	13	5	14	2	16	1
1892.....	1	—	6	—	19	2	23	1
1893.....	4	—	10	—	9	3	23	3
1894.....	2	—	13	2	23	2	27	1
1895.....	—	—	11	1	7	4	30	5
1896.....	—	—	8	—	23	1	23	3
1897.....	1	—	9	1	22	5	36	7
Summa	13	—	82	9	150	24	248	23

Procentförhållandet för hvart och ett af åren 1888--1897 emellan nyssangifna antal till urbota fängelse dömde personer i åldern under 18 år samt hela antalet nykomna fängelsefångar framgår af följande tabell:

	Hela antalet under året nykomna urbota fängelsefångar.	14 men ej 15 år.	Procent af hela antalet nykomna urbota fängelsefångar.	15 men ej 16 år.	Procent af hela antalet nykomna urbota fängelsefångar.	16 men ej 17 år.	Procent af hela antalet nykomna urbota fängelsefångar.	17 men ej 18 år.	Procent af hela antalet nykomna urbota fängelsefångar.
År 1888.....	618	1	0,16	3	0,49	5	0,81	14	2,27
» 1889.....	669	1	0,15	3	0,45	9	1,05	22	3,29
» 1890.....	742	1	0,13	6	0,81	24	3,23	36	4,85
» 1891.....	812	2	0,25	18	2,22	16	1,97	17	2,09
» 1892.....	797	1	0,13	6	0,75	21	2,63	24	3,01
» 1893.....	777	4	0,51	10	1,29	12	1,54	26	3,35
» 1894.....	936	2	0,21	15	1,60	25	2,67	28	2,99
» 1895.....	877	—	—	12	1,37	11	1,25	35	3,99
» 1896.....	950	—	—	8	0,84	24	2,53	26	2,74
» 1897.....	1,131	1	0,09	10	0,88	27	2,39	43	3,80
Summa	8,309	13	0,16	91	1,10	174	2,09	271	3,26
Medeltal per år under hela 10-årsperioden	830,9	1,3	—	9	—	17,4	—	27,1	—

Den snabba tillväxten af antalet fängelsefångar, som under innevarande decennium visar sig beträffande såväl yngre som äldre personer, finner väl till någon del sin förklaring i det förut berörda förhållandet, att genom 1890 års strafflagsförändring fängelsestraffets användning icke obetydligt utsträckts på bekostnad af straffarbetet. Som ett beaktansvärdt faktum kvarstår emellertid alltid, att jemväl i fråga om sådana ringare brott, som gemenligen bestraffas med fängelse, antalet yngre personer, som härtill göra sig skyldiga synes i det hela taget såväl absolut som relativt i förhållande till hela antalet fängelsefångar befinna sig i en stark, om än icke fullt jemn progression.

Hvad slutligen angår den utsträckning, i hvilken bötesstraffet ådömes yngre brottslingar, ser sig komitén icke i stånd att framlägga någon utredning. Alla uppgifter härom saknas i förut omförmälda

embetsberättelser och med hänsyn till de svårigheter, som äro förenade med anskaffandet af upplysningar i detta hänseende, har komitén icke heller af vederbörande tjänstemän ansett sig böra infordra några sådana. Kändt är, att under de senare åren bötesstraffet ådömts ett vida större antal personer än förut varit fallet \*) och det torde väl med säkerhet kunna antagas, att antalet yngre personer, som ådömts detta straff, åtminstone växt i samma proportion som öfriga åldersklasser. I betraktande deraf att bötesstraffet såsom påföljd för öfverträdelse af strafflagen företrädesvis kommer till användning som påföljd för sådana förseelser, som t. ex. lindrigare hemfrids-, misshandels- och skadegörelsebrott, samt just för dessa förseelser yngre personer synnerligen ofta lagföras, torde det kunna antagas, att äfven i fråga om de med böter straffade förbrytelser antalet yngre personer befinner sig icke blott absolut sedt utan äfven relativt i tillväxt. Något ur brottsstatistiken hemtadt bevis för sanningen häraf ser komitén sig likvisst icke i stånd att förete.

*) Under åren 1879—1883 dömdes till böter	
för ringare brott.....	34,722 personer
» förseelser mot strafflagen eller tryckfrihetsförordningen.....	121,242 »
» förbrytelser mot öfriga lagar, ordningsstadgar och författningar.....	121,720 »
	<u>277,684</u> personer
eller sammanlagdt 277,684 personer	
Under åren 1892—1896 åter dömdes till böter	
för ringare brott.....	42,768 personer
» förseelser mot strafflagen eller tryckfrihetsförordningen.....	151,262 »
» förbrytelser mot öfriga lagar, ordningsstadgar och författningar.....	108,251 »
	<u>302,281</u> personer
	eller sammanlagdt 302,281 personer

## Reservation

af herrar *Bagge, Andersson och Rudebeck.*

Under komiténs öfverläggningar har fråga väckts, huruvida icke komitén borde föreslå, att fängelsestraff, som ådömes ynglingar mellan 15 och 18 år för vissa våldsgärningar, må kunna skärpas medelst dermed förenad aga.

Denna fråga har komitén, enär aga äfven i förening med fängelse vore beträffande minderårige att anse såsom hufvudsakligen ett uppfostringsmedel, väl funnit sig befogad att ur sådan synpunkt behandla, likasom ock komitén uttalat sin öfvertygelse om behofvet af det kortvariga fängelsestraffets skärpande genom tillagd aga i berörda fall, men flertalet af komiténs ledamöter hafva dock på den grund, att föreningen af aga med frihetsstraff kunde sägas utgöra en ny, för vår lagstiftning främmande straffart, känt sig förhindrade att afgifva förslag till lagstiftning i ämnet (se Motiv sid. 95).

Denna betänklighet hafva vi icke delat, utan hafva vi hållit före, att förslag i angifna syfte bort af komitén framläggas; och få vi härmed redogöra för vår särskilda mening och skälen för densamma.

För det ifrågasatta förslaget om skärpning af fängelsestraff synes oss från formel synpunkt fullt lika goda skäl kunna anföras som för det af komitén framlagda förslaget om eventuellt utbyte af böter mot aga för förbrytelser, begångna af ynglingar mellan 15 och 18 år. Lika litet i det förra som i det senare fallet torde kunna anses, att dermed en ny allmän straffart införes. I båda fallen skulle enligt komiténs uppfattning agan bibehålla sin af strafflagen i dess 5 kap. 1 § gifna karakter af ett uppfostringsmedel. Att lägga ett sådant medel till ett straff, som visat sig icke vara nog verksamt för att stäfja minderåriges våldsbragder, synes oss snarare mindre ingripande i strafflagens allmänna grunder än att utbyta en af lagens allmänna straffarter mot ifrågavarande pedagogiska tuktomedel. Efter vårt förmenande kan man

dessutom i stadgandet i 4 kap. 12 § strafflagen i fråga om lifstidsfänges inneslutande i mörkt enrum för af honom begånget brott finna ett stöd för åsigten att en affliktiv skärpning af en allmän straffart icke är alldeles främmande för vår strafflag.

De våldsgerningar, hvilka vi anse den ifrågasatta lagstiftningen böra afse, äro dels hemfridsbrott, bestående vare sig enligt 11 kap. 10 § uti inträngande med våld i annans hemvist eller enligt 12 § samma kapitel i fönsterinslagning eller inkastning af sten i annans gård, dels misshandel och våldförande å person enligt 14 kap. 12, 13 och 15 §§, dels skadegörelse å annans egendom enligt 19 kap. 20 § och dels våldsam motstånd mot ordningsmakten enligt 10 kap. 5 § strafflagen.

För dessa förbrytelser stadgar lagen straff af böter eller fängelse, i allmänhet i högst sex månader, äfvensom under försvårande omständigheter i vissa fall straffarbete.

Enligt komiténs förslag kunna, såsom ofvan antydts, böter efter domstolens bepröfvande utbytas mot aga, ehuruval komitén ansett sådant utbyte icke göra tillfyllest för stärfjande af minderåriges våldsgerningar. Hvad åter angår straffarbete, då sådant för ifrågavarande förbrytelser ådömes, torde på grund af den skam, som ännu är med denna straffart förenad, detsamma vara både såsom straffhot och strafflidande tillräckligt verksamt. Deremot har fängelsestraffet, inskränkt till några få månader, numera i väsentlig grad förlorat både sin afskräckande och uppfostrande verkan, hvarför i fråga om unga manliga våldverkare den af oss ifrågasatta skärpning deraf torde i åtskilliga fall erfordras för att straffet må vinna sin åsyftade verkan. Säkerligen skulle ock, en allvarlig aga, som föreginge den unga brottslingens öfverlemnande till fängelsets ensamhet, i många fall väcka ynglingen till eftertanke och ånger och för fängelsepredikantens förmaningar bereda ett mottagligt sinne.

De ändringar i strafflagen och i komiténs förslag, som för vårt förslags genomförande synes oss erforderliga, skulle bestå

*dels* i ett inrymmande i de kapitel af strafflagen, hvari ifrågavarande förbrytelser äro upptagna, af en bestämmelse innehållande, att, då yngling, som fyllt femton men ej aderton år, begått brott, som i ofvan åberopade lagrum förekomma, och han för brottet gjort sig skyldig till fängelse i högst sex månader, domstolen må, der den dömde ej, enligt den af komitén föreslagna 2 § af 5 kap., finnes böra i allmän uppfostringsanstalt insättas, förordna, att han jemte undergående af fängelsestraffet skall, mot visst afdrag å strafftiden, agas; och torde det härför erforderliga stadgandet kunna vinnas genom tillägg till 10

kap. 5 §, 11 kap. 12 § med hänvisning till 10 § samma kapitel, 14 kap. 15 § med hänvisning till 12 och 13 §§ i kapitlet samt 19 kap. 20 §;

*dels* i ett tillägg till 3 § i komiténs förslag till lag angående verkställighet af domstols förordnande om aga eller om insättande i allmän uppfostringsanstalt af innehåll, att, der någon skall jemte undergående af honom ådömdt fängelse agas, agan bör före fängelsestraffets början den dömda tilldelas;

samt *dels* i följande ändrade lydelse af 12 och 13 §§ i 2 kap. strafflagen, nemligen:

### 12 §.

Skola böter — — — — förvandlade blifvit.

Om förvandling af böter efter 11 eller denna § förordne Konungens Befallningshafvande, der ej för särskildt fall finnes annorlunda stadgadt.

### 13 §.

Aga, hvarom domstol förordnar, skall, efter ty af domstolen bestämmes, tilldelas med slag af ris eller rotting till antal af minst tio och högst fyratio.

Har domstol förordnat, att aga skall med ådömdt fängelsestraff förenas, och varder agan tilldelad, förordne Konungens Befallningshafvande, det skall å fängelsestraffet, i förhållande till det bestämda antalet af slag, afräknas minst fyra och högst fjorton dagar;

så att 10 slag svara mot 4 dagars fängelse  
 deröfver till och med 13 » » » 5 » »  
 » » » » 16 » » » 6 » »

och så vidare.

Det andra stycket i komiténs föreslagna 1 § af 5 kap. strafflagen skulle deremot utgå.

Såsom motiv till det af oss föreslagna afdrag å fängelsestraffet för tilldelad aga, få vi anföra följande.

Med agans karakter af ett uppfostringsmedel synes visserligen närmast öfverensstämma, att ett så beskaffadt afdrag icke medgäfvos. Men vi hafva trott oss icke böra underlåta att framlägga ett förslag om sådant afdrag, enär under vissa förhållanden agans undergående utan motsvarande afdrag skulle kunna komma att stå i strid med hvad det allmänna rättsmedvetandet kräfver. Ett sådant förhållande kan tänkas uppstå, derest, sedan en till fängelse i förening med aga dömd yngling, hvilken i afbidan på utslaget laga kraftvinnande hålles



häktad, förklarar sig med utslaget åtnöjas samt jemlikt Kongl. Förordningen den 30 maj 1873 börjat innan besvärstidens utgång att aftjena straffet samt således, då agan dessförinnan skall tilldelas den dömde, äfven undergått agan, straffet på anförda besvär af åklagaren eller målseganden komme att höjas till straffarbete eller till fängelse i så lång tid, att aga dermed icke kunnat förenas. I ett dylikt fall skulle den dömde med skäl kunna göra anspråk på att med hänsyn till den undergångna agan åtnjuta afkortning i strafftiden. Äfven andra fall kunna förekomma, då likaledes ett dylikt afdrag synes af rättvisa och billighet påkalladt, såsom t. ex. om tvenne ynglingar för samma brott dömdes till lika fängelsestraff i förening med aga, samt af desse den ene af läkare sedermera förklarades icke kunna tåla agan eller han uppnådde tjugo år, innan agan kunnat verkställas, i följd hvaraf förordnandet derom vore förfallet, men deremot den andre komme att undergå såväl agan som fängelsestraffet.

Stockholm den 25 oktober 1898.

*A. H. Bagge.*

*H. Andersson.*

*G. Rudebeck.*

---

# Betänkande och Förslag

afgifna

af den af Kongl. Maj:t den 16 Oktober 1896 tillsatta komitén

för

utredning af frågan om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran  
dels åt minderåriga förbrytare dels ock åt vanartade och i  
sedligt afseende försummade barn.

---

## II.

Betänkande och förslag angående vanartade och i  
sedligt afseende försummade barns behandling.



## INNEHÅLL:

	Sid.
<b>Skrifvelse till Konungen</b> .....	5
<b>Förslag:</b>	
Förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling	13
Förslag till lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrko- råd och skolråd den 21 Mars 1862 .....	25
Förslag till lag om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrko- råd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863 .....	26
Förslag till förordning om ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897 .....	27
Förslag till förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871 .....	28
Förslag till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885 .....	30
<b>Motiv:</b>	
Inledning .....	33
Allmän motivering .....	50
Speciel motivering .....	81
<i>Reservation af Herr Berg</i> .....	118
<b>Bilagor:</b>	
<i>Bilagan A:</i> Uppgifter angående vanartade och i sedligt afseende försummade barn, meddelade af ordförandena i skolråden inom riket .....	141
<i>Bilagan B:</i> Uppgifter angående groft vanartade barn, meddelade af rikets magistrater, poliskammare och kronofogdar .....	147
<i>Bilagan C:</i> Uppgifter angående anstalter för minderåriga förbrytare och vanartade barn	149
<i>Bilagan D:</i> Uppgifter angående anstalter för vanartade och i sedligt afseende för- summade barn .....	150
<i>Bilagan E:</i> Åldersuppgifter m. m. angående i uppfostringsanstalter intagna barn .....	152
<i>Bilagan F:</i> Uppgifter angående från uppfostringsanstalter utskrifna barn .....	154
<i>Bilagan G:</i> Förteckning å anstalter, föreningar och fonder med ändamål att bereda uppfostran åt vanartade, i sedligt afseende försummade och fattiga barn .....	157
<i>Bilagan H:</i> Normalreglemente för skyddshem för gossar .....	182
<i>Bilagan I:</i> Normalinstruktioner .....	192
<i>Bilagan K:</i> Normaldagordning för skyddshem .....	196
<i>Bilagan L:</i> Förslag till förordning om skydd för fosterbarn .....	197
<i>Bilagan M:</i> Förslagsritningar till olika slag af skyddshem, jemte förklaring .....	206



## TILL KONUNGEN.

Sedan Riksdagen i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 25 April 1896 anhållit, att Eders Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran dels

åt minderåriga förbrytare dels åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, beslöt Eders Kongl. Maj:t den 16 Oktober samma år att åt särskilda komiterade anförtro utredningen af denna fråga; dervid Eders Kongl. Maj:t med hänsyn till den skiljaktiga utredning, som å ena sidan beträffande minderåriga förbrytare kräfdes och å andra sidan med afseende å öfriga mindre välartade barn vore erforderlig, samt för att komitén vid sitt omfattande arbetes utförande ej måtte blifva alltför talrik, fann lämpligt att, på samma gång en del ledamöter erhöillo i uppdrag att deltaga i komitéarbetet i hela dess omfattning, öfriga ledamöter utsågos särskildt för frågan angående uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare och särskildt för frågan angående dylika anstalter för öfriga i sedligt afseende försummade barn.

Till ordförande i komitén förordnade Eders Kongl. Maj:t samma dag undertecknad Billing samt till ledamöter med uppdrag att deltaga i komiténs hela arbete undertecknade Wieselgren, Bagge och Andersson, hvarjemte utsågos till ledamöter i komitén vid behandlingen af frågan, såvidt den anginge minderåriga förbrytare, Fullmäktigen i Riksgäldskontoret G. F. Östberg, Häradshöfdingen i Fryksdals domsaga G. M. U. Rudebeck och föreståndaren för åkerbrukskolonien Hall Fredrik Fant samt till ledamöter i komitén vid behandlingen af frågan, såvidt den anginge vanartade och i sedligt afseende försummade barn, undertecknade Wickbom, Insulander och Berg.

Med underdånig skrifvelse den 26 Oktober 1898 har af de dertill utsedde komiterade till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnats betänkande och förslag angående minderåriga förbrytares behandling.

Den afdelning af komitén, hvars underdåniga betänkande och förslag härhos till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnas, har varit samlad under Januari, Februari, Juli och Augusti månader 1897, Januari, Februari, Oktober och November månader 1898 samt under innevarande Oktober månad, hvarjemte under vissa tider mellan de allmänna samman-

trädena särskilda delegerade utfört förberedande arbeten. I början af komiténs förhandlingar deltog i öfverläggningarna angående de ämnen, som i nu ifrågavarande betänkande innefattas, utom undertecknade, äfven Herrar Östberg, Rudebeck och Fant.

Såsom sekreterare för denna afdelning af komitén hafva tienstgjort under tiden till Maj månad 1898 Juris Doktorn, vice Häradshöfdingen Grefve Albert Ehrensvärd och efter nämnda tid Amanuensen i Ecklesiastikdepartementet, Juris Kandidaten Samuel Wählin.

Genom nådig remiss den 2 April 1897 har Eders Kongl. Maj:t till komitén öfverlemnadt det af särskilda komiterade den 27 Januari 1897 afgifna underdåniga förslag till ordnande af fosterbarnsvården m. m. för att, hvad anginge deri intagna förslag till ändring af 40, 41 och 43 §§ i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871, tagas i öfvervägande vid fullgörandet af komiténs uppdrag; hvarjemte med särskild remiss den 9 September 1898 till komitén öfverlemnats, för att vara för komitén tillgängliga vid besvarandet af nyssberörda nådiga remiss, de af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga län m. fl. myndigheter afgifna underdåniga utlåtanden öfver fosterbarnskomiténs förslag.

Vidare har komitén dels genom nådig remiss den 28 Maj 1897, för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det komitén lemnade uppdrag, fått till sig öfverlemnadt en af Riksdagen den 8 i samma månad till Eders Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tatarne, dels ock enligt remiss den 31 December samma år erhållit nådig befallning att afgifva underdånigt utlåtande öfver en af Domkapitlet i Göteborgs stift hos Eders Kongl. Maj:t gjord underdånig hemställan, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, i hvad mån åtgärder kunde och borde vidtagas för beredande af kristlig uppfostran åt det s. k. vandringsfolkets barn.



Sedan komitén numera afslutat sina arbeten, får komitén härigenom till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna betänkande och förslag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling, innehållande, jemte motivering och bilagor:

1:o) Förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling;

2:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

3:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;

4:o) Förslag till förordning om ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897;

5:o) Förslag till förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871; samt

6:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885.

Såsom svar å ofvanberörda nådiga remiss å fosterbarnskomiténs förslag, i hvad detsamma angår ändring af §§ 40, 41 och 43 i gällande fattigvårdsförordning, får komitén underdånigst åberopa dels de i komiténs här ofvan under mom. 1:o) omförmälda lagförslag innefattade bestämmelser angående vanartade barns behandling dels ock hvad i den allmänna motiveringen till betänkandet, sid. 77 och 78, yttrats angående de påföljder, som komitén ansett böra under vissa förutsättningar drabba föräldrar, som visa försumlighet med afseende å sina barns uppfostran.

Till åtlydnad af de nådiga befallningarna i remisserna å 1897 års Riksdags skrifvelse samt å Domkapitlets i Göteborgs stift omförmälda framställning har komitén utarbetat det under mom. 6:o) här ofvan upptagna förslag till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885, hvilket förslag jemte dertill

hörande motivering af komitén i underdånighet åberopas såsom svar å sistberörda nådiga remisser.

En af Eders Kongl. Maj:t den 29 Oktober 1897 till komitén aflåten nådig remiss å Riksdagens skrifvelse den 11 Maj samma år angående lagbestämmelser om verkställighet under behörig kontroll af domstols utslag, hvarigenom åga blifvit minderårig ådömd, har besvarats i betänkandet angående minderåriga förbrytares behandling.

Slutligen tillåter sig komitén att i underdånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på angelägenheten deraf, att den föreslagna lagstiftningens tillämpning måtte främjas genom bidrag af staten till bestridande af kostnader för vanartade och i sedligt afseende försummade barns vård och uppfostran.

Undertecknad Berg åberopar i underdånighet den särskilda mening, som af mig uttalats i en vid betänkandet fogad reservation.

De remitterade handlingarna återgå.

Underdånigst

GOTTFRID BILLING.

SIGFRID WIESELGREN. A. H. BAGGE. HANS ANDERSSON.

JOH. WICKBOM. GUSTAF INSULANDER. FRIDTJUV BERG.

*S. Wåhlin.*

Stockholm den 26 Oktober 1899.



# Förslag

till

lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling;

lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

lag om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;

förordning om ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897;

förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871;

lag om ändrad lydelse af § 1 i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885.





# F ö r s l a g

till

## lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling.

Häri genom förordnas som följer:

### 1 §.

1. Denna lag afser beredande af ändamålsenlig uppfostran åt barn under 15 år, hvilka

på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att egna barnen nödig tillsyn äro i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande; eller

äro så vanartade, att hemmets och skolans uppfostringsmedel befinnas otillräckliga för deras tillrättaförande.

2. Om behandling af barn, hvilka af domstol förklarats böra i allmän uppfostringsanstalt insättas, är särskildt stadgad.

### 2 §.

I hvarje kyrkoförsamling skall finnas en barnavårdsnämnd med åliggande att i enlighet med de i denna lag gifna bestämmelser taga vård om sådana i 1 § 1 mom. omförmälda barn, som vistas inom församlingen.

Utgör kommun, som icke bildar egen kyrkoförsamling, särskildt skoldistrikt eller äro två eller flera församlingar förenade till ett skoldistrikt, gäller om sådant distrikt hvad nu om kyrkoförsamling är sagdt, der ej Konungen annorlunda förordnar.

### 3 §.

1. Kyrkoherden eller den hans embete förestår är ordförande i barnavårdsnämnden.

Omfattar barnavårdsnämnds verksamhet två eller flera pastorat, skall den af pastoratens kyrkoherdar vara ordförande, som af nämndens ledamöter dertill väljes å sammanträde, hvilket, då sådant val första gången erfordras, utlyses af den till lefnadsåren äldste kyrkoherden.

2. Till ledamöter i nämnden skola å kyrkostämma utses minst fyra för nit om ungdomens uppfostran kända män eller qvinnor. Väljes qvinna till ledamot af nämnden, eger hon att när som helst afsäga sig uppdraget.

Då val af ledamöter i nämnden eger rum, må, der kyrkostämman så besluter, jemväl utses hälften så många suppleanter som ledamöter i nämnden eller, då dessas antal icke är jemnt, det antal, som är närmast öfver hälften.

Angående val af ledamöter och suppleanter i barnavårdsnämnd, hvars verksamhet omfattar två eller flera pastorat, eger Konungen att, på framställning af stiftets domkapitel eller, i fråga om Stockholms stad, af dess konsistorium, särskildt förordna.

3. Nämnden väljer inom sig för hvarje år en vice ordförande.

### 4 §.

I afseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnd, ledamots eller suppleants tjänstgöringstid och afgang, fyllnadsval efter ledamot, som under tjänstgöringstiden afgått, nämndens rätt

att kalla till inställelse och påföljd för underlåtenhet att hörsamma kallelsen äfvensom nämndens arbetsordning gäller i tillämpliga delar hvad för kyrkoråd finnes stadgadt.

#### 5 §.

I fall af behof eger barnavårdsnämnd att indela sitt verksamhetsområde i kretsar och att för hvarje sådan till sitt biträde årligen utse ett kretsombud antingen bland sina egna ledamöter eller bland andra för ungdomens uppfostran nitälskande män eller qvinnor.

#### 6 §.

Kretsombud samt för vederbörande skoldistrikt anställd särskild folkskoleinspektör ega att vid barnavårdsnämndens sammanträden vara tillstädes och i öfverläggningarna men ej i besluten deltaga.

#### 7 §.

Anmälan, åsyftande ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barns behandling enligt denna lag, må hos barnavårdsnämnd göras af ledamot i nämnden eller af kretsombud eller af någon statens eller kommunens myndighet eller ock af embets- eller tjänsteman, hvilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som till sådan anmälan föranleda.

#### 8 §.

1. Har anmälan enligt 7 § blifvit gjord, skall nämndens ordförande för ärendets beredande oförtöfvadt söka inhemta noggrann kännedom om barnets lefnadsförhållanden och uppförande.

Finnes anledning antaga, att barns vanart är beroende på sjuklighet till kropp eller själ, skall nämndens ordförande härom inhemta läkares yttrande.



2. Till deltagande i nämndens öfverläggning om anmäldt barn skola kallas det ombud, till hvars krets barnet hör, samt den lärare eller lärarinna, af hvilken det senast åtnjutit undervisning.

Tillhör barnet församling af främmande trosbekännare och är denna församlings föreståndare bosatt inom nämndens område, skall tillfälle beredas honom att i ärendet sig yttra.

### 9 §.

1. Finner barnavårdsnämnd anmäldt barn vara i sedligt afseende försummadt, skall nämnden inför sig eller genom särskildt utsedt ombud tilldela dem, hvilka det åligger att om barnet hafva vård, en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringspligter.

2. Befinnes barnet vanartadt, skall nämnden, på sätt nu är sagdt, tilldela det en allvarlig varning och, om så anses lämpligt, jemväl föreskrifva, att barnet skall inom viss tid och i vittnens närvaro agas; skolande nämnden draga försorg derom, att agan behörigen verkställles.

3. Har nämnden beslutit åtgärd, hvarom i 1 eller 2 mom. sägs, må nämnden uppdraga åt någon af sina ledamöter eller åt kretsombud eller anuan lämplig person att med särskild uppmärksamhet följa barnets lefnadsförhållanden och öfvervaka dess uppförande samt lemna råd och bistånd vid dess uppfostran.

4. Då åtgärd enligt denna § vidtages, skola barnets föräldrar eller målsman tillika erinras om den påföljd, som, der rättelse ej vinnes, skall enligt 10 § inträda, och om den ersättningsskyldighet, som i sådan händelse jemlikt 30 § åligger dem.

### 10 §.

1. Pröfvar barnavårdsnämnd i särskildt fall de i 9 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa eller hafva sådana åtgärder vidtagits men icke

medfört åsyftad verkan, skall barnet genom nämndens försorg skiljas från hemmet samt för vård och uppfostran till annan öfverlemnas.

2. Beslut om barns skiljande från hemmet skall skriftligen delgifvas dess föräldrar eller målsman, och skall dervid tillika affordras dem förklaring, huruvida de till beslutets verkställande samtycka; skolande behöriga intyg om såväl delgifningen som den afgifna förklaringen bland nämndens handlingar förvaras samt vid dess nästa sammanträde föredragas och i protokollet antecknas.

### 11 §.

1. Vägra föräldrar eller målsman att lemna sådant samtycke, som i 10 § 2 mom. sägs, skall barnavårdsnämnden, med redogörelse för hvad i ärendet förekommit, senast fjorton dagar efter den, då beslutet bevisligen delgafs, underställa detsamma Konungens Befallningshafvandes pröfning.

2. Kunnat barnets föräldrar eller målsman icke inom fjorton dagar efter beslutets fattande anträffas, skall beslutet underställas Konungens Befallningshafvandes pröfning inom åtta dagar efter utgången af sagda tid.

3. Öfver barnavårdsnämnds beslut om barns skiljande från hemmet ega barnets föräldrar eller målsman att inom den tid, som här ofvan blifvit för underställning bestämd, hos Konungens Befallningshafvande anföra besvär.

4. Utan hinder af underställning eller besvär må barnavårdsnämndens beslut gå i verkställighet.

### 12 §.

1. Har underställning jemlikt 11 § 1 mom. skett, skall Konungens Befallningshafvande förelägga barnets föräldrar eller målsman att antingen å viss tid hos Konungens Befallningshafvande, personligen eller

genom ombud, inställa sig för att i ärendet höras eller ock inom samma tid med skriftligt yttrande inkomma, vid äfventyr att, om sådant försummas, ärendet ändå afgöres. Barnavårdsnämnden skall om tiden för förhöret underrättas för att blifva i tillfälle att genom ombud eller skriftligen i ärendet sig yttra.

2. Varder nämndens beslut af Konungens Befallningshafvande fastställt, må ändring sökas hos Konungen genom besvär, som skola till Ecklesiastikdepartementet ingifvas inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut är beständ.

### 13 §.

1. Skall ett i sedligt afseende försummadt barn enligt barnavårdsnämnds beslut skiljas från hemmet, bör nämnden sätta det i annat enskildt hem, om hvilket nämnden på grund af inhemtade upplysningar kan antaga, att det eger förmåga och vilja att på ett tillfredsställande sätt vårda och uppfostra barnet.

2. Finnes icke sådant hem att tillgå, bör nämnden söka bereda barnet plats i ett barnhem.

3. När barnet hunnit den ålder och nått den stadga, att det anses kunna i tjenst eller yrke anställas, skall nämnden söka bereda barnet lämplig anställning och tillse, att det erhåller nödig utrustning.

4. Utöfver det kalenderår, under hvilket barnet fyller sexton år, bör godtgörelse för dess vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem icke af nämnden utfästas; och eger för sådan godtgörelse rätt till ersättning enligt 28 eller 30 § icke rum.

### 14 §.

1. Skall vanartadt barn skiljas från hemmet, har barnavårdsnämnd att ombesörja, att barnet, så snart utväg dertill finnes, varder intaget i ett för vanartade barn afsedt skyddshem.

2. Till vård och uppfostran i enskildt hem eller barnhem må dock nämnden, på sätt i 13 § sägs, öfverlemnna jemväl vanartadt barn, så framt icke våda för andra barns sedliga utveckling kan befaras derigenom uppkomma.

#### 15 §.

Visar barn, som enligt 13 eller 14 § öfverlemnats till enskildt hem eller barnhem, vanart af den beskaffenhet, att dess samvaro med andra barn måste anses innebära våda för dessas sedliga utveckling, skall den barnavårdsnämnd, som om barnets skiljande från hemmet beslutit, draga försorg om dess intagande i skyddshem.

Sådan åtgärd bör ock vidtagas, der den eljest pröfvas vara af behovet påkallad.

#### 16 §.

Tillhör det enskilda hem eller barnhem, till hvilket ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barn blifvit af barnavårdsnämnd öfverlemnadt, annan nämnds verksamhetsområde, skall underrättelse om barnets öfverlemnande ofördröjligen meddelas denna nämnd.

#### 17 §.

För hvarje landstingsområde samt för hvarje stad, som ej i landsting deltagar, bör finnas nödigt antal skyddshem. Hafva sådana hem till erforderligt antal icke på annan väg kommit till stånd, böra landsting eller stadsfullmäktige låta sig angeläget vara att om deras uppriktande draga försorg.

#### 18 §.

1. Skyddshem skall stå under ledning af en styrelse och vara försedt med ett af Konungen godkändt reglemente samt vara underkastadt den inspektion, som Konungen bestämmer.

2. Barn af olika kön må ej i samma skyddshem intagas.
3. Antalet samtidigt i ett skyddshem intagna skyddslingar må ej utan Konungens medgifvande öfverstiga trettio, derest icke tillämpningen af bestämmelsen i 19 § om skyldighet för skyddshem att i visst fall återtaga skyddsling dertill föranleder.
4. Skyddshem bör i fråga om den vid detsamma anställda personal äfvensom i andra afseenden vara så anordnad, att en hvar af dess skyddslingar må komma i åtnjutande af den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet.
5. Inom skyddshem skall meddelas skolundervisning, som till omfånget ej må trängre begränsas än gällande folkskolestadga medgifver.

## 19 §.

Har ett år förflutit, sedan skyddslingen blifvit i skyddshem intagen, eger styrelsen att, derest så finnes för skyddslingen nyttigt, tillsvicare eller för viss tid för vård och uppfostran öfverlemna honom till enskildt hem eller anställa honom i arbete, tjänst eller yrke; styrelsen dock obetaget att tidigare vidtaga sådan åtgärd, der i särskildt fall omständigheterna så påkalla.

Skyddslingen skall till hemmet återtagas, om hans uppförande eller annat förhållande dertill föranleder.

## 20 §.

1. När skyddsling vunnit den stadga, att uppfostran i skyddshemmet anses icke vidare vara för honom behöffig, må styrelsen besluta hans utskrifning.

Senast då skyddsling uppnått aderton år, skall han från hemmet utskrifvas.

2. Hemmets styrelse skall söka bereda skyddsling lämplig anställning vid utskrifningen samt tillse, att han erhåller nödig utrustning.

### 21 §.

1. Barnavårdsnämnd eger målsmansrätt öfver den, som på grund af dess beslut blifvit från hemmet skild, intill dess han uppnått myndig ålder. Varder barnet i skyddshem intaget, öfvergår målsmansrätten till hemmets styrelse.

2. Målsmansrätten må kunna till föräldrar eller förutvarande målsman återställas eller till pålitlig annan person öfverlätas, der sådant på grund af särskilda omständigheter pröfvas lämpligt.

### 22 §.

1. Barnavårdsnämnd bör öfvervaka de barns uppförande och uppfostran, som till enskildt hem eller barnhem af nämnden öfverlemnats.

2. Finner barnavårdsnämnd, att barn, som inom dess område är af annan barnavårdsnämnd eller af styrelse för skyddshem till enskildt hem eller barnhem öfverlemnadt, ej erhåller nödig vård och uppfostran eller att det genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, skall underrättelse härom ofördröjligen meddelas den nämnd eller styrelse, hvilken enligt 21 § 1 mom. eger målsmansrätt öfver barnet.

3. Leder sådant meddelande icke till åsyftad verkan, skall barnavårdsnämnden inom det område, der barnet vistas, om förhållandet göra anmälan hos Konungens Befallningshafvande i länet, hvilken har att förstärkta vederbörande barnavårdsnämnd eller styrelse att vidtaga lämplig åtgärd för barnets uppfostran. Tillhör denna nämnd eller styrelse annat län, öfverlemnar Konungens Befallningshafvande ärendet till handläggning af Konungens Befallningshafvande derstädes.

## 23 §.

Konungens Befallningshafvande åligger att äfven utan sådan anmälan, hvarom i 22 § 3 mom. förmäles, tillhålla barnavårdsnämnd, som underlåter vidtaga åtgärd, då sådan för ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barns uppfostran erfordras, att sin skyldighet fullgöra.

## 24 §.

Ordförande i barnavårdsnämnd och föreståndare för skyddshem äga att, der så pröfvas nödigt, äska handräckning af polismyndighet samt påkalla biträde af presterskap eller kommunal myndighet.

## 25 §.

Öfver de barn, om hvilka barnavårdsnämnd beslutit åtgärd enligt 9 eller 10 §, skall af nämnden föras en längd, hvori antecknas barnets namn, födelseår och födelseort, föräldrars, målsmans eller fosterföräldrars namn, yrke och bostad samt de åtgärder, som för barnets uppfostran vidtagits.

## 26 §.

Har barn blifvit af allmän åklagare för brottslig gerning tilltaladt, skall barnavårdsnämnd på begäran af åklagaren meddela de i nämndens protokoll och anteckningslängd tillgängliga upplysningar om barnets uppförande och de förhållanden, under hvilka det uppvuxit.

## 27 §.

För hvarje år åligger det barnavårdsnämnd att uppgöra ett utgifts- och ett inkomstförslag. Om dessa förslags uppställning och framläg-

gande för kyrkostämma, om debitering och uppbörd af de med anledning af desamma utaf kyrkostämman beviljade medel samt om barnavårdsnämndens räkenskaper, dessas granskning och ledamots ansvarighet gäller hvad i dessa afseenden för kyrkoråd finnes stadgadt.

#### 28 §.

1. Utgift för vård och uppfostran, som på grund af barnavårdsnämnds laga kraft egande beslut beredes barn i enskildt hem, barnhem eller skyddshem, skall, der ej utgiften af föräldrar eller målsman frivilligt ersättes, anses såsom kostnad för fattigvård och under den tid, sådan utgift utgår, ersättas barnavårdsnämnd af det fattigvårdssamhälle, inom hvilket barnet vistades, då nämnden beslöt dess skiljande från hemmet.

2. Barnavårdsnämnd åligger att, så snart ett af nämnden fattadt beslut om barns skiljande från hemmet vunnit laga kraft, om beslutet underrätta fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, hvarom i 1 mom. förmäles, hvarefter fattigvårdsstyrelsen har att vid sitt nästa sammanträde låta i protokollet anteckna hvad sålunda af nämnden meddelats; skollande fattigvård för barnet anses vara beviljad samma dag meddelandet blifvit i protokollet intaget.

#### 29 §.

Har barn, som blifvit från hemmet skildt, icke hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, der det vistades, då dess skiljande från hemmet af barnavårdsnämnd beslöts, är fattigvårdssamhället berättigadt att af det fattigvårdssamhälle, hvarest barnet hade hemortsrätt, då beslutet af nämnden fattades, utbekomma godtgörelse för kostnad, hvarom i 28 § sägs.

#### 30 §.

Kostnad för barns vård och uppfostran enligt denna lag skall, i den mån fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, som slutligen fått vid-



kännas kostnaden, icke finner skäl till eftergift, af barnets föräldrar eller den, hvilken eljest bör ansvara för dess försörjning, ersättas, dock icke för längre tid än de fem första åren efter barnets skiljande från hemmet och icke till högre belopp än 50 öre för hvar dag, barnet varit mot minst denna afgift på grund af barnavårdsnämnds beslut utom hemmet vårdadt.

## 31 §.

1. I fråga om rätt för fattigvårdssamhälle att, i händelse barnets hemortsrätt ej kunnat utrönas, erhålla godtgörelse af staten för kostnad, hvarom i 28 § är nämndt, samt om ordningen för upptagande och fullföljande af frågor om ersättning enligt 29 eller 30 § för sådan kostnad gäller hvad i dessa afseenden är stadgadt för det fall, att fattigvårdsstyrelse beviljat fattigvård enligt § 1 af förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

2. I förhållande till annat fattigvårdssamhälle har den omständigheten att fattigvårdsstyrelse erlagt kostnad, hvarom nu är sagdt, icke inverkan på frågan om den hemortsrätt, barnets fader eller moder tillkommer.

## 32 §.

Om statsbidrag till bestridande af kostnader för vanartade och i sedligt afseende försummade barns vård och uppfostran är särskildt stadgadt.

Kostnaderna för den af Konungen anordnade inspektionen öfver skyddshem bestridas af statsmedel.

Denna lag träder i kraft den

---

## F ö r s l a g

till

lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämma,  
samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Häri genom förordnas, att § 13 i förordningen om kyrkostämma,  
samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 skall erhålla följande  
ändrade lydelse:

### § 13.

De ärenden, som skola å kyrkostämma till afgörande företagas,  
böra förut vara vederbörligen beredda, antingen af kyrko- eller skol-  
rådet *eller af barnavårdsnämnden*, eller ock af särskildt dertill utsedda  
personer, då kyrkostämman, med afseende på ärendets beskaffenhet eller  
andra förhållanden, finner sådant lämpligt eller nödigt.

## F ö r s l a g

till

lag om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863.

Häri genom förordnas, att § 11 i förordningen om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863 skall erhålla följande ändrade lydelse:

### § 11.

De ärenden, som skola å kyrkostämman till afgörande företagas, böra förut vara vederbörligen beredda, antingen af kyrko- eller skolrådet eller af barnavårdsnämnden, eller ock af särskildt dertill utsedda personer, då kyrkostämman, med afseende på ärendets beskaffenhet eller andra förhållanden, finner sådant lämpligt eller nödigt.

---

## F ö r s l a g

till

### förordning om ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897.

Häri genom förordnas, att § 42 mom. 3 och 4 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897 skall erhålla följande ändrade lydelse:

#### § 42.

1. Efter skedd — — — — — afgå.
2. Lärjunge — — — — — tillhörigheter.
3. Lärjunge, som felar i sina åligganden, vare i mån af förseelsens beskaffenhet underkastad *lärarens bestraffning, vid ringare felaktighet medelst varning eller annat lindrigt tuktomedel samt vid fortsatt eller svårare förseelse medelst lämplig åga.*
4. *Låter lärjunge sig icke rätta af lärarens bestraffning eller utöfvar han genom svårare vanart så skadligt inflytande på sina medlärjungar, att han anses böra från dem skiljas, bör skolrådet, för att sådan lärjunge må erhålla en särskildt för honom lämpad uppfostran, antingen anmäla honom till behandling af vederbörande barnavårdsnämnd eller, om tillfälle dertill kan beredas, insätta honom i särskild skola.*

## F ö r s l a g

till

### förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Härigenom förordnas, att § 5, § 12 mom. 1 samt § 40 mom. 4 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871 skola erhålla följande ändrade lydelse:

#### § 5.

För öfrigt skall, der särskilda stadganden om fattigvård äro meddelade, såsom i fråga om understöd till fattigt barn i skolåldern eller till den, som från allmän arbetsanstalt eller fängelse frigifves, *eller om bidrag till allmän uppfostringsanstalt för minderårig, om hvilkens insättande i sådan anstalt domstol förordnat, eller om utgift för vård och uppfostran af barn, som på grund af barnavårdsnämnds beslut skilts från hemmet*, eller om kostnadsfri vård å lasarett af medellösa inom lasarettets distrikt insjuknade personer, som tillhöra annat lasarettsdistrikt, gälla hvad sålunda är stadgadt.

#### § 12.

1. Fattigvårdsstyrelsen, som har att behandla frågor om beviljande af sökt fattigvård, åligger att göra sig noga underrättad om sökandens lefnadsförhållanden och behof samt efter förekommande omständigheter bestämma, om och i hvilken mån fattigvård honom lemnas

må; börande dervid iakttagas, att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelse föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt. *Är barnet vanartadt, bör fattigvårdsstyrelsen hos ortens barnavårdsnämnd anmäla barnet för den behandling, som på nämnden ankommer.*

2. I fråga om fattigvård — — — — — eller icke.

#### § 40.

1. Anser — — — — — vederbör.

2. Betlar — — — — — är nämndt.

3. Anträffas — — — — — pröfvas.

4. Betlar minderårigt barn inom fattigvårdssamhälle, hvarest den, hvilken vården om barnet åligger, har sitt hemvist eller barnet har hemortsrätt, eller är barn till följd af betlande hemsändt till sådant samhälle, bör tillsyningsman om förhållandet göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen, som lemnar barnet fattigvård, då sådan erfordras, eller, om behof deraf ej är för handen och af omständigheterna ådagaläggdes, att betlandet ej skett på befallning eller med tillåtelse af föräldrar eller annan, hvilken vården om barnet åligger, varnar barnet samt uppmanar den, som om barnet har vård, att hålla noggrann tillsyn öfver detsamma. Varder, sådant oaktadt, betlandet förnyadt, *bör fattigvårdsstyrelsen derom göra anmälan hos ortens barnavårdsnämnd.*

5. Har — — — — — stadsfiskalen.

## F ö r s l a g

till

lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares  
 behandling den 12 Juni 1885.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen angående lösdrifvares be-  
 handling den 12 Juni 1885 skall erhålla följande ändrade lydelse:

## 1 §.

Hvar, som — — — — — sägs.

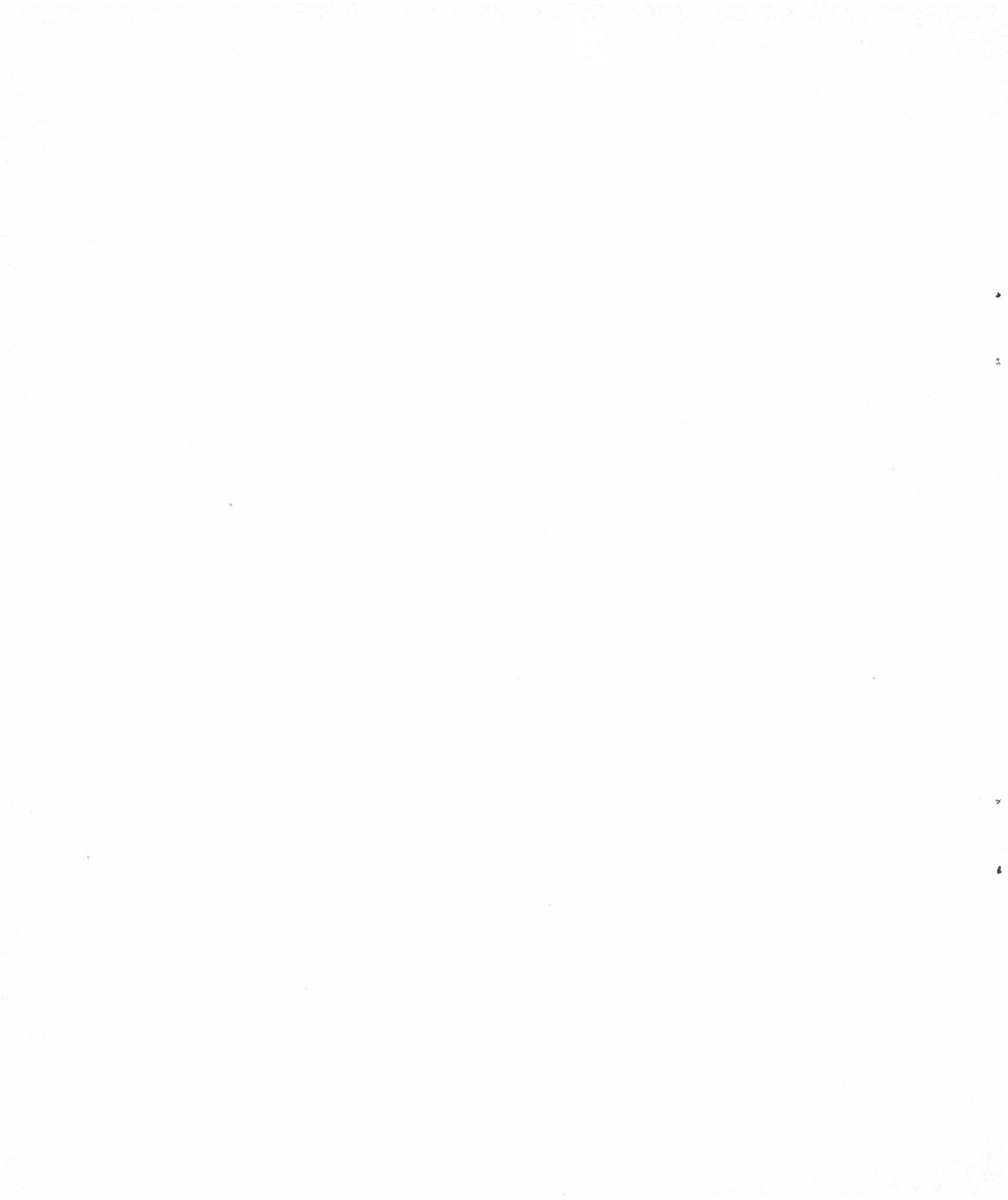
Till enahanda — — — — — sedlighet.

*Finnes den, som stryker omkring från ort till annan, vara åtföljd af  
 egna eller andras barn och kan han icke visa, att han är någonstädes  
 mantalsskrifven samt att han på behörigt sätt försörjer sig och drager om-  
 sorg om barnens vård och uppfostran, varde med honom förfaret såsom  
 om lösdrifvare sägs.*

Barn — — — — — behandlas.

MOTIV.





## Inledning.

---

I det betänkande angående minderåriga förbrytares behandling, som förut afgifvits af den afdelning inom komitén, hvilken haft denna frågas utredning sig anförtrodd, har blifvit påvisadt, hurusom brottsligheten bland de minderåriga i vårt land synes vara stadd i en hotande tillväxt. Men denna tilltagande brottslighet har sin upprinnelse och sin naturliga förutsättning i en bland ungdomen vidt utbredd vanart och sedeslöshet. Det är visserligen endast hos ett relativt mindre antal individer, som vanarten tager sig uttryck i brottsliga handlingar, men bakom de unga brottslingarne stå stora skaror af minderåriga, hvilkas sedliga utveckling tagit en sådan riktning, att en tillfällig frestelse af en eller annan art lätt nog kan föranleda deras inträdande i de brottsligas led. Under sådana förhållanden synes det komitén uppenbart, att, om staten skall kunna med utsigt till framgång motverka brottsligheten bland det uppväxande släktet, det icke kan vara tillräckligt att ingripa emot de unga förbrytarne för att med tjenligare medel än hittills varit använda söka åvägabringa deras upprättande och rädda dem åt samhället. Skall en väsentlig och varaktig förbättring kunna påräknas, måste åtgärderna från statens sida hafva till föremål icke endast de barn, hvilka redan blifvit beträdda med brott, utan äfven dem, hvilkas ådagalagda vanart och trotsiga sinnelag gifva grundad anledning att befara, att de skola utveckla sig till samhällsfarliga personer, eller hvilka uppväxa under påverkan af brottsliga eller lastbara föräldrar eller eljest under förderfbringande inflytelser.

Att de ifrågavarande åtgärderna äfven i vårt land böra erhålla den nu angifna omfattningen står ock i full öfverensstämmelse med de ledande grundtankarna för nutidens lagstiftningsarbete på detta

område. En af de mest framträdande bland dessa grundtankar är den, att brottslighet hos barn icke bör medföra straffpåföljd utan i stället bekämpas genom lämpliga uppfostringsåtgärder, enär den måste betraktas såsom i väsentlig mån beroende derpå, att den minderårige lagöfverträdarens uppfostran icke varit egnad att bibringa honom den stadga i karakteren, som erfordras för att han må kunna motstå mötande frestelser. Det anses därför ligga i statens intresse att genom ingripande i den minderåriges uppfostran söka leda denna till ett sådant resultat, att faran för ytterligare rättskränkningar från hans sida aflägsnas. Ett sådant ingripande kan emellertid visa sig i lika hög grad behöfligt, derest den minderårige, utan att hafva gjort sig skyldig till något lagbrott, på annat sätt visat dåliga anlag och böjelser af sådan art, att deras utveckling uppenbarligen innebär en fara för statens rättsordning. Någon skälig anledning, hvarför staten gent emot en sålunda yppad fara skulle förhålla sig overksam, så länge icke någon under strafflagens bestämmelser fallande handling blifvit af den minderårige begången, synes så mycket mindre förefinnas, som möjligheten till framgång för uppfostringsåtgärder af nu ifrågakvarande art enligt erfarenhetens vittnesbörd minskas i samma mån som åtgärderna uppskjutas. Och likasom staten sålunda till förebyggande af brottslighet bland de unge bör lemna sin medverkan till de vanartade barnens uppfostrande, så är det ock i ej mindre grad af behovet påkalladt, att, der barn växa upp under sådana yttre omständigheter, som med största sannolikhet kunna väntas hos dem framkalla vanart, staten ingriper för att om möjligt gifva en bättre riktning åt deras sedliga utveckling.

Åtgärder för tillrättaförande och räddande af vanartade och i sedligt afseende försummade barn hafva i vårt land hittills ingalunda saknats. På sätt komitéen här nedan kommer att närmare omförmåla, har det arbete, som af den enskilda välgörenheten, i många fall med understöd af kommunala myndigheter, på detta område nedlagts, haft en icke obetydlig omfattning. Detta arbete har dock långt ifrån kunnat motsvara behovet, helst som det icke på alla orter utförts med samma kraft och omtänksamhet och mångenstädes, der det måhända varit i hög grad af nöden, saknat erforderliga ekonomiska hjälpmedel eller af andra orsaker ej kunnat vinna önskvärd utveckling. Det har därför visat sig allt mera tydligt, att statens ingripande för främjande och ledande af det ifrågakvarande arbetet icke alltjemt kan undvaras. Och det torde ej heller kunna med fog invändas, att ett sådant ingripande skulle falla inom ett område, dit statens verksamhet icke bör utsträckas. Det kan, såsom förut blifvit antydt, enligt komiténs förmenande icke

vara för staten likgiltigt, om inom dess område uppväxa skaror af barn, hvilka, derest de icke kraftigt omhändertagas, skola komma att, såsom till nyttigt arbete odugliga, lastbara och brottsliga män eller qvinnor, icke endast bereda sitt eget förderf utan också ligga samhället till last och ständigt störa eller hota dess ordning. Tvärtom måste sådana barns tillrättaförande och fostrande till samhällsnyttiga medborgare framstå såsom ett viktigt statsintresse, hvars tillgodoseende måste i sinom tid på mångfaldiga sätt, både materielt och ideelt, komma samhället till godo. Erfarenheterna från utlandet och särskildt från England gifva också vid handen, att genom ett planmessigt och energiskt bedrifvet arbete en stor mängd af de barn, som, åt sig sjelfva lemnade, ofelbart skulle hemfallit åt last och brott, blifvit derifrån räddade, och att, sedan det ifrågavarande arbetet under en följd af år pågått, en fortgående minskning i brottsligheten inom såväl äldre som yngre åldersklasser kunnat påvisas. Det torde därför på goda grunder kunna antagas, att äfven i vårt land de ekonomiska uppoffringar, som från statens sida kunna erfordras, skola efter hand i väsentlig grad ersättas genom minskning i statens omkostnader för fångvården och tvångsarbetsanstalterna. Men den hufvudsakliga vinst, som härvidlag kan af samhället påräknas, är dock icke af ekonomisk utan af ideel natur; och denna vinst, förbättringen af rättssäkerheten och moraliteten inom samhället, torde svårigen kunna nog högt uppskattas.

Också torde någon allvarsam meningsskiljaktighet i fråga om nödvändigheten äfven för vårt land af statsåtgärder i nu antydd syftning knappast vara att befara. Klagomål öfver förvildningen och sedeslösheten hos en stor del af vår ungdom hafva på senare tider så kraftigt uttalats från många de mest omdömesgilla håll, och skildringar om minderåriges uppträdande på ett om råhet och trots mot samhällsordningen vittnande sätt hafva så ofta bragts till allmänhetens kännedom, att det oafvisliga behovet af kraftiga mått och steg till det ondas bekämpande numera torde vara allmänt erkänt. Riksdagen har ock i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken gifvit närmaste anledningen till komiténs tillsättande, uttalat, att, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, en tillfredsställande lösning af frågan om bekämpande af brottsligheten och vanarten hos de minderåriga icke stode att vinna uteslutande genom bemödanden af enskilda, äfven der dessa förfogade öfver synnerligen storartade tillgångar, och att på grund häraf staten borde äfven hos oss, såsom mångenstädes i utlandet skett, taga denna angelägenhet om hand dels genom lagbestämmelser rörande olika slag af tvångsupfostringsanstalter dels genom beviljande af anslag till sådana samt

genom tillsyn öfver deras verksamhet. Och komitén har genom upplysningar, som inforrats från vederbörande myndigheter och för hvilka redogörelse kommer att i detta betänkande lemnas, erhållit en ytterligare bekräftelse på det trängande behovet af statsåtgärder i den af Riksdagen angifna riktningen.

---

För erhållande af en så vidt möjligt tillförlitlig grund för bedömandet af det ondäs utbredning och omfattningen af de för dess bekämpande erforderliga åtgärder, har komitén från ordförandena i rikets samtliga skolråd infortrat uppgifter angående antalet af de under åren 1882—1889 födda och under år 1896 inom de särskilda distrikten kyrkoskrifna gossar och flickor, hvilka vore att anse såsom vanartade eller i sedligt afseende försummade, samt derom, huru många af dessa barn vore födda dels något af åren 1882 eller 1883 och dels åren 1884 till och med 1889. Vidare hafva begärts upplysningar angående barnens lefnadsförhållanden i vissa afseenden, nemligen huru många af dem under år 1896 åtnjutit undervisning eller varit i saknad deraf, huru många som utan giltigt förfall under längre tid försummat skolundervisningen, fört ett kringstrykande lif eller öfvat yrkestiggeri samt visat ett om sedligt förderf eller svårare vanart vittnande uppförande, utan att åtal inför domstol deraf föranledts, äfvensom angående antalet af de fall, då, jemlikt stadgandet i 51 § af folkskolestadgan, varningar meddelats af kyrkoråd eller barnen skilts från föräldrarna. De inkomna uppgifterna hafva sedermera af komitén sammanförts i de såsom *Bilaga A* vid detta betänkande fogade tabeller. Enligt dessa tabeller skulle i hela riket finnas sammanlagdt 884 vanartade gossar och 154 vanartade flickor samt i sedligt afseende försummade 2,632 gossar och 1,426 flickor eller sålunda sammanlagdt 3,516 gossar och 1,580 flickor i behof af särskildt för dem lämpad uppfostran. Det ligger emellertid i sakens natur, att de sålunda meddelade och sammanförda upplysningarna näppe-ligen kunna antagas gifva ett fullt exakt uttryck för vanartens och den sedliga försummelsens utbredning. Bedömandet af sådana frågor som de, huruvida ett barn skall anses vanartadt eller icke eller huruvida sedlig försummelse af ett barn föreligger eller icke, är i så hög grad beroende af subjektiv uppfattning, att det måste antagas, att olika meddelare på skilda sätt uppfattat dessa frågor. Och fränsedt detta, förutsätter frågornas fullt tillförlitliga besvarande en så omfattande och grundlig personkännedom, att de meddelade svaren äfven af denna

grund knappast kunna anses ega full tillförlitlighet. Deremot tror komitén, att det utan fara för misstag kan antagas, att resultatet af de lemnade uppgifterna betecknar ett minimum, hvilket såsom sådant betraktadt kan läggas till grund för uppfattningen af tillståndet. Det synes nemligen högst sannolikt, att skolrådsordförandena i allmänhet i sina uppgifter icke inberäknat andra fall än sådana, der vanarten eller den sedliga försummelsen framträdte på ett i ögonen fallande och otvetydigt sätt, men deremot snarare haft benägenhet att utesluta än att medräkna de mera tvifvelaktiga fallen, samt att dessutom särskildt inom större skoldistrikt fall af vanart och sedlig försummelse kunnat förekomma, utan att de blifvit af skolrådsordförandena uppmärksammade.

Vidare har komitén från rikets magistrater, poliskammare och kronofogdar infordrat upplysning å antalet barn mellan 14 och 15 år, som under år 1896 visat ett om sedligt förderf eller svårare vanart vittnande uppförande, utan att åtal inför domstol föranledts. Flere myndigheter, särskildt å landsbygden, men äfven i en och annan af städerna, deribland äfven i större sådana, t. ex. Norrköping, hafva till svar härå meddelat, att inga upplysningar härom funnes att tillgå. De uppgifter, som erhållits och hvilka återfinnas i *Bilagan B* vid slutet af detta betänkande, kunna alltså på intet sätt anses vara fullständiga, utan skulle säkerligen antalet dylika barn befunnits ej obetydligt högre, derest öfverallt i riket myndigheterna varit i tillfälle att tillmötesgå komiténs önskningsar.

Den sorgliga erfarenhet, som under senare tider vunnits om brottslighetens och sedeslöshetens stora utbredning bland det uppväxande släktet, har föranledt, att frågan om åtgärder för detta ondas motverkande gjorts till föremål för öfvervägande i åtskilliga främmande länder. Under det på vissa håll förberedelser till lagstiftning i ämnet pågå, har i flere länder, till exempel i Norge, en fullständig sådan lagstiftning redan genomförts; dock lär, enligt hvad komitén erfarit, den norska lagen icke kunna väntas vinna tillämpning förr än den 1 Juli 1900. Då emellertid i betänkandet angående minderåriga förbrytares behandling redogjorts för lagstiftningsåtgärderna äfven i fråga om icke brottsliga vanartade och i sedligt afseende försummade barn inom de främmande länder, hvarifrån någon ledning för komiténs arbete ansetts kunna hemtas, torde något tillägg till hvad i nämnda redogörelse innehålles icke här vara behöfligt.

I nyssberörda betänkande lemnas äfven åtskilliga upplysningar angående lagstiftningsåtgärder, som i äldre tider i vårt land vidtagits i

syfte att åt vanartade och särskildt åt betlande äfvensom åt fattiga och värlösa barn bereda uppfostran genom deras öfverlemnande till barnhus eller genom beredande åt dem af utbildning i handtverk eller yrke. Under hänvisning till dessa uppgifter, vill komitén här meddela några kortfattade upplysningar dels angående de i Sverige numera verksamma räddnings- och barnhemmen äfvensom åtskilliga föreningar och fonder, hvilka utan att förfoga öfver särskilda för ändamålet upprättade anstalter hafva till syfte att bereda vård och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, dels ock angående vissa bestämmelser i vår nu gällande lagstiftning, hvilka beröra det ämne, som är föremål för detta betänkande.

För att erhålla en så vidt möjligt fullständig kännedom om de åtgärder, som redan i vårt land äro vidtagna för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare samt åt vanartade eller i sedligt afseende försummade barn, har komitén dels hos Öfverståthållareembetet och Konungens Befallningshafvande i rikets samtliga län anhållit om uppgifter å de inom Stockholm och de särskilda länen förefintliga anstalter för minderåriga förbrytare eller vanartade barn samt om upplysning, huruvida för öfrigt finnes några för sådant ändamål donerade eller anslagna fonder, dels ock hos Rikets samtliga skolrådsordförande begärt uppgifter å inom de särskilda skoldistrikten belägna anstalter för uppfostran af vanartade eller i sedligt afseende försummade barn (räddningshem, barnhem m. m.) äfvensom å de i dessa anstalter intagna barns antal och ålder, sättet för anstalternas underhåll m. m. Sedan de begärda uppgifterna inkommit från Öfverståthållareembetet och Konungens Befallningshafvande, införskaffade komitén från föreståndarne för samtliga i riket befintliga anstalter för minderåriga förbrytare och vanartade barn närmare upplysningar angående anstalterna, hvarjemte begärdes ett exemplar af hvarje anstalts stadgar och reglementariska föreskrifter äfvensom årsberättelser om möjligt för de fem sista åren.

Enligt de ingångna meddelandena finnas i Sverige, utom åkerbrukskolonien Hall vid Södertelje, hvilken hufvudsakligen mottager minderåriga förbrytare, följande smärre anstalter för såväl minderåriga förbrytare som vanartade barn:

1. *Lindgrenska trasskolan i Stockholm.* Stiftades år 1870 på initiativ af folkskolläraren J. O. Lindgren i ändamål att bereda hem åt vanartade och vanvårdade gossar. Skolan eger fastighet, taxerad till 50,000 kronor. Dess utgifter bestridas i öfrigt hufvudsakligast genom årligt

anslag å 7,500 kronor af Stockholms kommun, genom medlemsavgifter från en i detta syfte bildad förening, genom frivilliga gåfvor samt genom försäljning af elevernas arbeten.

2. *Stockholms stads uppfostringsanstalt vid Skrubba.* Upprättad 1896 genom beslut af Stockholms stadsfullmäktige för att uppfostra i mindre grad vanartade gossar, om hvilka det åligger Stockholms kommun att taga vård. Anstaltens underhåll bestrides genom anslag af Stockholms stadsfullmäktige.

3. *Räddningshemmet vid Folåsa* i Östergötlands län. Upprättadt år 1864 af Östergötlands läns landsting på motion af Friherre F. A. Funck för att bereda uppfostran åt vanartade gossar från Linköpings län. Anstalten eger hemmanet Folåsa Mellangård; dess årliga inkomster utgöras af 1,000 kronor från landstinget, 200 kronor från Norrköpings stad, till 500—600 kronor uppgående ränta å en donation, kollekt inom stiftet omkring 100 kronor, samt årsavgift af 50 kronor för hvarje barn.

4. *Råby räddningsinstitut* i Malmöhus län. Stiftadt år 1840 af Öfverstekammarjunkaren Friherre A. G. Gyllenkrook och hans hustru, född Fock, i afsigt att emottaga värnlösa, vilseförda och vanvårdade gossar, företrädesvis från Skåne. Anstalten förfogar öfver betydande tillgångar, deribland fastigheterna Råby och Mossarp, taxerade till omkring 150,000 kronor, samt kontanta medel, uppgående till öfver 100,000 kronor. Årsavgiften är för hvarje elev 100 kronor.

5. *Hallands läns uppfostringsanstalt å Måshult.* Upprättad 1880 af länets landsting för att till vård emottaga gossar mellan 9 och 12 år, hvilka begått brottsliga handlingar eller gjort sig kända för gröfre vanart. Anstaltens ekonomi bestrides hufvudsakligast genom årligt anslag af landstinget å 6,000 kronor samt genom elevavgifter å 90 kronor årligen.

6. *Räddningsinstitutet på Hisingen.* Upprättadt år 1847 förnämligast på tillskyndan af Majoren Bredberg. Anstalten mottager till vård och uppfostran sådana gossar från Göteborgs stad, hvilka genom sitt uppförande ingifva farhågor för framtiden. Dess underhåll bestrides i främsta rummet genom ränta å en till omkring 125,000 kronor uppgående fond, hvartill vidare komma dels frivilliga gåfvor och dels afkastningen af anstaltens jordegendom och af elevernas arbeten i slöjdskolan. Ingen årsavgift erlägges för de i anstalten intagna barnen.

7. *Lidköpings räddningshem.* Genom testamente af år 1878 anslog Fröken Anna Elisabeth Lidbeck medel till upprättande af ett räddningshem för barn, som blifvit för brott sakfälda eller eljest visat sig van-



artiga och ej inom eget hem kunna erhålla ändamålsenlig vård och kristlig uppfostran. Anstalten trädde i verksamhet år 1886. Det donerade kapitalet uppgick vid 1896 års slut till omkring 320,000 kronor. Ingen elevavgift erlägges.

Dessutom finnes ett af *Malmö stad* på förslag af stadens folkskoleinspektör år 1883 upprättadt *s. k. internat*, hvilket i det afseende är med nyssnämnda anstalter likartadt, att deri icke upptagas i sedligt afseende försummade barn, men väl minderåriga förbrytare och vanartade barn. Anstalten har upprättats för att från folkskolan må kunna afskiljas sådana barn, som utöfva skadligt inflytande på sina kamrater, och bestrides dess ekonomi hufvudsakligen genom anslag af kommunen, uppgående sammanlagdt till inemot 8,000 kronor årligen, hvarjemte, då anstaltens föreståndare är folkskollärare, en del af hans lön utgår af statsmedel.

Samtliga dessa anstalter äro uteslutande afsedda för gossar. De upptaga såväl minderåriga förbrytare i inskränkt bemärkelse, det vill säga barn, som inför domstol tilltalats och förklarats skyldiga till brottslig gerning, som äfven vanartade barn, vare sig dessa veterligen begått någon förbrytelse, ehuru de af en eller annan anledning icke för densamma stäلتs under tilltal, eller vanarten visat sig genom andra, icke straffbara handlingar, t. ex. lösdrifveri eller umgänge med illa kända personer. Deremot mottagas i regel icke i sedligt afseende försummade barn. Visserligen är detta medgifvet såväl enligt Lindgrenska traskolans som enligt Råby räddningsinstitutets stadgar, men då i den förra anstalten vid tiden för uppgifternas aflemnande endast fans upptaget ett barn, som ej gjort sig känt för vanart eller förbrytelse, samt i Råby räddningsinstitut intet sådant barn fans intaget, torde båda kunna hänföras till den nu ifrågavarande gruppen af anstalter. Å andra sidan kan ifrågasättas, huruvida de för Folåsa räddningshem gällande stadgar medgifva intagande i anstalten af dömde minderåriga, då stadgarna endast omnämna »vanartiga» barn. Då stadgarna emellertid veterligen så tolkats, att till brott förvunne minderåriga i anstalten intagits, har ifrågavarande räddningshem jemväl här medräknats.

Nära till denna grupp sluta sig åtskilliga uppfostringsanstalter, hvarest upptagas dels vanartade dels ock i sedligt afseende försummade barn. Sådana anstalter äro:

1. *Fröbergiska uppfostringsanstalten å Norrgård vid Kalmar*. För sin tillvaro har anstalten att tacka ett år 1841 af Direktören M. G. Fröberg och hans hustru upprättadt testamente. Anstalten, hvilken först år 1875 trädde i verksamhet, mottager afgiftsfritt vanvårdade och

vanartiga gossar från Kalmar stad och omnejd. Äfven barn från andra delar af riket kunna, ehuru endast mot betalning, intagas i anstalten. Dess ekonomi bestrides hufvudsakligen genom årsanslag från Fröbergiska stiftelsen, hvars tillgångar vid 1896 års slut uppgingo till närmare 800,000 kronor, samt genom inkomst från anstaltens verkstäder, jordbruk och trädgård.

2. *Uppfostringsanstalten vid Gullgrufva* i Gefleborgs län. Upprättades år 1896 på tillskyndan af Folkskoleinspektören J. Wockatz. Anstalten mottager i skolåldern varande vanartade eller i sedligt afseende försummade barn, ehuru väl undantagsvis äfven en minderårig förbrytare deri intagits. Anstaltens ekonomi bestrides genom räntan af en till 5,000 kronor uppgående donationsfond, årliga bidrag, årsafgifter för eleverna, varierande mellan 100 och 250 kronor, och af landstinget anslagna medel.

3. *Skyddshemmet för flickor å Stora Ersta* invid Stockholm, den enda egentliga anstalt för vanartade flickor, som finnes i riket. Anstalten, som har till ändamål att rädda sådana ännu icke konfirmerade flickor, hvilka till följd af dåliga anlag, vårdslösad uppfostran eller andra orsaker äro i fara att helt hemfalla åt lasten, har i detta syfte utöfvat sin verksamhet sedan år 1888. Dess underhåll bestrides hufvudsakligen genom anslag af Stockholms stad, genom årsafgifter för barnen och genom inkomst af dessas arbete.

Dessutom finnas två med internatet i Malmö närbeslägtade anstalter, hvilka emellertid, i olikhet med detta, äfven upptaga i sedligt afseende försummade barn. Dessa äro:

1. *Göteborgs afsöndringsskola*. Stiftad år 1869 af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse, upprätthålles skolan uteslutande genom anslag å folkskolans inkomst- och utgiftsstat. Denna anstalt, i hvilken äfven flickor sedan år 1871 mottagas, afser att verka för vanartade, sedligt försummade äfvensom skolkande barns förbättring. Barnen vistas i regel endast under dagarna i afsöndringsskolan men kunna med föräldrarnas samtycke i fall af behof för kortare tid, högst 14 dagar, äfven om nätterna der qvarhållas.

2. *Gefle stads uppfostringshem i Torsåker*. Stiftadt år 1894 af Gefle stads församling. Anstalten afser att åt barn, som gjort sig skyldiga till skolförsummelse, bereda vård och uppfostran, intill dess de lemnat skolåldern bakom sig. Dess ekonomi bestrides genom årligt anslag ur den s. k. Thernbergiska fonden (1,000 kronor), månadsafgifter af barnen (1 till 3 kronor i månaden), statsbidrag till aflöning af föreståndaren,

såsom tillika anstaltens lärare, samt anslag af församlingen, högst 3,000 kronor årligen.

Utom nämnda i Malmö, Göteborg och Gefle upprättade anstalter, hvilka samtliga stå i närmaste förbindelse med folkskolans verksamhet, har i Stockholm nyligen inrättats ett s. k. skolkarehem, hvilket under hösten 1898 trädte i verksamhet. I Karlskrona, Sundsvall och Lund är äfven, enligt komitén meddelade uppgifter, bildandet af dylika anstalter ifrågasatt.

Utom å Hall, hvarest vid 1896 års slut 175 barn voro intagna, fans i öfriga under samma grupp upptagna anstalter plats för sammanlagdt 239 barn; och voro vid samma tidpunkt i dem intagna 176 gossar. Närmare uppgifter rörande barnens ålder, anledningen till deras intagande, hemorts rätt m. m. inhemtas af *Bilagan C*.

I de anstalter, som upptaga såväl vanartade som i sedligt afseende försummade barn, fans plats för sammanlagdt 200 gossar och 60 flickor; och voro i dessa anstalter intagna 172 gossar och 52 flickor. Närmare uppgifter inhemtas af *Bilagan D*.

Den *undervisning*, som i anstalterna meddelas, omfattar i de flesta fall folkskolans vanliga kurser i läro- och öfningsämnen, men är i vissa fall inskränkt till minimikurserna, detta beroende dels på sträfvan att vid elevernas utbildning lägga den hufvudsakliga vigten på undervisningen i slöjd och praktiska färdigheter och dels på elevernas i allmänhet mycket låga intellektuella ståndpunkt vid inträdet. Vid Skrubba, Folåsa samt Hallands läns räddningshem är undervisningen lämpad efter minimikurserna; dock kunna, åtminstone i Folåsa, de mera begåfvade eleverna erhålla undervisning, omfattande folkskolans vanliga kurser. I räddningshemmet i Lidköping är undervisning äfven härutöver medgifven i mån af elevernas fallenhet.

Vanligen utbildas eleverna till jordbruksarbetare. Så är förhållandet vid Hall, Skrubba, Folåsa, Råby, Mäshult och räddningshemmet vid Lidköping. Tillika meddelas vid dessa anstalter undervisning såväl i jordbruket närstående slöjder som äfven i snickeri, skomakeri, skrädderi m. m. Vid Fröbergiska uppfostringsanstalten liksom vid räddningshemmet å Hisingen utbildas barnen till handtverkare samt i vissa fall till jordbruksarbetare. Vid internatet i Malmö, liksom vid afsöndrings-skolan i Göteborg och uppfostringshemmet i Torsåker, sysselsättas barnen mestadels med slöjdarbeten men erhålla icke utbildning i något visst yrke. Vid utträdet ur den förstnämnda anstalten pläga barnen för erhållande af yrkesutbildning utackorderas på landet hos jordbrukare eller handtverkare. I Lindgrenska trasskolan sysselsättas barnen

hufvudsakligen med borstbinderi och annan handslöjd. De i skyddshemmet å Stora Ersta intagna flickorna utbildas till tjenarinnor.

Beträffande *barnens ålder* vid tiden för deras intagande uti ifrågasvarande anstalter gäller i allmänhet, att de skola hafva uppnått 9 år. Uppfostringsanstalterna vid Kalmar och Gullgrufva utgöra härifrån undantag, i det de medgifva inträde, den förra vid 8, den senare redan vid 7 år. Vid Skrubba mottagas undantagsvis gossar under 9 år. Vid Hall åter fordras för intagande, att barnet uppnått 10 år, samt vid Folåsa till och med att det fyllt 12 år.

Den åldersgräns, efter hvars uppnående minderåriga icke längre kunna vinna inträde i anstalterna, är bestämd på mycket vexlande sätt. Vid Folåsa medgifves inträde ända till dess barnet uppnått 17 år; i allmänhet är ifrågasvarande åldersgräns likväl satt betydligt lägre, t. ex. vid Hall och vid Lidköpings räddningshem till 15 år samt vid öfriga anstalter ännu tidigare.

Såsom *vilkor för intagning i öfrigt* gäller vid Hall, att ansökan härom skall vara åtföljd af domstols beslut om den minderåriges öfverlemnande åt uppfostringsanstalt eller af intyg vare sig af polis- eller kommunalmyndighet, att barnet i fråga anses böra intagas i sådan anstalt. Vid öfriga anstalter, hvilka här ofvan angifvits såsom mottagande såväl minderåriga förbrytare som vanartade barn, äro föreskrifterna af ungefär enahanda beskaffenhet, ehuru det fordrade intyget om barnets föregående uppförande icke nödvändigt behöfver vara afgifvet af nysnämnda myndigheter utan kan vara utfärdadt af hvilken trovärdig person som helst (anstalten vid Lidköping). Vid de afsöndringsskolor, som närmast afse att underlätta folkskolans arbete genom att från denna afskilja sämre, på omgifningen ofördelaktigt inverkande subjekt och hvilka därför äfven stå under ledning af skolstyrelserna, äro gifvetvis vilkoren för intagande något olika, liksom dessa anstalter äfven i flera andra afseenden bilda en grupp för sig.

Ett ofta återkommande vilkor för intagning är att barnet icke får vara behäftadt med smittosam sjukdom (Hall, Lidköping, Lindgrenska trasskolan m. fl.). Vanligen skall äfven årsafgift erläggas i förskott (Folåsa, Råby) eller förbindelse afgifvas af fattigvårdssamhälle, kommunal myndighet eller vederhäftig person att på bestämd tid erlägga afgiften (Hall). Vid åtskilliga anstalter (Lindgrenska trasskolan, Råby m. fl.) fordras äfven att barnets föräldrar eller målsman å anstalten eller dess föreståndare öfverlåta sitt målsmanskap.

I regel medgifves icke återinträde för afgången elev. Någon gång har likväl sådant för kortare tid tillåtits, beroende på att den afgångne

eleven för tillfället saknat anställning (Liudgrenska trasskolan, Råby m. fl.).

I allmänhet gäller, att ingen särskild åldersgräns är fastställd för elevernas afgång, utan bestämmes denna i hvarje särskildt fall med hänsyn till den stadga, som barnet ådagalagt. I flertalet af anstalterna gäller dock den regel, att elev ej utskrifves förrän han konfirmerats. Vid Skrubba och vid Lidköpings räddningshem äro bestämda åldersgränser för utträdet föreskrifna, vid Skrubba 18 år och vid Lidköpings räddningshem 20 år. Endast undantagsvis tillåtes en elev kvarstanna utöfver den tid, som anses erforderlig för hans uppfostran, nemligen om någon lämplig anställning icke för tillfället kan honom beredas. Vid utträdet plägar nemligen anstaltens föreståndare sörja härför; och vanligen, ehuru icke alltid, ingår detta uttryckligen bland föreståndarens skyldigheter.

Elevernas ålder vid intagandet och vid utträdet är vid afsöndrings-skolorna och skolkarehemmen i medeltal lägre än vid öfriga anstalter. Medelåldern för elevs intagande är nemligen 10,4 år vid internatet i Malmö samt omkring 11,3 år vid afsöndringsskolan i Göteborg och vid Gefle stads uppfostringshem. Motsvarande siffror vid öfriga anstalter vexla i allmänhet mellan 11,5 och 12,5 år; dock är medelåldern för inträde vid Folåsa 14 år samt vid Fröbergsska stiftelsen endast 10,5 år. Likaledes utgör medelåldern för elevs utträde ur nyssnämnda för Göteborg, Malmö och Gefle upprättade anstalter endast omkring 13 år, medan den eljest i regel uppgår till omkring 16 eller 17 år. Samma skilnad framträder äfven i fråga om den tid, som elevs vistelse vid dessa anstalter plägar omfatta. I internatet i Malmö omfattar den allenast 1—3 år samt i Göteborgs afsöndringsskola 2 år. Från Gefle stads uppfostringshem föreligga inga uppgifter härom. Vid öfriga anstalter åter räcker vistelsen en betydligt längre tid, i allmänhet ända till in- emot 6 år, men vid några anstalter, såsom Folåsa och Mäshult, endast mellan 3 och 4 år. Närmare uppgifter såväl härom som äfven rörande öfriga i samband med barnens intagande i och utträde ur anstalterna stående förhållanden meddelas i *Bilagan E*.

Resultatet af dessa anstalters verksamhet framgår af *Bilagan F*.

Vid sidan af dessa anstalter finnas äfven åtskilliga *föreningar*, hvilka väl icke själfva förfoga öfver några särskildt upprättade anstalter för minderåriga förbrytare eller vanartade barn, men hvilka hafva till syfte att genom utackordering hos enskilda personer bereda sådana barn vård och uppfostran. Likaledes finnas åtskilliga för sådant ändamål bildade *fonder*. Angående dessa föreningar och fonder likasom ock beträffande

inom skilda delar af vårt land verksamma barnhem och anstalter äfvensom föreningar och fonder för beredande af uppfostran åt fattiga och värlösa barn hade komitén genom sina till skolrådsordförandena utsända frågoförmulär begärt upplysningar. Då emellertid de inkomna svaren befunnits i hög grad ofullständiga, har komitén, som icke funnit skäl att i betänkandet intaga en redogörelse för dessa svar, tagit del af de uppgifter, som i förevarande afseenden meddelats i Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1891—1895, och i vissa fall fullständigt dem ur en förteckning, som bifogats det af komitén för fosterbarnsväsendets ordnande år 1897 afgifna betänkande. De uppgifter, komitén sålunda förskaffat sig, hafva sammanförts i de tabeller, hvilka såsom *Bilagan G* bifogats detta betänkande. Under hänvisning till denna bilaga vill komitén här endast beträffande de föreningar och fonder, som hafva till ändamål *fattiga* barns uppfostrande, anmärka, att, äfven om dessa närmast äro afsedda för barn, som i materielt hänseende sakna omvårdnad och underhåll, de likväl i allmänhet äfven torde inom sig upptaga i sedligt afseende försummade barn. Detta är anledningen, hvarför komitén ansett äfven sådana föreningar och fonder böra i tabellerna upptagas.

Komitén har vidare anhållit, att skolrådsordförandena ville, om så funnes lägligt, i samband med de begärda uppgifternas lemnande meddela komitén, huruvida inom skoldistriktet yppats behof af särskilda åtgärders vidtagande för vanartade och i sedligt afseende försummade barns uppfostran. Denna komiténs uttalade önskan har icke blifvit i någon större utsträckning uppfylld. Af de uttalanden, som ingått, framgår emellertid, såsom också var att vänta, att ett sådant behof särskildt framträdde i städerna. I ett tjugotal af dessa, nemligen Borås, Karlskrona, Karlstad, Simrishamn, Eskilstuna, Gefle, Helsingborg, Hudiksvall, Landskrona, Motala, Norrtelje, Oskarshamn, Sala, Sundsvall, Söderhamn, Uddevalla, Upsala, Vexjö, Visby, Ystad och Örebro, skulle enligt de ingångna uttalandena förefinnas behof af vidtagande af åtgärder i oförmälda syfte, ja i åtskilliga af dessa städer ett synnerligen trängande behof. Egendomligt nog saknas hvarje uttalande i dylik riktning från Stockholm, Göteborg och Malmö, oaktadt de statistiska uppgifter, som till komitén inkommit såväl från polismyndigheterna som från skolrådsordförandena i dessa städer, otvetydigt gifva vid handen, att tillståndet bland det uppväxande släktet derstädes är allt annat än tillfredsställande. I någon mån beror detta väl på den omständigheten, att i dessa

städer redan finnas inrättade uppfostringsanstalter af olika slag för sådana barn, hvarom här är fråga.

Å landsbygden synes, såsom redan är nämnt, ett sådant behof icke i lika mån hafva gjort sig gällande. Likvisst vore det ett stort misstag att tro, att för landsbygdens del några åtgärder i förevarande syfte icke skulle erfordras. Redan det stora antalet af vanartade eller i sedligt hänseende försummade barn, som finnas upptagna i de infortrade statistiska uppgifterna, talar ett tillräckligt tydligt språk i motsatt riktning. Direkt hafva äfven inemot ett hundratal af landsbygdens skolrådsordförande uppgifvit, att behof af åtgärders vidtagande i det af komitén omnämnda syfte förefunnes inom deras distrikt; och det lider intet tvifvel, att detsamma är förhållandet äfven i många af de distrikt, hvilkas skolrådsordförande med tystnad förbigått den fråga, om hvilken nu är tal, oaktadt de af dem lemnade uppgifterna utvisa, att inom deras distrikt finnes ett stort antal vanartade eller i sedligt afseende försummade barn. Särskildt starkt synes ifrågavarande behof göra sig gällande i Kopparbergs län, hvarifrån äfven uttalande ingått om önskvärdheten af upprättandet af en för länet afsedd anstalt för vanartade barn. Liknande synes äfven förhållandet vara bland annat i Gefleborgs, Kalmar, Stockholms, Vermlands och Vestmanlands län. Som man finner, synes det vara företrädesvis inom de industriidkande delarne af riket, som det ifrågavarande behovet gjort sig känt, hvar emot detsamma i allmänhet mindre framträder inom de delar af riket, der befolkningen mera uteslutande egnar sig åt jordbruksarbete, såsom i de båda skånska länen samt Kronobergs, Södermanlands, Upsala och Östergötlands län. För öfrigt märkes, att enligt såväl de ingångna uttalandena som de statistiska uppgifterna särskildt beklagliga förhållanden synas råda inom de till Stockholm och Göteborg närmast gränsande kommunerna.

Slutligen hade komitén anhållit, att skolrådsordförandena ville meddela komitén, hvilken erfarenhet vunnits rörande barns intagande i uppfostringsanstalt eller utackorderande hos enskilde. De flesta skolrådsordförande, som yttrat sig i frågan, förorda utackorderingssystemet under anförande, att detsamma enligt deras erfarenhet gifvit goda resultat, särskildt när det tillämpats på barn, som icke nått någon högre grad af sedligt förderf. På samma gång framhålla de likvisst svårigheten att finna lämpliga enskilda familjer, som vilja åtaga sig dermed förenade besvär och obehag. Från ett håll, nemligen Upsala, har dock anförts, att någon dylik svårighet icke i nämnvärd mån skulle derstädes visat sig. Några skolrådsordförande, som kunna antagas hafva en

rik erfarenhet att tillgå, afråda deremot från utackordering hos enskilda och förorda i stället barnens intagande i anstalt, i hvilket afseende åtskilliga skolrådsordförande å landsbygden såsom skäl framhålla, att enligt deras erfarenhet de enskilda familjer, som befinnas villiga att emottaga vanartade eller i sedligt afseende försummade barn, göra detta endast i beräkning på ekonomisk fördel, men ingalunda af hänsyn till barnens bästa. De redan befintliga anstalterna för minderåriga förbrytare eller groft vanartade barn erhålla i allmänhet de bästa vitsord, och resultatet af deras verksamhet betecknas såsom i hög grad tillfredsställande. En skolrådsordförande har dock ansett sig böra uttala vissa farhågor för att det reglementerade lifvet inom en anstalt, hvarest barnen växa upp under helt andra omständigheter än de, som i lifvet vanligen möta, och vänja sig vid att i allt åtnjuta lärares och föreståndares omvårdnad, skulle menligt inverka på deras förmåga att efter utskrifningen sjelfva bryta sig en väg.

Slutligen får komitén i korthet omnämna de bestämmelser i nu gällande lagstiftning, hvarigenom samhället för vissa fall berättigats och förpligtats att genom vederbörande myndigheter i händelse af behof ingripa i ett barns uppfostran.

Gällande *fattigvårdsförordning* stadgar i § 1, att nödtorftig fattigvård skall lemnas minderårig — hvarmed förstås den, som är yngre än 15 år — derest han befinnes sakna egna medel samt underhåll och vård af annan. Visserligen afser detta stadgande närmast sådana åtgärder, som äro af nöden för de materiella behofvens tillgodoseende. Men enligt § 12 *mom. 1* i samma förordning skall iakttagas, att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelsen föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt. Och om minderårig, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevælde, visar tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, är fattigvårdsstyrelsen enligt fattigvårdsförordningens § 35 *mom. 4* berättigad att låta lämpligen aga honom.

Vidare åligger det enligt fattigvårdsförordningens § 13 *mom. 2* fattigvårdsstyrelse att, der anmälan göres, att barn betlar eller att det vanvårdas, förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt. Detta lagbud skulle hafva en ganska omfattande räckvidd, såvida med vanvård i detta sammanhang kunde förstås äfven hvad komitén i de upprättade lagförslagen benämt försummelse af barn i sedligt afseende. Men lagbudets obestämda form har vållat, att dess betydelse



ur nu ifrågavarande synpunkt i tillämpningen blifvit ganska ringa, i det att fattigvårdsstyrelserna åtminstone icke i någon nämnvärd utsträckning torde anse sig förpligtade att ingripa till förekommande af barns vanvård, der denna icke är förenad med materiel brist.

I fråga åter om betlande barn fullständigas sistnämnda stadgande genom åtskilliga andra i fattigvårdsförordningens § 40 mom. 3, 4 och 5 innefattade bestämmelser. Till en början är här föreskrifvet, att barn, som anträffas betlande inom främmande fattigvårdssambälle, skall afföras till sin eller sin målsmans hemort eller ock, om hemorten ej är tillförlitligt känd, öfverlemnas till fattigvårdsstyrelsen för erhållande af nödig fattigvård. Då ett barn åter betlar inom fattigvårdssambälle, hvarest den, hvilken vården om barnet åligger, har sitt hemvist eller barnet har hemortsrätt, eller då ett barn blifvit hemsändt på grund af betleri å främmande ort, skall fattigvårdsstyrelsen först och främst pröfva, huruvida barnet är i behof af fattigvård, och, der detta är förhållandet, meddela sådan vård. Om behof af fattigvård ej är för handen, skall det undersökas, om betlandet skett på befallning eller med tillåtelse af föräldrar eller annan, som är skyldig att om barnet taga vård. Och i mån af denna undersöknings resultat skall fattigvårdsstyrelsen antingen varna den, som betlandet befalt eller tillåtit, eller låta inställa honom hos vederbörande kronobetjent för att såsom lösdrifvare behandlas eller ock varna barnet samt uppmana den person, som om barnet har vård, att hålla noggrann tillsyn öfver detsamma. Varder, oaktadt barnet meddelad varning, betlandet förnyadt, skall derom göras anmälan hos ortens polismyndighet, som då kan förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydriad det står, skall med aga hemma i huset rättas.

Komitén har vidare att erinra om dels den enligt § 42 mom. 4 af *Kongl. stadgan angående folkundervisningen* i riket den 10 December 1897 åt skolråd lemnade befogenhet att, i den mån erforderliga medel dertill kunna beredas, vidtaga anordningar, hvarigenom vanartade lärjungar i folkskolan kunna erhålla en särskildt för dem lämpad uppfostran vare sig i särskild skola eller på annat sätt, som finnes ändamålsenligt, dels den i § 51 af samma stadga förekommande bestämmelse, att, i händelse föräldrar eller målsmän tredskas att efterkomma de föreskrifter, hvilka i afseende på barnens skolgångsskyldighet blifvit meddelade, eller visa sig så försumliga, att de ej tillhålla barnen att besöka skolan, de tredskande eller försumliga, efter anmälan af skolrådet, skola undergå varning af vederbörande församlings pastor och, då sådant ej haft åsyftad verkan, af kyrkorådet, äfven-

som att, om dessa varningar blifvit fruktlösa, barnen skola kunna genom skolrådets försorg från föräldrarna eller målsmännen skiljas och till vårdande åt andra personer öfverlemnas samt kostnaden för barnens underhåll hos föräldrarna eller målsmännen i laga ordning utmätas. Sistberörda stadgande torde emellertid icke tillämpas i någon större utsträckning, åtminstone såvidt detsamma skulle bereda möjlighet att skilja barn från deras hem. En bekräftelse härå har komitén funnit deri, att åtskilliga skolrådsordförande såväl på landsbygden som i städer i sammanhang med de af dem afgifna, ofvan omförmälda yttrandena uttalat sig för önskvärdheten deraf, att ifrågavarande lagrum måtte erhålla en mera omfattande tillämpning, samt framför allt att åtgärder måtte vidtagas för att detsamma måtte blifva af verkligt effektiv beskaffenhet. I förstnämnda afseende har anmärkts, att paragrafen endast vore tillämplig på föräldrar eller målsman, som icke tillfyllest vakade öfver barnets iakttagande af sin skolgångsskyldighet, under det att det mången gång kunde vara önskvärdt att vidtaga de åtgärder, som lagbudet föreskrefve, äfven mot barn, som behörigen fullgjorde sin berörda skyldighet, men i öfrigt visade sig vanartade eller vore underkastade dåliga föräldrars målsmanskap. Ännu allmännare vore klagomålen öfver att barnets skiljande från dess föräldrar som oftast icke läte sig verkställa, oaktadt sådana förhållanden förefunnes, som uti ifrågavarande lagbud angåfves såsom förutsättningar för dess tillämpande. I allmänhet tillhörde de barn, hvilkas skiljande från föräldrarna kunde vara af nöden, samhällets fattigaste klasser, hvarför äfven föräldrarna i regel saknade hvarje utmättningsbar tillgång. Derest kommunen icke ville åtaga sig bördan af barnets uppfostran, hvartill särskildt fattigare landtkommuner vore föga benägna, funnes ingen möjlighet att verkligen genomföra barnets skiljande från föräldrarna. I hvarje fall qvarstode alltid i de distrikt, hvarest icke särskildt barnhem eller annan liknande anstalt vore upprättad, svårigheten att finna någon lämplig familj, åt hvilken barnet kunde anförtros. Slutligen har en skolrådsordförande såsom ett hinder för uppnåendet af det med ifrågavarande paragraf afsedda ändamål äfven anmärkt långsamheten af den procedur, som måste följas vid dess tillämpande.

## Allmän motivering.

Trots de inflytelser i förädlande riktning, som icke minst i vår tid äro verksamma, förspörjas dock från snart sagdt alla länder i vår verldsdel starka klagomål öfver en bland ungdomen vidt utbredd sedlig förvildning. Att denna mångenstädes ej är stadd i aftagande utan snarare i tillväxt, synes gifva vid handen, att den har sin hufvudsakliga orsak i vissa för alla kulturländer i våra dagar gemensamma förhållanden. Redan i den omständigheten, att de ifrågakvarande missförhållandena öfverallt framträda starkast i de stora städerna och speciellt i de industriidkande städerna, ligger en tydlig anvisning om, hvarest orsakerna böra till en väsentlig del sökas. Den moderna storindustrien, som i så många afseenden satt sin prägel på vår tid, har äfven grundligt omgestaltat familjelifvet inom arbetareklassen. Det forcerade arbetet, som i stor utsträckning tager i anspråk äfven den qvinliga arbetskraften och som ofta utan afbrott fortgår dag och natt, kan ej undgå att öfva en i många fall ödeläggande inverkan på industriarbetarnes familjeförhållanden. Den familjefader, som ser sig nödsakad att i och för sitt arbete tillbringa hela dagarna och måhända ofta nog äfven natten borta från sitt hem och sina barn, är härigenom satt ur stånd att med nödig uppmärksamhet följa barnens utveckling och lära känna deras böjelser och anlag, likasom ock att personligen leda deras uppfostran. Och om icke endast familjefadern utan också hans hustru nödgas tillbringa sin mesta tid på verkstäder och fabriker, blir häraf en följd, att barnen lemnas utan erforderlig tillsyn och i saknad af såväl den omvårdnad i materiellt afseende som den ledning för deras intellektuella och sedliga utveckling, som från hemmets sida bort dem egnas. De menliga följderna häraf kunna ej undgå att visa sig på många sätt. Barnen vänjas vid gatulifvet och utsättas för dess frestelser. Inom de kamratkretsar, som dervid bildas, blifva de sämsta och på samma gång oftast mest energiska och brådmogna viljorna de tongifvande och det ligger i öppen dag, att inflytelserna af ett sådant umgänge icke kunna lända till barnens fromma. De hemfalla lätteligen till bettleri och vänjas

derigenom också vid lögnaktighet och förställning; öfvergången härifrån till oärlighet och tillgrepp är en ingalunda ovanlig konsekvens af den föregående utvecklingen, hvilken äfven ofta nog hos de unga alstrar sedeslöshet, tygellöst sinnelag och benägenhet för våldsbragder.

På sådant sätt gestalta sig förhållandena ej sällan, äfven då föräldrarna till sina personer äro sådana, att de under normala yttre omständigheter skulle kunnat bereda sina barn fördelen af ett godt hem. Men komitén har derjemte trott sig finna, att de af industrialismen framkallade förhållandena ofta öfva en menlig inverkan äfven på föräldrarnas intresse och duglighet för uppfostrarekallet. Husfaderns tvungna bortovaro från hemmet förslappar hos honom känslan för familjens samhörighet och intresset för barnen; och, om hemmet dertill är i saknad af husmoderns ständiga tillsyn och vård, förlorar detsamma lätt än ytterligare sin dragningskraft på mannen, som vänjer sig att tillbringa äfven sina fritider utom hemmet. Lockelserna till utelif äro också för våra dagars arbetare, i synnerhet i städerna, både många och stora. För mången blifva frestelserna till dryckenskap öfvermåttiga; arbetsdugligheten och arbetslusten minskas och dermed också möjligheterna till familjens bergning. Att barnens utveckling måste taga skada af sådana förhållanden, är uppenbart.

Det torde i detta sammanhang ej böra lemnas alldeles oanmärkt, att lockelser till utelif kunna härröra äfven från ett helt annat håll, nemligen från det i vår tid synnerligen starkt utbredda föreningsväsendet. Talrika ekonomiska, politiska, religiösa och andra föreningar taga mångestades i hög grad sina medlemmars tid i anspråk icke endast för föreningarnas egentliga verksamhet, hvilken i de flesta fall måste erkännas vara till sitt syfte af gagnande art, utan derjemte ej sällan för hvarjehanda samqväm och förlustelser, hvilka, om de än i och för sig icke äro förkastliga, likväl otvifvelaktigt kunna vara egnade att draga medlemmarnas intresse från deras pligter inom hemmet och sålunda i sin mån bidraga att undergräfvat familje- och hemlifvet.

En annan för vår tid utmärkande företeelse, äfven den stående i samband med storindustriens framsteg, är befolkningens hopande i städer och vid industricentra. Jordbruksarbetarens lif förflyter i allmänhet mera lugnt och ostördt än industriarbetarens. Ombyten af vistelseort och sysselsättning torde för den förre ifrågakomma jemförelsevis mindre ofta, då de ej äro förenade med förbättring i hans ekonomiska och sociala ställning. Frestelserna till dryckenskap och lastbart lefnads-sätt äro för arbetaren på landet vida mindre än för stadsarbetaren. Jordbruksarbetaren är ej heller i nämnvärd grad utsatt för den fara,

som på grund af stridigheter emellan arbetsgifvare och arbetare med deraf föranledda arbetsinställelser ständigt hotar industriarbetaren. Tydligt måste dessa förhållanden äfven återverka på det uppväxande släktet, så att i samma mån som allt större del af landets arbetarebefolkning öfvergår från jordbruksarbete till industriarbete eller eljest från landtlif till stadslif, en ökad utbredning af brottslighet och vanart bland ungdomen är att befara.

Farorna i nu antydda afseende ökas genom de bland städernas fattigare befolkningslager så synnerligen ogynsamma bostadsförhållandena. Derigenom att, såsom blifvit allt mera vanligt, flera familjer bo tillsammans i trånga lägenheter eller att i familjebostaden inhysas så kallade inneboende, sättas barnen i nära beröring med personer ur den lösa befolkningen, hvilkas moraliska inflytande i de flesta fall torde vara af synnerligen betänklig art, och hvilka i alla händelser ej kunna undgå att på familjelifvet utöfva en i hög grad störande inverkan.

Ju mera föräldrarna af en eller annan orsak dragas bort från hemmen och barnen, desto mera slappas naturligen hos dessa senare känslan af samhörighet med föräldrahemmet och alstras deremot brådmogenhet, sjelfrådighet och sträfvan efter frigörelse från föräldramagtens auktoritet. Och om känslan för föräldraauktoriteten — den ursprungligaste och för barnet mest naturliga formen af auktoritet — är undergräfd, och om, såsom ej sällan är fallet, dertill kommer, att föräldrarna genom i barnens närvaro öppet uttaladt förakt för gudomlig och samhällelig ordning kraftigt bidraga att i de ungas sinnen utrota den känsla af pietet, hvarpå föräldrarnas egen myndighet ytterst måste hvila, så kan det ej heller väntas, att vare sig religionens, skolans eller samhällets auktoritet skall kunna hos barnet göra sig gällande. Erfarenheten visar ock, hurusom, när hemmet blir magtlöst gent emot barnen, detta har till följd, att barnen förlora sin mottaglighet för religiös påverkan, att skolans magt öppet trotsas och att respekten för samhällets straffande myndighet förringas. En synnerligen betänklig inverkan i sistberörda riktning utöfvar också i många fall på de unga deras egen eller andras erfarenheter om den strafflöshet, som i händelse af begångna rättskränkingar vanligen kan af dem påräknas och den föga kännbara beskaffenheten af de straff, som för dem möjligen kunna ifrågakomma.

Hvad särskildt beträffar förhållandena i vårt land, har komitén trott sig finna en kraftigt medverkande orsak till föräldramagtens minskade auktoritet i det sätt, hvarpå de minderårigas deltagande i det industriella arbetet härstädes gestaltat sig. Den i 1864 års näringsfrihetsförordning

meddelade föreskrift, att idkare af fabrik, handtverk eller annan handtering, som vill till arbetare antaga omyndig person, skall derom träffa öfverenskommelse med den omyndiges målsman, torde endast i undantagsfall numera tillämpas, utan ingås arbetsaftalen direkt emellan arbetsgifvaren och den omyndige arbetaren, hvilken äfven sjelf får mottaga sin aflöning. Då med de höga arbetspriser, som i allmänhet under senare tider varit gällande, en minderårig industriarbetare i regel kan bereda sig vida högre inkomst än som motsvarar det möjligen betingade bidraget till hans lefnadskostnader i hemmet, uppkommer ett för honom sjelf disponibelt öfverskott, som visserligen i ett och annat fall torde sparas för kommande behof eller lemnas såsom bidrag till föräldrarnas uppehälle, men vida oftare förlösas på förlustelser och njutningsmedel. Tillgången på penningar alstrar hos den minderåriga arbetaren en känsla af oberoende utaf föräldrarna, då han finner sig i stånd att, derest förhållandena inom hemmet icke äro honom till lags, efter godtfinnande välja annan bostad, der hans önskningar bättre tillgodoses; och föräldrarna, som känna inflytandet öfver barnet glida ur sina händer men önska behålla detsamma i hemmet, gifva genom sin undfallenhet ytterligare näring åt barnets brådmoget sjelffrådiga sinnelag.

Sjelfrådigheten och egenmyndigheten taga sig ofta nog uttryck äfven i förhållande till arbetsgifvaren. Obunden af viss tids arbetsaftal och medveten om lättheten att åter erhålla arbetsförtjenst, drager den unge arbetaren icke i betänkande att vid minsta anledning lemna sin arbetsanställning för att under kortare eller längre tid drifva sysslolös, till dess han, då nöden dertill tvingar honom, åter inträder i arbete, men då med minskad arbetslust och med benägenhet att vid första möjliga tillfälle ånyo söka tillfredsställa sin böjelse för dagdrifveri och ett regelöst lif.

Utom de nu nämnda anledningarna till vanart bland de unga och till föräldrarnas försummelse af sin uppfostringspligt, hvilka anledningar mestadels hänföra sig till sociala förhållanden, som i våra dagar äro gemensamma för så godt som alla kulturländer, finnas tydligen äfven andra anledningar, hvilka icke innebära något för vår tid egendomligt. Vanart bland det uppväxande släktet, särskildt under »slyngelåldern», har icke heller under gångna tider varit någon okänd företeelse, och en mängd orsaker, hvaraf densamma förut framkallats, kvarstå alltjemt. Oafsedt inflytelserna af ärftliga anlag, påverka brottsliga och lastbara föräldrar sina barn icke blott genom exempel af dagdrifveri, bettleri, dryckenskap, liderlighet och andra laster utan äfven ofta genom direkt undervisning och uppmaning. Och der man ej kan tala om brottslighet

eller lastbarhet hos föräldrarna, äro dessa i alltför många fall föga kvalificerade för sitt värf såsom uppfostrare. Slapphet och liknöjdhet med afseende å öfvervakandet af barnen medföra alltid faror för dessas utveckling, och dessa faror ökas i samma mån som en missriktad tidsanda, såsom i vår tid är förhållandet, öfvar sin inverkan på barnen till att hos dem redan i tidig ålder framkalla anspråk på frihet och oberoende.

I särskildt hög grad utsatta för sedlig vanvård äro barn, som blifvit till uppfostran öfverlemnade åt sådana fosterföräldrar, som betrakta sitt uppdrag endast såsom en utväg till ekonomisk vinning och därför söka att af barnens arbetskraft draga den största möjliga fördel och att inskränka sina kostnader för och sitt besvär med barnen till det minsta möjliga, under det de sakna allt intresse för att leda deras sedliga utveckling i god riktning.

---

Komitén går nu att i korthet angifva de hufvudsakliga grunderna för det af komitén utarbetade förslag till lagstiftning i ämnet.

Af hvad ofvan yttrats framgår, att de barn, om hvilkas behandling här är fråga, kunna hänföras till två hufvudgrupper, nemligen dels *vanartade* och dels *i sedligt afseende försummade* barn. Till den förra gruppen äro att hänföra de barn, hvilka vare sig genom begångna men icke i laga ordning befrade brottsliga handlingar eller genom bettleri, skolförsummelse eller annorledes ådagalagdt dåligt uppförande visat, att de uppfostringsmedel, öfver hvilka hemmet och skolan förfoga, äro otillräckliga för deras tillrättaförande. Det är så långt ifrån komiténs mening, att skolan skulle i någon mån beröfvas de uppfostrings- och tuktomedel, öfver hvilka densamma förfogar, att komitén fasthellre, på sätt af betänkanDET framgår, föreslagit särskilda åtgärder för att gifva ökad stöd åt skolans lärare i utöfningen af deras uppfostrarekall med afseende å felande och trotsiga lärjungar; men vid svårare fall af vanart kunna uppenbarligen andra åtgärder än sådana, som ingå i skolans ordning, vara af nöden för vanartens stälfjande och för medlärjungars eller andra barns skyddande för dess yttringar. De åtgärder, som komiténs förslag anvisa med afseende å vanartade barn, äro påkallade af den fara för samhällsordningen, som en fortsatt utveckling af barnens visade dåliga anlag skulle medföra. I fråga om de sedligt försummade barnen förefinnes en liknande samhällsfara, men tillvaron af denna fara har här visat sig icke genom barnens eget förhållande utan derigenom

att antingen barnen äro i saknad af föräldravård och uppfostran eller ock den uppfostran, som kommer dem till del, är af en i sedligt afseende förderfbringande beskaffenhet. På grund af barnets mottaglighet för onda inflytelser kan det nemligen med största sannolikhet förutses, att, der förhållandena äro sådana, som här senast angifvits, barnet måste komma att vanartas.

Det ligger emellertid i sakens natur, att den skilnad, som sålunda kan uppdragas emellan å ena sidan barn, som äro i sedligt afseende försummade, och å andra sidan vanartade barn — likasom ock skilnaden mellan vanartade och brottsliga barn — icke alltid låter sig i tillämpningen med bestämdhet påvisa. Der sedlig försummelse föreligger, finnes nemligen också i allmänhet åtminstone en begynnande vanart, och dennas utveckling sker vanligen så småningom och omärkligt, att den tidpunkt, då det sedligt försummade barnet öfvergår i de vanartades grupp, icke låter sig med noggrannhet bestämma. Komitén har ock sökt lämpa sina förslag efter dessa förhållanden och, på sätt här nedan närmare omförmåles, föreslagit åtskilliga åtgärder, som kunna vidtagas såväl för vanartade som för i sedligt afseende försummade barn.

Komitén har icke ansett lämpligt att angifva någon *viss ålder* såsom den lägsta, vid hvilken ett barn skulle kunna göras till föremål för uppfostringsåtgärder enligt den af komitén föreslagna lagstiftningen. Visserligen torde inom de spädate åldersklasserna knappast förekomma någon vanart af sådan beskaffenhet, att den kunde berättiga ett ingripande i barnets uppfostran från det allmännas sida. Men då faran för ett barns utveckling i ond riktning kan redan vid ganska tidig ålder vara påtaglig och då det är svårt att efter allmänna grunder bestämma åldersgränsen nedåt samt frånvaron af en sådan begränsning icke kan antagas medföra någon olägenhet, har komitén ansett sig icke böra angifva någon viss minimiålder. En åldersgräns uppåt är deremot tydligtvis oundgängligen nödig; och har komitén i sådant afseende föreslagit, att endast barn, som ännu icke uppnått 15 år, skulle kunna till uppfostran omhändertagas. Förslaget grundar sig på samma skäl, som förmått komitén att i förslaget angående minderåriga förbrytares behandling — i öfverensstämmelse med gällande svensk rätt likasom ock i enlighet med inom de flesta under senare tider tillkomna utländska lagstiftningar antagna bestämmelser — fastställa nämnda ålder såsom den gräns, vid hvilken straffrättslig ansvarighet inträder. Det har ansetts, att vid denna ålder bör hafva uppnåtts icke endast den utveckling i intellektuelt afseende, som är en förutsättning för att kunna



skilja mellan tillåtliga och otillåtliga handlingar, utan också den stadga i karaktären och viljeriktningen, som gifver förmåga att oberoende af tillfälliga bevekelsegrunder välja det rätta eller det orätta. Likasom vår nu gällande svenska lagstiftning fastslagit, att den person, som efter fyllda 15 år begår en förbrytelse, därför skall lida straff, och att de uppfostringsåtgärder, hvarpå anvisning i strafflagen lemnas, icke få på honom tillämpas, och likasom denna ståndpunkt blifvit i förslaget angående minderåriga förbrytares behandling i hufvudsak fasthållen, så anser också komitén, att dåliga anlag och böjelser, hvilka utan förening med brottslighet framträda hos den, som öfverskridit 15-års-åldern, i regel icke kunna med utsigt till framgång bekämpas genom uppfostringsåtgärder, så vida icke sådana påbörjats redan före uppnåendet af nämnda ålder.

Fastställandet af en sådan gräns som den här ifrågavarande måste dock tydligen, huru den än bestämmes, blifva i viss mån godtyckligt. Det ena barnet utvecklar sig hastigare, det andra långsammare; i det ena fallet kan möjligen en 14-åring finnas redan vara alltför förderfvad för att vara mottaglig för uppfostringsåtgärder, under det i ett annat fall en 16-åring skulle kunna med fördel omhändertagas till uppfostran. Men då det är oundgängligen nödvändigt att i lagstiftningen uppdraga en bestämd åldersgräns, har komitén icke kunnat stanna vid någon annan än den ofvan nämnda. Enligt vår lagstiftning betecknar denna ålder redan nu en gräns, icke blott, såsom förut anmärkts, i straffrättsligt, utan äfven i civilrättsligt afseende, i det att den, som uppnått 15 år, tillåtes att sjelf råda öfver hvad han kan sig förvärfva. Och här-till kommer, att denna ålder oftast ungefärligen sammanfaller med konfirmationsåldern, då flertalet af de barn, som tillhört folkskolan, efter slutad skolgång träda ut i lifvet för att sjelfva förtjena sitt uppehälle.

En afgörande betydelse för resultatet af hela den ifrågavarande lagstiftningen hafva af lätt insedda skäl bestämmelserna angående organisationen af den myndighet, åt hvilken skulle anförtros pröfningen och afgörandet af uppkomna frågor om uppfostringsåtgärder för vanartade eller i sedligt afseende försummade barn och hvilken myndighet enligt komiténs förslag skulle erhålla namnet *barnavårdsnämnd*. Vid öfverläggningarna angående dessa bestämmelser har komitén egnat synnerlig uppmärksamhet åt den i Norge gällande lagen af den 6 Juni 1896 »om Behandling af forsømte Børn», samt åt det lagförslag, som i ämnet utarbetats af en i Danmark år 1893 tillsatt komité. Genom nyssnämnda lag har i Norge för hvarje kommun konstituerats en myndighet med

benämningen »Værgeraad», bestående af ortens domare och prest jemte fem af »Kommunestyret» för två år utsedda personer, hvaribland en läkare och en eller två kvinnor. Værgeraadet utser sjelf sin ordförande, dock med den inskränkning att domaren alltid skall leda vittnesförhör och andra undersökningar af rättslig natur. Äfven i det danska lagförslaget ifrågasättes inrättandet af Værgeraad, likväl med något olika sammansättning. Enligt detta förslag skulle nämligen hvarje Værgeraad bestå af fem ledamöter. I hvarje kommun med undantag af Köpenhamn skulle såsom sjelfskrifna ledamöter ingå ortens domare såsom ordförande, kyrkoherden i församlingen eller, om kommunen innefattar flera församlingar, den kyrkoherde, vederbörande prost utser, en af »Amtsraadet» vald ledamot, som skulle vara gemensam för hela det judiciella område kommunen tillhör, samt en af »Kommunalbestyrelsen» utsedd lärare eller lärarinna eller annan i skolfrågor sakkunnig person, hvarjemte skulle tillkomma i städer och köpingar en af vederbörande »Kommunalbestyrelse» bland dess egna ledamöter utsedd, i fattigvårdsfrågor sakkunnig person samt i landtkommunerna »Sogneraadets» ordförande. I Köpenhamn, der så många Værgeraad skulle inrättas, som af vederbörande ministerium bestämdes, skulle hvarje Værgeraad bestå af en utaf Justitieministeriet vald domare såsom ordförande, en kyrkoherde och en läkare, hvilka skulle vara bosatta inom Værgeraadets distrikt och väljas af magistraten, samt två af »Borgerrepræsentationen» valde medlemmar med speciel sakkunskap, den ene i skolfrågor och den andre i fattigvårdsfrågor. En af sistnämnde två ledamotsbefattningar skulle kunna innehafvas af en kvinna.

I anslutning till bestämmelserna i den norska lagen och det danska lagförslaget har komitén funnit sig böra föreslå, att barnavårdsnämnden icke erhåller större verksamhetsområde än en kommun. Det måste nemligen anses vara af stor vigt för framgången af denna myndighets arbete, att dess medlemmar ega en någorlunda fullständig personlig kännedom om distriktets befolkning och dennas lefnadsomständigheter, så att förekommande fall af sedlig försummelse eller af barns uppenbara vanart icke behöfva befaras undgå nämndens uppmärksamhet.

Deremot har komitén i afseende å barnavårdsnämndens sammansättning och sättet för utseendet af dess ledamöter byggt sitt förslag på grunder, som väsentligen afvika från dem, på hvilka omförmälda lag och lagförslag hvila, i det att nemligen komitén föreslagit, att barnavårdsnämnden skall hafva kyrkoherden i församlingen till sin sjelfskrifne ordförande och att nämndens samtliga öfriga ledamöter skola af kommunen å kyrkostämman utses, utan att kommunen vid tillsättandet af

någon utaf ledamotsplatserna skall vara inskränkt till personer af visst yrke eller viss samhällsställning. Genom detta förslag har komitén sökt främja det syfte, hvilket komitén anser utgöra en grundförutsättning för framgången af den nya lagstiftningen, eller att barnavårdsnämnderna må kunna i sitt arbete påräkna förtroende och medverkan af befolkningens breda lager. Åvägabringandet af ett sådant allmänhetens understödjande af och intresse för barnavårdsnämndernas verksamhet skulle enligt komiténs åsigt lätt kunna motverkas genom bestämmelser, åsyftande vare sig att såsom sjelfskrifna insätta ett större antal af nämndens ledamöter eller att uppdraga utseendet af ledamöter åt någon myndighet utanför kommunen eller att till personer med särskild fackutbildning inskränka valet af vissa ledamöter. Deremot skulle det antydda önskemålet enligt komiténs förmenande befordras derigenom, att fria händer lemnades kommunen att till ledamöter i nämnden utse de personer, hos hvilka företrädesvis kunde påräknas nit för de försummade och vilsekomna barnens skyddande och tillrättaförande samt villighet att härför offra nödig tid och möda i förening med praktisk erfarenhet och klok omtänksamhet beträffande den med deras uppdrag förenade ekonomiska förvaltningen.

Endast ordförandebefattningen i barnavårdsnämnden skulle, såsom ofvan nämnts, enligt komiténs förslag besättas med sjelfskrifven innehafvare, nemligen kyrkoherden i församlingen. Barnavårdsnämndernas uppgift har synts komitén ligga så nära den verksamhet, som är kyrkoherdarne anförtrodd både i deras egenskap af själasörjare och såsom sjelfskrifna ordförande i kyrko- och skolråd, att komitén ansett sig kunna förutsätta, att den mest insigtsfulla ledning för arbetet skall kunna påräknas från kyrkoherdarnes sida och att dessa skola såsom en under embetsansvar dem ålagd och tillika af dem med personligt intresse omfattad uppgift taga sig an detta arbete. Komitén har också hållit före, att pastor i församlingen måste antagas hafva de bästa tillfällen att lära känna de hem, der tuktlöshet och laglöshet råda, likasom ock de hem, dit på afvägar komma barn skulle kunna med största trygghet öfverlemnas till uppfostran. Komitén anser sig sålunda hafva synnerligen goda grunder för sitt förslag om kyrkoherdens sjelfskrifvenhet såsom barnavårdsnämndens ordförande och fäster vid detta förslag stor vikt.

Den i Norge gällande och i Danmark föreslagna bestämmelsen, att domaren i orten alltid skall vara ledamot af Værgeraadet och enligt det danska förslaget jemväl dess sjelfskrifne ordförande, sammanhänger uppenbarligen på det närmaste dermed, att i Værgeraadets uppgift både i Norge och enligt det danska förslaget ingår verkställande af under-

sökningar och vidtagande af åtgärder i anledning af lagbrott, begångna af minderåriga; och då komitén af skäl, som i betänkandet angående minderåriga förbrytares behandling anförts, föreslagit, att dessa funktioner i vårt land fortfarande såsom hittills skulle vara anförtrodda åt de allmänna domstolarna, har komitén funnit något behof af ett motsvarande stadgande i fråga om barnavårdsnämndens sammansättning icke förefinnas.

Icke heller har komitén funnit nödigt eller lämpligt att föreslå, att någon plats inom barnavårdsnämnden skulle förbehållas åt den medicinska sakkunskapen. Visserligen kunna sådana fall tänkas förekomma, då hänsynen till ett barns fysiska eller andliga helstillstånd bör blifva bestämmande för nämndens beslut om barnets behandling, och komitén har också för tillgodoseende af det härpå grundade behofvet i sitt förslag upptagit en föreskrift, att derest anledning förefinnes till det antagande, att ett barns vanart är beroende på sjuklighet till kropp eller själ, nämndens ordförande skall härom inhemta läkares yttrande. Men då ett stadgande i den syftning, att en läkare alltid skulle vara ledamot af nämnden, i tillämpningen skulle i de flesta kommuner blifva liktydigt med sjelfskrifvenhet för en viss läkare, och någon säkerhet för dennes lämplighet för ledamotskapet eller intresse för nämndens verksamhet i det hela icke skulle förefinnas, har komitén ansett sig böra i förevarande afseende stanna vid ofvan angifna bestämmelse.

Hvad angår frågan om upplåtande af särskild plats inom barnavårdsnämnden åt någon lärare eller eljest i pedagogiska frågor sakkunnig person, vill komitén erinra derom, att kyrkoherden, såsom sjelfskrifven ordförande i skolrådet, måste antagas ega insigt och erfarenhet i dessa frågor. Och då komitén dessutom med visshet håller före, att barnavårdsnämnderna från skolans lärare skola kunna påräkna ett synnerligen verksamt och intresserad deltagande i sitt arbete för de ungas räddande och upprättande, torde det kunna med skäl förväntas, att lärarekåren skall blifva inom barnavårdsnämnderna i ett flertal kommuner representerad. Någon olägenhet deraf, att uttrycklig föreskrift om inväljande i nämnden af någon skolman icke meddelas, synes i betraktande häraf icke vara att befara.

Det torde i detta sammanhang böra omnämnas, att under komiténs öfverläggningar äfven den frågan förevarit, huruvida icke de af den nya lagstiftningen föranledda göromålen skulle kunna anförtros åt skolrådet och dymedelst inrättandet af en ny kommunal myndighet kunna undvikas. Såsom skäl, hvarför komitén icke kunnat ansluta sig

till denna tanke, torde här endast behöfva framhållas, dels att den nya lagstiftningens stora vikt synes kräfva, att en myndighet inrättas med den särskilda uppgiften att göra densamma verkligt effektiv, dels ock att genom utsträckning af skolrådets befogenhet till att omfatta äfven de barn, som ännu icke uppnått skolåldern, och dem, som öfverskridit denna ålder, skolrådets hela uppgift komme att till sina grunder undergå en väsentlig omgestaltning och dess arbetsbörd, hvilken för närvarande torde kunna anses vara i många kommuner nog betungande, blifva alltför mycket tillökad, hvaraf måhända äfven den påföljd kunde befaras, att de af den nya lagstiftningen föranledda göromål, öfverlemnade åt en för andra ändamål redan förefintlig myndighet, blefve, såsom från denna myndighets synpunkt mindre trängande, i större eller mindre mån åsidosatta.

Lika litet har komitén funnit lämpligt hemställa, att bestyret med den föreslagna lagstiftningens bringande i verkställighet skulle anförtros åt kyrkorådet, ehuru detta enligt kyrkostämmoförordningens § 22 har att upptaga frågor om barns olydnad mot föräldrar och om vårdslösad barnuppfostran. Hvad som nyss anförts om behofvet af en särskildt för den nya lagstiftningens tillämpande inrättad myndighet, har nemligen synts komitén gälla icke mindre i fråga om kyrkorådets än om skolrådets lämplighet i förevarande afseende. Men komitén har ej heller velat i någon mån inskränka kyrkorådets befogenhet att i vissa fall enligt anförda lagrum inskrida såväl mot barn som mot föräldrar samt att enligt kyrkostämmoförordningens § 28 i frågor, som röra religionens och sedernas helgd, genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring. Då något hinder för barnavårdsnämndens verksamhet icke kan uppkomma till följd af åtgärder, som af kyrkorådet eller skolrådet vidtagas på grund af för dem gällande bestämmelser, och då dessa myndigheter enligt komiténs lagförslag erhållit hänvisning att i fall af behof till barnavårdsnämnden hänskjuta frågor om försummad barnuppfostran och om barns ådagalagda vanart, har komitén ansett någon kollision mellan å ena sidan kyrkorådets och skolrådets samt å andra sidan barnavårdsnämndens uppgifter icke behöfva befaras.

Mot inrättande af en särskild nämnd för beredande af uppfostran åt i sedligt afseende försummade eller vanartade barn skall måhända invändas, att dessa angelägenheter inom flertalet af landets kommuner hafva alltför liten omfattning för att lämpligen kunna utgöra det enda föremålet för en särskild myndighets verksamhet; och komitén vill ej förneka, att någon grund för en sådan anmärkning kan förefinnas.

Någon afgörande vikt torde dock ej böra dervid fästas. Äfven om nämndens arbete i många fall blefve kvantitativt obetydligt, så måste det dock alltid medföra stort gagn, att en myndighet finnes med den särskilda uppgiften att öfva uppsigt beträffande uppfostringsförhållandena inom kommunen. Dessutom har komitén hyst den tanke, att åt barnavårdsnämnden möjligen skulle kunna framdeles anförtros äfven vissa andra befattningar, som på grund af sin natur stå i nära sammanhang med de i komiténs förslag angifna. Särskildt har komitén i sådant afseende tänkt på de göromål, som enligt förslag af den för ordnande af fosterbarnsvården m. m. år 1894 tillsatta komité skulle anförtros åt helsovårds- eller kommunalnämnd. Det lider väl intet tvifvel, att barnavårdsnämnden, sådan komitén tänkt sig densamma organiserad, skulle bättre än helsovårds- eller kommunalnämnden vara egnad att handhafva dessa angelägenheter, på samma gång som barnavårdsnämnden genom en sådan utsträckning af dess befogenhet till att omfatta de med barnavårdsnämndens verksamhet naturligen nära sammanhörande ärendena rörande fosterbarnsvården kunde väntas förvärfva en mångsidigare erfarenhet och vinna ökad auktoritet.

Komitén, som ansett det icke vara med det komitén meddelade uppdrag öfverensstämmande att gifva sitt förslag till lagstiftning angående barnavårdsnämnden sådan omfattning, som senast blifvit antydt, har emellertid såsom *Bilaga L* vid detta betänkande fogat det af fosterbarnskomitén utarbetade förslag till förordning om skydd för fosterbarn, deri komitén, med utmärkande af förslaget oförändrade lydelse, infört de ändringar, som skulle föranledas deraf, att på barnavårdsnämnden öfverflyttades de sysslor, som enligt förslaget skulle åligga helsovårds- eller kommunalnämnd.

Bestämmelserna om *barnavårdsnämndens verksamhet* kunna uppenbarligen endast angifva denna verksamhets yttre konturer. Det väsentliga i densamma, det som ensamt kan betrygga dess framgång, ledamöternas hängifna och oförtröttade arbete för de ungas religiösa och sedliga upprättande och för deras fostran till dugliga och nyttiga samhällsmedlemmar, kan ej genom några lagstadganden framkallas. Men visserligen är det ändock af största betydelse, att de stadganden, som meddelas angående denna verksamhets art och omfattning, väl afvägas. Genom dem skola barnavårdsnämnderna erhålla anvisningar om de olika hufvudriktningar, hvari deras arbete bör öfvas, och derigenom skall ock icke blott hvarje nämnd för sig i utförfningen af sin verksamhet vinna nödig auktoritet och eftertryck utan äfven nämndernas inom olika

landsändar arbete erhålla den likformiga organisation, som erfordras för ett fruktbringande samarbete dem emellan.

Ett väsentligt moment i barnavårdsnämndens uppgift bör vara att med uppmärksamhet följa hemmens uppfostrande verksamhet. Med den personliga kännedom, som medlemmarna i nämnden måste förutsättas ega om föräldrarna och hemmen inom distriktet, äro de i tillfälle att, när föräldrar uppenbart vårdslösa sina barn och dessa derigenom utsättas för fara att vanartas, uppmärksamma sådana missförhållanden och söka göra sitt inflytande gällande till åstadkommande af nödig rättelse. Och der så finnes tjenligt, har komitén jemväl velat berättiga nämnden att i mera officiel form tilldela de försunliga föräldrarna en förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringspligter, med erinran derjente om de påföljder, som, der rättelse ej vinnes, kunna komma att drabba såväl föräldrar som barn. Likaledes skulle nämnden ega att, der det genom någon dess ledamot eller annorledes komme till nämndens kännedom, att ett barn vore vanartadt, så att hemmets och skolans vanliga uppfostringsmedel befunnes för dess tillrättaförande otillräckliga, tilldela barnet en varning eller förordna om dess agande. Och i båda de nämnda fallen skulle nämnden tillika kunna uppdraga åt någon der-till lämplig person att med särskild uppmärksamhet följa barnets lefnadsförhållanden och öfvervaka, huruvida ytterligare åtgärder behöfde med afseende å detsamma vidtagas.

För understödjande af nämndens verksamhet särskildt i den riktning, som här blifvit antydd, har komitén ansett sig böra föreslå, att nämnden skulle kunna, der så finnes vara behöfligt, indela sitt verksamhetsområde i ett lämpligt antal kretsar och för hvarje krets till sitt biträde utse ett ombud, antingen bland sina egna ledamöter eller bland andra för ungdomens uppfostran nitälskande män eller qvinnor. Enligt komiténs åsigt skulle särskildt i vidsträckta och folkrika distrikt barnavårdsnämndernas tillsyn öfver hemmens uppfostrande verksamhet kraftigt främjas genom en sådan fördelning af arbetet och derigenom att äfven utanför nämnderna stående intresserade personer sålunda kunde erhålla direkt uppdrag att inom visst område biträda nämnderna särskildt med tillsynen öfver hemmen och med anskaffande af upplysningar i ärenden, som anginge till detta område hörande barn. En sådan anordning skulle tvifvelsutän också vara egnad att för befolkningen i det hela underlätta och förmedla förbindelsen med barnavårdsnämnderna och på sådant sätt främja dessas arbete.

Den sida af nämndens verksamhet, som här ofvan blifvit berörd, är enligt komiténs uppfattning ingalunda den minst viktiga. Strängare

åtgärder krävas i många fall. Men der ett barns uppfostran kan på ett tillfredsställande sätt ordnas utan någon mera ingripande förändring i dess naturliga gång, måste också detta betraktas såsom det mest önskvärda. Det egna hemmet erbjuder merendels den rätta jordmånen för barnets utveckling, och giltigheten af denna sats torde icke böra inskränkas till de hem, der på det hela taget allt är väl bestäldt och der barnet mötes af goda föredömen och inflytelser. Äfven der hemmets beskaffenhet i ett och annat, ja i mångt och mycket, icke är sådan som önskvärdt vore, bör man enligt komiténs mening noga betänka sig, innan en så ingripande åtgärd vidtages som barnets skiljande från hemmet. Känslan af samhörighet äfven med ett mindre godt hem utgör tvifvelsutän en stödjepunkt, som kan verksamt bidraga till hejdande af ett barns begynnande förfall. Endast med stor betänksamhet bör man vidtaga en åtgärd, som kan hos barnet försvaga eller till och med utplåna denna känsla. Medvetandet härom får visserligen icke hindra, att en sådan åtgärd vidtages, der det är tydligen ådagalagdt, att qvarstannandet i hemmet måste lända till barnets förderf, men det bör å andra sidan utgöra en kraftig maning att först se till, om ej det dåliga hemmet står att upphjelpa eller om ej det vanartade barnet låter sig inom hemmet rättas derigenom, att samhället på lämpligt sätt erbjuder hemmet sitt stöd och sin medverkan.

Omständigheterna kunna emellertid gestalta sig så, att *barnets skiljande från hemmet* och uppfostrande på annat håll visa sig vara oundgängligen af nöden. Om föräldrarna lefva i osedlighet, drycken-skap och andra laster och någon rättelse härutinnan icke står att vinna, om de sakna fast bostad och föra ett kringstrykande lefnadssätt, om de genom sina exempel eller genom direkta uppmaningar inöfva sina barn till bettleri, till snatteri eller annan brottslighet, likasom ock om föräldrarnas nödtvungna bortovaro från hemmet och deraf följande brist på tillsyn öfver barnen visa sig medföra fara för dessas vanartande, då måste samhället ingripa och bereda barnen en uppfostran, som är egnad att kraftigt motverka de dåliga inflytelser de förut mottagit och att utveckla och understödja deras bättre anlag och böjelser. På enahanda sätt måste ock förfaras, om ett barn, oaktadt förhållandena i dess hem icke varit af den sorgliga art, som nyss blifvit antydt, visat en så utpräglad vanart, att någon förhoppning om dennas stärfjande genom hemmets och skolans påverkan icke förefinnes. Att samhället är fullt berättigadt till ett sådant ingripande gent emot föräldrar, som sakna vilja eller förmåga att bruka sin föräldramyndighet på ett för barnet och samhället gagnande sätt, synes icke kunna dragas i tvifvelsmål.



Enligt nu gällande folkskolestadga (§ 51) är ock en sådan rättighet skolrådet tillerkänd. T'vifvelsutan skola de föräldrar, emot hvilka en åtgärd af förevarande beskaffenhet kan ifrågakomma, i åtskilliga fall anse det såsom en lättnad att blifva befriade från omsorgen om sina barn och derfor också godvilligt medgifva deras skiljande från hemmet. Men en vägran af föräldrarna får ej hindra samhället att vidtaga de åtgärder, som erfordras för barnets räddande från moralisk undergång och för samhällets skyddande från de faror, som barnets ostörda utveckling till last och brottslighet skulle medföra. Endast det samvetsgranna utöfvandet af föräldramyndigheten i förening med förmågan att emot barnen göra densamma gällande bör tillförsäkra föräldrarna rättigheten att bestämma öfver sina barn.

Det är emellertid onekligen en stor magt, som komitén vill lägga i barnavårdsnämndens händer genom att åt densamma anförtro befogenheten att besluta om barns skiljande från hemmet. Komitén har också ansett särskilda garantier för ett rätt utöfvande af denna befogenhet böra uppställas. I sådant afseende har föreslagits, att der föräldrar eller målsman vägra att samtycka till barns eller myndlings skiljande från hemmet, barnavårdsnämndens derom fattade beslut skall underställas Konungens Befallningshafvandes pröfning, likasom också att föräldrarna eller målsmannen skola ega rätt att hos Konungens Befallningshafvande anföra besvär öfver beslutet. För den af komitén sålunda omfattade mening, att pröfningen i högre instans af barnavårdsnämnds beslut af nu ifrågavarande innehåll bör uppdragas åt Konungens Befallningshafvande, har komitén, som velat såvidt möjligt i sina förslag ansluta sig till gällande lagbestämmelser, funnit ett stöd deri, att nämnda myndighet enligt sin instruktion har till åliggande dels att tillse, att stadgarna till upprätthållande af sedlighet och uppfostran behörigen iakttagas, och dels att upptaga de med frågor af nu förevarande beskaffenhet närbeslägtade ärendena rörande bettlares och lösdrifvares behandling. Härmed har komitén emellertid icke afsett att göra någon ändring i behandlingen af sådana frågor om barns skiljande från hemmet, hvarom talas i § 51 af gällande folkskolestadga; utan har komitén ansett, att, då ett skolråd af sådan anledning, hvarom i nämnda § förmäles, beslutit ett barns skiljande från dess hem, det fortfarande bör tillkomma vederbörande domkapitel, såsom öfverordnad myndighet i folkskolefrågor, att i högre instans pröfva befogenheten af en sådan skolrådets åtgärd.

Komitén har vidare hemställt, att, då ett ärende af berörda slag till Konungens Befallningshafvande inkommit, Konungens Befallningshafvande

skall ega att, för vinnande af erforderliga upplysningar i ärendet, anställa förhör med föräldrarna, hvarvid tillfälle äfven skall lemnas barnavårdsnämnden att genom ombud närvara eller afgifva skriftligt yttrande. Och slutligen skall Konungens Befallningshafvandes beslut kunna i vanlig ordning öfverklagas hos Kongl. Maj:t i Ecklesiastikdepartementet. Genom dessa bestämmelser, hvilka icke få utgöra hinder för omedelbar verkställighet af barnavårdsnämnds beslut, torde all anledning till fruktan för magtmissbruk från barnavårdsnämnds sida vara undanröjd.

Afgörandet af frågan om *det sätt, hvarpå ett af barnavårdsnämnd omhändertaget barn skall uppfostras*, bör enligt komiténs uppfattning grundas hufvudsakligen på den omständigheten, huruvida dess omhändertagande föranledts af mot barnet från dess uppfostrares sida visad försummelse eller af barnets egen ådagalagda vanart. Visserligen måste det äfven med afseende å de barn, hvilka närmast äro att hänföra till de sedligt försummades grupp, i regel befaras, att åtminstone någon begynnelse till vanart hos dem är till finnandes, och med anledning häraf kan tvekan lätt uppstå, till hvilkendera gruppen ett barn rätteligen bör hänföras. Med afseende å dessa tveksamma fall har komitén velat lemna barnavårdsnämnderna en viss valfrihet, dervid komitén ansett medlemmarnas i nämnden personliga kännedom om barnen och deras föregående lefnadsförhållanden samt derpå grundade omdöme om den i hvarje särskildt fall lämpligaste behandlingen böra fälla utslaget.

För de *i sedligt afseende försummade* barnens räkning har komitén i första rummet förordat deras anbringande i enskilda hem, som kunna anses ega vilja och förmåga att samvetsgrannt handhafva barnens uppfostran. Det närmast till hands liggande likasom ock det verksamaste korrektivet mot det skadliga inflytandet på barnet af ett dåligt hem har ansetts vara att bereda det ett bättre. Den kärleksfulla omvårdnad, som barnet i sitt eget hem saknat, bör, när den sedermera möter barnet i förening med nödig bestämdhet och stränghet, vara väl egnad att i dess ännu böjliga och för goda inflytelser mottagliga sinne hämma utvecklingen af de onda frön, som der kunna vara nedlagda. Känslan att vara af fosterföräldrarna omfattad med personligt intresse och att hos dem för framtiden kunna påräkna hjälp och stöd bör kunna antagas öfva en väckande och uppmuntrande inverkan på ett barn, som af sina förutvarande uppfostrare försummats och kanske betraktats som en börda.

Der några särskilda tvångsmedel icke äro af nöden, är utan tvifvel ett hem vida bättre än en anstalt — denna må vara än så väl organi-

serad — egnadt att leda barnets utveckling i en sund och naturlig riktning. Komitén vill här nedan närmare utveckla, hurusom äfven beträffande uppfostringsanstalternas verksamhet det bör vara en ledande grundsats, att hvarje barn bör så vidt möjligt få utveckla sig och utbildas på det sätt, som med afseende å dess individuella anlag och fallenheter är det mest naturliga. Men uppenbart är, att svårigheterna att tillgodose detta kraf ökas i samma mån som antalet under gemensam ledning ställda barn blir större, och att en anstalt, der ett flertal barn äro sammanförda och der för upprätthållandet af nödig disciplin samt för undvikande af mannamån och orättvisa eller skenet deraf behandlingssättet måste i många afseenden vara lika för alla, aldrig kan i samma mån som ett enskildt hem låta sättet för barnets handledning rätta sig efter dess individualitet.

Det goda resultatet af ett i sedligt afseende försummadt barns öfverlemnande till ett enskildt hem är emellertid tydligen i första rummet beroende på detta hems beskaffenhet. Uppsökandet af för sådant ändamål lämpliga hem skulle för barnavårdsnämnderna blifva en synnerligen magtpåliggande och grannliga uppgift, för hvars tillfredsställande lösning den ena nämnden ofta nog torde behöfva anlita den andras biträde, då det i flertalet af de fall, som här afses, måste antagas vara önskvärdt, att barnet placeras på sådant afstånd från sin förutvarande omgifning, att all beröring med densamma såvidt ske kan förhindras. Derest emellertid en barnavårdsnämnd skulle se sig ur stånd att finna något lämpligt hem, som är villigt mottaga ett af nämnden omhändertaget barn, har en annan utväg blifvit nämnden anvisad, nemligen barnets öfverlemnande till en för välartade barn afsedd anstalt, ett så kalladt barnhem.

Då ett barn, hvilket, såsom i sedligt afseende försummadt, blifvit af barnavårdsnämnd till enskildt hem eller barnhem öfverlemnadt, uppnått 16 års ålder och sålunda minst ett år förflutit från det barnet blifvit till uppfostran omhändertaget, har komitén ansett detsamma i allmänhet kunna antagas hafva vunnit den stadga och arbetsduglighet, att det lämpligen bör kunna i tienst eller yrke anställas. Skulle likväl i något fall särskild anledning förefinnas att längre låta barnet kvarstanna i fosterhemmet, har komitén emellertid ansett barnavårdsnämnden icke böra vara berättigad att af barnets föräldrar eller af vederbörande fattigvårdssamhälle bekomma ersättning för längre tid än till slutet af det kalenderår, under hvilket barnet fyllt 16 år. Så mycket mindre har komitén funnit anledning att längre utsträcka denna tid, som det enligt fattigvårdsförordningen åligger den kommun, der en medellös

minderårig eger hemorts rätt, att svara för dennes underhåll endast till dess han uppnått 15 års ålder.

Beträffande af barnavårdsnämnd omhändertagna *vanartade* barn har komitén ansett kraftigare tvångsmedel vanligen erfordras, än som stå det enskilda hemmet till buds, och därför icke heller tilltrött sig att såsom regel förorda deras öfverlemnande till uppfostran hos enskilda personer. Men komitén har tillika ansett, att de fördelar, som det enskilda hemmet erbjuder framför uppfostringsanstalten, icke böra helt och hållet förvägras de vanartade barnen, utan att barnavårdsnämnderna böra ega frihet att efter omständigheterna i hvarje särskildt fall afgöra, huruvida ett sådant barn bör insättas i enskildt hem eller i ett för vanartade barn afsedt så kalladt skyddshem. Om till exempel barnet ännu icke uppnått 10 års ålder och dess vanart icke är af svårare beskaffenhet än att den synes kunna efter barnets förflyttande från dess gamla omgifningar med framgång bekämpas utan anlitan af de särskilda tvångsmedel, som endast stå uppfostringsanstalten till buds, måste det tvifvelsutan anses önskvärdt, att barnavårdsnämnden eger frihet att bereda barnet plats i ett för ändamålet lämpligt enskildt hem. Likaså kan det förekomma, att tillgång finnes till en familj, hvars hufvud visat sig ega en mindre vanlig förmåga såsom uppfostrare, så att äfven ett äldre och i högre grad vanartadt barn kan med trygghet till honom öfverlemnas.

Af väsentlig betydelse vid afgörandet af uppkommen fråga om ett vanartadt barns anbringande i enskildt hem måste den omständigheten anses vara, huruvida genom en sådan anordning våda för andra barns sedliga utveckling kan uppkomma. Att ett hem, der egna barn ej finnas och der på grund af isolerad belägenhet eller andra omständigheter ett dit öfverlemnadt barn icke kan väntas komma i närmare beröring med andra barn, i detta afseende erbjuder den allra största tryggheten, torde vara uppenbart. Men det synes jemväl böra beaktas, att under det, enligt hvad erfarenheten visat, vissa yttringar af vanart, till exempel de, som hänföra sig till könslifvet, äro i hög grad egnade att såsom en sedlig smitta öfverföras från ett barn till ett annat, andra slag af vanart kunna förekomma, hvilka endast i ringa mån äro att anse såsom smittosamma; och det förhållande, att ett vanartadt barn, om det anbringas i ett enskildt hem, kan komma att umgås med andra barn, bör sålunda icke under alla omständigheter anses i och för sig utgöra hinder för dess öfverlemnande till det ifrågavarande hemmet.

Komitén, som ansett sig böra i sitt lagförslag särskildt betona nödvändigheten deraf, att ett vanartadt barn icke så placeras, att fara för

andra barns sedliga utveckling derigenom uppkommer, har deremot funnit lämpligast att icke genom några ytterligare förhållningsregler inskränka barnavårdsnämndernas frihet att efter omständigheterna i hvarje särskildt fall afgöra, om barnet bör öfverlemnas åt ett skyddshem eller åt något enskildt hem.

Der något lämpligt enskildt hem icke finnes att tillgå, synes det också böra vara barnavårdsnämnd medgifvet att, om så utan fara för andra barn kan ske, anbringa ett vanartadt barn i något barnhem.

Emellertid torde det för ett vanartadt barns tillrättaförande och för undvikande deraf, att det på andra barn öfvar en i sedligt afseende skadlig inverkan, i allmänhet visa sig mest ändamålsenligt att bereda detsamma plats inom ett för vanartade barn afsedt skyddshem.

Ganska många dylika hem äro, såsom i det föregående angifvits, redan på skilda orter i vårt land upprättade, och komitén har föreställt sig, att äfven de skyddshem, som ytterligare kunna visa sig erforderliga, skulle komma att på initiativ af enskilda personer eller föreningar eller af landsting och större stadssamhällen inrättas, derest staten erbjöde sitt ekonomiska understöd till upprätthållandet af deras verksamhet. I den skrifvelse af 1896 års Riksdag, hvarom förut i detta betänkande talats, förutsätter också Riksdagen, att »räddningshemmen», hvilka skulle vara afsedda för vanartade och moraliskt vanvårdade barn, skulle upprätthållas af landstingen med bidrag af staten och målsmännen; och komitén, som ansett upprättandet af skyddshem böra vara en landstingsområdenas och de större städernas angelägenhet, har därför också i sitt lagförslag riktat en vädjan till landsting och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga, att, der ej skyddshem till erforderligt antal annorledes kommit till stånd, draga försorg om deras upprättande.

Då *skyddshemmen* sålunda icke äro afsedda att vara statsinstitutioner, har komitén ansett det icke kunna ifrågakomma, att i lagstiftningsväg skulle fastställas några mera i detalj gående normer för deras organisation och verksamhetssätt; men väl har komitén funnit lämpligt och nödigt, att vissa allmänna grunder, efter hvilka skyddshemmen böra vara inrättade, genom lag fastslås och uppställas såsom villkor för åtnjutande af understöd från statens sida samt att föreskrift lemnas derom, att det reglemente, som bör innehålla de närmare bestämmelserna angående hvarje skyddshems verksamhet, skall vara af Konungen fastställt. Derjemte har komitén utarbetat och vid sitt betänkande fogat normalreglemente för skyddshem för gossar, instruktioner

för föreståndare, husmoder, lärarinna och rättare, dagordning för skyddshem samt ritningar till skyddshem för såväl gossar som flickor, allt i ändamål att, i den mån sådant finnes lämpligt, tjena till ledning vid anordnandet af skyddshem.

Komitén har ansett, att, såvidt skyddslingarnas antal och graden af deras vanart sådant medgifva, skyddshemmet bör inrättas efter det goda enskilda hemmets förebild; dock hafva på grund af i detta afseende vunna erfarenheter barn af olika kön ansetts icke böra få intagas i samma skyddshem. Dettas mål bör vara att genom en sträng och allvarlig behandling i förening med kärleksfull omvårdnad fostra barnen till gudsfruktan och arbetsduglighet, och till lämpligheten för ett i sådant syfte bedrifvet uppfostringsarbete bör vid tillsättandet af hemmets personal framför allt tagas hänsyn. Barnens antal får icke vara större än att de hvar för sig må kunna erhålla den för uppfostringsarbetets framgång nödiga särskilda handledning och vård. Detta har ock behjertats af Riksdagen, som i sin ofvan anförda skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 25 April 1896 förklarar sig omfatta den åsigt, att de smärre uppfostringsanstalterna ega företräde framför de större. Komitén, som å andra sidan varit skyldig tillse, att icke genom alltför stark inskränkning af skyddslingarnas antal deras uppfostran blir förenad med för dryga kostnader, har trots sig böra hemställa, att maximumantalet af skyddslingar i hvarje hem bestämmes till trettio; och har komitén föreställt sig, att inom de flesta län behofvet af skyddshem kunde fyllas genom *en* anstalt af denna omfattning.

Beträffande sjelfva uppfostringsarbetet inom skyddshemmen har komitén icke ansett någon annan bestämmelse böra i lagen inrymmas än att skolundervisning skall inom dessa hem meddelas och att denna icke får till sitt omfång inskränkas i högre grad än gällande folkskolestadga medgifver. Då komitén underlätit att i lagförslaget omnämna andra former af arbete, hvilka i skyddshemmen böra förekomma, har komitén så mycket mindre velat härmed beteckna dessa såsom mindre viktiga moment i skyddshemmens verksamhet, som komitén lyser den uppfattning, att den allra största vikt bör läggas vid barnens vänjande till träget kroppsarbete och vid bibringandet af sådana praktiska färdigheter, som vid utträdet från skyddshemmet kunna bereda dem möjlighet till framtida utkomst. Men komitén har ansett anledning saknas att genom lagbestämmelser inskränka hvarje särskildt skyddshems frihet att på det efter dess omständigheter bäst lämpade sättet ordna skyddslingarnas praktiska sysselsättningar, under det beträffande skolundervisningen det ansetts böra i lagen särskildt påpekas, att de grundsatser

angående skolgångsskyldighet för alla barn och om skolundervisningens minsta omfång, hvilka i folkskolestadgan uttalas, skola tillämpas äfven med afseende å de barn, som äro i skyddshem intagna.

I öfverensstämmelse med den af komitén uttalade åsigt, att ett i sedligt afseende försummat eller ett vanartadt barn bör i skyddshem insättas endast då dess förbättrande anses icke kunna annorledes åvägbringas, har komitén vid affattningen af sitt förslag till bestämmelser angående tiden för barnets kvarhållande i skyddshemmet utgått från den uppfattningen, att ett i skyddshem intaget barn icke bör der kvarhållas längre än till dess detsamma utan våda kan försättas i mera normala lefnadsförhållanden. Tydligt är likvisst, att, derest behandlingen i skyddshemmet skall kunna medföra någon varaktig förbättring af barnet, densamma icke får för hastigt afbrytas och att vissa garantier härför icke kunna undvaras. Med afseende härå har komitén föreslagit, att vistelsen i skyddshem endast i undantagsfall skall kunna inskränkas till kortare tid än ett år men att derefter skyddsling bör utskrifvas, när han vunnit den stadga, att uppfostran i skyddshemmet anses icke vidare vara för honom behöflig eller senast då han uppnått aderton år. Derest en skyddsling, som ett år vistats i skyddshemmet, icke anses kunna definitivt utskrifvas, har komitén i sitt förslag velat lemna skyddshemmets styrelse en anvisning att försätta skyddslingen i en ställning, mera liknande den, som vid hans utskrifning väntar honom, men ändock behålla honom under sin uppsigt. Detta kan ske derigenom, att styrelsen tillsvidare eller för viss tid för vård och uppfostran öfverlemnar skyddslingen till enskildt hem eller anställer honom i arbete, tjänst eller yrke. I sådana fall bör styrelsen tid efter annan göra sig underrättad om skyddslingens uppförande och, i händelse detta eller andra omständigheter dertill gifva anledning, återtaga honom till skyddshemmet. Om åter försöket utfaller efter önskan, bör styrelsen, då sådant lämpligen anses kunna ske, utskrifva skyddslingen.

Utöfver fyllda 18 år har komitén ansett en skyddsling icke böra under några omständigheter i skyddshem kvarhållas. Då uppfostringsåtgärderna skola hafva tagit sin början innan barnet fyllt 15 år och sålunda, då 18 års ålder uppnås, hafva pågått i minst tre år, har komitén ansett det vara att befara, att, derest en skyddsling vid sistnämnda ålder ännu icke kunnat bibringas den stadga, att resultatet af hans uppfostran kan anses tillfredsställande, hans kvarhållande i skyddshemmet innebär sådan våda för de öfriga skyddslingarna, att hänsynen till deras bästa kräfver hans aflägsnande. Saknaden af en bestämd åldersgräns i detta afseende skulle äfven kunna i något fall framkalla

det missförhållande, att ett skyddshems föreståndare eller styrelse allt för länge kvarhölle en skyddsling i syfte att för skyddshemmets räkning draga fördel af någon hans inöfvade färdighet.

Äfven om en skyddsling under anstaltens stränga uppsigt visat tillfredsställande uppförande, föreligger likväl nära nog alltid den fara, att efter utskrifningen de genom skyddshemmets uppfostringsarbete vunna resultatena skola gå förlorade; och då risken för återfall i vanart särskildt starkt framträder, om den utskrifne skyddslingen åter försättes i de lefnadsförhållanden, hvarunder hans vanart utvecklats, har komitén ansett nödigt, att vid utskrifningen särskilda åtgärder af skyddshemmets styrelse vidtagas för att så vidt möjligt minska nämnda fara. I sådant syfte har föreslagits, att styrelsen skall vid utskrifning af en skyddsling söka bereda honom lämplig anställning. Det ligger i öppen dag, att vid bedömandet af en ifrågasatt anställnings lämplighet hänsynen till de inflytelser af sedlig art, som der kunna möta den utskrifne, måste tillmätas en afgörande betydelse.

De nu angifna bestämmelserna angående skyddshem hafva af komitén inrymts i dess förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling och sålunda ansetts böra vara för alla skyddshem ovilkorligen bindande. Men dessutom har komitén, såsom ofvan blifvit anmärkt, genom vid betänkandet fogade normalreglemente för skyddshem för gossar, instruktioner för föreståndare, husmoder, lärarinna och rättare vid skyddshem samt ritningar närmare angifvit, huru enligt komiténs åsigt ett skyddshem lämpligen kan inrättas. Innehållet i nämnda normalreglemente m. m. är ingalunda afsedt att vara i sina detaljer bindande, då en viss frihet vid organisationen af ett skyddshem ansetts böra medgifvas med afseende å dels olika orters olikartade förhållanden och dels enskilda stiftares och donatorers önskningsar. Garantien för att skyddshemmets syfte icke skall till följd af den sålunda lemnade friheten förfelas har komitén sökt i lagförslagets bestämmelser, att reglementet skall vara af Konungen fastställt och att skyddshemmet skall vara underkastadt den inspektion, som Konungen bestämmer.

Hvad angår sättet för inspektionens verkställande, har komitén ansett två system härför kunna ifrågakomma. Antingen skulle inspektionen kunna så anordnas, att samtliga anstalter i hela riket öfvervakades af en enda eller, om så skulle visa sig behöfligt, af ett par inspektörer, hvilka skulle hafva inspektionen af skyddshemmen till sin hufvudsakliga uppgift, eller ock skulle inspektionen kunna uppdragas åt samma personer, som hafva folkskolornas inspektion sig anförtrodd.



Om ock det förstnämnda inspektionssystemet kunde väntas medföra afsevärda fördelar derigenom, att inspektören eller inspektörerna komme att förvärfva en mera omfattande erfarenhet i fråga om rätta ordnandet och skötseln af skyddshem, har komitén likväl ansett, att, då olikheter i folklynne och åskådningssätt inom olika landsdelar göra det önskvärdt, att ledningen af de särskilda skyddshemmen i någon mån härefter afpassas, inspektionen också lämpligen bör uppdragas åt personer, som hvar på sin ort kunna antagas vara förtrogna med ortens egendomligheter och vid bedömandet af skyddshemmens verksamhet härtill taga tillbörlig hänsyn. Komitén har derfor också förutsatt, att Kongl. Maj:t skulle vid meddelandet af bestämmelser angående inspektionen öfver skyddshemmen komma att, åtminstone till en början, uppdraga denna inspektion åt folkskoleinspektörerna.

Om det ock vore riktigtast, att staten, då den lemnar rätt till barns skiljande från hemmet, också genom något sitt organ tillsåge, att *alla* på grund af barnavårdsnämnds beslut från sina hem skilda barn erhöle tillfredsställande vård och uppfostran, har komitén dock ansett sig endast böra föreslå inspektion af skyddshemmen, hvilken inspektion framdeles, om och i den mån så visar sig nödigt, skulle kunna göras så omfattande, att den komme att gälla alla barn, som barnavårdsnämnd skilt från deras hem.

De *kostnader*, som erfordras för verkställande af barnavårdsnämnds beslut angående ett barns uppfostrande i enskildt hem, barnhem eller skyddshem, har komitén ansett böra af barnavårdsnämnden i första hand bestridas, med rätt likväl för nämnden att, der ej utgiften af föräldrar eller målsman frivilligt ersättes, af fattigvårdsstyrelsen i den kommun, der barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts, erhålla godtgörelse för sina utgifter. Enligt förslaget skall vidare nämnda fattigvårdsstyrelse i sin ordning vara berättigad dels att af barnets föräldrar bekomma ersättning på sätt här nedan omförmäles och dels att, om barnet eger hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle, af detta erhålla godtgörelse i den ordning, som för utbekommande af ersättning för lemnad fattigvård finnes stadgad. De ifrågasvarande kostnaderna skulle alltså enligt komiténs förslag ingå bland vederbörande kommuners fattigvårdskostnader och i afseende å rätten att af annat samhälle bekomma ersättning vara likställda med sådana fattigvårdskostnader, som enligt § 1 i gällande fattigvårdsförordning utgifvas för nödställd minderårig eller till den, som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte är oförmögen att ge-

nom arbete förvärfva hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras och som tillika saknar egna medel samt underhåll och vård af annan. Komitén har ingalunda förbisett, att den anmärkning skulle kunna framställas emot komiténs nu ifrågavarande förslag, att, då barnavårdsnämnden är att betrakta såsom en delegation af den *kyrkliga* kommunen, de kostnader, som föranledas af nämndens beslut, också borde drabba denna kommun eller ock att, derest kostnaderna ansåges böra utgå från den *borgerliga* kommunen, denna också borde genom kommunalstämman utse ledamöterna i nämnden; men komitén har icke kunnat tillmäta denna anmärkning någon afgörande vikt. Af gammalt har församlingen ansetts ega att genom sina organ öfva en viss uppsigt öfver barnens uppfostran; skolväsendet är en den kyrkliga kommunens angelägenhet; och då barnavårdsnämndens hela uppgift skulle vara att i religiöst och etiskt syfte påverka de barn, som bli föremål för dess behandling, har komitén icke hyst någon tvekan derom, att barnavårdsnämnderna, om de inpassas såsom inom det kyrkliga samfundslifvet verksamma organ, skulle kunna med bästa utsigt till framgång fylla sin uppgift. Hvad deremot angår den ekonomiska förvaltningen, har komitén ansett, att, då fattigvårdsstyrelserna enligt gällande lagstiftning redan hafva sig anförtrodd en förvaltning af hufvudsakligen enahanda beskaffenhet som den nu ifrågasatta, en ej oväsentlig besparing i arbetskraft skulle vinnas derigenom, att de af barnavårdsnämndernas beslut föranledda kostnaderna i allo betraktades och behandlades såsom fattigvårdskostnader och barnavårdsnämnden berättigades att utan afseende derpå, hvarest ett till uppfostran omhändertaget barn hade sin hemort, af fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, der barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts, erhålla godtgörelse för sina utgifter, med öfverlemnande åt fattigvårdsstyrelsen att i sin ordning af den slutligen betalningsskyldige i laga ordning utkräfva ersättning. Då i allmänhet den kyrkliga och den borgerliga kommunen till sina gränser sammanfalla, och då ett icke obetydligt antal af de barn, som skulle komma under barnavårdsnämnds behandling, kan antagas tillhöra familjer, som redan åtnjuta fattigvård, torde ock den ofvannämnda anmärkningen emot komiténs förslag, om den än från teoretisk synpunkt kan anses ej sakna berättigande, icke behöfva befaras i tillämpningen vålla någon synnerlig olägenhet.

Den ersättning, som vederbörande fattigvårdsstyrelse ansetts böra ega tillgodonjuta af ett till uppfostran omhändertaget barns föräldrar, har enligt komiténs förslag begränsats dels så, att densamma icke skall utgå under längre tid än fem år efter det barnet skildes från sitt hem,

och dels så, att ersättningens belopp icke får öfverstiga 50 öre för hvarje dag, barnet varit på grund af barnavårdsnämndens bestämmelse vårdadt utom sitt eget hem. Att ersättningsskyldighet öfverhufvud taget bör åligga föräldrarna, har ansetts både principiellt riktigt och praktiskt lämpligt för att förebygga, att föräldrar skulle kunna, för att bli qvitt skyldigheten att draga försorg om sina barn, afsigtligt uppmuntra dessa till vanartigt och sedeslöst lefnadssätt och derefter kasta omsorgen om deras underhåll på samhället. Begränsningen i dagafgiften till 50 öre har åter ansetts påkallad af hänsyn dertill, att uppfostran i skyddshem gifvetvis på grund af der vidtagna särskilda anordningar komme att betinga väsentligen högre kostnad än som i allmänhet kan anses erforderlig för barnens underhåll i deras egna hem och att det syntes icke böra fordras, att föräldrar, som måste förutsättas i många fall befinna sig i knappa lefnadsvilkor, till följd af barnens skiljande från hemmen betungas med alltför mycket ökade utgifter för deras uppfostran. Och vidare har komitén ansett, att, då ett barn på grund af barnavårdsnämnds förordnande under fem års tid varit föremål för särskilda uppfostringsåtgärder, barnet måste antagas hafva nått en sådan utveckling och förvärfvat sådan färdighet i de arbeten, hvar till det öfvats, att det enskilda hem eller den uppfostringsanstalt, der barnet vistas, kan antagas vara genom dess arbete åtminstone i någon mån ersatt för sina kostnader.

Då det emellertid torde kunna antagas, att till följd af bristande tillgångar hos föräldrarna vederbörande fattigvårdssamhälle i de flesta fall icke skall kunna hos dem utbekomma den ersättning, hvartill fattigvårdssamhället ansetts böra lagligen berättigas, skulle emellertid fattigvårdssamhälleas omkostnader för de genom barnavårdsnämnderna omhändertagna barnen blifva oskäligt dryga, derest kostnaden för skyddshemmens förvaltning samt underhållet af tjenstepersonal och skyddslingar skulle hvila endast på de fattigvårdssamhällen, som vore betalningsskyldiga för de i skyddshemmen intagna barnen. Komitén har också redan framhållit, att bidrag från såväl landstingen som staten till upprätthållande af skyddshemmens verksamhet synas vara af behovet oundgängligen påkallade och att grundad anledning äfven finnes att vänta, att sådana bidrag icke skola vägras. Komitén, som icke ansett det tillhöra dess uppdrag att framlägga något direkt förslag angående fördelningen af de ifrågavarande kostnaderna emellan kommunen, landstingsområdet och staten, har emellertid icke velat underlåta att gifva en antydan om, huru komitén tänkt sig denna fördelning.

Hvad angår kostnaderna för upprättandet af skyddshem, har komitén

redan omförmålt, hurusom komitén ansett, att, der ej dylika hem på enskild väg kommit till stånd, deras upprättande borde betraktas såsom en vederbörande landstings eller stadsfullmäktiges angelägenhet. Der statsdomäner af lämplig belägenhet funnes att tillgå, har komitén trots sig kunna antaga, att staten skulle vara villig att genom kostnadsfri jordupplåtelse underlätta bildandet af skyddshem. Kommunernas bidrag till dessas underhåll borde enligt komiténs åsigt kunna, utan begränsning till visst antal år, inskränkas till samma belopp, 50 öre om dagen för hvarje barn, som kommunerna skulle ega att under fem år uttaga från barnens föräldrar, och hvad som derutöfver kunde erfordras, skulle fyllas medelst anslag hufvudsakligen af statsmedel men möjligen till någon del också från landstingen. Då de årliga kostnaderna för hvarje barn enligt vid skilda anstalter vunnen erfarenhet torde kunna anslås till omkring 350 kronor, skulle statens bidrag till de i skyddshemmen intagna barnens underhåll uppgå till ungefär samma belopp som kommunens. Utan ett dylikt väsentligt understödjande från statens sida läser endast föga förhoppning finnas derom, att skyddshem till erforderligt antal skola komma till stånd. Men derjemte har komitén ansett staten icke böra undandraga sig att i någon mån bidraga äfven till underhållet af de barn, som af barnavårdsnämnd placeras i enskilda hem eller i barnhem. Det har nemligen synts komitén angeläget, att barnavårdsnämnden vid afgörandet, huruvida ett af nämnden omhändertaget barn skall erhålla uppfostran i enskildt hem, barnhem eller skyddshem, icke måtte låta sig bestämma af hänsyn till de kostnader, vederbörande kommun i ena eller andra fallet kan få vidkännas, hvilket kunde befaras blifva fallet, derest staten bidroge endast till de i skyddshemmen intagna barnens underhåll och sålunda kommunernas kostnader för dessa barn blefve väsentligen mindre än för de till enskilda hem eller barnhem öfverlemnade. Tydligen är det i hög grad önskvärdt, att sättet för ett af nämnden omhändertaget barns uppfostrande må bestämmas med hänsyn endast till hvad som för barnet kan vara mest lämpligt och nyttigt, och en benägenhet hos barnavårdsnämnderna att företrädesvis anlita uppfostran i skyddshem vore enligt komiténs åsigt så mycket betänkligare, som komitén af skäl, som förut anförts, ansett sig böra i första rummet förorda uppfostran i enskilda hem, så snart icke beskaffenheten af barnets vanart nödvändiggör en strängare behandling.

---

Då barnavårdsnämnden enligt komiténs förslag skulle komma att bilda en i åtskilliga afseenden med kyrkorådet och skolrådet likställd

myndighet, har komitén haft att öfverväga, huruvida förslaget om barnavårdsnämndens inrättande borde föranleda en mera genomgripande omarbetning af gällande förordning om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd. Komitén har emellertid ansett förändringar i denna förordning böra så vidt möjligt undvikas; och då i § 3 af förordningen stadgas, att kyrkostämma vid behandling af ärenden, om hvilka särskilda föreskrifter äro i lag eller författning gifna, skall ställa sig till efterrättelse hvad sålunda är stadgadt, har komitén förmenat sig här finna ett stöd för sin underlåtenhet att framlägga förslag till mera omfattande ändringar i förevarande förordning, i hvilken endast den ändring blifvit af komitén föreslagen, att i dess § 13 barnavårdsnämnden ansetts böra omnämnas såsom en af de myndigheter, hvilka skulle hafva till åliggande att bereda till kyrkostämman inkommande ärenden.

Enahanda förändring har äfven föreslagits i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm.

Beträffande motiven för de ändringar, som komitén föreslagit såväl i § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897 som i §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871, får komitén hänvisa till hvad derutinnan anförts dels förut i den allmänna motiveringen dels ock i den speciella motiveringen till dessa ändringsförslag.

Vid uppgörandet af de förslag, om hvilkas allmänna grunder här ofvan talats, har komitén jemlikt nådig remiss den 2 April 1897 haft att taga under öfvervägande det i den s. k. fosterbarnskomiténs förut omförmälda betänkande innefattade förslag till ändring af §§ 40, 41 och 43 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871, hvilka §§ enligt förslaget skulle erhålla följande ändrade lydelse:

#### § 40.

1. Anser — — — — vederbör.
2. Betlar — — — — nämndt.
3. Anträffas — — — — — pröfvas.
4. Betlar — — — — skall.
5. Här — — — — — stadsfiskalen.

6. *Adagalägger minderårigt barn, annorledes än genom betlande, grof vanart, hvaraf allmän ordning störes, och framgår ej af omständigheterna, att föräldrar eller annan, som är skyldig att om barnet taga vård, försummat denna sin pligt, må för sådant fall tillämpas hvad 4 mom. stad-*

gar om varning, uppmaning, anmälan hos polismyndighet och förordnande om aga.

7. Befinnes minderårigt barn, hvarå förordningen om skydd för fosterbarn ej har afseende, i tillstånd, som vittnar om uppenbar vanvård, och ådagalägga omständigheterna i sådant fall eller beträffande vanart, hvarom i 6 mom. förmåles, att försummelse egt rum, som i samma mom. sägs, må fattigvårdsstyrelsen med den försumlige förfara enligt 5 mom.

## § 41.

1. Inställes — — — — — 40 § 2, 5 eller 7 mom. sägs — — — — — behandling.
2. Har — — — — — bero.

## § 43.

1. Hemsändes — — — — — fattigvård.
2. Har — — — — — lemuad.
3. Varder — — — — — enligt 2, 5 eller 7 mom. af — — — — — fattigvårdssamhället.
4. Utom — — — — — nämnda äro, skall all kostnad för forsling af betlare och dem, som gjort sig skyldiga till försummelse enligt 40 § 7 mom., gäldas af staten.

Hvad angår till en början den af fosterbarnskomitén genom detta förslag uttalade åsigt, att föräldrar och andra personer, som uppenbarligen vanvårda barn, om hvilka de äro skyldiga att taga vård, böra underkastas sådan behandling, som är stadgad beträffande lösdrifvare, hyser komitén den uppfattning, att gällande lagstiftning angående lösdrifvares behandling är behäftad med vissa brister af den beskaffenhet, att gagnet af en sådan utvidgad tillämpning af densamma, som af fosterbarnskomitén föreslagits, synes kunna ifrågasättas, derest icke nämnda lagstiftning samtidigt skulle komma att undergå förändringar i vissa andra afseenden. Sålunda synes i främsta rummet tiden, för hvilken tvångsarbetet skall kunna ådömas, behöfva väsentligen utsträckas och dess minimum icke böra bestämmas lägre än till ett år, då erfarenheten torde hafva ådagalagt, att kortare tids tvångsarbete icke kan antagas vara egnadt att på något varaktigt sätt höja tvångsarbetsfångens duglighet och benägenhet för nyttigt arbete. Äfven anser sig komitén böra fästa uppmärksamheten på behovet af en bestämmelse i det syfte, att den inkomst, en tvångsarbetsfånge kan genom sitt arbete förvärfva, skulle kunna disponeras till hans familjs underhåll och till betäckande af kostnaderna för

barnens uppfostran. Under förutsättning att genom lagförändringar i sådant syfte, som här blifvit antydt, möjlighet öppnas till ernående af ett mera tillfredsställande resultat af tvångsarbetsfångarnes behandling, är komitén fullt ense med fosterbarnskomitén derom, att lagstiftningen angående lösdrifvares behandling bör erhålla sådan utsträckt giltighet, som af fosterbarnskomitén blifvit ifrågasatt.

Såvidt omförmälda remiss afser sättet för groft vanartade barns behandling, torde densamma kunna anses besvarad genom det af komitén afgifna förslag till lag om vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling samt genom hvad komitén här ofvan yttrat angående de i nämnda lagförslag innefattade bestämmelser.

Vidare har komitén dels genom nådig remiss den 28 Maj 1897, för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det komitén lemnade uppdrag, fått till sig öfverlemnad en af Riksdagen den 8 i samma månad till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tattarne, dels ock enligt remiss den 31 December samma år erhållit nådig befallning att afgifva underdånigt utlåtande öfver en af domkapitlet i Göteborgs stift hos Kongl. Maj:t gjord underdånig hemställan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, i hvad mån åtgärder kunde och borde vidtagas för beredande af kristlig uppfostran åt det s. k. vandringsfolkets barn.

Till åtlydnad af dessa nådiga befallningar har komitén utarbetat förslag till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling, till hvilket förslag jemte dertill hörande motivering komitén tillåter sig hänvisa.

På grund af den verkställda utredningen har komitén utarbetat följande, i detta betänkande innefattade förslag till lagar och förordningar, nemligen:

1:o) Förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling;

2:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

3:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af § 11 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;

4:o) Förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897;

5:o) Förslag till förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871; samt

6:o) Förslag till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885.

Komitén, som vid uppgörandet af sina förslag haft till ögonmärke att söka råda bot på den öfverklagade förvildningen bland den uppväxande ungdomen, inser emellertid till fullo, att detta mål ingalunda kan uppnås endast genom den af komitén föreslagna lagstiftningen, utan att denna fastmer måste anses endast såsom ett led i ett omfattande, i enahanda syfte bedrifvet socialt arbete. Barnavårdsnämndernas verksamhet måste dels understödjas af dem, hvilka såsom kyrkans eller skolans tjenare hafva att leda ungdomen eller å samhällets vägnar hafva att vaka öfver den allmänna ordningen, dels ock mötas af ett frivilligt, väl ordnadtt kärleksarbete af mångsidig art. En gemensam ansträngning af alla goda krafter inom samhället erfordras för att kunna motverka de dåliga inflytelser på barnen, som, enligt hvad ofvan framhållits, äro för vår tid betecknande. Framför allt annat fordras, att en god anda gör sig gällande inom hemmen och att der öfvas en allvarligare tukt öfver barnen samt att föräldrarna hafva en noggrannare tillsyn öfver dessas uppförande både inom och utom hemmen. Högst nödigt är ock, att den uppväxande ungdomen särskildt under den så kritiska öfvergångsåldern bibehålles under fostrande tukt.

På vår kyrkas presterskap ställas i vår tid ökade kraf i fråga om själavårdande omsorg för den uppväxande ungdomen och verksamt deltagande i arbetet för de ungas räddande från sedligt förderf. För landets lärarekår framstår allt mera den stora betydelsen af att vinnlägga sig om barnens uppfostran genom samarbete med hemmen och kyrkan samt öfvervakande af barnens uppförande såväl utom som inom skolan. Den allmänna ordningens väktare uppfordras af den utbredda vanarten att med noggrann uppmärksamhet följa de unga och, der så erfordras, söka skydda dem för förförelse. Med skäl bör man således från dessa håll kunna vänta ett kraftigt befrämjande af barnavårdsnämndernas arbete.

Men derjemte måste, särskildt i städerna, vid sidan af barnavårdsnämnden, fortgå en frivillig kärleksverksamhet, hvilken med ledning af den erfarenhet, som i vår tid vunnits om lämpligaste sätten för de dåliga hemmens förbättrande och de ungas bevarande, upptager kampen för dessa syften. Att i nämnda hänseenden en verksamhet redan satts i gång och är stadd i framåtskridande, bör villigt erkännas; men



likasom denna verksamhet kräfver stödet af en genom lagstiftning tillkommen institution, sådan som barnavårdsnämnden, hvars lagliga myndighet må kunna i fall af behof anlitas, måste densamma blifva långt allmännare och mera mångsidig för att kunna fylla sitt ändamål. Om ett sådant frivilligt arbete ställes i samband och samverkan med de för uppfostran genom lag ordnade krafterna, skall för visso ett stort gagn kunna väntas af ett ökad inrättande, synnerligen i industrisambällen och fabriksstäder, af »barnkrubbor» och »arbetsstugor» m. fl. dylika anordningar för yngre barn samt för äldre barn af »aftonskolor», »ungdomsbibliotek», »läsestugor» och »yrkesskolor», och särskildt för flickor af »skolkök» och »hushållsskolor», äfvensom af en ordnad verksamhet för beredande af tryggad och god anställning i yrke eller tjänst åt barn, som slutat sin skolgång och icke genom föräldrars eller målsmans bemödande kunna till sådan anställning förhjälpas.

I uppväckandet och befrämjandet inom församlingarna af ett personligt egnande af tid och krafter åt deltagandet i detta maktpåliggande och mångfaldiga arbete erbjuder sig för vår kyrkas orgauer ett vidt och för församlingslifvet högst betydelsefullt arbetsfält, som icke bör lemnas ouppmärksammat.

Såsom ett hinder för de ungas användande efter deras skoltid i ett efter deras ålder och krafter lämpadt arbete uppfattas af många den gällande lagstiftningen angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering. Denna uppfattning har af komiténs flertal ansetts icke sakna allt berättigande, men då förordningen i ämnet, enligt hvad komitén erfarit, är under omarbetning, har komitén funnit sig sakna anledning att närmare ingå på frågan.

---

## Speciel motivering.

Komitén öfvergår nu till motiveringen af de särskilda bestämmelserna i de af komitén framlagda förslag till lagar och förordningar.

### F ö r s l a g

till

#### lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling.

##### 1 §.

1. I fråga om ändamålet med förevarande lagförslag hänvisas till den allmänna motiveringen.

Vid besvarandet af frågan, på hvilka barn denna lag skulle ega tillämpning, har komitén i detta moment upptagit i första rummet de barn, beträffande hvilka ett ingripande från samhällets sida betingas af deras uppfostrares bristande vilja eller förmåga att fullgöra sina förpligtelser emot barnen, och derefter de barn, som ådagalagt sådan vanart, att för deras tillrättaförande andra medel än dem hemmet och skolan hafva att erbjuda visat sig behöfliga. Genom iakttagande så väl här som i öfriga delar af lagförslaget af den nu angifna ordningsföljden mellan de två hufvudgrupper af barn, som utgöra föremål för komiténs nu förevarande betänkande, har komitén velat gifva en antydning om vigten deraf, att de i lagen anvisade åtgärder, hvilka åsyfta att aflägsna den fara för vanartande, som alltid hotar ett af sina uppfostrare försummadt barn, icke tillbakasättas. I allmänhet torde vida större möjligheter till framgång förefinnas för dessa åtgärder än för dem,

hvilka afse tillhättaförande af redan vanartade barn. Och då vanarten i de flesta fall i väsentlig mån beror på fel och försummelser från hemmens sida, så finnes också förhoppning om, att ett kraftigt bedrifvet arbete för de i sedligt afseende försummade barnens omhändertagande skall efter hand medföra en afsevärd minskning i antalet af vanartade barn. Obestriddigen är behofvet af ett ingripande vida mera i ögonen fallande, då det gäller barn, som visa uppenbar vanart, och ett sådant ingripande kan till och med te sig såsom ett nödvändigt sjelfförsvär från samhällets sida. Också torde den åsigten ingalunda sakna sina förespråkare, att statens åtgärder borde uteslutande eller åtminstone hufvudsakligen inskränka sig till de vanartade barnen. I motsats härtill har emellertid komitén velat göra gällande, att det är åtgärder för vanartens *förekommande*, som böra i första hand anlitas.

För ett barns omhändertagande enligt denna lag på grund af visad vanart har komitén uppställt såsom vilkor, att hemnets och skolans uppfostringsmedel befinnas vara otillräckliga för dess tillrättaförande. Till hvad i den allmänna motiveringen härom yttrats torde ej erfordras vidare tillägg, än att komitén bland skolans uppfostringsmedel äfven inbegripit sådana undervisningsanstalter, som under namn af skolkarehem eller internat af vissa kommuner upprättats för att mottaga de barn, som ansetts böra från allmänna folkskolan afskiljas.

2. I detta moment har komitén velat angifva gränsen för nu ifrågasvarande lagförslags tillämplighet i förhållande till den i betänkandet angående minderåriga förbrytares behandling föreslagna lagstiftningen.

De barn, som på grund af brottsliga handlingar blifva vid domstol tilltalade, äro icke ensamt af sådan grund undantagna från denna lags bestämmelser. Om åtalet ogillas eller om domstolen förordnar om barnets agande, bör tydligen, derest eljest anledning dertill föreligger, barnet kunna underkastas samma behandling som andra vanartade barn, hvaremot, om domstol förordnat om barnets insättande i allmän uppfostringsanstalt, anledning saknas att i fråga om detsamma vidtaga någon åtgärd enligt denna lag.

## 2 §.

Om barnavårdsnämndsinstitutionen och dess hufvudsakliga uppgifter är taladt i den allmänna motiveringen, hvarest jemväl framhållits nödvändigheten af att det hvarje särskild barnavårdsnämnd tilldelade distrikt icke må erhålla större utsträckning, än att det kan antagas, att nämndens ledamöter ega en någorlunda fullständig personlig känne-

dom om distriktets befolkning och dennas lefnadsförhållanden. Från denna synpunkt torde kyrkoförsamlingen kunna anses utgöra ett distrikt af lämplig omfattning. För att underlätta den synnerligen viktiga samverkan emellan barnavårdsnämnden och skolmyndigheterna, har emellerid komitéen ansett sig böra hemställa, att i de fall, der kyrkoförsamlingen och skoldistriktet icke till sina gränser sammanfalla, detta senare må förklaras utgöra området för barnavårdsnämndens verksamhet, och detta vare sig skoldistriktet utgör endast en del af en kyrkoförsamling eller bildats genom sammanslagning af två eller flera församlingar, dock att ett af flera församlingar bestående skoldistrikt bör kunna uppdelas i särskilda barnavårdsdistrikt.

En sådan uppdelning skulle enligt komiténs förslag beslutas af Kongl. Maj:t; och då dess ändamål tydligen skulle vara undanrödjande af yppade eller befarade olägenheter af distriktets alltför stora omfattning, har komitéen föreställt sig, att i tillämpningen dylik fråga skulle komma att i de flesta fall väckas genom ansökning af någon utaf de till distriktet hörande församlingarna, såsom af frågan närmast intresserade. En framställning af nu ifrågavarande slag skulle dock äfven kunna göras af till exempel Konungens Befallningshafvande i länet, vederbörande biskop eller kyrkoherde.

Med bestämmande af området för barnavårdsnämnds verksamhet är emellertid frågan om dennas yttre gränser icke på ett uttömmande sätt besvarad. Dertill fordras äfven, att det afgöres, huruvida i det fall, då ett barn vistas inom en barnavårdsnämnds verksamhetsområde men i fattigvårdsafseende eger hemortsrätt inom annan nämnds område, den befogenhet i förhållande till barnet, som i lagförslaget tillerkännes barnavårdsnämnd, skall utöfvas af den förra eller af den senare nämnden eller, med andra ord, huruvida en viss barnavårdsnämnds befogenhet skall omfatta de barn, som vistas inom dess område, eller dem, som inom detta ega hemortsrätt. Olika sätt för denna frågas lösning hafva under komiténs förhandlingar tagits i öfvervägande. Att vistelseortens barnavårdsnämnd måste antagas i allmänhet först erhålla kännedom om sådana förhållanden, som kunna gifva anledning till särskilda åtgärder för ett vanartadt eller ett i sedligt afseende försummadt barns uppfostran, ligger i sakens natur; och det torde jemväl kunna anses sjelffallet, att denna barnavårdsnämnd bör vara skyldig att egna dessa förhållanden sin uppmärksamhet och om dem införskaffa erforderliga upplysningar äfvensom att, då omständigheterna sådant föraleda, meddela varningar och vidtaga andra åtgärder af mindre ingripande art. Men då de åtgärder, hvartill förhållandena kunna gifva anledning, i många

fall måste medföra kostnader, hvilka, derest barnets föräldrar sakna tillgångar, böra drabba dess hemortskommun, kan det synas mindre lämpligt att tillerkänna vistelseortens barnavårdsnämnd rättighet att bestämma, huruvida sådana åtgärder böra vidtagas eller icke. Onekligen skulle det från denna synpunkt vara riktigast att ålägga vistelseortens barnavårdsnämnd att, derest densamma finner några åtgärder erfordras, hvilka kunna föranleda kostnader för hemortskommunen, hos barnavårdsnämnden derstädes anmäla förhållandet för att sätta denna nämnd i tillfälle att afgöra, huru med barnet skall förfaras. Men emot en sådan anordning synes till en början den anmärkningen kunna med fog framställas, att hemortens barnavårdsnämnd vid afgörandet af dylik fråga vanligen endast i andra hand, genom de af barnavårdsnämnden i vistelseorten lemnade upplysningar, skulle ega kännedom om de faktiska omständigheter, efter hvilka det lämpliga förfarandet med barnet skulle bestämmas. Och oafsedt denna olägenhet, skulle en bestämmelse af nu ifrågasatt innehåll medföra den fara, att, derest hemortens barnavårdsnämnd åsidosatte sin skyldighet att skilja ett inom annan kommun vistande barn från dess hem, detta barn skulle kunna på andra barn i sin vistelseort utöfva ett menligt inflytande, utan att barnavårdsnämnden derstädes skulle vara i stånd att ingripa till hämmande af den sedliga smitta, som utginge från det ifrågavarande barnet. Betydelsen af denna fara skulle ytterligare förökas derigenom, att hemortens barnavårdsnämnd skulle kunna genom att utan något ingripande afbida den tid, då barnet kunde förvärfva hemorts rätt i den kommun, der det vistades, på denna kommun öfverflytta kostnaderna för barnets uppfostrande utom hemmet.

Tvifvelsutan skulle ock i tillämpningen betydande svårigheter och stor osäkerhet vållas genom stadgande af olika förfaringssätt beträffande å ena sidan sådana åtgärder, som kunde medföra kostnader för hemortskommunen, och å andra sidan de åtgärder, af hvilka några kostnader icke behöfde befaras uppkomma, såsom varning eller aga. Visserligen åsyftar hvarje åtgärd af senare slaget att åstadkomma sådan förbättring i de yppade missförhållandena, att åtgärder af det förra slaget icke skola blifva behöfliga, men den faran ligger dock alltid nära till hands, att en lindrigare åtgärd skall visa sig otillräcklig och därför åtföljas af en strängare; och då sålunda beträffande ett visst barn olika åtgärder tid efter annan visa sig behöfliga, kan ett bestämmande af den tidpunkt, då risken för blifvande kostnader skall anses inträda, näppeligen tillmätas någon sådan objektiv giltighet, att en väsentlig olikhet i de särskilda barnavårdsnämndernas rättigheter och skyldigheter derpå skulle

kunna grundas. Och ändock skulle ett afgörande, huruvida kostnader öfver hufvud taget skulle uppkomma, icke vara tillfyllest; för bestämmande, hvilken barnavårdsnämnd rättigheten och skyldigheten att i här förutsatt fall ingripa skulle tillkomma, skulle äfven bedömas, om dessa kostnader kunde af barnets föräldrar gäldas eller icke.

Genom en bestämmelse af nu antydda innehåll skulle den ifrågasvarande lagstiftningen enligt komiténs förmenande i alla händelser väsentligen förlora sin effektivitet i förhållande till de utom sin lagliga hemort vistande vanartade och i sedligt afseende försummade barnen. Det torde nemligen kunna med visshet förutsägas, att en barnavårdsnämnd, som icke vore i tillfälle att på nära håll iakttaga de förhållanden, under hvilka ett barn uppväxer, eller att i första hand erhålla upplysningar om dessa förhållanden och om barnets uppförande, komme att sakna nödiga förutsättningar för att kunna på ett verksamt sätt öfva uppsigt öfver barnet och dess uppfostrare eller för att kunna afväga den rätta tidpunkten och det lämpliga sättet för ett ingripande.

Inom komitén har äfven varit ifrågasatt, huruvida icke vistelseortens barnavårdsnämnd skulle kunna berättigas att besluta barnets skiljande från hemmet, med skyldighet att derefter till hemortens barnavårdsnämnd öfverlemna afgörandet af de åtgärder, som af ett sådant beslut borde följa. Då emellertid under denna förutsättning sistberörda barnavårdsnämnd svårligen kunde förmenas rättigheten att sjelfständigt bedöma, hvilket behandlingssätt finge anses vara det för ett till dess åtgärd anmaldt barn tjenligaste, och sålunda äfven skulle kunna helt och hållet underlåta alla åtgärder, skulle ett stadgande af sådant innehåll sannolikt medföra slitningar mellan de skilda barnavårdsnämnderna och icke vara egnadt att medföra önskvärd säkerhet för en ändamålsenlig behandling af de barn, om hvilka nu är fråga.

De skäl, komitén sålunda anfört, hafva föranledt komitén att frångå tanken på ett ordnande af förhållandet mellan vistelseortens och hemortens barnavårdsnämnder på något af de sätt, hvarom nu blifvit taladt. Den enda möjliga lösningen af föreliggande fråga har komitén funnit ligga i ett sådant afvägande af de båda nämndernas befogenhet, att barnavårdsnämnden i barnets vistelseort tillerkännes uteslutande rätt att genom alla de medel, som i förevarande lagförslag anvisas, vid förefallande behof ingripa emot barn, som vistas inom dess verksamhetsområde, äfven om de ega hemortsrätt inom främmande kommun. Endast genom en sådan anordning synes säkerhet kunna vinnas för att den ifrågasvarande lagstiftningen må gent emot de barn, som vistas utom sin lagliga hemort, erhålla samma kraft och verkan som emot öfriga

barn. Men komitén har å andra sidan ingalunda förbisett, att denna lösning äfven kan i vissa fall medföra verkningar af mindre lycklig art. Det kan befaras, att då de kostnader, som genom ett barns skiljande från hemmet kunna uppkomma, skola drabba en främmande kommun, den beslutande barnavårdsnämnden vid afgörandet af en dylik fråga icke tillvägagår med samma varsamhet och försigtighet, som derest kostnaderna skolat träffa den kommun, som utgör nämndens eget distrikt. Hänsynen till den egna kommunens ekonomiska intresse skulle till och med kunna tänkas sätta en barnavårdsnämnd i frestelse att utan trängande behof skilja ett barn från dess hem i afsigt att genom en sådan åtgärd söka förebygga, att barnet förvärfvade hemortsrätt inom kommunen. Särskildt med afseende derå, att enligt bestämmelsen i förslagets 31 § 2 mom. erläggandet af kostnad i dylikt fall icke komme att inverka på frågan om barnets föräldrars hemortsrätt, hafva de senast antydda olägenheterna emellertid synts komitén vara af vida mindre betydelse än de skadliga verkningar, som kunde befaras uppkomma, derest den nu förevarande frågan löstes på något af de sätt, hvarom förut talats.

I fråga om sättet för utbekommande af ersättning från hemortskommunen för de ifrågavarande kostnaderna, hänvisas till bestämmelserna i 28, 29 och 31 §§.

### 3 §.

De grunder, som varit bestämmande för komiténs förslag beträffande barnavårdsnämndens sammansättning och kyrkoherdens sjelfskrifvenhet såsom dess ordförande, hafva framhållits i den allmänna motiveringen.

I fråga om antalet valda ledamöter i barnavårdsnämnden har komitén icke ansett någon annan bestämmelse böra meddelas, än att de skola vara minst fyra. Under vanliga förhållanden torde också ett antal af fyra ledamöter komma att visa sig fullt tillräckligt för ärendenas allsidiga bedömande och opartiska afgörande, och en ökning af ledamöternas antal skulle, utan att medföra någon väsentlig fördel, lätteligen komma att öfva ett hämmande inflytande på nämndens verksamhet, vålla ökad svårighet att vid förefallande behof få nämnden samlad samt möjligen minska de särskilda ledamöternas ansvarighetskänsla genom att hos dem framkalla den föreställningen, att en eller annan af dem utan någon olägenhet för det hela skulle kunna till större eller mindre del åsidosätta de med ledamotskapet förenade åliggandena. Der särskilda omständigheter, såsom distriktets vidsträckthet eller stora folk-

mängd och deraf följande svårighet för nämndens ledamöter att förvärfva en befolkningen i distriktets alla delar omfattande personkänedom, framkalla behof af ökning i ledamöternas antal, bör dock enligt komiténs åsigt något hinder enligt lag ej möta att till ledamöter utse ett större antal än fyra personer.

Valet af ledamöter i barnavårdsnämnden har komitéen ansett icke böra uppdragas åt någon eller några kommunala delegationer, såsom kyrkoråd, skolråd eller fattigvårdsstyrelse, utan förbehållas åt kyrkostämman. I den allmänna motiveringen har påvisats, hurusom ett bland folkets olika lager utbredt intresse för det åt barnavårdsnämnderna anförtrodda arbete och allmänhetens medverkan i detta arbete utgöra nödvändiga förutsättningar för dess framgång. Denna synpunkt talar också för att samtliga i allmänna angelägenheter röstegande personer böra få deltaga i valet af ledamöter i nämnden; och önskvärldheten af en sådan anordning framträder med än större tydlighet, då man betänker, att de af barnavårdsnämnden vidtagna åtgärderna i många fall måste ådraga kommunen kostnader. Det torde under sådana förhållanden icke skäligen kunna ifrågasättas, att icke kommunens röstegande medlemmar skola i första hand utse ledamöterna i nämnden. Att valet bör försiggå å kyrkostämma och icke å kommunalstämma, har på grund af de ifrågasvarande ärendenas natur syntts komitéen uppenbart; och har komitéen i den allmänna motiveringen närmare utvecklat de skäl, som i afseende härå varit för komitéen bestämmande.

Då barnavårdsnämndens verksamhet skall omfatta två eller flera pastorat och sålunda de i förevarande § innefattade stadgandena om kyrkoherdens sjelfskrifvenhet såsom ordförande i nämnden och om val af ledamöter i densamma icke kunna tillämpas, har komitéen ansett, att, efter det vederbörande domkapitel eller, då frågan gäller Stockholms stad, dess konsistorium afgifvit förslag i ärendet, föreskrifter böra af Konungen meddelas såväl angående antalet ledamöter och suppleanter i nämnden som ock beträffande sättet för deras väljande. Nämndens ledamöter böra i sådant fall till ordförande i nämnden utse en af pastoratens kyrkoherdar.

Ett verksamt och värdefullt deltagande i arbetet för de ungas räddande från sedligt förfall kan tvifvelsutän påräknas från kvinnornas sida. Äfven om komitéen icke funnit nödigt eller lämpligt att följa exemplet från den norska lagen, enligt hvilken en eller två af Værgeraadets ledamöter skola vara kvinnor, anser komitéen det likväl önskvärdt, att äfven qvinliga ledamöter må inväljas i barnavårdsnämnderna. Men komitéen har icke tilltrött sig att i strid mot rådande och jemväl



i andra grenar af lagstiftningen uttalad uppfattning af qvinnans medborgerliga rättigheter och skyldigheter ålägga en i barnavårdsnämnd invald qvinna förpligtelsen att mottaga valet och i nämnden kvarstå, utan bör hon enligt komiténs uppfattning ega rättighet att när som helst afsäga sig ett sådant uppdrag.

Att en vice ordförande alltid bör finnas i nämnden, har synts komitéen böra uttryckligen föreskrifvas bland annat af den anledning, att sådana fall synas kunna inträffa, att en kyrkoherde, särskildt i stad, af sina öfriga embetsäligganden kan vara antingen tillfälligtvis eller för kortare eller längre tid urståndsatt att utöfva ordförandeskapet i nämnden.

#### 4 §.

I de afseenden, som i denna § beröras, har komitéen ansett, att för barnavårdsnämnden böra i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser, som genom Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 med deri sedermera vidtagna förändringar stadgats med afseende å kyrkorådet. Ledamöterna i barnavårdsnämnden skola sålunda enligt förslaget väljas för fyra års tid och halfva antalet eller, om detta icke är jemnt, närmast lägre antal efter lottning utträda vid slutet af andra året efter det lagen börjat tillämpas. Efter ledamot, som afgår under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, bör fyllnadsval anställas och gälla för den afgångnes återstående tjänstgöringstid. För suppleant är tjänstgöringstiden två år. Till ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnd skall icke kunna väljas: den som är oberättigad att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut; den som icke uppnått 25 års ålder; den som icke råder öfver sig och sitt gods; den som till borgnärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han är från deras kraf befriad; den som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, hvilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af sådant förtroende eller den, som är stäld under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd; den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan eller att i rikets tjänst vidare nyttjas; eller den, som tillhör kyrkoförsamlingens redovisnings-skyldige och aftönade betjente.

Äfven i fråga om barnavårdsnämndens arbetsordning hänvisas till gällande bestämmelser angående kyrkoråd, hvilket innebär: att nämnden skall sammanträda på ordförandens kallelse, så ofta han det nödigt finner, eller då minst halfva antalet ledamöter derom gör framställning; att nämnden icke får handlägga något ärende, der icke mer än hälften

af ledamöternas antal är tillstädes; att omröstning skall ske öppet, dervid en röst tillkommer hvarje röstande och, i händelse rösterna äro lika delade, den mening blir gällande, som af ordföranden biträdes; att ordföranden skall vid nämndens sammanträden föra protokoll eller vara ansvarig för dess ordentliga förande, ombesörja nödig skriftvexling, mottaga alla till nämnden ställda skrivelser och framställningar, tillse, att räkenskaperna öfver medel, som af nämnden omhänderhafvas, ordentligen föras i enlighet med de föreskrifter kyrkostämman meddelat samt värda nämndens handlingar och öfver dem hålla register; äfvensom att protokoll och beslut skola justeras antingen genast eller sist vid nämndens nästa sammanträde, hvilken justering emellertid kan, efter särskildt för hvarje gång meddeladt uppdrag, verkställas af två eller flere af nämndens ledamöter jemte ordföranden.

Vidare skall, derest nämnden kallar någon, som inom dess distrikt bor eller sig uppehåller, till inställelse för att i de på nämndens omvårdnad beroende ordnings- och sedlighetsmål höras, denne vara pliktig att kallelsen hörsamma, såvida han fyra dagar förut deraf erhållit del. Om den kallade uteblifver, skall han till församlingens skolkassa böta en krona och af nämnden genom förnyade viten, som dock tillsammans icke få öfverstiga femton kronor, tillhållas att sig inställa. Kan den tredskande icke härigenom förmås till inställelse, eger nämnden att anlita Konungens Befallningshafvande.

## 5 §.

För befordrande af en verksam tillsyn öfver uppfostringsförhållandena torde särskildt i mera vidsträckta eller folkrika distrikt vara lämpligt, att barnavårdsnämndens medlemmar emellan sig fördela arbetet och hvar för sig åtaga sig uppsigten inom en viss mindre krets. En anvisning i sådant syfte lemnas af förevarande §, som jemväl medgifver, att, der så befinnes ändamålsenligt, nämnden må uppdraga åt utomstående personer att inom sådana kretsar vara nämndens ombud. Genom sistberörda bestämmelse har öppnats en utväg för barnavårdsnämnden att på ett mera verksamt sätt tillgodogöra sig utom nämnden stående, för ungdomens uppfostran nitälskande mäns och kvinnors arbete. Derigenom att nämnden sålunda i mån af behof bereder sig understöd i sitt arbete, torde i regel kunna vinnas samma fördelar som medelst ökning af antalet ledamöter i nämnden, under det å andra sidan de olägenheter, som enligt komiténs tanke kunna befaras uppkomma genom ökning af ledamöternas antal, i hufvudsak undvikas.

## 6 §.

Enär ett kretsombud kan väntas vara i tillfälle att lemna barnavårdsnämnden värdefulla bidrag till utredande af ärenden, som angå ombudets verksamhetsområde, har komitén ansett det sjelfklart, att, då sådana ärenden äro föremål för nämndens behandling, vederbörande kretsombud bör ega rätt att vid nämndens sammanträden närvara och i dess öfverläggningar deltaga. Enahanda rätt har jemväl ansetts böra tillkomma folkskoleinspektör, anställd af visst skoldistrikt. Det har under komiténs förhandlingar varit ifrågasatt, att samma befogenhet skulle tillerkännas äfven statens folkskoleinspektörer. Men komitén har vid öfvervägandet af detta förslag trott sig finna, att en sådan bestämmelse skulle medföra afsevärda olägenheter. Om en statens folkskoleinspektör skulle ega en dylik rätt, borde han tydligen också erhålla underrättelse om tiderna för barnavårdsnämndernas inom hans inspektionsdistrikt sammanträden i så god tid, att han kunde hinna der inställa sig; och häraf skulle i många fall vållas tidsutdrägt och svårigheter för sammanträdenas skyndsamma åvägbringande. Något motsvarande gagn kunde enligt komiténs tanke svårligen vara att vänta, då inspektören endast i ett relativt fåtal fall kunde antagas tillstädeskomma vid sammanträdena och i barnavårdsnämndernas öfverläggningar göra något inlägg af betydelse. I alla händelser torde, derest, såsom komitén förestält sig, inspektionen af skyddshemmen skulle komma att anförtros åt statens folkskoleinspektörer, dessa icke lämpligen böra samtidigt ega rätt att deltaga i barnavårdsnämndernas förhandlingar.

## 7 §.

Denna § innehåller bestämmelser om den ordning, hvori frågor om behandling af barn enligt förevarande lag kunna dragas under barnavårdsnämnds pröfning. Tydligen bör det i första rummet tillkomma nämndens ledamöter att till nämndens bedömande hänskjuta sådana angelägenheter, som synas vara af beskaffenhet att påkalla dess ingripande; och samma rättighet och skyldighet bör också tillkomma kretsombud, som ej är ledamot af nämnden. Men derjemte har komitén ansett sig böra hemställa, att anmälan af ifrågavarande beskaffenhet må kunna göras af hvilken som helst statens eller kommunens myndighet eller af embets- eller tjänsteman, hvilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som till sådan anmälan föranleda, t. ex. af Konungens Befallningshafvande, magistrat, polistjänsteman,

prest eller lärare. Det kunde synas som om de grundsatser komitéen uttalat rörande önskvärdheten af en liflig samverkan mellan barnavårdsnämnderna och allmänheten skulle kräfva, att anmälningrätten blefve än ytterligare utsträckt. Men det torde icke kunna förnekas, att genom de af komitéen föreslagna bestämmelserna en betryggande säkerhet vunnits, att verkligen de fall, der rimliga skäl till nämndens ingripande föreligga, också skola komma under dess bedömande. Genom att i någon mån begränsa anmälningrätten har komitéen velat förekomma, att barnavårdsnämnderna skulle tvingas upptaga anmälningar i oträngda mål. Och om från annan person än de i denna § omförmälda skulle inkomma en anmälan, som synes vara förtjent af uppmärksamhet, är ordföranden tydligen oförhindrad att enligt bestämmelserna i 8 § vidtaga förberedande åtgärder för ärendets upptagande och att bringa den inkomna anmälan till nämndens kännedom.

Bland de kommunala myndigheter, hvilka komitéen tänkt sig såsom företrädesvis utöfvande den nu ifrågavarande anmälningrätten, äro skolrådet och fattigvårdsstyrelsen. Komitéen har ock, på sätt här nedan kommer att närmare omförmälas, hemställt om förändringar i folkskolestadgan och fattigvårdsförordningen, i syfte att i dessa författningar skulle införas uttryckliga föreskrifter för de nämnda myndigheterna att under vissa angifna förutsättningar påkalla barnavårdsnämndens ingripande.

### 8 §.

Innan ett hos nämnden anmält ärende derstädes företages till behandling, måste detsamma förberedas genom inhemtande af upplysningar angående såväl de särskilda förhållanden, som föranledt anmälan, som ock i allmänhet sådana omständigheter, hvarom nämnden vid ärendets afgörande kan anses behöfva ega kännedom, såsom beskaffenheten af den föräldravård, som kommit barnet till del, samt barnets karaktär och föregående uppförande. Denna förberedande utredning torde böra uppdragas åt nämndens ordförande, som dervid särskildt bör tillse och vid förefallande behof låta genom läkare undersöka, huruvida hos barnet förefinnes någon kroppslig eller andlig abnormitet af beskaffenhet att inverka på bedömandet af dess vanart.

För betryggande af en fullständig och tillförlitlig utredning angående sådana förhållanden, som vid bestämmandet af de i hvarje särskildt fall mest ändamålsenliga uppfostringsåtgärderna böra vara afgörande, har komitéen hemställt om åläggande för barnavårdsnämnden att

till sina öfverläggningar kalla vederbörande kretsombud samt barnets lärare eller lärarinna; hvarjemte, om barnet tillhör främmande trossamfund, dettas föreståndare, derest han är inom distriktet bosatt, bör erhålla tillfälle att i ärendet sig yttra.

### 9 §.

I den allmänna motiveringen har framhållits betydelsen af de i denna paragraf innefattade stadgandena om förmaning åt försumlige uppfostrare och om varning åt vanartade barn. Sådan förmaning eller varning synes i allmänhet böra meddelas inför barnavårdsnämnden; dock torde det understundom vara lämpligare, att förmaningen eller varningen utdelas mera enskildt, och har komitén för sådant fall ansett uppdrag i förevarande afseende böra meddelas någon nämndens ledamot eller kretsombud eller ock, om de försumlige föräldrarnas eller det vanartade barnets aflägsse boningsort eller andra omständigheter dertill föranleda, annat lämpligt ombud. I sammanhang med beslut om barns varnande bör nämnden också, der så anses lämpligt, kunna förordna om dess agande. Härigenom erbjuder sig ännu en utväg att, innan förhoppningarna om ett vanartadt barns räddande utan förflyttning från hemmet uppgifvas, söka föra barnet till besinning genom att låta detsamma på ett kämbart sätt erfara, att samhället icke kan tillåta det att vidare fortgå i den inslagna riktningen utan ämnar med kraft göra sin myndighet gällande för undertryckande af dess dåliga anlag och vanor. Det är tydligt, att för att agan skall kunna väntas medföra den åsyftade verkan, densamma måste utdelas med det eftertryck, att barnets trotsiga vilja brytes och en helsosam respekt för samhällets myndighet bibringas detsamma. Har agan ej denna verkan, torde det vara att befara, att den snarare länder till skada än till gagn, att den ökar barnets trotsighet och hos detsamma inplanterar hat och fiendlighet ej endast mot de personer, som utdelat agan eller derom förordnat, utan i allmänhet mot samhällets ordning och auktoritet. Det mått af aga, som för uppnåendet af sagda ändamål erfordras, kan emellertid icke på ett allmängiltigt sätt i lagstiftningen bestämmas. Det blir med nödvändighet i hög grad vexlande i mån efter så väl barnets fysiska utveckling och motståndskraft som dess lynnes- och karaktärsbeskaffenhet. Komitén har därför ansett mest ändamålsenligt att icke i lagen bestämna något om agans beskaffenhet utan endast till förekommande af dess urartande till öfverdrifven hårdhet föreskrifva, att den alltid skall verkställas i närvaro af vittnen, som af nämnden utses.

De i paragrafens första och andra moment föreskrifna åtgärderna äro, såsom af hvad i det föregående yttrats torde framgå, att betrakta såsom en sista utväg för att om möjligt undvika ett barns skiljande från hemmet. Barnavårdsnämnden måste, der en sådan utväg blifvit försökt, egna synnerlig uppmärksamhet åt, huru försöket utfaller, för att kunna med önskvärd skyndsamhet ytterligare ingripa, om så befinnes nödigt. Ett särskildt öfvervakande af den försunlige uppfostraren eller det vanartade barnet torde kunna vara till gagn äfven ur den synpunkten, att de sålunda öfvervakade derigenom erhålla en kraftig uppfordran att genom ett oförvitligt förhållande söka undvika ytterligare ingripande från barnavårdsnämndens sida.

## 10 §.

1. Genom detta moment har komitén velat framhålla, att på de grunder, som i den allmänna motiveringen uttalats, en barnavårdsnämnd icke får besluta att skilja ett barn från dess hem, utan att antingen de i 9 § föreskrifna åtgärderna förut blifvit vidtagna men icke lemnat önskad resultat eller ock barnavårdsnämnden tagit under öfvervägande frågan om sådana åtgärder men funnit dem i det förevarande fallet på grund af särskilda omständigheter icke kunna väntas medföra åsyftad rättelse. Detta kan åter hafva sin orsak antingen i beskaffenheten af barnets vanart, i det att denna visat sig vara så djupt rotad, att den endast genom en längre tids fortsatt och energisk behandling kan med utsigt till framgång bekämpas, eller ock deruti, att barnet kommit i fullständig saknad af nödig vård, derigenom att till exempel föräldrarna blifvit för brott ådömda längre tids frihetsstraff eller öfvergifvit barnet.

2. Komitén har ansett nödigt, att barnavårdsnämnds beslut att skilja ett barn från dess hem skall i skriftlig form delgifvas barnets föräldrar eller målsman och att dessas förklaring, huruvida de samtycka till verkställande af sådant beslut, äfvenledes skall skriftligen affattas antingen af dem sjelfva eller af de personer, genom hvilka sådan förklaring dem affordras, på det att vid ärendets behandling i högre instans det må kunna på ett oomtvistligt sätt ådagaläggas, huruvida sådan förklaring affordrats och afgifvits. I afseende å intygens behörighet böra gälla samma regler, som i allmänhet i dylika fall tillämpas. Sålunda torde, der fader eller målsman sjelf underskrifvit delgifningsbevis eller förklaring, denna handling böra vara bestyrkt af minst en trovärdig person och intyg i andra fall vara utfärdadt af två sådana personer.

## 11 §.

Om behöfligheten af de garantier, hvarom i denna § stadgas, har talats i den allmänna motiveringen.

## 12 §.

1. Beträffande ordningen för de ifrågavarande ärendenas behandling hos Konungens Befallningshafvande synes något tillägg till hvad i den allmänna motiveringen yttrats icke vara erforderligt.

2. Att en fråga af den ingripande betydelse för den enskilde medborgaren som skiljandet af ett barn från dess hem emot föräldrarnas vilja bör kunna i sista hand dragas under Konungens pröfning, torde vara af rättsuppfattningen i vårt land påkalladt; och det lärer icke erfordras någon särskild motivering till stöd för komiténs uppfattning, att dessa frågor böra handläggas inom det departement, till hvilket uppfostringsärenden i allmänhet ansetts böra hänvisas, eller ecklesiastikdepartementet.

## 13 och 14 §§.

Se allmänna motiveringen.

## 15 §.

Enligt närmast föregående § åligger det barnavårdsnämnd, som önskar bereda ett vanartadt barn uppfostran i enskildt hem eller barnhem, att tillse, att icke våda för andra barns sedliga utveckling derigenom uppkommer. Nu ifrågavarande § meddelar åter bestämmelser för det fall, att barnavårdsnämnd ansett sig kunna på något af de omnämnda sätten placera ett vanartadt barn, men det sedermera visar sig, att våda af nämnda slag verkligen förefinnes, vare sig emedan barnet ådagalägger vanart af svårare eller mera smittosam beskaffenhet än som vid dess placering varit att befara eller emedan förändrade förhållanden inträdt i det ifrågavarande enskilda hemmet eller barnhemmet eller ock därför att hos ett i sedligt afseende försunmadt barn, som på något af de nämnda sätten omhändertagits, framträder vanart, som medför fara för andra barn. Under nämnda förutsättningar bör enligt förevarande § rättelse vidtagas genom barnets öfverflyttande till skyddshem. Om en sådan åtgärd underlåtes, motverkas härigenom direkt det syfte, som lagen afser att främja.

## 16 §.

Det torde i allmänhet få anses önskvärdt, att då ett barn enligt denna lags bestämmelser skiljes från sitt hem för att annorstädes uppfostras, all förbindelse emellan barnet och dess förutvarande omgivning afbrytes och att det hem, åt hvilket barnet öfverlemnas, är beläget på tillräckligt stort afstånd från dess förra hem. Härför fordras emellertid en samverkan emellan olika barnavårdsnämnder, bland annat derigenom, att de ömsesidigt tillmötesgå hvarandra med upplysningar angående sådana hem, dit vanartade och i sedligt afseende försummade barn lämpligen kunna öfverlemnas. Men äfven i det hänseendet erfordras samverkan emellan barnavårdsnämnderna, att, då en nämnd beslutit att inom en annan nämnds område lemna ett barn till uppfostran, sistberörda nämnd öfvervakar resultaten af de beslutade uppfostringsåtgärderna för att vid förefallande behof påkalla erforderliga åtgärder af den andra nämnden, hvilken enligt 21 § behåller målsmansrätten öfver barnet. Det är för betryggande deraf, att en sådan uppsigt verkligen skall utöfvas, som komitéen ansett den bestämmelsen erforderlig, att den barnavårdsnämnd, inom hvars område ett barn af annan nämnd placeras, skall af den senare nämnden underrättas om en sådan åtgärd.

## 17 §.

Se allmänna motiveringen.

## 18 §.

Det har förut framhållits, att redan befintliga, genom enskildt initiativ upprättade barnhem och skyddshem böra i främsta rummet tagas i anspråk för fyllande af det genom den nya lagstiftningen ökade behovet af dylika anstalter och att det synes komitéen, som skulle detta behof äfven framgent kunna åtminstone till hufvudsakligaste delen fyllas genom af staten uppmuntrad och understödd enskild välgörenhet. Då emellertid de vid enskilda donationer fästade villkor och bestämmelser måste i allt väsentligt respekteras, följer häraf, att icke alla de ifrågavarande anstalterna kunna erhålla samma organisation och verksamhetsformer. Men å andra sidan måste staten tillse, att de barnhem och skyddshem, till hvilka barn skola kunna af barnavårdsnämnderna hänvisas, på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter, att vid dem anställda föreståndare och lärare äro för sina befatt-



ningar lämpliga, att arbetsamhet, tukt och ordning äro inom anstalterna rådande och att skäligen fordringar uppfyllas så väl i fråga om undervisning och bibringande af yrkesskicklighet och praktiska färdigheter som beträffande tillgodoseendet af barnens materiella behof.

Komitén, som ansett sig böra i förevarande lagförslag angifva endast vissa grunddrag, hvilka komitén funnit vara af den väsentliga betydelse för framgången af skyddshemmens uppfostringsarbete, att de icke vid något dylikt hem böra saknas, har sökt bereda säkerhet för att ofvannämnda fordringar i öfrigt uppfyllas genom förslag dels derom att skyddshemmens reglementen skola vara af Konungen godkända och dels derom att skyddshemmen skola vara underkastade inspektion af beskaffenhet, som af Konungen närmare bestämmes.

Den första af de hufvudgrunder, som ansetts böra i lagen angifvas, är, att hvarje skyddshem skall stå under ledning af en styrelse, hvilken bör vara för ändamålet särskildt tillsatt. Huru komitén tänkt sig de närmare bestämmelserna angående styrelsens sammansättning och verksamhet m. m., framgår af det utaf komitén utarbetade, detta betänkande såsom bilaga vidfogade normalreglementet.

Komitén har ansett det icke böra tillåtas, att barn af olika kön intagas i samma anstalt. Visserligen kan det tyckas, som om gemensamt uppfostrande af gossar och flickor i samma anstalt, såsom mest motsvarande de förhållanden, som efter skyddslingarnas utträde ur skyddshemmet möta dem i lifvet, skulle vara det naturligaste och rigtigaste; men de erfarenheter, som i detta afseende vunnits i utlandet, der gemensam uppfostran i liknande anstalter flerstädes försökts, hafva syntts komitén vara af sådan art, att några försök i denna riktning icke torde böra från statens sida röna uppmuntran.

Beträffande maximiantalet af skyddslingar i hvarje skyddshem hänvisas till hvad komitén härom yttrat i den allmänna motiveringen. Komitén har likväl ansett bestämmelsen om ett maximiantal af 30 skyddslingar icke böra undantagslöst vidhållas utan kunna frångås, derest antingen Konungen med afseende å en redan inrättad anstalts omfång eller af annan särskild anledning finner en ökning af skyddslingarnas antal i ett visst skyddshem böra medgifvas, eller ock fråga uppstår om fullföljande inom skyddshemmet af en sådan skyddsling uppfostran, som enligt bestämmelserna i 19 § på prof utskrifvits men af en eller annan anledning ansetts böra i skyddshemmet åter intagas.

Innehållet i 4 mom. af förevarande § afser att framhålla det enskilda hemmet såsom en förebild, till hvilken skyddshemmet bör söka i största möjliga mån närma sig. Härtill fordras, att en hus-

moder bör finnas i hvarje skyddshem, och synes det i sådant afseende önskvärdt, att hemmets föreståndare är gift och att hans hustru, om hon eljest är dertill lämplig, är hemmets husmoder. I fråga om föreståndarens och husmoderns verksamhet böra närmare bestämmelser innefattas i skyddshemmets reglemente och i särskilda för dem utfärdade instruktioner. Vidare inskräpes genom detta moment behovet af hvarje skyddslingens handledning på det sätt, som hans individuella beskaffenhet och anlag fordra, och uppställas såsom målet för uppfostringsarbetet skyddslingarnas handledande till gudsfruktan och arbetsduglighet. Derest det för utbildandet af skyddslingarnas arbetsskicklighet skulle befinnas lämpligt att i någon mån inskränka de skolkurser, i hvilka undervisning meddelas, har komitén ansett sådant böra vara medgifvet och endast velat genom särskild lagbestämmelse föreskrifva, att åtminstone folkskolans minimikurser måste vid skyddshemmen inhämtas.

## 19 §.

Se allmänna motiveringen.

## 20 §.

1. Se allmänna motiveringen.

2. Då det möjligen kan synas olämpligt att föreslå bestämmelser af sådan art, som i detta moment angifvas, att gälla äfven för enskilda anstalter, har komitén, med hänvisning i öfrigt till hvad den allmänna motiveringen härom innehåller, endast velat här tillägga, att nödvändigheten af de ifrågavarande åtgärderna synes vara så i ögonen fallande, att någon obenägenhet mot deras efterlevande icke torde vara att vänta, samt att då komitén förutsätter, att anstalterna skola med statsmedel understödjas, omförmälda bestämmelser enligt komiténs åsigt synas vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande.

## 21 §.

I den allmänna motiveringen har komitén framhållit, hurusom staten måste anses ega rättighet att gent emot de föräldrar, som sakna vilja eller förmåga att uppfostra sina barn, ingripa för att annorledes besörja dessas uppfostran. För att detta skall kunna ske utan störande ingrepp från föräldrars eller målsmäns sida, har komitén funnit nödigt

att i denna § föreslå, att barnavårdsnämnd, som skilt ett barn från dess hem, skall ega målsmansrätt öfver detsamma, intill dess det uppnått myndig ålder, hvilken målsmansrätt, derest barnet intages i skyddshem, skall öfvergå till dettas styrelse. Det kunde synas, som om anledning saknades att beröfva föräldrarna målsmansrätten för längre tid än barnet på grund af barnavårdsnämndens beslut är föremål för särskilda uppfostringsåtgärder; men en bestämmelse af sådant innehåll kunde enligt komiténs uppfattning i många fall medföra fara för att den förbättring i sedligt afseende, som genom de af barnavårdsnämnden vidtagna åtgärderna möjligen åstadkommits, skulle motverkas derigenom, att föräldrar, hvilkas olämplighet såsom uppfostrare blifvit ådagalagd, ånyo skulle erhålla bestämmanderätt öfver barnet. Och för den händelse att en sådan fara i ett visst fall icke skulle anses föreligga, har genom 2 mom. af denna § medgifvits rätt för barnavårdsnämnd eller styrelse för skyddshem att ånyo öfverlåta målsmansrätten till föräldrarna, likasom ock sådan öfverlåtelse bör kunna ske till annan person, som pröfvas dertill lämplig.

## 22 §.

Genom 1 mom. i denna § fastslås den princip, att den barnavårdsnämnd, som beslutit skilja ett barn från dess hem och att öfverlemna detsamma till annat enskildt hem eller till barnhem, också bör öfvervaka och bedöma resultatet af dessa åtgärder samt bestämma angående förändrade eller nya åtgärder, utan afseende derå om fosterhemmet eller barnhemmet är beläget inom annan nämnds verksamhetsområde. Härvid måste emellertid barnavårdsnämnden kunna påräkna hjälp och understöd af nämnden i den ort, der barnets uppfostran eger rum, hvilken nämnd också för egen del har intresse af att hindra, att barnet genom sin vanart öfvar menlig inverkan på andra barn, med hvilka det kommer i beröring. Enligt 16 § skall sistberörda nämnd erhålla underrättelse derom, att ett barn placeras inom dess verksamhetsområde; och då anledning till anmärkning förekommer, vare sig i anledning deraf att barnet icke erhåller nödig vård och uppfostran, eller därför att detsamma genom sin vanart utöfvar menlig inverkan på andra barn, bör det åligga samma nämnd att, med anmälan om förhållandet, hos den nämnd eller styrelse för skyddshem, som har målsmansrätt öfver barnet, påkalla vederbörlig rättelse. Derest en sådan anmälan icke leder till åsyftad verkan, bör vederbörande Konungens Befallningshafvande anmodas att för rättelses vinnande ingripa i den ordning, som i 3 mom. stadgas.

## 23 §.

Enligt § 8 af Kongl. instruktionen för landshöfdingarne i rikets län den 10 November 1855 bör Konungens Befallningshafvande, i allt hvad på honom ankomma kan, tillse, att stadgandena till upprätthållande af sedlighet och uppfostran behörigen iakttagas samt, om något deremot stridande sig tilldrager, derom underrätta vederbörande stiftsstyrelse äfvensom vidtaga de laga åtgärder och lemna den embetshandräckning till missbruks och oordningars afhjelpande, som på Konungens befallningshafvande bero. Den i 23 § af komiténs förevarande lagförslag meddelade föreskriften innefattar sålunda icke något nytt åläggande för Konungens Befallningshafvande, som äfven utan en sådan föreskrift på grund af landshöfdingainstruktionens anförda stadgande skulle hafva enahanda skyldighet att öfvervaka barnavårdsnämndernas verksamhet. Men komitén har funnit lämpligt att denna Konungens Befallningshafvandes skyldighet omförmäldes i förevarande lag, på samma sätt som i fattigvårdsförordningens 46 § 4 mom. särskildt framhålles Konungens Befallningshafvandes pligt att i visst fall tillhålla fattigvårds-samhälle att lemna fattigvård, ehuru denna pligt framgår af landshöfdingainstruktionens § 28.

## 24 och 25 §§.

Dessa paragrafers innehåll torde icke erfordra någon särskild motivering.

## 26 §.

I det uti betänkandet angående minderåriga förbrytare upptagna förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående handläggning af brottmål rörande minderåriga, föreskrifves, bland annat, att i brottmål, som anhängiggöres emot den, som vid tiden för den åtalade gerningens begående ej fyllt aderton år, skall i ransakningsprotokollet upptagas, utom hvad i öfrigt för ransakningens fullständighet erfordras, jemväl upplysning om de förhållanden, under hvilka den tilltalade uppvoxit, och om han före den brottsliga gerningens begående gjort sig känd för vanart. Det är för underlättande af nämnda stadgandes tillämpning som komitén i denna § föreslagit skyldighet för barnavårdsnämnd att på begäran af allmän åklagare meddela tillgängliga upplysningar ur nämndens protokoll och anteckningslängd, hvilka hand-

lingar kunna antagas i många brottmål af förevarande slag lemna domstolen ett värdefullt material för bedömande af den tilltalade.

### 27 §.

Den i förevarande § lemnade hänvisning till gällande stadganden angående kyrkoråd afser §§ 36—39 i Kongl. förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862. Enligt dessa lagrum, tillämpade på barnavårdsnämnden, skulle i nämndens utgiftsförslag upptagas de utgifter, som vid förslaget uppgörande redan äro beslutade att under det nästföljande året utgå, äfvensom de, hvilka nämnden derutöfver anser af behovet påkallade att under samma år utgå. I inkomstförslaget böra åter de inkomster upptagas, som för det nästföljande året äro eller anses vara att påräkna. Utgifts- och inkomstförslagen skola framläggas till pröfning vid den kyrkostämma, som bör hållas under loppet af Oktober månad hvarje år. Vidare skall hvad kyrkorådet på barnavårdsnämndens förslag beslutit till uttaxering, genom barnavårdsnämnden delgifvas, i kyrkoförsamling på landet vederbörande komunalnämnd och i stad drätselkammaren, hvilka myndigheter, hvar å sin ort, det åligger att verkställa debitering och uppbörd af dessa afgifter samt att till barnavårdsnämnden aflemna medlen; dock skall, om till följd af särskilda förhållanden annan ordning för uppbördens verkställande finnes vara lämplig eller nödig, kyrkostämman kunna derom besluta. Barnavårdsnämndens räkenskaper skola afslutas med kalenderår samt senast den 1 derpå följande Mars aflemnas till de för deras granskning utsedde revisorer. Revisionsberättelsen skall senast den 1 April aflemnas till kyrkostämmans ordförande, som öfver gjorda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar, hvar efter den kyrkostämma, som i Maj månad sammanträder, besluter, huruvida anmärkning må förfalla eller laglig åtgärd för bevarande af församlingens rätt skall vidtagas.

Då enligt 28 § i förevarande lagförslag utgift för vård och uppfostran, som på grund af barnavårdsnämnds laga kraft egande beslut beredes barn i enskildt hem, barnhem eller skyddshem, skall anses såsom kostnad för fattigvård och ersättas barnavårdsnämnd af vederbörande fattigvårdssamhälle, torde de af barnavårdsnämnd uppgjorda utgifts- och inkomstförslag icke behöfva erhålla någon större omfattning utan afse hufvudsakligen vanliga förvaltningskostnader, såsom utgifter till skrifmaterial, längder, resor för aftal om utackordering eller tillsyn öfver utackorderade barn m. m. Intilldess ett beslut af

barnavårdsnämnd om skiljande af ett barn från dess hem vunnit laga kraft, synas likväl de af beslutet föranledda kostnader böra förskottas af nämnden, som sålunda härför behöfver hafva medel till sitt förfogande. Och för den händelse att nämndens beslut skulle blifva af Konungens Befallningshafvande upphäfdt, har komitén ansett kostnaderna icke böra af fattigvårdssamhälle ersättas. Då de medel nämnden sålunda behöfver hafva tillgängliga, svårigen kunna på förhand med noggranhet beräknas, synes det anslag, som af kyrkostämman bör årligen ställas till nämndens förfogande, lämpligen böra erhålla karaktären af förslagsanslag.

## 28 §.

I den allmänna motiveringen har framhållits, hurusom enligt komiténs förslag en af barnavårdsnämnd gjord utgift för beredande af ett omhändertaget barns uppfostran i enskildt hem, barnhem eller skyddshem, derest ej utgiften frivilligt ersättes af föräldrar eller målsman, är att anse såsom en af barnavårdsnämnden gjord förskottsliquid för det fattigvårdssamhälles räkning, inom hvilket barnet vistades, då nämnden beslöt dess skiljande från hemmet. Fattigvårdsstyrelsen i nämnda fattigvårdssamhälle skall sålunda vara ovilkorligen skyldig att på anmälan af barnavårdsnämnden ersätta det gjorda förskottet och icke ega rätt att på grund af åtgärdens förmenta obehörighet göra någon invändning emot den fordrade betalningen. Den af komitén föreslagna bestämmelsen, att de af barnavårdsnämnden gjorda meddelanden af ifrågavarande innehåll skola af fattigvårdsstyrelsen vid dess nästa sammanträde i protokollet antecknas och att fattigvård för barnet skall anses vara beviljad samma dag meddelandet blifvit i protokollet intaget, har tillkommit med afseende å innehåll i gällande fattigvårdsförordnings 29 §. Der föreskrifves, att fattigvårdssamhälle, som på grund af 1 § i fattigvårdsförordningen lemnat fattigvård åt någon, hvilken inom annat samhälle har hemorts rätt, skall för att af det senare samhället härför utbekomma ersättning anställa talan hos vederbörande Konungens Befallningshafvande inom en månad efter den dag, då fattigvården beviljades, vid äfventyr att, om nämnda tid försittes, all rätt till ersättning för fattigvård, som lemnas derefter och intill dess krafvet anhängiggöres, skall anses förfallen. Det är för att i fattigvårdsmål, föranledda af barnavårdsnämnds beslut, erhålla en bestämd utgångspunkt för den i fattigvårdsförordningen sålunda stadgade tidsberäkning, som de i 28 § 2 mom. innefattade bestämmelser af komitén föreslagits.

## 29 och 30 §§.

Se allmänna motiveringen.

## 31 §.

1. I gällande fattigvårdsförordnings § 29 mom. 3 är stadgadt, att, derest fattigvård enligt § 1 tilldelats någon, hvars hemortsrätt ej kan utrönas, och ersättning ej kan hos enskild person uttagas för den kostnad, som af fattigvården förorsakats, vederbörande fattigvårdssamhälle skall erhålla godtgörelse af staten. Närmare föreskrifter för utfående af sådan ersättning innefattas i § 32 mom. 1 nämnda förordning samt i Kongl. kungörelsen angående handlingar, som böra bifogas ansökningar om ersättning af statsmedel för fattigvårdskostnader den 21 Augusti 1885. Att nu anförda bestämmelse bör gälla äfven med afseende å sådana kostnader, hvarom i 28 § af komiténs förevarande lagförslag förmäles, har synts komitén vara uppenbart, likasom ock att frågor om utsökande af ersättning för dylik kostnad enligt 29 § af vederbörande hemortskommun eller enligt 30 § af betalningsskyldig enskild person böra behandlas i den ordning, som i fattigvårdsförordningen stadgas för uttagande af ersättning för fattigvård, beviljad enligt § 1 fattigvårdsförordningen.

2. Ett undantag från den regel, att hvarje person eger hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, hvarest han senast författningsenligt blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, stadgas i fattigvårdsförordningens § 25, sådan densamma lyder enligt Kongl. förordningen den 31 December 1894, enligt hvilken § den, som för sig, hustru eller minderårigt barn kommit i behof af fattigvård enligt fattigvårdsförordningens § 1 under det första kalenderår, för hvilket han till följd af inflyttning blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, anses icke hafva hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han sålunda blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, utan behåller den hemortsrätt han näst derförut egde. Detsamma gäller enligt berörda § 25, der någon under det första kalenderår, för hvilket han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, eller under det näst föregående året för sig, hustru eller minderårigt barn af annat fattigvårdssamhälle åtnjutit fattigvård. Då sådan kostnad, hvarom förmäles i 28 § 1 mom. af förevarande lagförslag, skall anses såsom fattigvård, skulle häraf också följa, att

föräldrar, för hvilkas barn dylik kostnad af någon kommun utgår, icke skulle kunna förvärfva ny hemortsrätt, derest omständigheterna i öfrigt äro sådana, som i § 25 af fattigvårdsförordningen förutsättes. Då de förhållanden, som föranleda kostnader enligt förevarande af komitén föreslagna lag, äro af väsentligen annan natur än de, som gifva anledning till vanligt fattigunderstöd, har komitén emellertid funnit anledning saknas att på nämnda sätt utsträcka giltigheten af fattigvårdsförordningens anförda stadgande och därför föreslagit, att den omständigheten att fattigvårdsstyrelse erlagt kostnad enligt 28 § i lagförslaget icke skall hafva inverkan på frågan om den hemortsrätt, som tillkommer barnets fader eller moder.

## 32 §.

Se allmänna motiveringen.

---



## F ö r s l a g

till

lag om ändrad lydelse af § 13 i förordningen om kyrkostämman,  
samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

Förevarande § innehåller ett omnämmande af kyrkorådet och skolrådet såsom de myndigheter, hvilka hafva sig ålagdt att vederbörligen förbereda ärenden, som skola af kyrkostämman afgöras, der ej kyrkostämman finner lämpligt eller nödigt att i visst fall för sådant ändamål utse särskilda personer. Då kyrkostämmoförordningens § 3 ålägger kyrkostämman att vid behandling af ärenden, om hvilka särskilda föreskrifter äro i lag eller författning gifna, ställa sig till efterrättelse hvad sålunda är stadgadt, har inom komitén varit ifrågasatt, huruvida i anledning af barnavårdsnämndens inrättande någon förändring i nämnda förordnings § 13 vore af behovet påkallad. Komitén har emellertid stannat vid den uppfattningen, att barnavårdsnämnden borde jemte kyrkorådet och skolrådet här omförmälas, särskildt som i komiténs förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling finnes omnämndt ett ärende, nemligen upprättande af utgifts- och inkomstförslag, som bör af barnavårdsnämnden årligen framläggas för kyrkostämman.

---

Hvad här ofvan blifvit yttradt torde äfven få gälla såsom motivering till den af komitén föreslagna förändringen i § 11 af K. F. om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

---

## F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse af § 42 i förnyade stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 December 1897.

### § 42 mom. 3.

Enligt § 42 af nu gällande folkskolestadga af den 10 December 1897 är lärjunge, som felar i sina åligganden, i mån af förseelsens beskaffenhet underkastad lindrigare eller strängare bestraffning i enlighet med de föreskrifter, som i detta afseende äro meddelade i det för skoldistriktet gällande reglemente, och samma bestämmelse återfinnes jemväl i närmast förut gällande folkskolestadga af den 20 Januari 1882. Rörande sättet för reglementets tillkomst är föreskrifvet (§ 10), att sedan lärarepersonalen i distriktet fått tillfälle att framställa sina önsknings rörande detsammans innehåll samt kyrkostämman för sin del beslutit om vissa deri ingående bestämmelser, förslag till reglemente skall upprättas af skolrådet och derefter underställas vederbörande domkapitels pröfning och godkännande, dervid domkapitlet, innan detsamma i ärendet besluter, skall höra statens vederbörande folkskoleinspektör. Oaktadt den granskning, som skoldistriktens reglementen sålunda äro underkastade, hafva likväl på många håll i dem influtit bestämmelser, som visat sig i hög grad olämpliga och skadliga. Så har t. ex. i en del skolreglementen föreskrifvits, att äga icke får utdelas, innan läraren dertill erhållit skolrådets tillstånd eller innan lärjungen blifvit visst antal gånger i föreskrifven ordning varnad. Erfarenheten har emellertid visat, att lärarens auktoritet och disciplinen inom skolan genom sådana bestämmelser undergrävas, och det har till och med händt, att lärare

äfvén i sådana fall, då deras rätt att utdela äga bort vara oomtvistlig, blifvit dragna inför rätta och dömda till ansvar för uppsåtlig misshandel, derför att sådan »rättighet att äga den, som under hans lydnad står», hvarom talas i strafflagens 14 kap. 16 §, antingen icke blifvit genom reglementet läraren tillerkänd eller ock omgärdats med tidsödande och för ägans rätta utöfvande hinderliga formaliteter, hvilka icke blifvit iakttagna. Då det syntes komitén angeläget att råda bot på nu antydda, för skolans uppfostrande verksamhet skadliga missförhållanden, har komitén, som ansett, att gränserna för lärarens befogenhet att utdela bestraffningar borde vara i lag angifna, föreslagit, att i förevarande § af folkskolestadgan måtte införas den bestämmelse, att en felande lärjunge skall i mån af förseelsens beskaffenhet vara underkastad sin lärares bestraffning, vid ringare förseelse medelst varning eller annat lindrigt tuktomedel och vid fortsatt eller svårare förseelse medelst lämplig äga. Derest äga skulle utdelas utan skälig anledning eller på olämpligt sätt, bör tydligen läraren härför vara underkastad den påföljd, som § 32 i folkskolestadgan föreskrifver för visad oskicklighet i tjensten; och böra dessa förhållanden vara föremål för skolråds och folkskoleinspektörens uppmärksamhet. Någon inskränkning bör ej heller ifrågakomma i målsmans rätt att, der misshandel egt rum, i laga ordning beifra en sådan förseelse.

---

I detta sammanhang synes äfvén böra omförmälas, att komitén under sina öfverläggningar förehaft frågan, huruvida icke också i gällande stadga för rikets allmänna läroverk borde införas någon bestämmelse, hvarigenom lärare tillförsäkrades mera vidsträckt rätt att vid förefallande behof använda måttlig äga. Komitén, som ansett beaktansvärda skäl förefinnas för ett sådant tillägg till läroverksstadgan, har likväl funnit behofvet häraf icke vara af den trängande beskaffenhet som beträffande folkskolestadgan och stannat vid den åsigt, att något förslag i berörda syfte icke borde i fråga om de allmänna läroverken af komitén afgifvas. Med afseende härå vill komitén framhålla, att läroverksstadgans § 49 i sammanhang med åtskilliga bestämmelser om rätt för lärare att utdela lindrigare bestraffningar tillerkänner rektor rätt dels att under vissa angifna förutsättningar bestämma en till framkallande af felande lärjunges ånger och blygsel lämplig näpst och dels att förklara lärjungen, om han tillhör någon af de fem nedre klasserna, för viss bestämd tid vara underkastad kroppslig äga, som i händelse af ny under den utsatta tiden föröfvad förseelse af vederbörande lärare får

tilldelas lärjungen. Vidare kan enligt samma § i läroverksstadgan lärjunge, som genom osedlighet eller svårare förbrytelse eller eljest gör sig ovärdig att vid läroverket njuta undervisning, af läroverkets collegium dömas till förvisning från läroverket för viss tid, högst fyra terminer. Och slutligen torde det äfven böra påpekas, att läroverksstadgan saknar bestämmelse, motsvarande den i folkskolestadgans § 32 innefattade, enligt hvilken en lärare, som visat oförstånd vid utdelandet af aga, härför kan genom öfverordnade myndigheters försorg drabbas af någon straffpåföljd.

#### § 42 mom. 4.

I detta moment talas om åtgärder med afseende å lärjungar, hvilka anses icke kunna i folkskolan bibehållas vare sig af den anledning att de icke låta rätta sig genom lärares bestraffning eller därför att de genom svårare vanart utöfva skadligt inflytande på sina medlärjungar; och stadgas i sådant afseende, att skolrådet eger att, i den mån erforderliga medel dertill kunna beredas, vidtaga anordningar, hvarigenom sådana lärjungar kunna erhålla en särskildt för dem lämpad uppfostran vare sig i särskild skola eller på annat sätt, som finnes ändamålsenligt. Komitén har förut framhållit, att, der särskilda skolor för sådana från folkskolan afsöndrade lärjungar äro upprättade och skolrådet anser ett vanartadt barn lämpligen böra dit hänvisas, en sådan åtgärd bör vidtagas utan någon inblandning från barnavårdsnämndens sida. Men i stället för det fria val, som det ifrågavarande momentet nu medgifver skolrådet att antingen i sådan särskild afsöndringsskola eller eljest på sätt som finnes ändamålsenligt ombesörja särskild uppfostran åt en från folkskolan skild lärjunge, har komitén funnit sig böra föreslå, att skolrådet må erhålla bestämd föreskrift att, der uppfostran i afsöndringsskola icke kan beredas, icke på egen hand vidtaga annan uppfostringsåtgärd utan i stället anmäla den vanartade lärjungen hos vederbörande barnavårdsnämnd, som enligt den föreslagna lagen om vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling har att ingripa emot ett vanartadt barn först då hemmets och skolans uppfostringsmedel visat sig otillräckliga för dess tillrättaförande men då också bör ensam vara befogad att för barnets uppfostran vidtaga nödiga åtgärder.

## F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse af §§ 5, 12 och 40 i förordningen  
angående fattigvården den 9 Juni 1871.

### § 5.

Den hänvisning, som i denna § lemnas till särskilda, annorstädes än i fattigvårdsförordningen meddelade stadganden om fattigvård, synes böra i anledning af de utaf komitén framlagda lagförslag fullständigas, så att här må hänvisas äfven till bestämmelserna om bidrag till allmän uppfostringsanstalt för minderårig, om hvilkens insättande i sådan anstalt domstol förordnat samt om utgift för vård och uppfostran af barn, som på grund af barnavårdsnämnds beslut skilts från hemmet, särskildt som enligt komiténs förslag fattigvårdsförordningens bestämmelser om rätt att af annat samhälle eller enskild person erhålla ersättning för fattigvårdskostnader skulle komma att vinna tillämpning i åtskilliga fall, der sådan rätt enligt nämnda förordning icke skulle förefinnas. I detta afseende anser sig komitén här endast behöfva erinra derom, att komiténs lagförslag såsom vilkor för rätten att af vederbörande hemortskommun bekomma ersättning icke förutsätta sådan saknad af underhåll och vård af annan, hvarom talas i fattigvårdsförordningens 1 § och ej heller inskränka begreppet minderårig till dem, som äro yngre än femton år.

### § 12.

Detta lagrum innehåller bland annat den af komitén förut omtalade föreskrift angående fattigvårdsstyrelses skyldighet att iakttaga, att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelse föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt. I det fall, att det omhändertagna barnet är vanartadt, skulle emellertid, derest ifrågavarande lagrum lemnades

oförändradt, kunna uppstå en kollision emellan fattigvårdsstyrelsens och barnavårdsnämndens rättighet och skyldighet att draga försorg om barnets uppfostran. Det är i afsigt att för sådana fall uppdraga en gräns emellan dessa båda myndigheters befogenhet, som komitén hemställt, att i slutet af momentet skulle införas en anvisning för fattigvårdsstyrelsen att, i händelse barnet visar sig vanartadt, hos ortens barnavårdsnämnd anmäla detsamma för den behandling, som på nämnden ankommer. Derest barnavårdsnämnden icke finner andra åtgärder erforderliga, än sådana, hvarom talas i 9 § af lagen om vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling, bör det tydligen fortfarande åligga fattigvårdsstyrelsen att i afseende på barnets försörjning ställa sig fattigvårdsförordningens föreskrifter till efterrättelse. Om deremot barnet finnes böra skiljas från sitt hem för att annorstädes uppfostras, har det syntts komitén uppenbart, att barnavårdsnämnden och icke fattigvårdsstyrelsen bör taga barnet om hand och sörja för dess uppfostran, då af dessa båda myndigheter företrädesvis den förra kan anses ega erforderlig insigt och erfarenhet beträffande de lämpliga uppfostringsåtgärderna med afseende å barn af ifrågavarande slag och genom barnavårdsnämndens åtgöranden äfven sådan hjälp i materielt afseende bringas barnet, hvartill detsamma är enligt fattigvårdsförordningen berättigadt.

#### § 40.

Den förändring komitén föreslagit i denna §, afser det fall, att minderårigt barn, som erhållit varning af fattigvårdsstyrelsen i sin eller sin målsmans hemort för det barnet bettlat utan att dertill hafva erhållit befallning eller tillåtelse af föräldrar eller målsman, ånyo beträdes med bettleri. För detta fall föreskrifves enligt paragrafens nuvarande lydelse, att vederbörande af fattigvårdsstyrelsen antagne tillsyningsman skall om det förnyade bettleriet göra anmälan hos ortens polismyndighet, som då må förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall. Komitén har ansett detta stadgande böra i anledning af lagen om vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling sålunda ändras, att i stället anmälan skall af fattigvårdsstyrelsen göras hos ortens barnavårdsnämnd, på det att denna myndighet må komma i tillfälle att för det till upprepade bettlerier förvunna barnets tillrättaförande använda de uppfostrings- och tuktomedel, till hvilka nämnda laglemnar anvisning.

---

## F ö r s l a g

till

### lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 Juni 1885.

Sedan Riksdagen den 8 Maj 1897 till Kongl. Maj:t aflåtit en skrifvelse angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de så kallade tattarne, har Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 28 i samma månad till komitén öfverlemnadt nämnda skrifvelse för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det komitén lemnade uppdrag.

Riksdagens skrifvelse hade föranledts af en utaf representanter från Hallands län inom Riksdagen väckt motion, hvori anförts, bland annat: att de så kallade lösdrifvarne, i synnerhet »tattarne» eller, som de i Halland vanligen benämndes, »krämarne», vore en verklig landsplåga i vissa trakter af detta landskap och äfven i vissa andra delar af landet; att desamme saknade stadigvarande bostad, vanligen lefde i laster, kif och strid samt af andra menniskor betraktades med en viss afsky och ovilja; att de plågade öfriga samhällsmedlemmar med ett ständigt och stundom oförsynt tiggeri, ej sällan äfven genom öfverfall och våldsgerningar; att deras barn icke kunde få någon ordentlig undervisning och uppfostran, emedan föräldrarna, som sjelfva ej vore i stånd att undervisa dem, svårligen kunde, i anseende till sitt kringströfvande lefnadssätt, skicka barnen i skola; att de vuxne och arbetsföre bland dessa menniskor vanligen icke kunde skaffa sig en fast boningsplats, om de ock ville det, enär vederbörande socknemän, af en lätt förklarlig fruktan för framtida fattigvårdstunga, merendels — och särdeles om de kringdrifvande medförde illegitim familj — icke tillåte dem att nedsätta sig någonstades; samt att slutligen de gamle, sjuke

och orkeslöse ej sällan måste sakna ordentlig fattigvård, då rätt ofta ingen kommun ansåge sig pligtig att lemna dem sådan.

I riksdagsskrifvelsen omförmäles vidare, hurusom i några af länsstyrelsernas femårsberättelser för åren 1886—1890 omständigheter funnes angifna, hvilka Riksdagen ansåge böra i detta sammanhang framhållas.

Så hade Konungens Befallningshafvande i Hallands län meddelat, bland annat, att man inom länet, särskildt inom mellersta delen deraf, icke sällan mötte kringströfvande följen af män, qvinnor och barn, som ansåges härstamma från zigenarne, ehuru de skilde sig från dem både till utseende och lefnadssätt. Af den bofasta befolkningen kallades de »kältringar», men sjelfva sade de sig höra till »vandringsfolket». En och annan af männen hade en högst tillfällig förtjenst såsom vallackare, men i öfrigt lefde dessa följen uteslutande af bettleri. Nästan aldrig vore de fullvuxne konfirmerade, och lagliga äktenskap förekomme icke bland dem. Mest beklagansvärda vore barnen, bland hvilka man kunde anträffa tioåringar och ännu äldre, som hvarken kunde läsa eller hade ringaste kristendoms-kunskap. Myndigheterna kunde i afseende å nämnda förhållanden uträtta högst litet. De i förordningen om mantalsskrifning gifna föreskrifter kunde ej tillämpas å ifrågavarande personer, hvilka endast några få dagar vistades på samma ställe. Då barnen ingestades vore kyrkoskrifna, kunde de ej upptagas å förteckning öfver skolpligtiga barn, och föreskriften om obligatorisk skolgång blefve således i afseende å dem en död bokstaf. Personer af vandringsfolket saknade vanligen ingalunda medel och kunde därför högst sällan behandlas såsom lösdrifvare. På grund af bettleri vore väl de flesta af dem förfallna till tvångsarbete, men den fruktan för vandringsfolket, som vore allmänt utbredd bland allmogen, orsakade, att anmälan för bettleri högst sällan gjordes mot detta slag af lösdrifvare, samt att stundom till och med verkliga brott, såsom olofligt tillgrepp och miss-handel, som af vandringsfolket föröfvats, icke angåfves.

Vidare omförmädes i den af Konungens Befallningshafvande i Kristianstads län afgifna berättelse, att gränstrakten Hallandsås från urminnes tider varit ett tillhåll för brottslingar och tvetydiga personer, samt att en der framlöpande allmän landsväg vore en mycket anlita stråkväg för lösdrifvare och misstänkta personer, som sökte undkomma från den ena provinsen till den andra, hvadan särskild polisbevakning der måste anordnas.

Konungens Befallningshafvande i Norrbottens län hade åter fäst uppmärksamheten derå, att invandrande finnar qvarstannat i landet under flere år, ofta för alltid, utan att dock anmäla sig till kyrko- och



mantalsskrifning. Det sedliga tillståndet hos en del af denna lösa befolkning vore icke alltid det bästa. Delvis bestode de invandrande af grannlandets sämsta element och utgjorde ibland en verklig plåga för den ort, der de uppehölle sig. Ej sällan knöte de här i riket förtroliga förbindelser utan äktenskapets helgd, och deras barn uppväxte utan att kunna underkastas skolrådets eller myndigheternas kontroll deröfver, att de under skolåldern besökte folkskolan.

Riksdagen förklarar sig tillfullo behjerta, att nu ifrågavarande samhällsklass för en i många afseenden beklagansvärd tillvaro och tillika ej allenast utgör en plåga för landtbefolkningen i vissa trakter, utan äfven medför våda för samhällsordningen. Tvifvelsutan skulle man, enligt Riksdagens åsigt, genom strängare tillämpning än hittills af gällande lagar och författningar angående mantalsskrifning, lösdrifveri, fattigvård och uppfostran kunna i ganska väsentlig mån stäfja dessa vagabonders framfart. Likväl ansåge Riksdagen det böra tillses, huruvida gällande föreskrifter vore fullt tillräckliga för att åstadkomma deras ovilkorliga mantalsskrifning, och, om så ej vore förhållandet, borde för ändamålet erforderliga stadganden åvägbringas.

Såsom ett särskildt spörsmål af stor betydelse vid det åsyftade genomförandet af nämnda kringvandrades bringande under ordnade samhällsförhållanden betraktar Riksdagen frågan om deras barns uppfostran. Härom yttrar Riksdagen följande: »Det synes antagligt, att, om barnen vid tidiga år skiljas från den vandrande skaran och öfverlemnas till uppfostran inom en anstalt eller hos enskilda personer på en ort, der föräldrarna icke plåga uppträda, barnen skola kunna uppfostras till ordentliga och arbetsamma medborgare, och gifvet är, att under sådana förhållanden, de vandrande skarorna skulle minskas och försvagas». Denna och dermed sammanhängande frågor kunde emellertid enligt Riksdagens förmodan icke undgå att tilldraga sig uppmärksamhet af den af Kongl. Maj:t tillsatta komité för behandling af frågan om åtgärder för beredande af uppfostran åt minderårige förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Då Riksdagen ansåge, att samhället borde vidtaga åtgärder för att förekomma de oordningar, som af ifrågavarande lösa och kringströfvande befolkning bedrefves, anhåller slutligen Riksdagen, att Kongl. Maj:t täcktes med föranledande af hvad i detta ärende förekommit, taga i öfvervägande, huruvida de af motionärerna påpekade missförhållanden skulle kunna undanrödjäs, samt, derest det befunnos, att sådant genom lagbestämmelser eller åtgärder från statens sida lämpligen

kunde ske, för Riksdagen framlägga de förslag, som för ändamålet ansåges erforderliga.

Vidare har komitén genom nådig remiss den 31 December 1897 fått sig anbefaldt att afgifva underdånigt utlåtande öfver en af Domkapitlet i Göteborg hos Kongl. Maj:t gjord framställning, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, i hvad mån åtgärder kunde och borde vidtagas för beredande af kristlig uppfostran åt det så kallade vandringsfolkets barn.

I sin skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t omförmäler Domkapitlet, hurusom Domkapitlet inhemtat yttranden i ämnet af åtskilliga kontraktsprostar inom Hallands och Elfsborgs län, af hvilka yttranden Domkapitlet funnit det framgå: att det så kallade vandringsfolket inom Göteborgs stift ej är obetydligt; att det synes nästan uteslutande lifnära sig genom tiggeri och stöld; att det genom pockande uppträdande och genom ofta förekommande våldsgerningar är en skräck för den fasta, laglydiga befolkningen; att männen och qvinnorna för det mesta lefva i konkubinät; samt att barnen uppväxa utan undervisning och kristlig tukt.

Orsaken till dessa mer än beklagliga, för samhälle och individer hotande förhållanden vore enligt Domkapitlets åsigt till största delen att söka i den stora och tygellösa frihet, i hvilken vandringsfolket här i Sverige lefde och trodde sig hafva rätt att lefva. I en sådan frihets hägn uppväxte barnen i likhet med föräldrarna utan undervisning och uppfostran till lättingar, tjuftar och våldsvarkare, och på detta sätt blefve vandringsfolket, till antalet årligen förökadt, alltmera en skam och skräck för det kristligt ordnade samhället.

Emot detta onda stode de enskilda församlingarna och kommunerna vanmäktiga, och endast staten syntes kunna vidtaga sådana åtgärder, att det onda åtminstone begränsades. Domkapitlet måste för sin del härvid närmast afse det i ögonen fallande behovet af att barnen till detta folk måtte uppfostras och vårdas och ansåge, att mycket vore vunnet, om barnen kunde skiljas från föräldrarna, så att de genom undervisning och uppfostran måtte afvänjas från det last- och lättjefulla lif, hvori föräldrarna lefde.

Öfver Domkapitlets omförmälda framställning hafva yttranden inhemtats från Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus, Hallands samt Elfsborgs län, af hvilka myndigheter Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län ansett det med fog kunna betvivlas, att de öfverklagade missförhållandena kunde afhjelpas med några lagstadganden i det syfte Domkapitlet afsett.

Äfven Konungens Befallningshafvande i Hallands län, som i likhet med Domkapitlet anser, att derest vandringsfolkets vagabondlif skall kunna utrotas, bemödandena böra gå ut på att skilja barnen från föräldrarna samt åt de förra bereda en kristlig uppfostran, hyser den uppfattningen, att vinnandet af detta önskemål på annan väg än den, som står den enskilda välgörenheten öppen, är förenadt med stora svårigheter och att lämpligheten af att pekuniära uppoffringar i sådant syfte göras från statens sida, kan starkt ifrågasättas.

Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län anser botemedlet för det onda böra sökas deri, att vandringsfolket strängt tillhålles att fullgöra den allmänt medborgerliga pligten att låta sina barn erhålla skolundervisning; och föreslår Konungens Befallningshafvande, att för vandringsfolkets tvingande härtill böra meddelas åtskilliga föreskrifter, såsom att de varningsgrader, som den bofaste mannen har att undergå, innan hans barn kan från honom skiljas för att insättas i skola, icke böra ega rum beträffande vandringsfolket, samt att handräckning för vandringsfolkets skolpligtiga barns skiljande från föräldrarna må efter begäran af skolråd eller dess ordförande kunna, hvar helst dylika barn anträffas, meddelas af länsmannen i orten. De kostnader, som häraf skulle betingas, borde enligt Konungens Befallningshafvandes åsigt helt och hållet bestridas af staten.

Lika med Riksdagen och Göteborgs Domkapitel finner komitéén, att det samhällsönda, som framhållits i de till komitéén remitterade framställningarna, är af den beskaffenhet, att ett ingripande från statens sida för dess stäfjande är af nöden. Det bör uppenbarligen icke i ett ordnadt samhälle tillåtas, att personer uppväxa och tillbringa hela sitt lif under sådana omständigheter, som förhållandet är med flertalet af de så kallade tattarne, vare sig nu dessa äro afkomlingar af zigenare eller tillhöra vår egen folkstam; och det synes vara statens oafvisliga pligt att söka befria befolkningen i de trakter, som pläga hemsökas af de kringdrifvande skarorna, från dessas laglösa och våldsamma framfart.

I Riksdagens och Domkapitlets mening, att det ifrågavarande samhällsönda bör bekämpas derigenom, att tattarnes barn i tidiga år skiljas från den vandrande skaran och öfverlemnas till uppfostran inom anstalter eller hos enskilda personer, anser sig komitéén emellertid endast så till vida kunna instämma, att de bestämmelser, som innefattas i komitééns förslag till lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling, tydligen äro af komitéén afsedda att gälla äfven i fråga om tattarnes barn. Så mycket mindre anser

komitén någon särskild lagstiftning angående tattarebarnens skiljande från sina föräldrar eller anhöriga böra ifrågasättas, som den i dessa barns natur djupt rotade benägenheten för ett kringströfvande lefnads-sätt måste antagas i många fall nödvändiggör särskilda tvångsätgärder för deras qvarhållande inom en uppfostringsantalt och vistelsen derstädes tillsamman med andra barn kan väntas medföra stora vådor för dessas utveckling, likasom det också torde få antagas vara förenadt med stora svårigheter att uppsöka enskilda hem, som kunde vara villiga och lämpliga att åtaga sig tattarebarns uppfostran.

Komitén, som enligt hvad förut anförts icke anser de åtgärder, som af Riksdagen och Göteborgs Domkapitel förordats, kunna väntas ensamt för sig råda bot på det ifrågavarande onda, hyser deremot den uppfattningen, att åtgärderna från samhällets sida i främsta rummet böra gå ut på att förmå de vuxne tattarne att öfvergifva sitt kringströfvande lif och antaga fast bostad. Det är i detta syfte som komitén föreslagit, att 1 § af lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885 skulle, på sätt här nedan kommer att närmare omförmälas, underkastas sådan förändring, att de i samma lag innefattade bestämmelser skulle, derest tattarne vore åtföljda af egna eller andras barn, emot dem vinna tillämpning äfven i det fall, att de egde medel till sitt uppehälle. I sammanhang med den sålunda föreslagna lagförändringen borde enligt komiténs åsigt äfven vissa andra förändringar genomföras i lagen angående lösdrifvares behandling. Det torde sålunda vara af erfarenheten tillfullo ådagalagdt, att den tid af minst en månad och högst ett år, för hvilken enligt lagens 3 § 2 mom. tvångsarbete i vanliga fall kan ådömas en lösdrifvare, är alldeles otillräcklig för hans förbättrande och behöfver väsentligen utsträckas. Och betydande olägenheter lära äfven hafva uppstått derigenom, att enligt 13 § befogenheten att förordna om lösdrifvares frigifvande från tvångsarbetsanstalt före utgången af den tid, för hvilken tvångsarbete blifvit honom ådömdt, blifvit lagd i Konungens vederbörande befallningshafvandes hand i stället för att för hela riket förläggas hos en enda myndighet. Då emellertid förändringar i lösdrifvarelagen i de båda senast angifna hänseendena skulle sträcka sina verkningar till behandlingen af lösdrifvare i allmänhet och således utöfver det område, som blifvit komitén anvisadt, samt komitén dessutom erfarit, att framställning om lagförändringar i dessa afseenden redan till Kongl. Maj:t inkommit från Fångvårdsstyrelsen, har komitén icke ansett sig böra afgifva något särskildt förslag om sådana förändringar.

För vinnande af det ofvan framhållna önskemålet att förmå tat-

tarne att mera allmänt antaga fast bostad är det enligt komiténs åsigt vidare af nöden, att förstärkt polisbevakning anordnas i de delar af riket, som äro särskildt hemsökta af tattareföljen. Endast härigenom kan det väntas, att lösdrifvarelagens bestämmelser skola blifva emot tattarne fullt verksamma och att den hos allmogen rådande, säkerligen icke helt och hållet ogrundade fruktan för tattarne skall kunna öfvervinnas, så att af dem öfvadt bettleri och begångna förbrytelser skola komma att mera allmänt beifras.

I fråga om sättet för den behöfliga ökade polisuppsigtens anordnande och de statsanslag, som utöfver hvad för närvarande för dylikt ändamål utgår, kunna blifva erforderliga, anser sig komitén icke böra göra något vidare uttalande.

Derest de af komitén förordade ändringarna i lagen angående lösdrifvares behandling blefve genomförda och det genom en skärpt polisbevakning kunde åstadkommas, att den sålunda på ett flertal af de kringvandrande tattarföljerna tillämpliga lösdrifvarelagen också verkligt blefve emot dem tillämpad samt att tattarne äfven i öfrigt finge erfara, att de oaktadt sitt ständiga kringflackande likväl alljemt vore af ordningsmagten öfvervakade, kunde det enligt komiténs åsigt icke utan skäl förväntas, att det lefnadssätt, tattarne hittills fört, skulle för dem förlora sin dragningskraft och att de så småningom skulle föredraga att antaga fast bostad. Först sedan detta skett, kan gällande lagstiftning angående mantalsskrifning, skolgångsskyldighet, fattigvård m. m. väntas blifva fullt verksam äfven med afseende å tattarne och en möjlighet öppnas att dessa efter hand skola komma att sammansmälta med den bofasta befolkningen.

Komitén har icke förbisett, att förverkligandet af det tillvägagångssätt gent emot tattarne, som af komitén förordats, skulle komma att möta stora svårigheter, och att särskildt landtbefolkningens lätt förklarliga motvilja emot tattarne kan lägga hinder i vägen för dessas antagande af fast bostad.

Såsom medel för minskande af dessa svårigheter har komitén tänkt sig möjligheten af att i vårt land arbetskolonier enligt mönster af åtskilliga i Tyskland verksamma sådana anstalter upprättades och att dessa kolonier, som skulle komma att mottaga från tvångsarbetsanstalter eller fängelser lösgifna personer och söka bereda dem anställning, skulle kunna förhjelpa i kolonierna intagna tattare till anskaffande af till bostäder lämpliga fastigheter i skilda delar af landet. Härigenom skulle också kunna förhindras, att tattare till alltför stort antal nedsatte sig å samma ort, hvilket, enligt hvad erfarenheten visat, ofta medför bil-

dandet af verkliga förbrytarekolonier, vida farligare än de kringströfvande följena.

Slutligen vill komitén också hafva uttalat, att derest genom statsbidrag i en eller annan form tattarnes bosättande kunde främjas, viktiga skäl synas tala för att staten för vinnande af detta högeligen behjertansvärda syfte underkastade sig de ekonomiska uppoffringar, som härför kunde erfordras.

Förutsättningarna för att en person skall kunna enligt lösdrijfvarerlagens 1 § i dess nu gällande lydelse behandlas såsom lösdrijfvarare äro, att han dels saknar medel till sitt uppehälle dels ock antingen stryker sysslolös omkring från ort till annan, utan att omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, eller ock eljest underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant lefnadssätt, att våda deraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet. Då de kringstrykande tattarföljena i allmänhet ingalunda sakna medel till sitt uppehälle, har här af blifvit en följd, såsom af Konungens Befallningshafvande i Hallands län påvisats, att de icke kunna såsom lösdrijfvarare behandlas, ehuru de stryka sysslolösa omkring utan att söka arbete och på samma gång i de flesta fall underlåta att efter förmåga söka ärligen försörja sig samt föra ett för allmän säkerhet, ordning och sedlighet vådligt lefnadssätt. Komitén har redan i det föregående uttalat den åsigt, att en rättelse i detta missförhållande bör ske, och att bemödanena särskildt böra gå derpå ut att förmå tattarne att taga fast bostad och att sjelfva sörja för sina barns skolgång och uppfostran, och skälen härför hafva också förut angifvits. I öfverensstämmelse härmed har komitén hemställt, att lösdrijfvarerlagen skulle under vissa förutsättningar komma att gälla med afseende å kringstrykare, som åtföljas af egna eller andras barn, oafsedt huruvida de äro medellösa eller icke; hvaremot någon förändring icke föreslagits i vilkoren för lagens tillämplighet på dem, som, utan att stryka omkring, underlåta att ärligen försörja sig. En af barn åtföljd kringstrykare skulle endast under den förutsättningen vara befriad från behandling såsom lösdrijfvarare, att han kunde visa, såväl att han är någonstädes mantalsskrifven som ock att han på behörigt sätt försörjer sig och drager omsorg om barnens vård och uppfostran. En sådan bevisning torde svårligen kunna presteras af någon bland de personer, som med den föreslagna förändringen varit afsedda.

## Reservation.

Undertecknad har inom komitén varit af skiljaktig mening i så måtto, att jag ansett komiténs fem första förslag böra hafva ungefär följande lydelse:

### Förslag

till

lag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling.

Härigenom förordnas som följer:

#### 1 §.

1. Denna lag afser beredande af ändamålsenlig uppfostran åt barn under 15 år, hvilka

på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att egna barnen nödig tillsyn äro i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande; eller

äro så vanartade, att hemmets och skolans uppfostringsmedel befinnas otillräckliga för deras tillrättaförande.

2. Om behandling af barn, hvilka af domstol förklarats böra i allmän uppfostringsanstalt insättas, är särskildt städgadt.

#### 2 §.

För hvarje skoldistrikt åligger det dess skolråd eller den myndighet, som eljest utgör dess skolstyrelse, att, der ej Konungen på skolrådets eller skolstyrelsens framställning annorlunda förordnar, i enlighet med denna lags bestämmelser taga vård om sådana i 1 § 1 mom. omförmälda barn, som vistas inom distriktet.

#### 3 §.

I fall af behof eger skolråd att för utföfvande af sin i denna lag föreskrifna verksamhet indela sitt distrikt i kretsar och att för hvarje sådan till sitt biträde

ärligen utse ett kretsombud, antingen bland sina egna ledamöter eller bland andra för ungdomens uppfostran nitälskande män eller qvinnor.

## 4 §.

Anmälan, åsyftande ett i sedligt afseende försummadt eller ett vanartadt barns behandling enligt denna lag, må göras af ledamot i skolrådet eller af kretsombud eller af någon statens eller kommunens myndighet eller ock af embets- eller tjänsteman, hvilken i denna sin egenskap erhållit kännedom om förhållanden, som till sådan anmälan föranleda.

## 5 §.

1. Har anmälan enligt 4 § blifvit gjord, skall skolrådets ordförande för ärendets beredande oförtöfvadt söka inhemta noggrann kännedom om barnets lefnadsförhållanden och uppförande.

Finnes anledning antaga, att barns vanart är beroende på sjuklighet till kropp eller själ, skall skolrådets ordförande härom inhemta läkares yttrande.

2. Till deltagande i skolrådets öfverläggning om anmäldt barn skola kallas det ombud, till hvars krets barnet hör, samt den lärare eller lärarinna, af hvilken det senast åtnjutit undervisning.

Tillhör barnet församling af främmande trosbekännare och är denna församlings föreståndare bosatt inom skoldistriktet, skall tillfälle beredas honom att i ärendet sig yttra.

## 6 §.

1. Finner skolråd anmäldt barn vara i sedligt afseende försummadt, skall det inför sig eller genom särskildt utsedt ombud tilldela dem, hvilka det åligger att om barnet hafva vård, en allvarlig förmaning att bättre uppfylla sina uppfostringspligter.

2. Befinnes barnet vanartadt, skall skolrådet, på sätt nu är sagdt, tilldela det en allvarlig varning och, om så anses lämpligt, jemväl föreskrifva, att barnet skall inom viss tid och i vittnens närvaro agas; börande skolrådet draga försorg derom, att agan behörigen verkställs.

3. Har skolrådet beslutit åtgärd, hvarom i 1 eller 2 mom. sägs, må det uppdraga åt någon af sina ledamöter eller åt kretsombud eller annan lämplig person att med särskild uppmärksamhet följa barnets lefnadsförhållanden och öfvervaka dess uppförande samt lemna råd och bistånd vid dess uppfostran.

4. Då åtgärd enligt denna § vidtages, skola barnets föräldrar eller målsman tillika erinras om den påföljd, som, der rättelse ej vinnes, skall enligt 7 § inträda, och om den ersättningsskyldighet, som i sådan händelse jemlikt 26 § åligger dem.

## 7 §.

1. Pröfvar skolråd i särskildt fall de i 6 § anvisade åtgärderna vara gagnlösa eller hafva sådana åtgärder vidtagits men icke medfört åsyftad verkan, skall